

**Bisbat
de Lleida**

Butlletí oficial

2023

**T. CXXX
N. 7-8-9-10-11-12**

BUTLLETÍ OFICIAL DEL BISBAT DE LLEIDA

T. CXXX - N. 7 - 8 - 9 - 10 - 11 - 12

Juliol - Agost - Setembre - Octubre - Novembre - Desembre 2023

Edita: Bisbat de Lleida - Dipòsit Legal: L-29-1958

Impressió: ALFAGRAF (Alfarràs)

ÍNDEX

Diòcesi

Introducció	215
-------------------	-----

Actuacions Episcopals:

Ordenacions

De Joshua Enrique Carrillo.....	216
---------------------------------	-----

De Jaume Roca.....	217
--------------------	-----

Nomenaments	219
--------------------------	-----

Decrets

Incardinació de Mn. Luis Antonio Aguirre Abella.....	221
--	-----

Protocol prevenció i tractament abusos a menors	222
---	-----

Protocol prevenció i tractament abusos

A menors i persones equiparables legalment	225
--	-----

Convenis i acords

Donacions, Cessions, Convenis, Contractes, etc.....	282
---	-----

Autoritzacions

Autoritzacions habituals	288
--------------------------------	-----

Confirmacions

2n semestre 2023	291
------------------------	-----

Comunicacions del Sr. Bisbe

Cartes i comunicats diversos.....	292
-----------------------------------	-----

Organismes col·legiats:

Consell Presbiteral

Sessió del dia 17 d'octubre de 2023	300
---	-----

Consell Pastoral

Sessió del dia 26 d'octubre de 2023	306
---	-----

Consell Diocesà Assumptes Econòmics

Sessió del dia 4 d'octubre de 2023	311
--	-----

Sessió del dia 18 de desembre de 2023.....	315
--	-----

Vicaria General:

Comunicats

Als preveres, comunitats religioses, monitors, grups de pregària, diaques, voluntaris i fidels en general.....	319
---	-----

Assemblea Diocesana	
Informe reunió caps Àrea i Arxiprestes.....	321
Conclusions	326
Resum aportacions grups de treball.....	328
Sínodo 2021-2024	
Síntesis para la etapa continental europea	332
XVI Assemblea General Ordinària Sínodo dels Bisbes .	337
Carta XVI Assemblea General Ordinària.....	402
Informe de Síntesi	405
Posible Hoja de Trabajo	458
Carta Secretaria General del Sínodo.....	460
Indicacions elaborades i aprovades	461
Orientacions Pastorals	
Buenas prácticas en parroquias.....	467
Pla Pastoral	
Carta del Vicari per al Pla de Pastoral	473
Pla de Treball Pastoral per al curs 2023-2024	474
Vicaria Judicial:	
Informe de l'any 2023.....	481
Secretaria General - Cancelleria:	
Cessaments.	482
Comunicacions Secretaria	484
Vida Diocesana	
Necrològiques	
P. Cinto Casanovas Corderroure.....	485
Mn. Josep Lluís Molet Fauria.....	486
Mn. Manuel de la Varga Peschke	487
Recull de notícies de la Diòcesi	
2n semestre 2023.....	488
Glosses dominicals del Sr. Bisbe	
2n semestre 2023.....	507
Conferència Episcopal Tarraconense	
Comunicats de la CET:	
Comunicat de la reunió núm. 252.....	543
Comunicat de la reunió núm. 253.....	544

Conferència Episcopal Espanyola

122 Assemblea Plenària:

Rueda y nota de prensa	547
------------------------------	-----

Santa Seu

Sant Pare:

Exhortació Apostòlica

Laudate Deum	551
--------------------	-----

Carta XVI Assemblea General Ordinària

Sínode dels Bisbes al poble de Déu	567
--	-----

Missatges

97a Jornada Mundial de l'Alimentació	570
XXXVIII Jornada Mundial de la Joventut	572
Quaresma 2024.....	578
57a Jornada Mundial de la Pau	581
Urbi et Orbi. Nadal 2023.....	590

Introducció al Butlletí Oficial del Bisbat

En un context general de crisi de vocacions i d'un progressiu envel·liment entre els preveres de la nostra Església, representa una immensa alegria poder acabar aquest 2023 amb l'ordenació presbiteral d'un jove sacerdot que porta saba nova a la nostra diòcesi. El 4 de novembre fou ordenat a la Catedral de Lleida el jove Joshua Enrique Carrillo Saldaña, de 29 anys, en la primera ordenació des del 2016. També a finals d'any, el 17 de desembre, es va ordenar diaca permanent Jaume Roca. Són dos signes d'esperança en un semestre en què també hem hagut d'acomiarar-nos de mossèn Josep Lluís Molet, de mossèn Manuel de la Varga i del jesuïta i escultor Cinto Casanovas, amb 92, 79 i 90 anys, respectivament.

Els joves han tingut un paper protagonista en aquesta segona meitat de l'any. La Jornada Mundial de la Joventut, celebrada aquest estiu a Lisboa amb la participació d'un grup de nois i noies procedents del nostre bisbat, va ser una gran mostra al món del compromís de les noves generacions per fer camí a la vida seguint els ensenyaments de Jesús. Gairebé un milió de joves van assistir a la trobada amb el papa Francesc.

En l'àmbit patrimonial, la finalització dels treballs de restauració de l'església de Sant Llorenç ha estat la fita més destacada. Després de deu mesos d'obres, el temple recuperava finalment la seva millor cara al mes de novembre. La inversió de gairebé un milió d'euros a càrrec de la Fundació La Caixa dins el programa Temps de Gòtic ha permès consolidar les estructures de l'edifici i rehabilitar les cobertes. Durant l'any 2024 també es preveu la restauració del retaule de Santa Úrsula.

La preocupació pels problemes econòmics i socials ha continuat estimulant l'actuació d'entitats com Càritas Diocesana, Arrels Sant Ignasi o la Fundació Jericó (entre altres), que han atès més persones que mai en situacions de dificultat que, malauradament, tendeixen més a cronificar-se que a reduir-se. També en aquest semestre s'ha continuat parlant de la xacra dels abusos sexuals a menors a la nostra societat. En aquest àmbit, el Bisbat ha publicat un nou protocol per a la prevenció de casos a la nostra diòcesi, i d'actuació en cas d'alguna situació d'abús.

En definitiva, sis mesos amb molta activitat en una comunitat viva, que continua treballant cada dia amb l'ajuda del Senyor per estar al costat dels que pateixen i per viure amb alegria la seva fe.

*Delegació de Mitjans de Comunicació Social
del Bisbat de Lleida.*

Actuacions Episcopals

Ordenacions

Ordenació de Mn. Joshua Carrillo Saldaña

El dissabte 4 de novembre de 2023, a les 7 de la tarda, la Catedral de Lleida es va omplir per acollir l'ordenació sacerdotal de Joshua Carrillo Saldaña, de 29 anys i originari d'Ixtlán del Río, a Mèxic. A la cerimònia hi han assistit més de 400 fidels i un centenar de mossens i diaques, a més del bisbe Salvador Giménez i el bisbe emèrit Joan Piris.

En l'homilia, el bisbe s'ha dirigit al nou sacerdot recordant les paraules de l'Evangelí “feu el que us diuen, però no feu el que ells fan”, fent referència al fet que Déu demana coherència amb la seva paraula. També ha recordat que Joshua ve de “terres llunyanes, però aquesta casa és la mateixa que la del Senyor, tant la de Mèxic com la de Lleida”. Respecte al salm “el Senyor és el meu pastor, no em manca res”, li ha dit al nou prevere que “avui demanaràs sempre que no et falti res”. Per acabar, ha demanat al Senyor “que envii més operaris al seu ramat, perquè ens en falten”, fent referència a la falta de vocacions a l'Església.

Abans de l'homilia ha tingut lloc el ritus de l'ordenació sacerdotal. En nom de tota l'Església diocesana Mn. Jaume Pedrós, rector del seminari, ha demanat al bisbe que ordenés prevere a Mn. Joshua Carrillo i, en acabar l'homilia, el bisbe Salvador ha interrogat al futur sacerdot, que ha acceptat el ministeri presbiteral i ha promès respecte i obediència al bisbe i als seus successors. Tot seguit, Joshua s'ha ajagut a terra davant del bisbe i ha començat el moment més important. S'ha pregat en la lletania dels sants i Mns. Salvador ha imposat les seves mans damunt el futur prevere i tot seguit ho han fet la resta de mossens i diaques. A continuació, se li ha imposat la casulla i ha rebut la patena i el calze. Una vegada ja ordenat sacerdot, l'Eucaristia ha continuat amb el nou mossèn Joshua Carrillo concelebrant a l'altar juntament amb el bisbe Salvador.

Després de la celebració, mossèn Joshua s'ha dirigit a tots els presents, entre els quals hi havia els seus pares, sa germana, avis, tiets, cosins, amics i mossens mexicans. “El Senyor m'ha donat un gran do, m'ha estimat i m'ha donat una nova vida, amb la qual vull estimar totes les persones que ha posat al meu camí”. El nou prevere ha donat les gràcies al bisbe, al bisbe emèrit, als seus rectors i a la seva família. A més, també ha destacat que falten vocacions, i per això ha volgut remarcar que avui “és una gran festa”. S'ha dirigit als joves dient-los que “qui sent aquesta crida meravellosa, val la pena” de respondre-hi. Finalment, ha assegurat que “la meua vida és per a Déu i per a vosaltres”.

El 2015, Mn. Carrillo va venir a Lleida a estudiar l'últim curs del grau en Dret i en acabar els estudis va tornar a Mèxic. No obstant això, el 2017 va tornar a Lleida i va entrar al seminari, on ha estudiat teologia a Pamplona i a Barcelona durant sis anys. Actualment, s'està especialitzant en Dret canònic i ajuda a administrar les parròquies d'Els Torms i Juncosa.

Ordenació de diaca permanent de Jaume Roca Capell

El bisbe Salvador Giménez ordenà diaca permanent, el diumenge 17 de desembre de 2023, a les 7 de la tarda, Jaume Roca Capell, a la Catedral. Serà el vuitè de la diòcesi de Lleida. Jaume Roca és fill d'Aitona, té 61 anys i està casat en segones núpcies. Assegura que vol ser diaca “perquè tinc la vocació d'ajudar els altres, com ja he fet amb l'atenció de malalts i minusvàlids”. La cerimònia ha estat presidida pel bisbe Salvador, acompanyat pel bisbe emèrit Joan. Així mateix li han acompanyat la seva esposa, el seu pare i diversos familiars i amics.

La seva esposa, sense el consentiment de la qual no podria ser ordenat, accepta que es faci diaca. “Va sorgir arran d'una conversa amb el mossèn d'una parròquia i no vaig tardar a decidir-me”, explica. Roca va estudiar tres anys de batxillerat en ciències religioses i ara està cursant el grau en ciències religioses. És pensionista des del 2005 i a causa d'una lesió de columna li van donar la invalidesa permanent. Va ser llavors quan va decidir dedicar-se als altres. “No puc fer grans esforços físics per la lesió que tinc, però sí que puc col·laborar”. Per exemple, ha estat molts anys dirigint cants a parròquies i “ajudant en tot el que convingui”.

En una entrevista a Ràdio Estel, afirma que viu aquest moment “amb molta il·lusió, a més que per a mi és molt important”. Fa més de 40 anys que es dedica a fer costat als malalts amb la fraternitat cristiana de malalts i minusvàlids de Lleida i també ha treballat a una clínica privada, entre altres. Roca assegura que fer-se diaca “és vocacional”. “Em sento cridat a donar-me més a Déu Nostre Senyor en aquesta causa i a predicar, després d'anys portant la comunió als malalts”. De fet, com a diaca permanent la seva missió estarà encarada als hospitals. “Vull portar l'espiritualitat i la comunió als malalts”. Tot i això, també assistirà al tanatori, ja que a la diòcesi de Lleida cada diaca està un diumenge al mes de servei en aquest espai.

Un diaca permanent (diaca vol dir servidor i la paraula permanent fa referència a que no podrà ser ordenat sacerdot per estar casat) és una figura

de l'Església que té la funció de predicar la paraula de Déu; està donat a la caritat i al servei de l'Església portant una vida evangèlica al model de Crist. Els diaques poden estar casats i, per tant, combinen el servei a l'Església amb el de la seva família. D'altra banda assisteixen en les celebracions litúrgiques, poden presidir matrimonis, oficial funerals i baptismes, però no la resta de sagraments, que només poden fer sacerdots o bisbes. “Algú ja m’ha demanat poder presidir la celebració del seu matrimoni”, conclou Roca. El diaconat és el primer grau del sagrament de l'orde sacerdotal (diaca, prevere i bisbe).

Nomenaments

Juliol

Dia 26

P. Joan Carrera i Carrera, nomenat Vicari de la parròquia de Sant Ignasi de Lleida.

Setembre

Dia 1

Mn. Jaime Clusa Barrabés, nomenat rector de la parròquia del Santíssim Salvador de Lleida (barri de Pardinyes), amb atenció al centre de culte de Llivia.

Mn. Xavier Navarro Llestà, nomenat rector de les parròquies de la Mare de Déu del Carme i Sant Joan Baptista de Lleida.

Mn. Ioan Blaj, nomenat rector de les parròquies de Sant Sadurní, bisbe, d'Alguaire, i l'Assumpció de la Mare de Déu d'Almenar.

P. Ramon Dieste Campo, nomenat vicari de les parròquies de Sant Agustí de Lleida (la Bordeta), i Sant Josep Obrer de Lleida (els Magraners).

Mn. Víctor Manuel Espinosa Ollé, nomenat Vicari Judicial.

Mn. Juan Carlos Mandje Bote, nomenat Jutge del Tribunal Eclesiàstic de la Diòcesi de Lleida.

Montserrat Sánchez García, nomenada Animadora de Comunitat, com a membre de l'equip pastoral de les parròquies de la Mare de Déu del Carme i Sant Joan Baptista de Lleida, que regenta Mossèn Xavier Navarro.

Mn. Jaume Pons Bosch, nomenat Rector de les parròquies de l'Assumpció de la Mare de Déu de Sucs, la Mare de Déu del Roser de Gimenells, i de l'Església de Sant Josep Obrer del Pla de la Font.

Mn. Joan Ramon Ezquerro Pociello, nomenat adscrit a les parròquies de l'Assumpció de la Mare de Déu de Sucs, la Mare de Déu del Roser de Gimenells i de l'Església de Sant Josep Obrer del Pla de la Font.

Dia 14

P. Antoni Riera Figueras, nomenat Encarregat de la parròquia del Sagrat Cor de Raimat (Lleida), per substituir el seu rector P. Cinto Casanovas Corderroure, mort fa cinc dies a Sant Cugat del Vallès.

Maria Carmen Girart Medina, nomenada Directora - Coordinadora General de la Casa de l'Església de Lleida (assumint, d'acord amb l'article 18 dels Estatuts de dita entitat, les funcions d'administradora i cap de serveis).

Octubre

Dia 3

Mn. Juan Carlos Mandje Bote, nomenat Rector de la parròquia de l'Assumpció de la Mare de Déu d'Ivars de Noguera.

Dia 6

P. Dinís Mario Adriano, O de M, nomenat Delegat Diocesà de Pastoral Penitenciària del Bisbat de Lleida.

P. Antonio Criado Rodríguez, O de M, nomenat Rector in solidum de la parròquia de Sant Pau Apòstol (Mariola) de Lleida.

P. Antonio Criado Rodríguez, O de M, nomenat Capellà del Centre Penitenciari de Lleida, Bisbat de Lleida.

Dia 23

P. Joan Badia Morera, ocd, nomenat Consiliari diocesà de l'ACO a Lleida.

P. Joan Badia Morera, ocd, nomenat Delegat Diocesà de Pastoral Obrera.

Dia 27

Joan Burballa i Noria, nomenat President del Servei de Colònies de Vacances.

Novembre

Dia 20

Maria José Rosell Farré, nomenada Secretària General de Càritas Diocesana de Lleida.

Desembre

Dia 1

Mn. Joshua Enrique Carrillo Saldaña, nomenat Encarregat de les parròquies de Sant Miquel Arcàngel de Granyena de les Garrigues, la Nativitat de la Mare de Déu de Juncosa, i Sant Joan Baptista dels Torms.

Decrets

Incardinació de Mn. Luis Antonio Aguirre Abella

Atesa la petició de Mn. Luis Antonio Aguirre Abella, sacerdot del *Instituto de Misiones Extranjeras de Yarumal*, en la que sol·licitava poder incardinar-se en aquesta diòcesi per a dedicar-s'hi pastoralment (ce. 267, 268§1), vistes les circumstàncies que es donen i les qualitats que han quedat paleses en la tasca pastoral duta a terme a la Diòcesi de Lleida en la que ha exercit els encàrrecs que se li han fet des de l'any 2018 en el que va rebre el seu primer nomenament, havent considerat les necessitats del servei pastoral de la nostra diòcesi, estant resolta la diòcesi al seu manteniment i havent rebut les lletres d'excardinació del seu Institut (ce. 269 i 270),

Decreto,

pel present i d'acord amb les disposicions del Codi de Dret Canònic, concedir a Mn. Luis Antonio Aguirre Abella la incardinació plena en la Diòcesi de Lleida, amb tots els drets i facultats que li són inherents al clergat de la mateixa, esperant que serà un bon col·laborador en el servei pastoral a la nostra Església particular.

Per la seva validesa i compliment, ho signo a Lleida, el quinze de novembre de dos mil vint-i-tres.

† Salvador Giménez Valls,
Bisbe de Lleida

Juan Luis Salinas Sánchez
Secretari General-Canceller

Protocol per a la prevenció i tractament dels abusos a menors

Considerant que hem d'abastar el com actuar en el context de l'Església Catòlica a Lleida, tant en les agressions sexuals produïdes amb anterioritat com en d'altres de noves que es poguessin produir, i en la precaució necessària per a evitar-les, ja sia per clergues, persones consagrades o laics en el seu tracte amb menors i d'altres persones vulnerables en l'entorn de l'Església, s'ha redactat el present protocol per a la prevenció d'abusos a menors i persones equiparables legalment, i d'actuació davant el coneixement que es pugui tenir de fets i accions en aquest àmbit.

Per a la seva redacció s'han seguit les indicacions de la normativa civil (*Ley Orgánica 8/2021 de 4 de junio, de Protección integral a la Infancia y la Adolescencia, frente a la Violencia*, y la *Ley Orgánica 10/2022, de 6 de septiembre, de Garantía integral de la libertad sexual*, i d'altra normativa) i l'eclesiàstica, especialment el Llibre VI del Codi de Dret Canònic (reformat el 8 de desembre de 2021), el *Motu proprio Vos estis lux mundi* de 9 de maig de 2019, i el *Vademecum sobre algunas cuestiones procesales ante los casos de abuso sexual a menores cometidos por clérigos*, de 5 de juny de 2022, del Dicasteri per a la Doctrina de la Fe (a més d'altra normativa eclesiàstica), i els textos de la Conferència Episcopal Espanyola (fonamentalment el *Protócolo marco de prevención y actuación en caso de abusos a menores y equiparables legalmente*, i la *Instrucción de la Conferencia Episcopal Española sobre abusos sexuales*).

En l'elaboració de dit protocol han intervingut el Consell Episcopal, els Arxiprestes de la diòcesi i el *Servei Diocesà d'Atenció a les Víctimes d'abusos a menors i adults vulnerables* del Bisbat de Lleida.

És per això que, per abastir la seva difusió, acceptació i compliment,

Decreto,

Que el present *Protocol per a la prevenció i tractament dels abusos a menors i equiparables legalment en locals o activitats eclesials a la Diòcesi de Lleida* es conegui i sigui d'obligat compliment a la nostra diòcesi, tant en parròquies, centres d'esplai, agrupacions d'infants i joves, col·legis, cases d'acollida, cases de colònies i qualsevol altra institució o espai eclesial en el que participin o hi hagi menors o persones equiparables legalment a les seves característiques.

- Que qualsevol persona que hagi d'actuar en aquests àmbits tingui una conducta irreprotxable com a cristiana, especialment pel que fa a la vivència de la sexualitat i hagi fet la *Declaració personal responsable de*

rebuig de l'abús sexual a menors i adults vulnerables en la que reconegui que l'Església és contrària a la utilització desordena de la sexualitat i a l'abús de les persones, i s'hagi adherit a la prevenció i actuació davant d'aquestes situacions a la nostra diòcesi, tingui la certificació negativa de delictes sexuals del Ministeri de Justícia, estigui degudament formada i posi els mitjans necessaris i disponibles al seu abast, per a prevenir i evitar possibles accions delictives en aquest context.

Que de seguit que hom tingui coneixença d'alguna situació d'aquest tipus aculli la víctima i ho posi en coneixement de qui correspon, tot seguint el protocol.

Que aquest protocol de prevenció i actuació davant els abusos a menors i adults equiparables entri en vigor el dia següent de la publicació d'aquest Decret.

Per a la seva validesa i compliment, ho signa el Bisbe de la Diòcesi de Lleida, l'u de desembre de dos mil vint-i-tres.

† Salvador Giménez Valls,
Bisbe de Lleida

Juan Luis Salinas Sánchez
Secretari General-Canceller

*Protocol per a la prevenció i
tractament dels abusos
a menors i persones
equiparables legalment*

Bisbat de Lleida

Índex

Introducció	229
1.- Criteris	231
2.- Compromisos	235
3.- Funcions diverses en l'aplicació dels compromisos	239
A.- El Rector, Director, Responsable de l'activitat pastoral	240
B.- Servei Diocesà d'Atenció a les Víctimes d'Abusos a Menors i Adults vulnerables.....	242
C.- Sr. Bisbe.....	243
4.- Procediments per a l'actuació davant un cas d'abús i per a la prevenció de possibles situacions futures	245
5.- Documentació que cal custodiar	253

Annex I	
Declaració personal responsable.....	257
Annex II	
Indicacions per a obtenir la certificació negativa de delictes sexuals.....	259
Annex III	
Informe de notificació d'abús a menors.....	265
Annex IV	
Model per a l'autorització de trasllat de l'informe ...	267
Annex V	
Síntesi del procediment de prevenció i per a l'actuació.....	269
Annex VI	
Documentació adient en la que es fonamenta el present protocol (civil i eclesiàstica).....	271
Annex VII	
Fragment del discurs del papa Francesc als membres de la Comissió Pontifícia per a la protecció dels menors (29 d'abril de 2022) ..	275
Annex VIII	
Oració per les víctimes d'abusos.....	279

Introducció

Es constata, davant l'aparició i coneixement de casos d'abusos a menors i adults equiparables en temps passats i en l'esfera de tota la societat, la necessitat urgent de prevenir i evitar del tot la comissió de noves situacions en aquest àmbit.

Cal ressaltar que aquestes accions són molt punyents, doloroses i perjudicials per als menors i les persones adultes vulnerables, així com també ho són per a l'agressor i la resta de la societat que es veu afectada per aquest desordre que destrueix la integritat de la persona (colpint les seves realitats física, social, mental i espiritual), ataca la seva dignitat, oprimeix la llibertat i provoca mals, moltes vegades irreparables.

És per això que l'Església ha realitzat una profunda reflexió sobre aquest mal que tenalla la

nostra societat, conscient de que el millor remei a aquesta plaga que l'oprimeix, és la superació de la presència arreu d'una sexualitat desbordada, la intervenció decidida per tal de establir mesures i actituds de prevenció, l'actuació determinant contra l'acte delictiu, i l'observança de la castedat. El fet que es donin casos dins les institucions eclesials que han d'anunciar la voluntat de Déu, fa més punyent i dolorosa l'acció devastadora d'aquestes agressions.

1.- Criteris

La protecció, respecte i acompanyament, a més d'una obligació de tots i de totes les organitzacions i d'un imperatiu legal, forma part substancial de l'acció educativo-pastoral de totes les institucions de l'Església i, per tant, del Bisbat de Lleida. Amb el present, document el nostre bisbat declara, particularment a tots els qui en ell treballen amb menors o amb adults equiparables¹, quins han de ser els criteris i procediments en totes les activitats pastorals per a prevenir qualsevol abús o, si és el cas, per a denunciar-lo.

¹ A efectes del present document s'entén per Menor qualsevol persona amb edat inferior a 18 anys o legalment equiparada a ella i per Persona Vulnerable qualsevol persona en estat de malaltia, de deficiència física o psíquica o de privació de la llibertat personal que, de fet, limiti la seva capacitat de comprendre, de decidir o de resistir qualsevol ofensa.

A la llum de les noves orientacions de l'Església per a la prevenció d'abusos en les activitats i locals eclesials, l'objectiu del present document és la d'orientar les institucions educatiu-pastorals de la Diòcesi per a què accentuïn encara més, si és possible, la protecció i prevenció d'accions contra la dignitat dels menors, així com els procediments de denúncia si desgraciadament es produís algun cas.

L'activitat que l'Església diocesana desenvolupa en tots els àmbits és un servei a la persona que assumeix la dignitat i el respecte que exigeix sempre, i més especialment quan ho realitza amb menors i d'adults equiparables, per això la desenvolupa sempre amb la màxima cura per a prevenir qualsevol abús i per garantir la seva seguretat i la de tots els que hi participen².

En els criteris i accions que es demanen en el present document, el Bisbat de Lleida es regeix per les següents disposicions que assumeix en la seva integritat:

- **L'Evangelí:** El tracte amb els altres, particularment amb els petits, ha de caracteritzar-se per *tractar*

² S'entén per agressió o abús sexual: Totes les conductes que un adult o un d'edat similar a la del menor desenvolupi amb engany, força i/o explotació per a satisfer-se sexualment, sigui amb contacte i/o amb amenaces, tant si és per a obtenir imatges com per a accedir físicament al menor.

els altres tal com voldríem ésser tractats per ells (Lc. 6,31); *estimar* l'altre com algú propi (Mc. 32,33); *acollir* per a servir l'altre (Mt. 10,450-452); *acompanyar* per a què puguin viure dignament (Mt. 25,37-450); *protegir* per a què l'altre pugui créixer sense condicionaments que dificulten esdevenir un mateix (Mt. 18,7; Lc. 17,1).

- **Les orientacions sobre l'Educació del Concili Vaticà II:** *Ajudar* a què els menors puguin desenvolupar-se harmònicament i inserir-se ordenadament i activa en la vida social³.
- **La doctrina i el sentir de l'Església:** *Formació permanent* per a què el seu testimoni sigui educador⁴.
- **Les disposicions de la CEE** que prescriuen la forma i les exigències de *vetllar* per a què, en la vida eclesial, cada infant tingui la seguretat d'un entorn sa i segur coherent amb la seva dignitat⁵.

Assumeix també el que, en aquest àmbit, disposen la Declaració Universal dels Drets Humans, de 10 de desembre de 1948, la Convenció dels Drets de

³ Vat. II, *Gravissimum Educationis*, 2

⁴ Papa Francesc, *Vos estis Lux Mundi* de 30 abril 2019.

⁵ *Instrucció de la CEE sobre abusos sexuals* de 19 maig 2023.

l'Infant de les Nacions Unides, de 20 de novembre de 1989, així com la legislació bàsica sobre el tema⁶.

En consonància amb el que disposen les instruccions esmentades i al servei de totes les institucions eclesials que en la Diòcesi de Lleida treballen al servei dels menors i d'adults vulnerables, es posen a l'abast de tots els diocesans els presents criteris i procediments que han de regir les activitats formatives, de lleure, catequètiques... en la Diòcesi.

⁶ Cfr. La Convenció dels Drets de les persones amb Discapacitat de 13 de desembre de 2006; el Conveni europeu sobre l'exercici dels drets dels infants, de 25 gener de 1996; la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels *drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència* del parlament de Catalunya.

2.- Compromisos

En la seva actuació a favor de l'organització i gestió de les activitats pastorals, el Bisbat de Lleida es compromet a:

- **Programar i gestionar** totes les activitats educatiu-pastorals tenint presents els objectius de seguretat, respecte i protecció, prevenint qualsevol relació que pugui ferir la sensibilitat dels menors i adults vulnerables, garantint sempre el respecte i la seva protecció.
- **Formar** els educadors i agents de pastoral que treballen amb menors i adults equiparables per a què siguin capaços de detectar els signes que

acostumen a manifestar-se quan un menor pateix abús sexual⁷.

- **Escoltar** sense jutjar, acollir sense prejudici, acompanyar sense privilegis, informar amb claredat, orientar amb certesa i atendre amb eficàcia a qui se senti víctima de qualsevol abús.

- **Promoure** que els qui dirigeixen i desenvolupen activitats de catequesi, colònies, campaments, casals, centres educatius de l'Església o similars, en la programació de les activitats i en el tracte amb els menors i persones vulnerables incloguin en la formació el tema de prevenció d'abusos i dels protocols més adients per garantir bones pràctiques en el desenvolupament de les activitats.

- **Organitzar** els mitjans, per part de cada institució responsable de les activitats formativo-pastorals, per a què, arran del presumpte abús, els menors d'edat o adults vulnerables participants puguin posar en coneixement i reclamar davant dels

⁷ Entre els més rellevants: La mateixa queixa/denúncia del menor; la informació d'algun adult; lesions físiques causades en l'activitat o portades de fora; alteracions estranyes de geni i de comportament; por injustificada; agressivitat; pèrdua d'interès que crida l'atenció; manca d'higiene; apatia persistent; conducta inapropiada en el joc o les activitats en general; conductes antisocials; regressions, ... Quan s'observen reaccions similars sostingudes, cal parlar amb els pares i demanar l'assessorament, si cal, d'un expert.

responsables de l'activitat o de l'autoritat diocesana, sense perjudici que puguin fer-ho també davant la Fiscalia, i ser escoltats i acompanyats per la ferida que sempre causa una relació d'abús.

- **Garantir** la confidencialitat al presumpte agressor mentre resti obert el procés que genera una denúncia d'abusos i preventivament, sense perjudici de la seva innocència, apartar-lo de les activitats amb menors o no encomanar-se-les si no les tenia, fins que es resolgui el procés obert.
- **Generar** una cultura de prevenció donant a conèixer les orientacions diocesanes, així com les condicions exigides per l'Església per a treballar amb menors i adults vulnerables.
- **Verificar** que catequistes, monitors i altres reuneixen les condicions exigides per la llei i ajudar a fer-ho a les institucions educatives diocesanes que ho necessitin.
- **Acompanyar**, en el context de la missió de l'Església, la persona ferida per abusos, restant també disponible, si ho desitja, a fer-ho amb qui és acusat d'aquesta acció.

- **Revisar i implementar**, si cal, i orientar per a què cada organització eclesial de la Diòcesi revisi les condicions de seguretat, formació permanent i prevenció en matèria dels casos d'abusos a menors.
- **Valorar** permanentment les orientacions presents en aquest document en el si del *Servei Diocesà d'atenció a les víctimes d'abusos a menors i adults vulnerables* i sempre que alguna institució Diocesana ho demani, i orientar i informar les entitats que hagin pogut patir a causa d'abusos comesos per algun dels seus membres.
- **Demandar** que cada persona que hagi d'actuar amb menors o persones vulnerables estigui en possessió de la certificació negativa d'antecedents penals de caràcter sexual, havent-la entregat a la institució en la que participa, i hagi signat la *Declaració personal responsable de rebuig a l'abús sexual a menors i d'adhesió a la prevenció i actuació davant el mateix* en aquesta diòcesi.

3.- Funcions diverses en l'aplicació dels compromisos

En l'execució pròxima de l'esperit dels continguts que conté aquest document hi concorren igualment catequistes, professors, monitors, etc. Són els responsables directes davant la institució en la que treballen, davant dels pares i davant la llei, del tipus de relació que sostenen amb els menors o adults vulnerables mentre desenvolupen l'activitat. Així ho han d'acreditar en el document de compromís que han de signar, segons el qual han d'actuar conforme als valors propis de l'Església.

Tots realitzen la seva acció formativa en el marc d'un projecte educatiu determinat que es desenvolupa al si d'una organització eclesial. Ella té el deure

d'assegurar la qualitat i la fidelitat del treball dels seus membres al projecte, així com de formar, acompanyar i proposar els diversos voluntaris per a una acció concreta. Per això assumeix la responsabilitat de la gestió de l'activitat davant dels pares, de la societat i de l'Església.

És obligació de tots, per tant, vetllar per cuidar i preservar la dignitat dels menors; per això és lògic, necessari i obligat, pel que fa a aquest objectiu, que sempre que un membre de la institució (on treballa amb menors o adults vulnerables) tingui coneixement cert d'algun abús, per protegir-los d'un possible mal, ho doni a conèixer als responsables de l'activitat i/o presenti la corresponent denúncia davant el *Servei Diocesà d'Atenció a les Víctimes d'abusos a menors i adults vulnerables* per a què es clarifiquin els fets i puguin evitar-se altres danys.

Conegut un fet d'abusos cada persona ha d'assumir la responsabilitat que li pertoca per raó de la seva missió. A saber:

A.- El Rector, Director, Responsable de l'activitat pastoral

- **Vetlla** per a què les activitats s'ajustin sempre als principis que aquí s'estableixen, restant atent al que manifesten menors i adults pel què fa al

tipus de tracte d'algun dels educadors i als indicadors de possibles abusos que pugui patir algú dels qui participen en l'activitat.

- **Forma els educadors** de la institució, reuneix la documentació requerida legalment, informa els pares o tutors del projecte educatiu i de les mesures que es prenen i coordina la seva acció amb la de la Diòcesi.
- **Escolta** les queixes o denúncies que es puguin referir a qualsevol dels educadors, recull de manera objectiva la informació bàsica i, en cas d'abusos sexuals⁸, posa en mans del *Servei Diocesà d'atenció a les víctimes d'abusos a menors i adults vulnerables* tot el que ha rebut, informant els pares del procés obert i del dret que els assisteix a presentar denúncia davant la Fiscalia.
- **Vetlla per preservar la intimitat** de la víctima agredida, l'acompanya, dóna suport afectiu, social i psicològic.
- **Respecta la confidencialitat** i valora la conveniència i forma de donar suport afectiu, social i psicològic també a qui és acusat d'abusos.

⁸ S'ha de tenir present que si els abusos no són sexuals sinó que pertanyen a l'àmbit de l'assetjament o qualsevol altra realitat delictiva, en conèixer-lo hi ha l'obligatorietat d'actuar i denunciar, tot i que no és mitjançant el procés que s'obre pels abusos sexuals.

- **Pren les mesures preventives** necessàries per a evitar possibles repeticions.

B.- Servei Diocesà d'Atenció a les Víctimes d'Abusos a Menors i Adults vulnerables. A més de les funcions que el Bisbe li encomani,

- **Atén les denúncies d'abusos** que es presenten en la Diòcesi i assessora els qui les presenten.
- **Revisa, informa i orienta** sobre el compliment de les normes diocesanes relatives a la prevenció d'abusos, sobre els procediments que cal seguir tant per a prevenir-los com per actuar i presenta al Sr. Bisbe les seves conclusions quan s'ha entrevistat amb els afectats, tanca l'expedient informatiu que li lliura, deixant constància escrita del fet i de la data, custodia el registre i ho notifica a l'acusat.
- **Recull** a l'expedient que obre les declaracions i els fets denunciats sense emetre cap judici.
- **Ajuda a avaluar** les condicions d'atenció a les víctimes d'abusos en àmbits eclesials i les mesures que les institucions educatives de la Diòcesi prenen en relació a la prevenció dels abusos i proposa la seva millora, si cal.

C.- Sr. Bisbe

- **Té cura** de que cada prevere de la diòcesi visqui amb integritat el seu ministeri presbiteral i assumeixi la responsabilitat de prevenir, dintre de la seva responsabilitat pastoral, la comissió d'algun abús i el mal que aquest sempre genera, i pren decisions de com guarir-lo, si fos el cas, en la mesura de les seves possibilitats.
- **Vetlla** per a què preveres, religiosos i laics que cooperen pastoralment amb la Diòcesi ho facin sempre amb l'esperit que demanen les normes de l'Església.
- **Ordena l'obertura del procés** canònic d'investigació prèvia i la seva tramitació en cas de versemblança de que s'ha comès un delicte d'abusos⁹, en consonància amb la norma canònica, mitjançant decret, en un termini màxim de tres mesos, sense perjudici del principi d'innocència; una vegada finalitzat aquest promulgarà el *decret de conclusió de la investigació prèvia* i en el cas que es consideri l'existència d'un presumpte delicte, traslladarà a la Fiscalia tota la documentació del procés diocesà. Si el presumpte

⁹ Fets acreditats fefaentment com *amenaces i/o violència per a abusar del menor ... acció, temptativa o omissió conduents a l'abús* (Cn. 1328-29, 1336, 1378 i 1395).

agressor fos un clergue, ho traslladarà al Dicasteri per a la Doctrina de la fe.

- **S'ocupa**, en la mesura de les possibilitats, **d'assegurar l'atenció** mèdica, terapèutica psicològica, i espiritual, segons el cas, per a les persones implicades en un delictes d'abusos sexuals i de que la víctima pugui disposar dels recursos necessaris per a contribuir a sanar el mal produït.
- **Vetlla** per a què els responsables de cada activitat pastoral de la Diòcesi reuneixin les condicions legals establertes per a treballar amb menors i adults vulnerables, per a què rebin la formació adequada al servei pastoral que realitzen i per a què coneguin la normativa i les condicions que s'apliquen al seu treball pastoral¹⁰

¹⁰ Posseir el certificat negatiu de delictes sexuals; conèixer, acceptar, signar i lliurar una declaració de compromís (*rebuig de maltracte – conèixer doctrina Església – participar en la formació – declaració que d'incórrer en abus sap que és acció contrària a l'Església i assumeix personalment la responsabilitat del fet - ...*).

4.- Procediments per a l'actuació davant un cas d'abús i per a la prevenció de possibles situacions futures

La primera condició davant d'un cas d'abusos, atès el dany que causa a la víctima, particularment a persones més indefenses com és el cas dels menors i de les persones particularment vulnerables, és l'obligatorietat d'actuar tan bon punt és conegut el cas.

Cal considerar que davant d'un fet així, obliga el deure de "*secret de confessió*", però el confessor ha de demanar al penitent que sol·liciti el perdó de la víctima i, per ser menor, el del seus responsables legals, i que ha d'assumir les conseqüències legals i econòmiques que puguin derivar-se. Així mateix cal tenir present

que el “*compromís de confidencialitat*” no està per sobre del deure de sanar el dany causat.

Tenint presents aquestes condicions, si es produís una denúncia per abusos sexuals, el procediment que seguirem en la nostra Diòcesi, serà el següent:

1r.- **ESCOLTAR** de manera activa, des del primer moment què es comunica un fet d’abús, recollir fidel i sistemàticament la informació que fa al cas, amb discreció i delicadesa, tot preservant sempre la confidencialitat i la presumpció d’innocència¹¹.

2n.- **COMUNICAR** directa i immediatament, per escrit o verbalment, la informació als responsables de l’activitat pastoral per aquest ordre:

a.- Al màxim responsable directe de l’activitat on s’ha produït el fet.

b.-Aquest, al *Servei Diocesà d’Atenció a les Víctimes d’abusos a Menors i Adults vulnerables* que posarà els fets provats en coneixement del Bisbe per tal que ell ho traslladi a la Fiscalia en el seu cas. Les dades de contacte del *Servei*

¹¹ No qüestionar ni ignorar per principi el testimoni de l’infant; tampoc exigir detalls d’allò que relata. Parar atenció a formes d’expressar-se en relació a un possible abús (segons l’edat els dibuixos, les redaccions o el nerviosisme desproporcionat, absències, etc. poden constituir una font d’indicis de versemblança).

Diocesa d'Atenció a les Víctimes d'Abusos a menors d'edat i adults vulnerables, són: Tlèfn. 609 10 39 15; Correu electrònic:

atencionvictimasabusos@bisbatlleida.org.

c.- En coordinació amb el Bisbat, els responsables de l'entitat han d'informar els pares del dany causat al seu fill o filla i de les circumstàncies que han envoltat el fet¹².

3r.- **APARTAR** de la relació amb els menors, ni que sigui preventivament, la persona senyalada com a possible abusador, així com també d'altres responsabilitats amb menors que pogués tenir en la institució eclesial.

4t.- **RESTAR DISPONIBLE** a seguir les orientacions del Servei Diocesà d'Atenció a les Víctimes i, si és el cas, del Fiscal.

5è.- **ACOMPANYAR** la persona acusada d'abús.

6è.- **INFORMAR**, si així s'estima, els altres pares de les mesures que estan implantades així com del procés que se seguirà. Cal realitzar la informació

¹² Per exemple sobre les *condicions de seguretat per al menor que reuneix l'activitat, els drets dels pares i del menor, el procediment que seguirà el Bisbat, la manera de procedir per a sanar el dany i prevenir possibles situacions en el futur ...* En aquest moment és prudent que estiguin presents més d'una persona de la Institució afectada.

als altres nens, si es veu recomanable, sota l'orientació de professionals.

7è.- **REVISAR** els protocols de prevenció de la institució i millorar, si és el cas, els procediments de prevenció, formació i selecció d'educadors.

Com a norma general, per a PREVENIR abusos, PROTEGIR els menors, PROPOSAR maneres d'eliminar comportaments abusius, CREAM ENTORNS segurs i ORIENTAR sobre la manera d'adoptar formes qualificades d'abordar la relació-comunicació entre l'educador i el menor, en les activitats pastorals de la Diòcesi, és prudent prendre en consideració les següents recomanacions:

- Viure les relacions amb naturalitat.
- Donar a conèixer aquest protocol d'actuació i prevenció, i preveure sistemàticament la formació adequada.
- Disposar de la documentació necessària que habilita per a actuar amb menors.
- Demanar als pares o tutors del menor l'autorització per a prendre imatges del menor relacionades amb l'activitat pastoral.

- Compromís de l'entitat de respectar els drets d'imatge del menor i evitar realitzar, guardar electrònicament o difondre imatges de menors que no hagin estat autoritzades expressament pels pares, fora de l'àmbit de les publicacions de l'entitat.
- Realitzar la comunicació electrònica amb el menor sempre des del correu oficial de l'entitat.
- Informar els pares de la comunicació virtual mantinguda amb el menor, així com també si s'ha realitzat amb ell alguna entrevista privada i el seu motiu (segons els casos i el nivell de relació amb els pares es pot fer ficant còpia oculta en el correu electrònic adreçat al menor, fent entrevista personal amb els pares, en conversa ocasional al trobar-se per un altre assumpte, tenint una conversa telefònica...).
- Informar sempre els pares de qualsevol incidència amb el seu fill o filla.
- No crear un grup WhatsApp solament amb els menors; en tot cas crear-lo amb els pares.
- Evitar favoritisme vers cap menor (obsequiar-lo o quedar amb ell sol...), així mateix, evitar

qualsevol tipus de comentari, contacte físic, etc. que pugui ser mal interpretat.

- En les sortides cal tenir present que a les habitacions on dormen menors, dormin sempre dos o més adults per tal de vigilar-los, i en elles mantenir les normes d'educació i civisme necessàries.
- Les habitacions de nois i noies han d'estar separades i el prevere ha de dormir en una habitació separada o amb l'equip de monitors.
- En els àmbits parroquials no s'han d'utilitzar llenguatges obscens o de connotació sexual.
- Elaborar, en consonància amb els criteris exposats en els documents de l'Església, un codi de bones pràctiques com a marc de la relació de l'adult amb els menor durant les activitats que es duran a terme en la institució eclesial.
- Realitzar les activitats amb menors en llocs on pugui haver visibilitat des de fora i que no estiguin tancats impeditint l'accés directe d'altres persones i dels pares; s'ha de preservar l'espai de la rectoria evitant que entrin menors.

- Respectar i ser prudent amb les mostres d'afecte, tenint especial cura en els jocs i els espais de descans, de vestuari...
- En cap cas, el monitor, sacerdot, o qualsevol persona que interactuï amb un menor o adult vulnerable, haurà d'estar a soles amb ell, sempre caldrà que hi hagi un altre adult o d'altres menors.
- Tenir en compte les recomanacions que, en matèria de prevenció ja apareixien en la *Normativa diocesana principal i avisos* (2019), recollides a les pàgines 35-40.

En parlar de la prevenció, cal fer esment, donada la dispersió de criteris de la nostra societat i la tendència a fer-se cadascú una fe i moral a la carta, especialment en matèria sexual, a l'abast del que suposa el manament *no cometràs accions impures* prescrit per Déu, i l'obligació per als cristians d'atendre-ho com a qualsevol altre manament. Així mateix caldria educar el jovent, en la castedat, especialment han de tenir cura d'ella aquells que s'han de dedicar a actuar en contacte amb menors i adults vulnerables, tot tenint en compte el respecte que es mereixen, el valor de l'exemple i la responsabilitat que tenen d'educar-los.

5.- Documentació que cal custodiar

El treball amb menors en els col·legis de l'Església, en els centres d'esplai, colònies, casals, campaments, parròquies, catequesi i altres institucions diocesanes, com així ha de ser sempre, és un treball coordinat, planificat i realitzat en equip, el qual ha de revisar-lo degudament, tant en la gestació, la programació, la planificació i el portar-lo a terme, així com en la revisió-valoració final, per tal de detectar, si fos el cas, possibles situacions que poguessin afavorir l'aparició d'abusos.

Per això totes les organitzacions pastorals de la nostra Diòcesi que treballen amb menors i amb adults vulnerables, han d'estar sempre en condicions d'acreditar davant dels pares, dels tutors i de la societat, el compliment dels requisits que s'estableixen

en la pràctica d'activitat amb menors. Des d'aquesta perspectiva han de guardar arxivats i actualitzats els següents documents:

- a.- Certificat negatiu d'abusos sexuals de tots els que treballen amb menors.
- b.- Cartes de declaració de compromís personal de tots els que treballen amb menors.
- c.- Pla de la formació organitzada pel centre o en coordinació amb una altra institució, i llistat dels educadors que hi han participat fent constar la data.
- d.- Protocol d'actuació propi o del de l'entitat en el que està emmarcat o adaptació del present, així com mesures adoptades per a la prevenció d'abusos.
- e.- Autoritzacions dels pares dels menors per a participar en les activitats expressades en el Pla d'Activitats.
- f.- Document o acta-resum de la informació proporcionada als pares dels menors sobre el pla d'activitats i el calendari de realització.
- g.- Permís per poder obtenir imatges dels menors en el context de les activitats programades i la seva utilització exclusiva en el context i l'àmbit de la institució pastoral.
- h.- Compromís de cada professor, catequista, monitor ... de respectar els drets d'imatge del menor i evitar realitzar, guardar

electrònicament o difondre imatges de menors que no hagin estat autoritzades expressament pels pares, fora de l'àmbit de les publicacions de l'entitat

Annex I

Declaració personal responsable
de rebuig de l'abús sexual a menors
i adults vulnerables
i d'adhesió a la prevenció
i actuació davant d'aquestes
....situacions en la Diòcesi de Lleida

El present document *Declaració personal responsable de rebuig de l'abús sexual a menors i adults vulnerables i d'adhesió a la prevenció i actuació davant d'aquestes situacions en la Diòcesi de Lleida*, està pensat per tal d'afavorir que cada membre de l'Església que estigui actuant pastoralment amb menors i adults vulnerables pugui subscriure'l manifestant el rebuig als abusos sexuals i, al mateix temps, declari que s'adhereix a la prevenció i actuació que la Diòcesi fa davant aquestes situacions. Té un caràcter obligatori per a tots els que s'hi dediquen a treballar amb menors i adults equiparables, i ha d'estar conservat, una vegada signat, a la carpeta corresponent de l'entitat.

Jo, D/D^a. _____, amb DNI n. _____¹³,
amb activitat pastoral en qualitat de _____,
en la/el _____¹⁴, que pertany al
Bisbat de Lleida.

DECLARO

- 1.- Que conec i accepto les disposicions del Bisbat referents al Protocol de Prevenció i actuació referent al procediment a seguir en cas de tenir la informació relativa a algun possible abús en l'activitat amb la que col·laboro, així com també les orientacions respecte a la prevenció davant de fets com aquests.
- 2.- Que no tinc cap causa o acusació legal pendent en relació a fets d'abusos a menors, motiu pel qual adjunto la corresponent certificació emesa pel Registre de Delinqüents sexuals del Ministeri de Justícia.
- 3.- Que, en la meua activitat en aquesta Institució, em comprometo a respectar i col·laborar en tot allò que estableix el protocol Diocesà d'abusos sexuals a menors o similars.
- 4.- Que manifesto el meu rebuig personal a tota mena d'abús a qualsevol persona i en particular si és menor o adult vulnerable.
- 5.- Que conec quina és la doctrina i la posició de l'Església al respecte i, en conseqüència, sóc conscient de què qui incorre en delictes d'aquesta naturalesa actua contràriament als preceptes de l'Evangeli i a les normes de l'Església.
- 6.- Que sé que aquestes conductes són també un delicte d'acord amb la legislació civil, com així he estat informat, i que, si arribés a cometre actes com aquests, la responsabilitat de la meua manera d'actuar recauria únicament i de manera exclusiva sobre mi mateix/a.
- 7.- Que accepto l'entrevista preceptiva que m'ha estat proposada en el moment de demanar treballar amb menors, així com la formació en relació al tema d'abusos sexuals a menors que està establerta, sigui en l'àmbit Diocesà, Arxiprestal, Parroquial o de Moviment o Servei en el que demano participar en relació a aquest tema.

I, per a que així consti, ho signo a _____, el ____ de
_____ de 20__

Signat: D./D^a _____

¹³ *professor, catequista, monitor, col·laborador,...*

¹⁴ *Nom de la parròquia, moviment, delegació, servei,...*

Annex II

Indicacions per a obtenir la certificació negativa de delictes sexuals

Com obtenir la certificació negativa de delictes sexuals

PER INTERNET (on line)

Cal tenir un d'aquests certificats digitals: Cl@ve, DNI-i o el certificat de la FNMT.

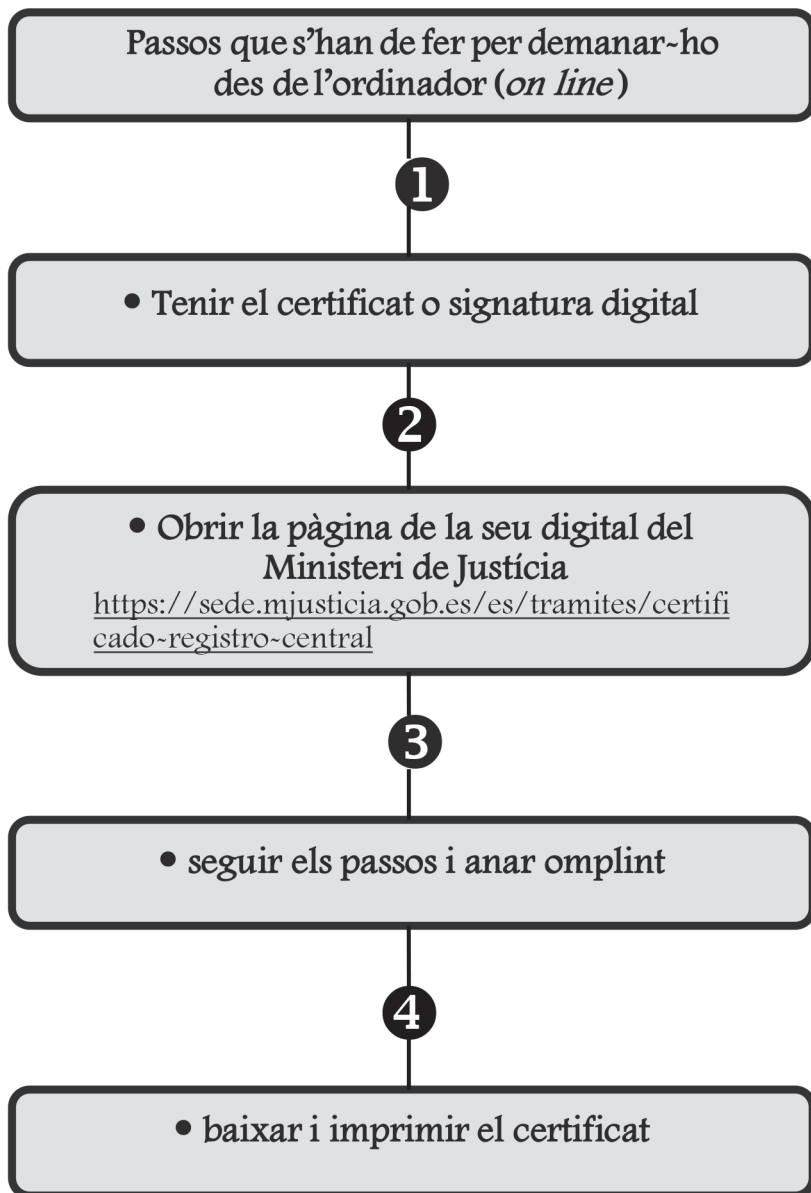
Per aconseguir-lo, has de fer la sol·licitud per internet i després anar a una d'aquestes oficines per acreditar la teva identitat:

- Oficines de la FNMT
- Agència Tributària
- Oficines de la Seguretat Social
- Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)
- Oficines d'Informació i Atenció al Ciutadà de les Delegacions del Gobierno

- Quan ja tinguis el certificat digital, pots demanar el certificat de delictes de naturalesa sexual **al web de la Sede electrónica del Ministerio de Justicia:**

<https://sede.mjusticia.gob.es/es/tramites/certificado-registro-central>

- acceptar i verificar les dades d'identitat
 - acceptar la informació sobre el tractament de les dades
 - ficar el mòbil i l'adreça electrònica
- confirmar la sol·licitud feta.
 - baixar el certificat i imprimir-ho

PRESENCIALMENT

Cal demanar cita prèvia a una oficina i el certificat s'obté al mateix moment o com a màxim en el termini de 10 dies hàbils.

- Gerència Territorial del Ministeri de Justícia a Catalunya - Oficina d'Expedició de Certificats d'Antecedents Penals, Últimes Voluntats i Assegurances (Barcelona)

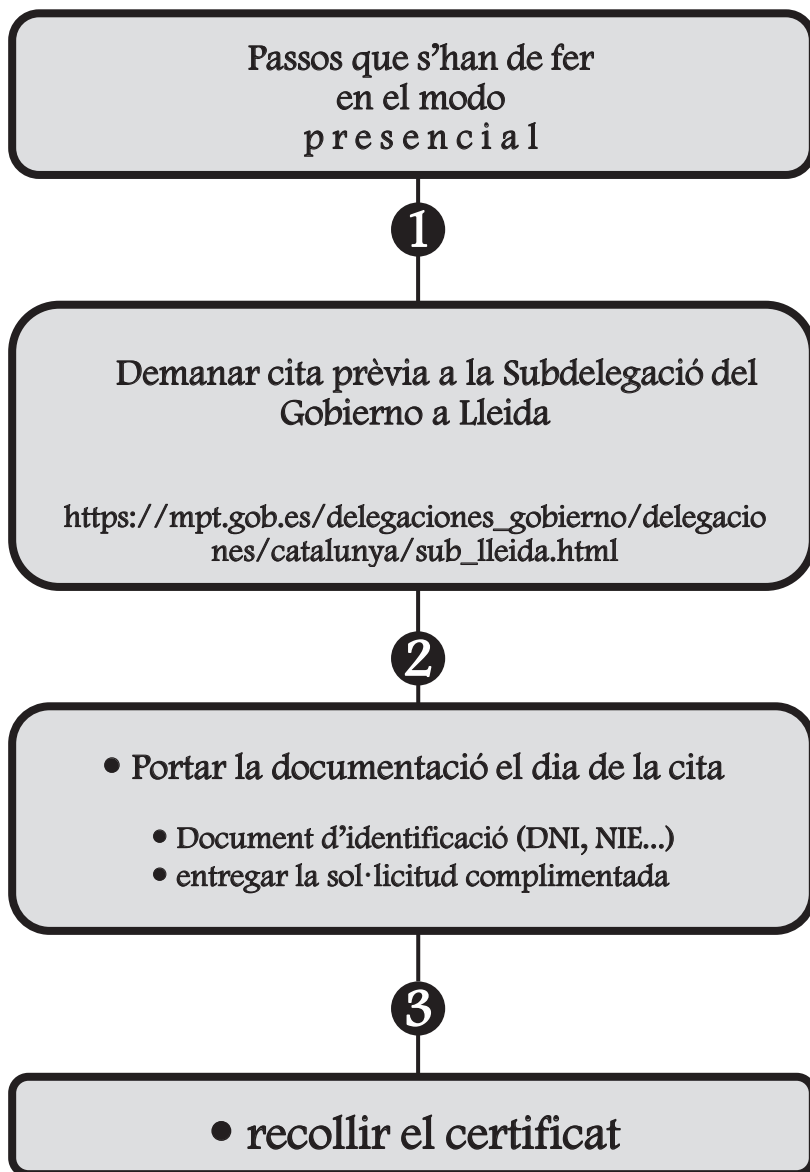
- Delegacions i subdelegacions del Govern a Catalunya (*Subdelegación del Gobierno a Lleida*)

* Cal portar la següent documentació:

- Original o fotocòpia compulsada del **DNI, targeta de residència, passaport, permís de conduir espanyol (en vigor)**
- **La Sol·licitud de la certificació** que es presentarà degudament emplenada

*Si es tracta d'un menor els pares o tutors ho han de demanar per ell presentant a més, la documentació adient que els permeti identificar-se i fotocòpia compulsada del llibre de família.

Si vols fer la sol·licitud en nom d'una altra persona, consulta els documents que cal portar.

Documentació que cal portar

• Presencial:

- La Sol·licitud es presentarà degudament emplenada amb lletra majúscula i llegible en:

- Les Gerències Territorials del Ministeri de Justícia.
- En les Delegacions i **en la Subdelegación del Gobierno (en Lleida).**

- Demanar cita prèvia en la pàgina:
[https://mpt.gob.es/delegaciones_gobierno/delegaciones/catalunya/sub lleida.html](https://mpt.gob.es/delegaciones_gobierno/delegaciones/catalunya/sub_lleida.html)

• Acreditació de la identitat de qui ho sol·licita:

- Quan és el propi interessat:

- Original o fotocòpia compulsada del DNI, Tarja de Residència Espanyola per a Estrangers, Passaport, Carnet de conduir Espanyol, Document d'Identificació comunitari o equivalent, en vigor, de la persona respecte de la que es sol·licita la certificació, sempre que el document que presenti permeti identificar-la amb les seves dades de filiació per a realitzar una cerca precisa en el Registro Central de Delincuentes Sexuales.

-Quan és una altra persona que representa al sol·licitant:

- La documentació que li identifiqui (és vàlid qualsevol document dels citats per l'interessat).
- Original o fotocòpia compulsada del document que acrediti la representació per qualsevol dels mitjans vàlids en dret:
 Document públic autoritzat per Notari, o

Document privat amb signatures legitimades per Notari, o

Document privat, atorgat en compareixença personal de l'interessat davant un empleat públic, que farà constar aquesta circumstància mitjançant una diligència.

- En el cas en el que el sol·licitant sigui menor d'edat, els tutors legals, a més de la documentació del menor, hauran de presentar:

- Original o fotocòpia compulsada del seu document d'identificació en vigor
- La fotocòpia compulsada del llibre de família.

- **sol·licitud del certificat** (imprès que es troba a Internet)

Annex III

Informe de notificació d'abús a menors

1	DADES DEL NOTIFICADOR		data notificació
Nom i cognoms		Nº d'ident profess.	telèfon
organisme		Institució o centre de treball	
adreça			
província	municipi	codi postal	

2	DADES DEL/LA MENOR PRESSUMPTA VÍCTIMA DE L'ABUS		
Nom i cognoms			nacionalitat
data de naixement	domicili del (la) menor o centre on està en aquest moment		telèfon
província	municipi	codi postal	

3	DADES DEL PARE, MARE O TUTOR (A)		
Nom i cognoms			
domicili			telèfon
província	municipi	codi postal	

4	DADES DE LA MADRE, PARE O TUTOR (A)		
Nom i cognoms			
domicili			telèfon
província	municipi	codi postal	

5	DADES DE LA PERSONA INFORMANT (EN EL SEU CAS)		
nom i cognoms			
data de naixement	relació de parentiu amb el menor o la seva família(pot ser un professional)		telèfon
província	municipi	codi postal	

6	DADES DE LA SITUACIÓ OBSERVADA (senyalant dates dels fets relatats)		
Transcripció, el més literal possible, del que hagi verbalitzat-manifestat el menor. Context o situació en el que es produeixen aquestes verbalitzacions. Especificar si el menor fa dibuixos o documents gràfics			
Indicadors observats en el menor.			

Segell si és el cas d'una institució

Annex IV

Model per a l'autorització de trasllat
de l'informe al Servei d'atenció a les víctimes
d'abusos / a la Fiscalia

Autorització dels representants legals del menor, presumpta víctima de abús sexual, per a que la institució remeti la informació al Servei Diocesà d'atenció a les víctimes d'abusos o a la Fiscalia.

Jo, D. / Dña. _____, amb D.N.I. n° _____ en qualitat de mare, pare o tutor legal del menor _____, amb D.N.I. n° _____ i amb domicili, a efectes de notificació, a _____, C/ _____, n° _____ CP _____

Autoritzo al centre _____, per a què remeti la informació que sigui necessària al Servei Diocesà d'atenció a les víctimes d'abusos, o a la Fiscalia, amb la finalitat de que es puguin realitzar les accions que l'autoritat d'aquest organisme consideri oportunes, tenint en compte la legislació vigent.

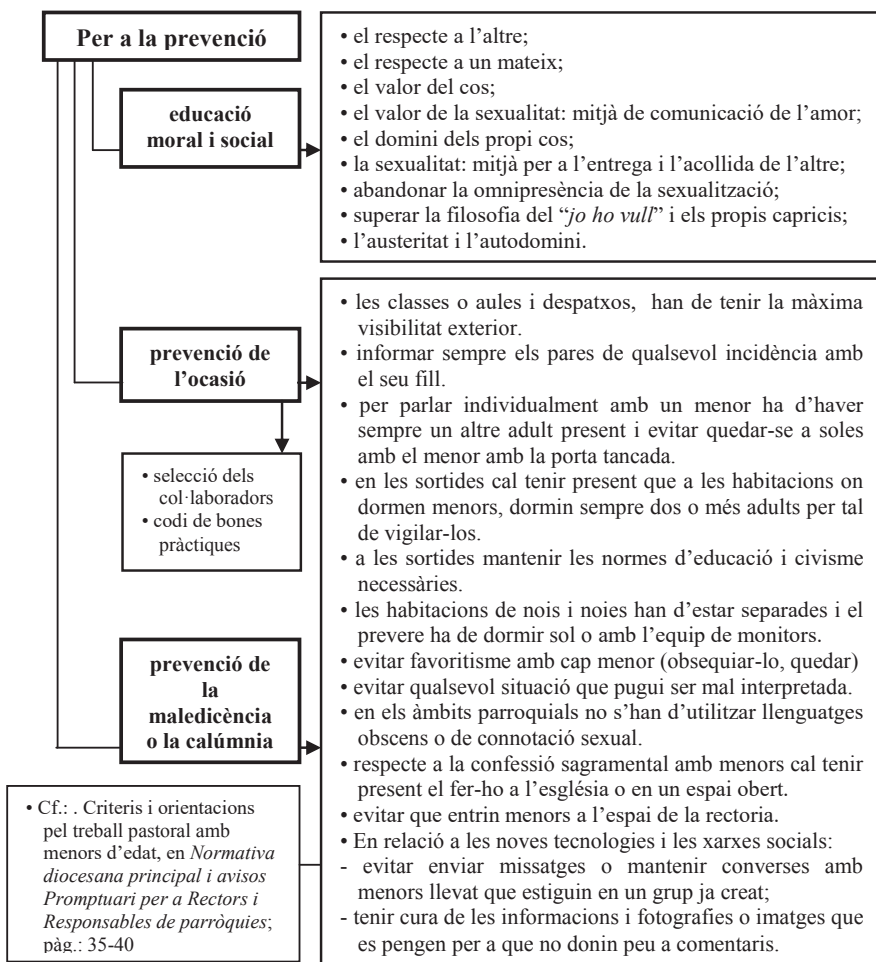
A....., el de de 20...

Ho signa el pare, la mare, el tutor legal o el seu representant legal quan procedeixi.

Annex V

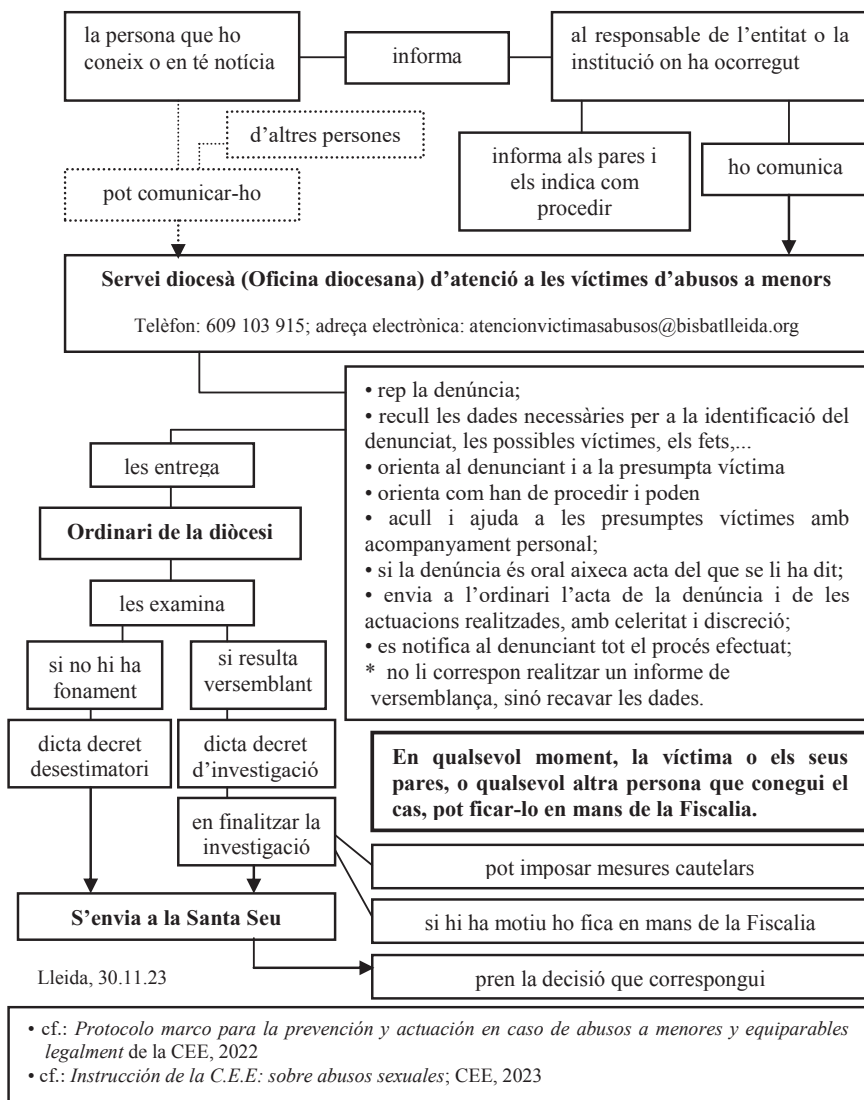
Davant els abusos sexuals en l'àmbit de l'Església

(Síntesi del protocol per a la prevenció i tractament dels abusos a menors i equiparables)

Actuació davant els abusos sexuals a menors

detecció o coneixement d'un cas d'abús a un menor o persona equiparable legalment

Annex VI

Documentació adient en la que es fonamenta
el present protocol (civil i eclesiàstica)

Per a la redacció del present protocol s'han seguit, a més d'altres disposicions, **les indicacions de la normativa civil següent:**

- Llei 14/2010, del 27 de maig, *dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència* del Parlament de Catalunya.

- *Ley Orgánica 8/2021 de 4 de junio, de Protección Integral a la Infancia y la Adolescencia frente a la Violencia,*

- *Ley Orgánica 10/2022, de 6 de septiembre, de Garantía integral de la libertad sexual,* (coneguda com la Ley del Solo sí es sí) que reforma el Código Penal, eliminant el delicte d'abus sexual com a tipus penal específic, per a integrar-se dins del delicte d'agressió sexual, de manera que els tipus penals inclosos en els delictes contra la llibertat sexual són: l'agressió sexual, l'agressió sexual a menors de 16 anys, l'assetjament sexual, l'exhibicionisme, la provocació sexual i els

delictes relatius a la prostitució, i l'explotació sexual i corrupció de menors.

De la normativa eclesiàstica de l'Església Universal, especialment s'han tingut en compte els documents següents:

- el Llibre VI del Codi de Dret Canònic (reformat el 8 de desembre de 2021),
- el *Motu proprio Vos estis lux mundi* de 30 d' abril de 2023 (versió actualitzada de les normes per a prevenir i combatre els abusos sexuals a menors i adults vulnerables, que deroga la versió de 9 de maig de 2019),
- i el *Vademecum sobre algunas cuestiones procesales ante los casos de abuso sexual a menores cometidos por clérigos*, de 5 de juny de 2022, del Dicasteri per a la Doctrina de la Fe (a més d'altra normativa eclesiàstica),

I els textos de la Conferència Episcopal Espanyola, fonamentalment:

- *Protocolo marco de prevención y actuación en caso de abusos a menores y equiparalbes legalmente*, (aprovat per la CXX Asamblea Plenaria de la Conferencia Episcopal

Española, celebrada entre els dies 21 i 25 de novembre de 2022).

- *Instrucción de la Conferencia Episcopal Española sobre abusos sexuales*, aprovada per la CXXI Asamblea Plenaria de la Conferència Episcopal Española, celebrada entre els dies 17 i 21 d'abril de 2023.

Annex VII

Fragment del discurs del papa Francesc als membres de la Comissió pontifícia per a la protecció dels menors (29 d'abril de 2022)¹⁵:

A vegades, la realitat de l'abús i el seu impacte devastador i permanent en la vida dels petits, sembla aclaparar els esforços dels qui busquen respondre amb amor i comprensió. El camí cap a la guarició és llarg, és difícil, requereix una esperança ben fonamentada, l'esperança en Aquell que va anar a la creu i més enllà de la creu. Jesús ressuscitat ha portat, i porta per sempre, les nafres de la seva crucifixió en el seu cos glorificat. Aquestes nafres ens diuen que Déu ens salva no "passant per alt" els nostres sofriments, sinó a través dels nostres sofriments, transformant-los amb la força del seu amor. El poder de guarició de l'Esperit de Déu no ens enganya; la promesa de nova vida per part de Déu no decau. Només hem de tenir fe en Jesús

¹⁵ Va ser inserit en el subsidi litúrgic, preparat per la Comissió de Litúrgia en el que hi havia el subsidi per a la missa, aquest fragment del discurs del Sant Pare a als membres de la Comissió pontifícia per a la protecció dels menors, i l'oració per les víctimes d'abusos que segueix en l'Annex VIII.

ressuscitat i posar la nostra vida en les ferides del seu cos ressuscitat.

L'abús, en qualsevol de les seves formes, és inacceptable. L'abús sexual als infants és particularment greu perquè ofèn la vida mentre està florint en aquest moment. En comptes de florir, la persona que ha rebut abusos és ferida, a vegades també de manera inesborrable. Fa poc vaig rebre una carta d'un pare, el fill del qual havia estat víctima d'abusos i, a causa d'això, no va ser capaç de sortir de la seva habitació durant molts anys, restant marcades cada dia les conseqüències d'aquell abús, també en la família. Les persones que han estat víctimes d'abusos se senten, a vegades, com atrapades entre la vida i la mort. Són realitats que no podem obviar, per molt que resultin doloroses.

El testimoniatge de tots els qui han sofert abusos representa una ferida oberta en el cos de Crist que és l'Església. Us exhorto a treballar diligentment i fermament per a fer conèixer aquestes ferides, per a buscar a aquells que sofreixen i reconeixen en aquestes persones el testimoniatge del nostre salvador sofrent. L'Església de fet coneix al Senyor ressuscitat en la mesura en la que el segueix com a Servent sofrent. Aquest és el camí per a tots nosaltres: bisbes, superiors religiosos, preveres, diaques, persones consagrades, catequistes, fidels laics. Tot membre de l'Església,

segons el propi estat, està cridat a assumir la responsabilitat de prevenir els abusos i treballar per la justícia i la guarició.

*"La pregària inclou una forta petició al Senyor perquè cap membre de la nostra Església doni peu a caure en aquest terrible pecat ni ara ni mai. Gràcies per la vostra col·laboració pastoral. Que el Senyor us beneeixi i acompanyi sempre"*¹⁶

Bisbe Salvador

¹⁶ Paraules de Mons. Salvador Giménez en la seva carta al presentar la *Jornada d'oració i penitència per les víctimes d'abusos* (20.11.23) i convidar a afegir-se.

Annex VIII

Oració per les víctimes d'abusos¹⁷

Déu d'amor infinit,
sempre present, sempre just;
Vos teniu cura de nosaltres i ens protegiu
i ens heu donat el vostre Fill únic
per salvar-nos amb la sang de la seva creu.

Us demanem perdó, Senyor, per tots els casos
d'abusos a menors
que ha sofert la vostra Església.
Perdó per tots els sacerdots, religiosos i religioses, laics
i laiques
que han traït el seu ministeri
i la confiança d'aquells a qui havien de protegir, que
són els més petits.
Us demanem, Senyor, per tots els qui han sofert
abusos sexuals,
perquè trobin pau en Vós.

¹⁷ Pregària en la *Jornada d'oració i penitència pels abusos a menors* convocada per la CEE pel dilluns 20 de novembre de 2023, per a pregar i fer actes de penediment pels abusos a menors comesos per mossens, religiosos i laics en el sí de l'Església.

Us demanem per aquells que cerquen d'escapar cada dia
de la ferida profunda d'un abús sexual, perquè no
defalleixin i us busquin.

Senyor Jesús, pastor de la pau, digneu-vos ajuntar al
vostre propi sofriment
el dolor de tots els qui han estat ferits en el cos, en la
ment i en l'esperit
per part d'aquells que van trair la confiança dipositada
en ells.

Escolteu el clam dels nostres germans i germanes
que han estat colpits greument,
així com el clam d'aquells que els estimen;
doneu-los l'esperança que alleugeri la pertorbació dels
seus cors,
doneu-los la fe que assossegui els seus esperits
pertorbats,
concediu-los justícia per a la seva causa, il·lumineu-los
amb la vostra veritat.

Esperit Sant, consolador dels cors,
guariu les ferides dels vostres fills i filles
i retorneu la integritat d'allò que ha estat trossejat.
Concediu-nos el valor i la saviesa,
la humilitat i la gràcia, per a actuar amb justícia.
Infoneu la vostra saviesa a les nostres oracions i
propòsits.

Que tots els qui han estat ferits per l'abús trobin pau i justícia.

Déu Pare, tingueu cura de les víctimes amb una especial predilecció.

Ajudeu els sacerdots a ser exemples de santedat i dedicació als seus fidels.

Déu Fill, protegiu els nostres germans que han patit abusos

tal com vau tenir cura dels vostres amics i deixebles.

Ajudeu els sacerdots a viure tal com vos vau viure en aquesta Terra.

Déu Esperit Sant, inspireu en les víctimes fortalesa i pietat.

Il·lumineu la vostra Església en aquest temps de dificultat i ajudeu-la a trobar el camí.

Us ho demanem per Crist Senyor nostre.

Amén

Convenis, Acords i Vendes

Juan Luis Salinas Sánchez, Secretari General-Canceller del Bisbat de Lleida, tenint la firma autenticada notarialment davant el Ministeri de Justícia i davant la Direcció General d'Assumptes Religiosos de la Generalitat de Catalunya, en representació del Bisbat de Lleida,

Certifica:

Que el Bisbat de Lleida ha rebut amb caràcter de donació, un crucifix pertanyent a **Pilar Achiaga Plaza**, de mida com els que s'acostumaven a tenir en els despatxos o els dormitoris, amb la finalitat de què sigui guardat, conservat i exposat, si calgués, convenientment, quedant dipositat a la Cúria del Bisbat de Lleida en tant no se li designi un emplaçament concret, quedant, aquest, facultat per trobar un lloc adient on es pugui conservar i tingui una funció pastoral o per facilitar-ne la veneració.

Per a que així consti, ho signa a Lleida, el catorze de setembre de dos mil vint-i-tres.

Na **Pilar Achiaga Plaza**, fa entrega amb caràcter de donació al Bisbat de Lleida, per tal que sigui conservat, custodiat, cuidat i exposat adientment i de manera convenient, si fos el cas, d'un crucifix de mida com la que solen tenir els que es posaven als despatxos o als dormitoris, quedant dipositat momentàniament a la Cúria del Bisbat de Lleida.

El Bisbat queda facultat per trobar un lloc adient on es pugui conservar i tingui una funció pastoral o de facilitar-ne la veneració.

Se signa la donació a Lleida, el catorze de setembre de dos mil vint-i-tres.

Juan Luis Salinas Sánchez, Secretari General-Canceller del Bisbat de Lleida, en compliment de les disposicions vigents procedents de la Conferència Episcopal Espanyola i del nostre Bisbe, què fan referència a la concentració d'Arxius Eclesiàstics de més de 100 anys d'antiguitat en l'Arxiu Diocesà,

Certifica:

Que ha rebut de **Mn. Josep Maria Cebrià Sebastià**, Rector de la parròquia de **Sant Miquel arcàngel, d'Almatret**, la documentació parroquial en dipòsit què figura en la relació adjunta, amb la finalitat de què sigui arxivada i guardada adientment, permetent-se la seva consulta en la mida que ho permetin les lleis de protecció de dades i d'organització de l'Arxiu.

Per a què hi hagi constància, ho signa a Lleida, el quinze de novembre de dos mil vint-i-tres.

En **Mn. Josep Maria Cebrià Sebastià**, rector de la parròquia d'Almatret.

Diposita la següent documentació parroquial a l'Arxiu Diocesà de Lleida amb la finalitat de què siguin arxivats i guardats:

Núm.	Matèria	Anys
1	Capitulacions i testaments	1589-1594
2	Llibre de la Confraria de Nostra Senyora del Roser	1682-1761
3	Manual notarial	1560-1568
4	Llibre de comptes de la confraria del Dolç Nom de Jesús	1648-1865
5	Llibre de comptes de la confraria del Dolcíssim Nom de Jesús	1663-1721
6	Comptes antics del culte. (Llibre de la sagristia del lloc d'Almatret)	1786-1856
7	Carpeta de documents diversos	
8	"Llibret" titulat: Arxiu Parroquial, escrit per mossèn Francisco Martí Solsona	
9	Carpeta de pergami: hi ha 13 pergamins i 2 plec en paper	
10	Llibre de comptes de la confraria de les ànimes i llista dels confreres	1754-1796-1870

11	Llibre de fundacions fixes i obligades per a la celebració d'aniversari i misses.	1612-1645
12	Carpeta "Documentos matrimoniales".	1939-1944
13	Sobre amb testaments protocol·litzats d'Almatret	
14	Llibre de caixa "Teatro"	1958-1963
15	Statu animarum	s.d.
16	Carpeta: "Asamblea conjunta Diocesana, Lleida"	5-7 juliol de 1971
17	Carpeta d'expedients matrimoniales	1940-1955
18	Carpeta d'expedients matrimoniales	1955-1967

Lleida, 15 de novembre de 2023

Juan Luis Salinas Sánchez, Secretari General - Canceller del Bisbat de Lleida, responsable de l'Arxiu Diocesà de Lleida, en compliment de les disposicions vigents procedents de la Conferència Episcopal Espanyola, i del nostre Bisbe

Certifica:

Que ha rebut de **Mn. Víctor Martínez Mateu** el segell i una plantilla d'impremta de l'arxiprestat de la Perifèria de la ciutat de Lleida, amb la finalitat de que siguin arxivats, guardats i conservats, sense perjudici que puguin ser exposats si en alguna ocasió es considera adient i oportú, sempre sota el criteri dels responsables de l'Arxiu Diocesà.

Per a deixar constància, ho signa a Lleida, el trenta d'octubre de dos mil vint-i-tres.

En el dia de la data, **Mn. Víctor Martínez Mateu**, arxipreste de l'arxiprestat de "Sant Anastasi" de la Diòcesi de Lleida, va disposar en l'Arxiu Diocesà de Lleida un segell de l'arxiprestat de la Perifèria de la ciutat de Lleida, extingit pel Decret del Sr. Bisbe de reorganització de les parròquies de la Diòcesi de data 10/05/2022, i una plantilla d'impremta amb el logotip del mateix, a fi i efecte de què siguin arxivats, guardats i conservats, sense perjudici que puguin ser exposats si en alguna ocasió es considera adient i oportú, sempre sota el criteri dels responsables de l'Arxiu Diocesà.

Lleida, el trenta d'octubre de dos mil vint-i-tres.

Juan Luis Salinas Sánchez, Secretari General-Canceller del Bisbat de Lleida, tenint la firma autenticada notarialment davant el Ministeri de Justícia i davant la Direcció General de Assumptes Religiosos de la Generalitat de Catalunya, en representació del Bisbat de Lleida,

Certifica:

Que el Bisbat de Lleida ha rebut de mans de la **Sra. Carme Maria Menéndez Font**, vídua d'en **Miquel Roig Nadal**, i de la **Sra. Carme Maria Roig Menéndez**, filla dels esmentats, actuant per ella mateixa i en representació de tots els seus germans, les carpetes dels “goigs” i de les “estampes”, així com d'un quadre amb una cançó - imatge de la Mare de Déu del Pilar, segons consta recollit a l'inventari adjunt.

Aquesta entrega es fa amb caràcter de donació, amb la finalitat que sigui guardada, conservada, estudiada i exposada si calgués, amb les mesures adients de protecció convenients, quedant dipositada a l'Arxiu Diocesà de Lleida, la relació de la qual s'adjunta.

Per a que així consti, ho signa a Lleida, el vint-i-nou de novembre de dos mil vint-i-tres.

Na Carme Maria Menéndez Font, vídua d'en **Miquel Roig Nadal**, i **Na Carme Maria Roig Menéndez**, filla dels esmentats, actuant per ella mateixa i en representació de tots els seus germans, fan donació de les carpetes de “goigs” i de les “estampes”, així com d'un quadre amb una cançó - imatge de la Mare de Déu del Pilar (segons es detalla en la relació que apareix a l'inventari adjunt).

Aquesta entrega es fa amb caràcter de donació al Bisbat de Lleida, amb la finalitat que sigui guardada, conservada, estudiada i exposada si calgués, amb les mesures adients de protecció convenients, quedant dipositada a l'Arxiu Diocesà de Lleida, la relació de la qual s'adjunta.

Se signa la donació a Lleida, el vint-i-nou de novembre de dos mil vint-i-tres.

Relació del contingut de la donació efectuada per la família del Sr. Roig Nadal (estampes, goigs, tríptics, quadre i documentació diversa).

El contingut d'aquest inventari es presenta en dos fulls, els quals estan segellats i compten amb les signatures de la Sra. Carme Maria Menéndez Font, vídua de'n Miquel Roig Nadal, la Sra. Carme Maria Roig Menéndez, filla dels esmentats, actuant per ella mateixa i en representació de tots els seus germans i del Secretari General-Canceller del Bisbat de Lleida.

RN1

1. Article referent als goigs	
2. Goigs de Lleida ciutat	22
3. Lleida Província	42
4. Altres poblacions	56

RN2

Estampes, records de Baptismes, Primera Comunió, Noces Sacerdotal, Defuncions, benediccions...	
Baptismes	12
Primera Comunió	104
Ordenacions	7
Defuncions	45
Diversos	22

RN3

Estampes religioses des de 1850	665
---------------------------------	-----

RN4

Targetes postals, estampes, escapularis, programes i altres materials.	244
--	-----

RN5

Estampes: Montserrat, advocacions marianes Espanya, Sants, Beats, Seminari, Missions, etc.	260
--	-----

RN6

Tríptics i programes de la passió, via crucis: Cervera, Carme, Congregació dels Dolors, Sagrada Família, etc	63
--	----

RN 7 Diversorum

Llibre: Las rúbricas del misal romano. Reformad... Barcelona, Imprenta Juan Piferrer, 1670.	
Documentació diversa:	
1. Tríptic sobre el Santo Pañal	
2. Catedral Nova: retall diari; diptic exposició fotogràfica; fotocòpia d'una foto de la catedral; dues invitacions (Exposició Cèsar Martinell; presentació catàleg Ars Sacra); carta amb una còpia del DOGC amb la resolució del conseller de cultura, amb incoació expedient.	

3. Fotocòpia d'un "Àngel music"
4. 5 programes de les festes de la tardor (2 any 1949, 1954, 1956 i 1959)
5. Recordatoris de defunció de la família (1930-1961)
6. Recordatoris de primera comunió i altres
7. 41 recordatoris de defunció (1938-2000)
8. 31 estampes
9. 4 separates de la publicació "Arrels cristianes" de'n Jordi Curcó
10. 8 documents diversos relacionats amb l'Acadèmia Mariana
11. Pamflet sobre el llibre "Maria a Catalunya" de'n Joan Bellmunt
12. 1 tríptic de Germanor
13. 1 tríptic sobre el Jubileu de l'any 2000

QUADRE

Marc: 54 cm x 50 cm
Motllures: 25 cm x 3'5 cm/ 27 cm x 2 cm
Estampat sobre tela: 27 cm x 22 cm
Decoració lateral
El quadre és un gravat sobre tela, on es veu com la Mare de Déu del Pilar en un tabernacle. A sota es veu l'autor: Toribio de la Hoz.
En aquest quadre també hi ha una llegenda a la imatge.

A Lleida, el vint-i-nou de novembre de dos mil vint-i-tres.

Autoritzacions

Durant el segon semestre de l'any 2023 s'han realitzat les següents autoritzacions vendes i compres de caràcter patrimonial, que s'especifiquen tot seguit.

Autorització

21/08/2023: De Mn. Francesc Xavier Jauset Clivillé, Ecònom Diocesà, a Mn. Casildo Rodríguez Bravo, rector de la Parròquia de Sant Pere, Apòstol, d'Alcanó, per a què l'ajuntament pugui sol·licitar una subvenció per a endegar les gestions per a realitzar obres de restauració i conservació de l'Església Parroquial.

31/08/2023: De Mn. Francesc Xavier Jauset Clivillé, Ecònom Diocesà, a Mn. Casildo Rodríguez Bravo, rector de la Parròquia de Sant Llorenç, màrtir, de Soses, per a què l'ajuntament pugui realitzar accions de manteniment i neteja.

18/10/2023: Autorització del Sr. Bisbe al rector de la Parròquia de Sant Bartomeu, Apòstol, de Massalcoreig per a què se signi el Contracte de Cessió d'ús entre la Parròquia i l'Ajuntament de Massalcoreig d'un solar urbà propietat de la parròquia, annex al temple.

22/09/2023: Autorització a l'Ajuntament de Sarroca de Lleida per tal que pugui fer les gestions pertinents davant el Consell Comarcal del Segrià per a obtenir la declaració de Bé Cultural d'Interès Local (BCIL) per al temple de l'Assumpció de la Mare de Déu.

25/10/2023: Autorització a l'Ajuntament de Sarroca de Bellera per tal que pugui continuar els tràmits de sol·licitud de declaració de Bé Cultural d'Interès Local (BCIL) el temple de Sant Miquel de la Parròquia de l'Assumpció de la Mare de Déu, de Sas (Sarroca de Bellera, Lleida), davant el Consell Comarcal del Pallars Jussà.

29/11/2023: De Mn. Francesc Xavier Jauset Clivillé, Ecònom Diocesà, a l'Ajuntament d'Àger, per a què pugui realitzar obres per a l'adequació de l'accessibilitat a l'entrada de l'espai de les dependències parroquials cedides, les quals són utilitzades com a biblioteca.

Contractes

01/09/2023: Pròrroga del Contracte de lloguer de la rectoria que hi ha a la Parròquia de Sant Bartomeu Apòstol, de Massalcoreig. Van signar Mn. Paul Fecheta com a rector i representant de la Parròquia, i l'arrendatari Sr. Mohammed Chigri.

20/09/2023: Contracte de manteniment entre la Parròquia de la Transfiguració del Senyor, de Torrebesses a l'Ajuntament de Torrebesses.

Van signar Mn. Adrian Burca com a rector i representant de la Parròquia, i el Sr. Mario Urrea Marsal, Alcalde-President de l'Ajuntament de Torrebesses.

19/12/2023: Autorització a Mn. Paul Fecheta, rector de la parròquia de la Nativitat de la Mare de Déu de Seròs, per a poder signar un contracte d'arrendament de la finca rústica de referència cadastral 25254A005000600000XH, situada al terme de Seròs, partida Montllobé, polígon 5, parcel·la 60, finca registral 1543 de Seròs, de la que és propietària l'esmentada parròquia, al Sr. Miquel Navarro Vergé,

Donació

20/09/2023: Contracte de donació de finca urbana coneguda com a "Església Nova" propietat de la Parròquia de la Transfiguració del Senyor, de Torrebesses a l'Ajuntament de la població. Van signar Mn. Adrian Burca com a rector i representant de la Parròquia, i el Sr. Mario Urrea Marsal, Alcalde-President de l'Ajuntament de Torrebesses.

Vendes

S'autoritzen les següents vendes:

23/11/2023: Autorització del Sr. Bisbe de la Diòcesis, Salvador Giménez Valls, a Mn. Xavier Navarro Llestà, rector de la Parròquia de Sant Joan Baptista, de Lleida, per a la venda del pis ubicat al carrer Paer Casanovas 3, escala 1, planta 4, porta 1 de Lleida, propietat de la Parròquia per haver-lo rebut en herència de la Sra. Maria Dolores Ulied Solsona.

Per tal que hi hagi constància que així és i donant fe de la seva autenticitat, signa la present notificació el Secretari General-Canceller, a Lleida, el 3 de gener de 2024.

Juan Luis Salinas Sánchez
Secretari General-Canceller

Monsenyor Salvador Giménez Valls, Bisbe de Lleida, durant el segon semestre de l'any 2023 ha autoritzat la realització de les següents gestions en la data que s'indica:

06/09/2023: Autorització del Sr. Bisbe a Mn. Josep Maria Escorihuela Pujol per a viatjar a Roma entre els dies 6 i 9 d'octubre de l'any 2023, ambdós inclosos, seguint, acompanyant i assistint el pelegrinatge de la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat de la que és consiliari, amb motiu dels 800 anys de la seva fundació. Així mateix, està autoritzat a celebrar la Santa Missa i a confessar si cal, sempre que les autoritats eclesiàstiques responsables no s'hagin manifestat expressament en contra.

29/11/2023: Autorització, a l'orde Franciscana Menor, en compliment de la normativa canònica, per a alienar o vendre l'immoble del convent on residia la comunitat (referència cadastral 270285-CG0120B0001SG) en el que no s'inclou el temple.

Per tal que hi hagi constància que així és i donant fe de la seva autenticitat, signa la present notificació el Secretari General-Canceller, a Lleida, el 4 de gener de 2024.

Juan Luis Salinas Sánchez
Secretari General-Canceller

Confirmacions

Confirmacions Bisbat de Lleida any 2023 (2n semestre)

Dia	Parròquia o Col·legi	Hora	Nº nois/es
Dissabte 8 juliol	Parròquia de Maials	19:00	12
Diumenge 3 setembre	Parròquia d'Almacelles	12:00	7
Dissabte 16 setembre	Parròquia de Juneda	19:00	9
Diumenge 17 setembre	Parròquia de Castelldans	12:00	5
Diumenge 15 octubre	Parròquia d'Alguaire	12:30	10
Total			43

Comunicacions del Sr. Bisbe

Ilmo. Sr. Rector del
Grand Séminaire Saint Jean Baptiste
 01 BP 128 Ouagadougou
 Burkina Faso

Lleida, 25 de julio de 2023

Distinguido Sr. Rector:

Soy el obispo de Lleida (España) donde ha permanecido durante casi un curso un antiguo alumno de su Seminario, llamado Aristide Cyrille SIMPORE que en los años de estudio (2009-2014) era novicio de los Religiosos Camilos.

El motivo de esta carta es solicitar de su Ilma. un certificado de Bachiller en Teología del mencionado alumno, quien ya nos presentó distintos certificados académicos de cursos realizados de Teología en su institución y de Filosofía en el Grand Séminaire Saint Pierre-Saint Paul de esa misma ciudad. Nos comunica el Sr. Decano de la Facultad de Teología de Barcelona que sería más conveniente la convalidación de un título completo con el fin de que el referido alumno pudiera presentarlo como requisito académico para su formación hacia el ministerio del presbiterado.

El alumno Simpoire está en un período de discernimiento vocacional en esta diócesis y ahora regresa con su familia unos meses para madurar con más atención su decisión. El mismo le entregará esta carta con una petición estrictamente académica; su camino vocacional queda totalmente abierto y en manos del Señor.

Quedo agradecido por su colaboración. Que el Señor le bendiga.

† Salvador Giménez Valls,
Bisbe de Lleida

**A tots els mossens i responsables de parròquies
i centres de culte, i als fidels en general**

Lleida, 22 de setembre de 2023

Benvolguts germans:

La Secretaria del Sínode ens ha enviat unes orientacions per realitzar una pregària per aquest esdeveniment eclesial el proper dissabte, 30 de setembre i altres materials escrits mentre duri el Sínode. Les adjuntem en aquest correu electrònic per ajudar a tots els responsables en la seva missió.

El papa Francesc ha insistit molt en la importància de l'oració en favor del Sínode que, com sabeu, comença el dia 4 d'octubre i es perllongarà durant tot el mes. Ha promogut un recés de pregària per a tots els Pares Sinodals al Vaticà i ens demana que totes les comunitats eclesials estiguin unides en aquesta mateixa intenció.

Nosaltres hem previst una pregària diocesana a l'església de Sant Pere el mateix dia 30 de setembre, de les 11:30 fins les 12:15 hores. Sabeu que aquí se celebra a diari, durant tot el dia, l'adoració eucarística que, els dissabtes, acaba a migdia.

També hem previst demanar que totes les parròquies facin el mateix acte quan estimin oportú, el mateix dia o durant els primers dies d'octubre. Així ho vam comunicar el dia de la festa de l'enviament del passat 21 de setembre. Per aquest motiu, us adjuntem uns materials que us poden ajudar a realitzar-la.

Gràcies per la vostra atenció. Que el Senyor acompanyi i beneeixi la vostra tasca.

El vostre bisbe Salvador.

Excmo. y Rvdmo.

Sr D. Luis Fernando Rodríguez Velásquez

Arzobispo de Cali

Cali (Colombia)

En Lleida, el 22 de Septiembre de 2023

Querido hermano Luis Fernando:

He recibido su carta en la que manifiesta la disponibilidad del presbítero José Jesús Gómez Ospina a servir a Dios en nuestra diócesis prestando en ella su servicio pastoral, la cual cuenta con su autorización expresa para que puedan iniciarse los trámites correspondientes.

Dicho sacerdote tendría los mismos derechos y obligaciones que los anteriores sacerdotes de su diócesis que tan amablemente han estado colaborando, según el convenio que existe entre ambas diócesis. Haremos lo posible para que se sienta personal y pastoralmente a gusto entre nosotros y compruebe la catolicidad de nuestra Iglesia con la misión de evangelizar en cualquier parte de nuestro mundo.

Durante los cinco años que el P José Jesús Gómez Ospina pase con nosotros, esta diócesis se compromete al pago de los correspondientes haberes al mencionado sacerdote, así como a darlo de alta en la Seguridad Social (sistema sanitario), y a proporcionarle lugar de residencia, siendo ésta en la Casa Sacerdotal ubicada en la Calle Santo Cristo 4 de Lleida, de la cual es propietaria nuestra diócesis.

Como hemos hecho en otras ocasiones y contando con su permiso, la Secretaría General de esta diócesis le enviará también, de modo oficial, nuestra aceptación y los documentos que se irán necesitando para que puedan iniciar los trámites legales de su salida de Colombia y entrada en España. Les reitero mi gratitud a Vd. y al P José Jesús.

Le remito esta carta por correo electrónico para que conozca cuanto antes mi alegría y satisfacción por la colaboración prestada.

Reciba un atento saludo en el Señor. Que Él bendiga su ministerio y a su diócesis.

† Salvador Giménez Valls,
Bisbe de Lleida

Hno. Amador Fernández
Superior Provincial de la
Orden Hospitalaria de San Juan de Dios
 C/ Herreros de Tejada 3
 28016 Madrid

Lleida, 5 de octubre de 2023

Estimado Hno. Amador:

Respondo a su carta del pasado 29 de marzo en la que aceptaba la colaboración de la Orden con la Diócesis con el fin de restaurar y gestionar una Residencia de la Tercera Edad situada en la actual Casa Sacerdotal aneja al edificio del obispado de Lleida. Era una propuesta de la misma diócesis que teníamos en estudio varios años.

El Gerente de Sant Joan de Déu -Terres de Lleida me remitió al pasado 16 de mayo una **Propuesta de condiciones** para que fuera estudiada por los técnicos del obispado. Ya se comentó de forma inmediata y verbalmente al Gerente Dr. Jaume Capdevila que las condiciones no encajaban en los intereses de la Diócesis pero que se abordaría el tema en la siguiente sesión del Consejo Diocesano de Asuntos Económicos.

Ayer se abordó la cuestión en el mencionado Consejo y acepté sus indicaciones de abandonar el proyecto por las dificultades internas de la diócesis para alojar a los actuales sacerdotes residentes y por las condiciones que inicialmente constaban en la propuesta que nos entregó el Sr. Gerente.

Le agradezco sus atenciones y los trabajos conducentes para conseguir la finalidad propuesta y deseo continuar colaborando con otras obras de la Orden Hospitalaria de San Juan de Dios.

Reciba un atento saludo en el Señor.

† Salvador Giménez Valls,
Bisbe de Lleida

Fray Joaquín Zurera Ribó
Ministro Provincial
P. de la Inmaculada Concepción (OFM)
 C/ Duque de Sesto, 9
 28009 Madrid

Lleida, 6 de octubre de 2023

Estimado Fray Joaquín:

Ayer se celebró en este obispado la reunión del Consejo de Asuntos Económicos y figuraba, entre otros, el tema de la cesión del edificio Santuari de Sant Antoni de Padua ubicado en la ciudad de Lleida, en la calle Vila Antonia, 12, que proponía su Provincia a la diócesis según un borrador de convenio fechado el 4 de septiembre de este año. Unos días antes, tuvimos una conversación Vd. y un servidor para concretar los puntos de la mencionada cesión tras la supresión de la comunidad franciscana en Lleida. Vino usted acompañado por una asesora quien nos remitió el mencionado borrador.

Se estudió en la sesión del Consejo y se consideró oportuno no aceptar el ofrecimiento toda vez que, tras pedir un informe técnico del estado del edificio y un inventario de bienes a su asesoría, se respondió con una negativa por no poseer el primer documento o por no tener recursos económicos para agenciarlo. Tampoco se nos envió el inventario solicitado.

Siento de veras la situación creada porque en esta ciudad hay un especial cariño al espíritu franciscano y, sobre todo, a la comunidad que durante tantos años se mantuvo al frente de esta obra.

Reciba un atento saludo en el Señor.

† Salvador Giménez Valls,
Bisbe de Lleida

**Honorable Consellera de Cultura
de la Generalitat de Catalunya**
Barcelona

Lleida, 26 d'octubre de 2023

Sra. Consellera:

Des de Nunciatura em comuniquen que la diòcesi d'Osca ha presentat un dictamen jurídic demanant com procedir per recuperar els béns eclesiàstics de les parròquies de Berbegal, Peralta de Alcofea i El Tormillo. Dos són al Museu Diocesà i Comarcal de Lleida i el tercer (cas de El Tormillo) és la portalada de l'església de St. Martí Vell d'aquesta ciutat.

Em demanen que els dos bisbes ens posem d'acord per presentar la qüestió al Consell Episcopal d'Assumptes Jurídics de la Conferència Episcopal Espanyola.

Tota vegada que els esmentats béns són al nostre Museu, li comunico com a Presidenta del Patronat aquesta circumstància per al seu coneixement i per tenir un criteri d'actuació per part d'una sola persona a títol individual (a qui li fan la recomanació) o bé si considera que és un tema que implica al conjunt de membres del Patronat del Museu. Per la transcendència del tema seria convenient una entrevista personal en el seu despatx quan vostè ho cregui oportú donar-me audiència.

Rebi la meva salutació més cordial.

† Salvador Giménez Valls,
Bisbe de Lleida

Sra. Natàlia Garriga
**Honorable Consellera de Cultura
 de la Generalitat de Catalunya**
 Barcelona

Lleida, 2 de novembre de 2023

Benvolguda Consellera:

En l'entrevista que tindrem avui posteriorment a la inauguració de la restauració de l'església de Sant Llorenç a la nostra ciutat, em sembla oportú donar-li en mà la carta que li vaig dirigir a vostè el passat dia 26 d'octubre pel correu electrònic de la Directora General de Patrimoni. Li agraeixo la trucada immediata que em va fer per contactar i fixar la reunió d'avui.

Em sembla que el tema és molt sensible pera a la nostra societat lleidatana, té fortes ressonàncies en tot Catalunya i, en general, en la premsa i en l'opinió pública espanyola. Es tracta de la reclamació d'unes obres religioses d'art per part de la Diòcesi d'Osca. Dues es troben al Museu Diocesà i Comarcal de Lleida i la tercera és la portalada de Sant Martí Vell.

Hem preparat des del nostre arxiu diocesà un petit **informe**, de manera ràpida i un tant precipitada, per situar la qüestió al seu coneixement i informació. L'adjunto en aquesta comunicació.

Crec que es bo mantenir la reserva de la notícia i estudiar com fer-la publica. Encara no he informat als membres del Patronat del nostre Museu.

Cordialment,

† Salvador Giménez Valls,
Bisbe de Lleida

Jornada d'oració i penitència

Lleida, 9 de novembre de 2023

Estimats germans:

S'ha convocat per part de la Conferència Episcopal Espanyola una jornada d'oració i penitència pel proper **dilluns, 20 de novembre**. El motiu és pregar i fer actes de penediment pels abusos a menors comesos per mossens, religiosos i laics en el sí de la nostra Església.

Remetem un subsidi litúrgic, preparat per la Comissió de Litúrgia, a totes les persones, parròquies, institucions i moviments apostòlics de la nostra diòcesi de Lleida per ajudar a restar units en la pregària aquell mateix dia.

La pregària inclou una forta petició al Senyor perquè cap membre de la nostra Església doni peu a caure en aquest terrible pecat ni ara ni mai.

Gràcies per la vostra col·laboració pastoral. Que el Senyor us beneeixi i acompanyi sempre.

El vostre bisbe.

A tots els mossens i comunitats religioses de la diòcesi:

Lleida, el 30 de novembre de 2023

Estimats germans:

Com crec que ja esteu assabentats, el nostre germà prevere Manel de la Varga va lliurar la seva ànima al Creador el passat 27 de novembre a Barcelona. Avui mateix ha rebut sepultura a Pujalt.

El motiu d'aquesta nota és informar-vos que el proper dilluns 11 de desembre, a les 11 del matí, a la Catedral celebrarem l'Eucaristia en sufragi del nostre germà. Us convidem a participar en aquesta celebració per demanar al Senyor per la seva ànima.

Rebeu una atenta salutació en el Senyor.

† Salvador Giménez Valls,
Bisbe de Lleida

Organismes col·legiats

Consell Presbiteral

Sessió del dia 17 d'octubre de 2023

Essent les onze del matí del dia disset d'octubre de dos mil vint-i-tres, a la Casa de l'Església es reuneix el Consell Presbiteral del Bisbat de Lleida per tractar els temes exposats a la convocatòria corresponent. Hi són presents els següents membres:

Mons. Salvador Giménez Valls, què presideix la sessió, Mn. Luis Salán Abizanda, (Vicari General), Mn. Jaume Pedrós Solé, Mn. Gerard Soler Quintillà, Mn. Víctor Martínez Mateu, Mn. Josep M. Escorihuela Pujol, Mn. Carles Sanmartín Sisó, Mn. Casildo Rodríguez Bravo, Mn. Josep Solé Sans, Mn. Josep Moré Estopá, el P. Antoni Riera Figueras, sj, Mn. Xavier Navarro Llesta i Juan Luis Salinas Sánchez que actua com a secretari. Ha excusat la seva assistència Mn. Joaquim Blas Pastor per raons de salut. Modera la sessió Mn. Jaume Pedrós Solé.

El Sr. Bisbe saluda els membres del Consell i es dona pas al que diu l'ordre del dia.

Després del res de l'Hora Tèrcia, es procedeix a l'aprovació de l'acta de la sessió anterior què havia estat enviada als membres del Consell, raó per la què no es llegeix, respecte de la qual es fan dues observacions de tipus semàntic, les quals s'accepten i s'incorporen a l'acta, quedant aprovada. Així mateix, es revisen els acords presos a la sessió anterior, els quals s'han portat a terme en diferent mida:

- En el punt 3 de l'ordre del dia: *El Sr. Bisbe proposà que es passés el contingut d'aquestes opinions a la comissió permanent del Consell Pastoral per tal que ja comenci a pensar la pròxima assemblea des de l'inici de curs. Els membres del consell ho veuen adient i bé, i s'acorda així. Aquest acord ja ha començat a portar-se a terme*
- En el punt 4 de l'ordre del dia: *Concretant, es diu que partint del material sorgit de l'assemblea, del que ha presentat el Vicari General i del que estava recollit al Pla de Pastoral, hi hagi una comissió formada a partir dels components de la Comissió Permanent del Consell Pastoral, que confeccioni un petit document que ens ajudi a iniciar aquesta renovació. Ja s'ha traspassat la documentació i l'encàrrec a la Comissió permanent del Consell Pastoral i aquesta anirà preparant el document.*
- En el punt 6 de l'ordre del dia: *S'acorda que tant el punt dels horaris del Tanatori com el de la celebració del Corpus amb els*

infants, es tractaran en una propera sessió. S'ha tractat en aquesta sessió del Consell Presbiteral, ja que hi ha urgència per resoldre la impossibilitat d'atendre els responsos al tanatori quan coincideixen amb les misses dominicals i festius, i que si la preparació de la festivitat del Corpus es deixés per una posterior ja no hi hauria temps de tenir-lo enllestit per la celebració d'enguany, quedant reflectits en l'acta de la forma següent:

- a. S'inicia comentant la situació creada quan no hi ha temps material per fer els responsos al tanatori si coincideix amb els horaris de misses dels diumenges i festius.

S'acorda que quan el mossèn d'una parròquia no pugui atendre el servei al tanatori donat que hi coincideix amb l'horari de les misses, parlarà prèviament amb les famílies, acollint-les, i els proposarà l'horari possible a la parròquia per a fer dit respons en ella, si no ho veu bé la família, es proposarà que ho faci en el tanatori un diaca. Per tal de realitzar aquest servei, cal que hi hagi un torn de diaques que s'encarregaran de fer el respons al tanatori.

Es veu lògic que aquest servei no ha de suposar un gravamen econòmic pel diaca (o laic si en algun cas fos necessari que ho fes algú no ordenat) essent el Sr. Bisbe qui haurà d'establir de manera general, com fer rescabalar les despeses que s'hagin pogut ocasionar.

Aquesta situació serà excepcional perquè normalment, si pot combinar-ho amb les misses dominicals, ho assumirà el mossèn de cada parròquia.

- b. En parlar de l'organització de la festa del Corpus amb els nens de Primera Comunió i els pares, es considera que, existint la situació que es dona per la manca d'interès, de coneixement del que es fa, d'aprofundiment en el que és l'Eucaristia i del cansament per la durada i el ritme que cal seguir per tal de fer-ho per a tot el poble en general, **cal proposar el cercar una nova manera de fer-ho. En concret es proposa fer una celebració especial el dia abans adreçada a tots els nens de Primera Comunió i llurs pares. Es veu necessari començar a preparar-la el més aviat millor per tal que es pugui tenir enllestida per a la propera festa del Corpus. També es considera que abans de tot caldrà estudiar el format i el ritme que se li donarà, considerant que va adreçada, fonamentalment, als qui han combregat aquell any per primera vegada.**

3. Revisió de les jornades de formació dels dies 27-28/09/2023 (preparació, continguts, organització i format de les mateixes, reflexió, participació dels mossens...).

S'estableix un col·loqui entre els membres del Consell, en el que es van dient opinions que són ampliades, recolzades o interpel·lades, tot manifestant el que segueix:

El que es va tractar el segon dia va ser interessant i impactant. També va estar molt bé la idea d'establir la dinàmica amb la que es va fer i el fet que fossin laics i laiques exposant que esperaven d'un mossèn i com pensaven que haurien de ser aquests.

Els temes eren interessants i se'ls hauria de donar continuïtat tractant-los amb més profunditat en sessions successives de formació del clergat. Es valora molt positivament que fossin quatre laics els que fessin l'exposició de manera tant sintètica, propera, seriosa i profunda. Es comenta que les quatre dimensions sobre la formació dels preveres que es van tractar (la humana, l'acadèmica, la pastoral i l'espiritual) s'haurien de continuar en els següents dies de formació en els recessos (tercers dilluns), dedicant un dia a cada tema. També es parla de la distribució del temps disponible per tal d'organitzar el temps del matí d'aquestes jornades; no s'arriba a cap concreció i s'encomana al responsable de la formació que, amb les idees que s'han donat, s'encarregui de fer-ho.

Hi ha una opinió gairebé unànime en el sentit de què s'ha de continuar tractant aquests temes per tal que, de mica en mica, vagin calant aquestes idees i xopant en la ment de cadascú. Es diu que la sessió de la jornada de formació va ser com un aiguat que va deixar molts litres de sobte, ara caldria que continués com si fos una pluja que va penetrant i ruixant les ments per tal que pugui, després, rajar com una font fresca i vitalitzant.

Els mossens van coincidir en veure molt positiu el *què*, el *com* i el *qui* en l'organització i desenvolupament de la jornada de formació.

De la xerrada del primer dia es valora la sèrie de més de vint punts de guia i orientació que va proposar el ponent per a portar-los a la vida.

El fer-ho a l'oratori donava la sensació d'improvisació i era molt incòmode el fet d'haver d'estar asseguts als bancs durant tota l'estona. Es comenta la necessitat d'instal·lar també al teatre un sistema que permeti retransmetre-ho per internet, de manera que ho puguin veure des de la Casa Sacerdotal els mossens que no poden assistir en persona a la jornada.

Es torna a constatar que hi ha mossens que no hi assisteixen i es nota que els vinguts d'altres diòcesis per a col·laborar en aquesta, no acaben d'implicar-se en la formació que es fa adreçada al clergat.

4. Impulsar tasques de cooperació dels laics per a la corresponsabilitat (punt 4.2 del Pla Pastoral per a aquest any)

Els consellers comencen parlant amb diferents comentaris i acaben dient el que ja s'està fent a cada arxiprestat, o les propostes que volen implementar:

En l'arxiprestat del Baix Segre van quedar en trobar-se laics representants de cada parròquia amb els mossens i posar en marxa el Consell Pastoral Arxiprestal.

A l'arxiprestat de Sant Anastasi també han decidit reiniciar el Consell Pastoral que ja havia estat creat però s'havia deixat perdre, tot i que ara, algunes de les parròquies que el conformen no hi eren en l'anterior demarcació del que s'anomenava de la perifèria.

A l'arxiprestat de la Verge Blanca van iniciar una formació per als laics representants de cada parròquia per assumir i entendre el que és el Consell Pastoral Arxiprestal. Ja porten un any fent-lo i ara ja començarà a haver-hi les sessions formals, tot tenint present l'assumir el primer anunci.

El Sr. Bisbe comenta l'interès que té el caminar en aquest sentit per a que els laics assumeixin tasques de corresponsabilitat en la missió de l'Església a la nostra diòcesi, tant a nivell de delegacions, col·legis, confraries, responsabilitats en tasques concretes a les parròquies...

En algun arxiprestat de pobles es nota la dificultat d'arribar a un consell pastoral arxiprestal, donada la poca població i l'edat dels laics que es comprometen en tasques concretes i celebren l'eucaristia, però sí que ja hi és gairebé a totes les parròquies. Cal tenir en compte que és important el començar a trobar-se encara que no siguin tots els membres representants que hagi d'haver, ja que la resta, quan vegin que hi ha moviment, s'aniran engrescant.

També es veu que s'ha d'entendre que en pobles molt petits no es pot tenir consell, però sí que és important que hi hagi laics que estiguin implicats en fer el que cal a la parròquia; és fonamental, però, que el mossèn estigui al seu costat i els recolzi. La dificultat està en el fet que hi hagi mossens que estan esgotats i no es veuen animats i, per tant, no participen en aquesta dinàmica.

Un membre del Consell comenta que al seu arxiprestat hi ha una parròquia que realment s'ha convertit en acollidora de persones allunyades, moltes de elles amb problemàtiques difícils i punyents, fent un autèntic treball de presentació i primer anunci del Crist, acollint-les, acompanyant-les i atenent el seu desenvolupament.

Així mateix, s'ha de tenir en compte que quan els laics descobreixen el Crist, necessiten, després, un acompanyament i que se'ls ajudi a trobar un ambient que els aculli i els permeti integrar-se en grups i parròquies en les

que es visqui el Crist i se'ls atengui des de l'atenció emocional, el compartir i el trobar-se en comunitat.

5. Com vehicular la formació en la corresponsabilitat (partint de la proposta feta al punt 4 de l'acta de la sessió anterior).

Al passar a aquest punt de l'ordre del dia els consellers se n'adonen que ja s'ha començat a tractar en el punt anterior i es veu que s'han de formular propostes concretes a nivell diocesà.

Es veu que el que s'ha de considerar és la implicació de tot el clergat en les accions pastorals de caire diocesà.

Una altra proposta és la de crear els consells pastorals parroquials i començar a caminar, de manera que els que no vulguin en un principi ja s'aniran incorporant després.

Es fa referència al Directori del Consell Pastoral Arxiprestal, la redacció del qual va ser una proposta del Concili Provincial Tarraconense al bisbes de les diòcesis amb seu a Catalunya, el qual marca per on s'ha d'anar i assenyala el pensament i el camí que ha vist l'Església; llavors és qüestió d'acceptar-ho tot passant per sobre del que a nivell personal a algú en concret li pugui interessar. Així mateix, cal estar atents i oberts al que vagi indicant l'Església, com ara el que vagi sortint del sínode.

Es proposa que es revisi a cada parròquia el que es pensa sobre el consell pastoral i què és el què diu el Directori del Consell Pastoral Arxiprestal (i parroquial), i veure quina realitat tenim, cercant què és el què és un consell, quina terminologia s'utilitza i com s'ha d'implementar per tal que surti endavant. Seria bo tenir un especialista a disposició de la diòcesi (de dins o de fora d'ella) que acompanyés aquest procés. També caldria cohesionar els mossens de cada arxiprestat per tal que caminessin en el mateix sentit i adoptant dinàmiques amb els mateixos trets fonamentals. Cada mossèn hauria d'entendre que la comunitat ha de perdurar quan ell marxi, i que ell només és el que els ha d'acompanyar, acceptant el què ja hi havia abans d'arribar ell, sense desfer-ho si és el cas que no li agrada.

Se suggereix que cada parròquia fes una memòria anual que contemplés els objectius proposats al principi de curs. S'ha d'evitar que cada mossèn vagi a la seva i cercar assertivament que tots assumeixin viure sinodalment entre els mossens i fer-ho arribar, des del seu exemple, als laics i entre ells i els mossens.

El Vicari General proposa que s'ha d'assumir la formació del clergat d'una forma concreta. El Sr. Bisbe afegeix que també se'ls hauria de demanar què és el que estan fent per orientar els seus feligresos en grups concrets.

Concretant, es veu necessari convocar els arxiprestos en torn al Directori i promoure la formació dels preveres en aquest sentit, formulant objectius i fent una temporalització. Per això caldria formar un grup de 3 o 4 persones que portés la seva organització.

6. Informacions del Sr. Bisbe (*Casa Sacerdotal, nou sacerdot des de Cali, informacions sobre alguns mossens, l'ordenació de Mn. Joshua, sobre la reunió de la Comissió Permanent del Consell Pastoral*).

- Casa Sacerdotal. El Sr. Bisbe fa la història del que s'ha fet dins del projecte de transformació en residència (superació d'obstacles, canvi d'arquitectes, presentació del projecte, proposta de l'Orde Hospitalària Sant Joan de Déu, increment dels costos i clàusules que el Bisbat no podia acceptar... i resolució final). El Sr. Bisbe comenta els motius pels quals, seguint l'opinió del Consell per a Assumptes Econòmics, ha hagut de desestimar el projecte presentat per SJD, i oblidar-lo, tal com ho ha comunicat al Provincial de l'Orde.
- Santuari de Sant Antoni de Pàdua. Exposa la proposta de conveni de l'Orde Franciscana Menor i la resposta negativa que ha donat, comunicant-la al Ministre Superior Provincial, ja que, sintèticament, demanaven que el Bisbat es fes càrrec del manteniment i les despeses, conservant ells la propietat i el dret de fer-se'n càrrec en qualsevol moment.
- Ordenació presbiteral de Mn. Joshua Enrique Carrillo Saldaña. Comenta els estudis que està realitzant i recorda que l'ordenació serà el dia 4 de novembre a les 11 del matí a la Catedral.
- Anunci de la vinguda d'un nou prevere de la Diòcesi de Cali. Comenta com està el procés administratiu per tal d'obtenir el visat.
- Així mateix fa referència a la situació de salut i d'altres d'alguns mossens.
- Finalment fa referència a la constitució de la Comissió Permanent del Consell Pastoral, explicant que ja s'han reunit i han assumit les tasques que li havia encomanat el Consell Presbiteral en la sessió anterior.

7. Informacions i torn obert de paraules.

No es produeix cap informació ni es demana la paraula per part de cap dels membres del Consell Presbiteral.

Essent les dues del migdia (14:00 h), s'aixeca la sessió.

Consell Pastoral

Sessió del dia 26 d'octubre de 2023

Essent cinc minuts més de les set del vespre (19:05) del dia vint-i-sis d'octubre de dos mil vint-i-tres, a la Casa de l'Església es reuneix el Consell Pastoral Diocesà del Bisbat de Lleida per tractar els temes expressats a l'ordre de la convocatòria corresponent. Hi són presents els membres següents: Mons. Salvador Giménez Valls, Bisbe de Lleida que presideix la sessió, Mn. Luis Sallán Abizanda (Vicari General), Mn. Jaume Pedrós Solé, Mn. Víctor Martínez Mateu, Emili Reimat Burgués, Tesa Corbella García, Mn. Manel Mercadé Melé, Joan Ramon Saura Aranda, Ximo Company Climent, Alejandro Capell, Manuel Díaz Martos, Jordi Capdevila Más, Montse Sánchez García, Antònia Maria Filella Pujol, Joan Carles Nicuesa Vilardell i Juan Luis Salinas Sánchez que actua com a secretari de la sessió.

Havien justificat la seva absència: Núria-Montserrat Farré Barril, P. Antoni Riera Figueras, sj, Mn. Carles Sanmartín Sisó, Mn. Casildo Rodríguez Bravo, Francesca Agustí Farreny, Dolors Esteve Gomes i Mn. Joaquim Blas Pastor (tots ells per raons justificades).

No hi eren a la sessió Mn. Josep Solé Sans, Mn. Josep M. Escorihuela Pujol, Mn. Adrià Burca, Mn. Mateo Hidalgo Sannicolás, Mn. Gerard Soler Quintillà, P. Dinís Adriano Mario, odm, Isidre Charles Armengol, Antonio Vallès Vigi i Jacint Cabau Rubies

Cal dir que vint minuts abans de l'inici de la sessió s'ha produït un aiguat a la ciutat de Lleida que pot haver dificultat l'assistència d'alguns membres del consell, així mateix, l'hora en la que se celebra aquesta sessió coincideix amb la de les misses vespertines a les parròquies, raó per la qual la majoria dels mossens no hauran pogut assistir.

Després d'un moment de pregària amb el que el Consell es posa en mans de l'Esperit Sant resant un parenostre, l'avemaria i el glòria, el Sr. Bisbe saluda els assistents. Tot seguit s'aprova l'acta de la sessió anterior (06/06/2023) i es passa a tractar els temes segons estan indicats en la corresponent convocatòria.

3. Observacions i revisió del que es va proposar a l'Assemblea (s'adjunta el document).

Donada la temàtica dels punts de l'ordre del dia i de manera espontània, es tracten tots tres de forma conjunta, superposant-se les aportacions sobre qualsevol d'ells, tot i que s'anoten algunes idees de forma diferenciada. Així mateix, a l'haver-se enviat conjuntament els documents corresponents a cada punt, els quals s'adjunten a aquesta acta, el que es fa és un comentari, sense haver de relatar concretament cap d'ells.

4. Prioritats pel curs 23-24 (s'adjunta el document).

El Vicari General presenta aquest punt, fent referències també a l'anterior, explicant les prioritats del Pla de Pastoral pel curs 23-24, darrer any del Pla de Pastoral 2020-24. Comenta que s'han treballat a nivell arxiprestal, tot i que amb diferents ritmes segons les característiques de cadascun d'ells.

Dins les necessitats que s'observen i les prioritats que es proposen, es fa insistència en la catequesi com a primer anunci, i en la urgència d'atendre els joves. Una de les propostes és la de fer catequesi d'infants amb pares per assumir el primer anunci dins la família, de manera que al mateix temps que es fa la catequesi als infants també s'estarà fent als matrimonis i aquests podran descobrir el Crist o aprofundir-hi, i estimular llurs fills.

Un altre plantejament és el parlar dels materials i la qüestió de cooperar els uns amb els altres, arribant a la corresponsabilitat. S'ha de mirar de treballar l'espiritualitat i l'evangelització. En tot, es reclama el mirar de fer participar els uns amb els altres i fer-ho donant a conèixer el que es fa. Es veu la necessitat de posar en pràctica les propostes sorgides de les tasques del *Congrés de laics* i el que vagi sortint del sínodo sobre la sinodalitat.

Una qüestió que es veu fonamental és la d'aconseguir un petit grup a cada parròquia que s'encarregui del seu funcionament tant a nivell físic com litúrgic o de tasques pastorals (tot està recollit a la documentació presentada, la qual s'adjunta a la present acta).

El Vicari General comenta que al Consell Presbiteral es va tractar de la formació necessària per preparar laics i preveres per a la sinodalitat i el treball en la corresponsabilitat, i de què s'hauria d'organitzar des dels consells arxiprestals i de pastoral de les parròquies, fent participar l'Àrea de Formació, amb l'objectiu de cercar la revitalització del laïcat cara a la corresponsabilitat, així com l'il·lusionar el clergat. D'igual manera, es va considerar que un altre dels àmbits molt necessaris d'assumir és la pastoral vers la joventut.

Es fa comentari de les dificultats i obstacles que implica, partint de la no existència de consells de pastoral (només hi ha dos arxiprestats que ho tenen, els dos de la ciutat), a la dificultat d'assumir un tarannà al que no s'està acostumat i, més encara, haver-lo de transmetre als del voltant. També es considera que per dissenyar una formació no cal inventar la pólvora, sinó que s'ha de mirar de cercar els materials que existeixen a d'altres diòcesis i adaptar-los a les nostres necessitats i peculiaritats.

Es veu que s'ha de fugir del clericalisme i deixar d'estar esperant que sigui el mossèn qui passi al davant, els laics, des de la corresponsabilitat, han d'assumir la vida de la comunitat i entregar-s'hi en la mida de les possibilitats

de cadascú. Amb la formació s'ha de mirar que els laics formats s'integrin a la parròquia corresponent.

Davant el fet d'haver d'anar a l'IREL per tal de rebre aquesta formació, es veu necessari canviar la dinàmica i apropar la formació als arxiprestats i, fins i tot, a algunes parròquies, per tal que arribi al màxim nombre de persones possible, tenint en compte la realitat de les persones que hi ha, les seves possibilitats de desplaçament, l'edat, les condicions físiques, els nivells acadèmics...

El que s'hauria de tenir com a fita fonamental és l'acollida, el transmetre afectivitat, el suscitar les ganes de conèixer i estimar el Crist valorant i estimulants els laics per a què coneguin la fe i visquin l'Església.

També es proposa que cal utilitzar les noves tecnologies per tal de poder seguir la formació des de la pròpia parròquia seguint per videoconferència les xerrades a les que no s'hagi pogut assistir.

Es comenta que els temes que s'han de tractar haurien de ser molt generals mirant de què primer se sigui persona i s'estigui formant en valors universals. També caldria que les persones que facin catequesi estiguin ben formades.

Un membre del consell apunta que hem d'evitar enfonsar-nos perquè pensa que anem per bon camí, poc a poc, però caminant, tenint en compte que l'IREL té un nivell bo i és referent, el qual ha de mantenir sencer, però, sense oblidar la necessitat de treballar el primer anunci i l'amor a Déu.

Es concreta dient que la Comissió Permanent del Consell Pastoral treballi definint les línies fonamentals d'aquesta formació i la manera de portar-la a terme, fent propi, a més, el que es va parlar a l'anterior sessió d'aquest consell i recull l'acta corresponent (06/06/2023) quan diu, fent referència al que s'hauria de proposar la Comissió Permanent (aquests suggeriments ja van aparèixer en l'Assemblea Diocesana d'enguany i van ser explicitats a la Síntesi/resum de les aportacions fetes en el treball de grups de l'Assemblea Diocesana de 27/05/2023, en el punt 3.B.1):

- acompanyar la diòcesi en el camí de la sinodalitat, fent seguiment de l'evolució del sínodo i ajudant a conèixer-lo i aplicar-lo a les diferents parròquies.

- pensar, proposar i dinamitzar un pla de formació diocesà (per a preveres i laics junts) per aprofundir en la sinodalitat.

- impulsar i dur a terme un estudi de com fer l'anunci evangelitzador i veure com s'ha de fer.

5. Bones pràctiques parroquials, presentació de la guia.

Es parla de l'Assemblea i del recull de *Bones pràctiques en parròquies* que presenta el Vicari General, el qual estava proposat en el document *Síntesi/resum de les aportacions fetes en el treball de grups de l'Assemblea Diocesana de 27/05/2023* (en el darrer enunciat del punt 3.B.1). Tot respon a la proposta de l'Assemblea (3.A), emmarcada en la pregunta feta als assistents quan se'ls demanà *quins compromisos creus que hem d'assumir o posar en marxa per a potenciar la dimensió sinodal en la teva parròquia i el teu arxiprestat?*, fent la proposició de tenir una actitud de fons permanent que caracteritzi la comunitat parroquial: *Convidar a tothom al que fem en la parròquia. Tenir la mà oberta, el cor obert, el diàleg proper i la comunió on qualsevol membre de la parròquia o de fora, se senti protagonista a nivell individual i també com a membre de la comunitat. La pràctica de la sinodalitat és camí de renovació espiritual i parroquial.*

Un representant de la comissió Permanent del Consell comenta el que van parlar a la reunió que ja van tenir i comenta que a la propera Assemblea Diocesana, la del 2024, s'hauria de fer una valoració, encara que sigui molt global, del que ha estat el desenvolupament del *Pla de Pastoral 2020-2024* que ara finalitzarà.

6. Altres temes i informacions, i torn obert de paraules.

Es fan les següents aportacions per informe de qüestions diverses:

- el delegat de pastoral per a joves presenta les properes activitats que tenen projectat realitzar, destacant el recés d'Advent a Taizé entre el 5-10 de desembre i les sessions de cinefòrum.

- el Director de l'IREL presenta la lliçó inaugural del present curs; tindrà lloc a l'Edifici del Rectorat de la UdL, el 2 de novembre de 2023 i estarà impartida per Gregorio Luri, professor i filòsof, que versarà sobre el tema *Aprendre de la vida*.

- El Sr. Bisbe parla de la presentació de l'estudi-informe que ha realitzat la C.E.E. sobre el tema dels abusos a menors, l'estat del qual es presentarà el proper dilluns als bisbes. Diu que no només és un problema de l'Església sinó que afecta a tota la societat en general i que es dona en tots els àmbits. El Sr. Bisbe es mostra molt preocupat per la situació, el mal que ocasiona a les víctimes, la societat i l'Església, i fa referència al mal tracte que suposa l'actitud d'algunes autoritats i alguns mitjans de comunicació vers l'Església.

Comenta sobre la comissió d'investigació que va crear el Parlament de Catalunya, que encara no ha començat a actuar, adreçada no a identificar la problemàtica que suposa per tota la societat i cercar com resoldre-ho

autènticament, sinó a exposar a l'Església davant tothom desacreditant-la com si fos l'únic origen d'aquesta lacra.

Anuncia que demà, divendres, es presentarà també l'informe del *Defensor del Pueblo*.

No havent més assumptes a tractar, s'aixeca la sessió a tres quarts de nou menys cinc minuts del vespre (20:40 h).

Consell Diocesà Assumptes Econòmics

Sessió del dia 4 d'octubre de 2023

Essent dos quarts de cinc de la tarda del dia quatre d'octubre de dos mil vint-i-tres, a la Sala de Reunions del Bisbat (primer pis), es reuneix el Consell Diocesà per als Assumptes Econòmics del Bisbat de Lleida per tractar els temes que s'especifiquen a la convocatòria corresponent.

Hi són presents el bisbe de la diòcesi Mons. Salvador Giménez Valls que presideix la sessió, Mn. Luis Sallán Abizanda (Vicari General), Mn. F. Xavier Jauset Clivillé, (Ecònom i Administrador Diocesà), Sr. Luis Manuel Pérez Zambrano (Director del Dpt. de Béns Immobles), Sr. Juan Luis Moya Sánchez, Sr. Josep Pàmols Solana, Sr. Antoni Roger Martí, Sr. Xavier Barrull Melcior, Sr. Carlos Montes Martínez, Sr. Ramon M. Reig Massana, Sr. Josep Birbe Lohan i el Sr. Juan Luis Salinas Sánchez que actua de secretari de la sessió.

Han excusat la seva assistència la Sra. Julia Chesa Pascual (per motius de salut) i la Sra. M. Rosa Solé Codina.

Després d'un moment de pregària en el que el Consell es posa en mans de l'Esperit Sant, es passa a tractar els punts de l'ordre del dia.

Tot seguit s'aprova l'acta de la sessió anterior (08/06/2023).

El Sr. Bisbe saluda els assistents i obre la sessió per tractar els punts especificats a l'ordre del dia.

3. Sol·licitud del rector de la parròquia de Sant Pere Apòstol, d'Alfarràs, demanant autorització per a llogar el pis-rectoria i el local comercial que té la parròquia.

El Director del Departament de Patrimoni presenta la situació expressada pel rector d'Alfarràs. La parròquia té un pis per tal que pugui viure el rector, perfectament preparat per poder ser habitat i un local comercial. La proposta, que respon a l'objectiu d'aconseguir ingressos per a la parròquia consisteix en què aquest pis es llogui donat que el rector pot anar a viure a l'antiga rectoria, que també ha estat perfectament habilitada per a poder ser habitada, i aquest pis es llogui, mitjançant una agència, demanant un lloguer mínim de 400 € mensuals. A banda, el local comercial seria llogat a l'Ajuntament d'Alfarràs que s'ha mostrat interessat, per un valor de 150 € per a destinar-lo a oficines de la Policia local. A més, l'Ajuntament assumirà els impostos, el cost de l'aigua i d'electricitat de la parròquia.

Els consellers, després de la deliberació, consideren que el valor del lloguer del pis s'hauria de fixar mirant de treure el màxim que permeti el

mercat, i que el lloguer proposat per a l'Ajuntament és baix; comenten que s'hauria de parlar amb el rector per tal que mirés de proposar treure més rendiment.

4. Sol·licitud de l'Ajuntament d'Alfarràs demanant que se li faci donació de l'espai on estava l'antic cinema parroquial.

Es tracta d'un local que hi ha junt a la parròquia, el qual està abandonat i en molt mal estat de conservació, on hi va haver un cinema parroquial; l'Ajuntament acceptaria la donació i ho repararia per tal de fer un centre cívic per al poble. Són un total de 675 m² (a l'any 2007 va ser valorada la propietat –el solar i el cinema– per una API, per un valor de 726.000 €, essent el valor cadastral, a data 03/10/2023, del temple i el cinema i del solar corresponent de 424.462'59 €). S'hauria de segregat del temple de la parròquia i fer-ne la donació.

Es considera que pot ser un risc el mantenir-lo perquè seria difícil reparar-lo pel cost que suposaria i la no utilització que se li preveu.

Se suggereix que es verifiqui la possibilitat d'usos, si realment és un solar per a equipaments i si es pot fer la segregació. Si pogués tenir una utilització comercial, es podria mirar de llogar o vendre a un supermercat.

Es considera necessari veure si pot tenir un ús i si només és per a equipaments es vegi quin és el valor autèntic i treure-li tot el rendiment que sigui possible per tal de finançar la parròquia. Segons la situació d'ús catalogada, per comptes de fer-ne la donació a l'ajuntament, se li hauria de llogar per treure'n una rendibilitat.

Els membres del consell demanen que el Bisbat convoqui l'Ajuntament per tal de veure les possibilitats i negociar directament, considerant que al Bisbat no li interessa fer-ne donació i que té en estudi el que hauria de fer. Després, segons s'hagi arribat a aquest moment, s'hauria de posar en mans d'un API.

Els consellers opinen que per a l'entrevista amb l'Ajuntament, primer s'hauria d'esbrinar, en un termini de quinze dies, les possibilitats d'utilització, indagacions de les que s'encarregaran els membres del consell Srs. Reig i Roger, llavors es convocarà l'Ajuntament per fer l'esmentada entrevista, a la que ells dos també han acceptat assistir.

5. Sol·licitud del Bisbe de Barbastro-Monzón demanant la donació d'alguns immobles que encara figuren a nom del Bisbat de Lleida.

El Bisbat de Barbastro-Monzón ha sol·licitat que se li faci donació de 19 finques rústiques i 2 urbanes, pertanyents a algunes parròquies, el traspàs de les quals, en el moment de la Segregació d'aquestes parròquies de la Diòcesi de Lleida entre els anys 1995-98, no es va produir.

El Sr. Bisbe presenta aquest tema, dient que es facilitarà el procés però que les despeses que es produeixin hauran de ser assumides pel Bisbat de Barbastre-Monzón. Els membres del Consell ho consideren adequat i veuen que s'ha de fer com ha proposat el Sr. Bisbe.

6. Estudi de la proposta de l'Orde Franciscana Menor sobre la utilització del temple del Santuari de Pàdua.

L'Orde Franciscana Menor ha presentat un nou conveni per tal de cedir l'edifici de l'església del que ha estat el seu convent al Bisbat de Lleida, la còpia del qual s'adjunta a aquesta acta. Després d'haver presentat diferents convenis, es pot deduir que la seva intenció és la de cedir el temple amb unes condicions que suposen que el Bisbat ho cudi i pagui les despeses de manteniment sense aportar ells res com a contrapartida, arribant, fins i tot, a establir una clàusula en la que es diu que l'orde podrà recuperar l'edifici només demanant-lo. Cal dir que, en la pràctica, el Bisbat de Lleida no té cap necessitat d'aquest edifici donat que a molt poca distància (250 m, sis minuts caminant) es troba la parròquia de la Mare de Déu del Carme en la que hi ha el Santuari de Sant Antoni de Pàdua.

El Sr. Bisbe comenta que els ha demanat un inventari, la història tècnica de l'edifici i un estudi tècnic de com es troba, petició, aquesta darrera, a la que s'han negat per no disposar de recursos ni tenir la història de les intervencions realitzades. A més, hi ha un seguit de condicions que no interessin al Bisbat, incloent, com ja s'ha expressat més a dalt, que l'orde franciscana podrà recuperar la propietat quan ho desitgin.

Els consellers veuen que aquest conveni no el pot acceptar el Bisbat, el qual no necessita el temple per a res, i així ho comunicarà el Sr. Bisbe al Provincial de l'orde.

7. Informe de la situació del projecte d'adaptació de la Casa Sacerdotal.

El Sr. Bisbe manifesta que cal arribar a prendre una decisió final donat que la darrera proposta de l'Orde de Sant Joan de Déu no aporta res al bisbat i la proposta que farà Sorigué (empresa constructora amb la que ha contactat el membre del Consell Sr. Roger) s'està endarrerint massa pel fet que han tornat a redactar el projecte des del principi.

Els membres del Consell veuen que el que s'ha de fer és abandonar definitivament el projecte de Sant Joan de Déu, per la qual cosa el Sr. Bisbe es posarà en contacte amb el Provincial de l'orde amb la finalitat de rebutjar-lo definitivament i tancar la relació amb ells en aquest tema, tot deixant la porta oberta a què en el futur es pogués restablir la cooperació en una altra proposta per a la remodelació de la Casa Sacerdotal.

Pel que fa a la proposta que està preparant l'empresa Sorigué, si la finalitzen i presenten en poc temps, s'estudiarà considerant que no es destorbi l'estància dels mossens residents i que el bisbat pugui obtenir una rendibilitat adequada.

8. D'altres informacions i aportacions, i torn obert de paraules.

- a. La sol·licitud de l'Ajuntament del Pont de Suert per tal que el Bisbat col·labori en la restauració de l'Església nova dintre del programa del 2% cultural que ha establert la Generalitat de Catalunya, segons el qual el bisbat ha d'aportar el 50% del pressupost de les obres, el que suposa que el bisbat hauria d'aportar uns 80.000 €, i la cessió per 50 anys a l'Ajuntament per tal que pugui fer qualsevol activitat de tipus cultural.
- b. S'acorda no sol·licitar aquest ajut provinent del projecte del 2% Cultural de la Generalitat de Catalunya.
- c. La reparació de la Verge Blanca de Llesp. Al 2023 es va presentar a la Comissió de Patrimoni del Consell Diocesà d'Economia, per part de la Fundació Verge Blanca, una sol·licitud d'ajut per a fer la reparació de la teulada de la casa de colònies Verge Blanca de Llesp. En aquell moment no se li va assignar cap quantitat perquè es va considerar que era una tasca que havien de portar a terme els llogaters segons el conveni. Posteriorment, veient que el cost de la reparació era molt elevat, es va fer un altre projecte en el que el cost quedava molt reduït i els llogaters es comprometien a posar la mà d'obra, demanant a la Fundació Verge Blanca (Bisbat) que posessin els materials. Aquesta despesa dels materials té un muntant de 4.701'05 €.

El Consell Diocesà d'Economia aprova la despesa indicada de 4.701'05 € per al material necessari per a la reparació de la teulada de la casa de colònies Verge Blanca de Llesp.

- d. Sobre l'actuació necessària per a registrar els petits terrenys que tenen algunes parròquies, la superfície dels quals és inferior a 1 Ha, per tal que es poguessin vendre a un propietari veí. Després d'observar l'abast de la situació i el que implica, veient que són terrenys que no donen cap rendiment, i que les despeses de la tramitació són més cares del que es trauria de la venda, els membres del Consell consideren que no es faci res i es deixi seguir el seu curs natural al cap del temps.

Sense cap més assumptes a tractar, i no havent cap més qüestió plantejada per cap dels membres del Consell, essent tres quarts de set menys sis minuts de la tarda (18:39 h), s'aixeca la sessió.

Consell Diocesà Assumptes Econòmics

Sessió del dia 18 de desembre de 2023

Essent dos quarts de cinc de la tarda del dia divuit de desembre de dos mil vint-i-tres, a la Sala de Reunions del Bisbat (primer pis), es reuneix el Consell Diocesà per als Assumptes Econòmics del Bisbat de Lleida per tractar els temes què s'especifiquen a la convocatòria corresponent.

Hi són presents el bisbe de la diòcesi Mons. Salvador Giménez Valls què presideix la sessió, Mn. Luis Sallán Abizanda (Vicari General), Mn. F. Xavier Jauset Clivillé, (Ecònom i Administrador Diocesà), Sr. Luis Manuel Pérez Zambrano (Director del Dpt. de Béns Immobles), Sr. Josep Pàmpols Solana, Sr. Antoni Roger Martí, Sr. Xavier Barrull Melcior, Sra. Julia Chesa Pascual, Sr. Josep Birbe Lohan i el Sr. Juan Luis Salinas Sánchez que actua de secretari de la sessió.

Han excusat la seva assistència els senyors Carlos Montes Martínez i Ramon M. Reig Massana (ambdós per motius laborals), i la Sra. M. Rosa Solé Codina i el Sr. Juan Luis Moya Sánchez (tots dos per motius de salut).

El Sr. Bisbe saluda els assistents, agraeix l'assistència com sempre fa i, després d'un moment de pregària en el què el Consell es posa en mans de l'Esperit Sant, obre la sessió passant a tractar els punts especificats a l'ordre del dia.

Tot seguit s'aprova l'acta de la sessió anterior (04/10/2023).

3. Pressupostos per a l'any 2024 i estat de l'economia del Bisbat.

L'Ecònom de la Diòcesi presenta els pressupostos per a l'any 2024 i va comentant cadascun dels apartats.

Els membres del Consell van donant les seves opinions i comenten que és un pressupost molt ajustat, acurat i auster. L'Ecònom explica que s'ha hagut d'eliminar la calefacció de l'arxiu pel mal estat de la instal·lació, amb el què s'ha estalviat el gas corresponent, tot i que apareix l'augment del consum d'electricitat a l'haver d'engegar les bombes de calor; això, diu, sortirà reflectit en els balanços de l'any en curs, però ja s'ha recollit com a previsió per tenir-lo en compte cara al pressupost del proper. Hi ha més comentaris i es donen les explicacions corresponents.

El Sr. Bisbe informa de l'aportació de la Conferència Episcopal Espanyola, explicant que enguany han aplicat una aportació per a les cases sacerdotals.

Al parlar de l'aportació què se'ls fa als mossens, es mira com va l'IPC i com es preveu que podrà finalitzar l'any, finalment s'acorda establir que

sigui un augment del 3% sobre l'aportació rebuda durant aquest any. Pel que fa al quilometratge què s'està pagant a 0'28 €/km, més o menys com la majoria de les empreses, es diu que es quedi com està.

Així mateix en parlar de les fundacions, es comenta que les rendes per fundacions s'han doblat.

4. Informe sobre la situació del local-cine d'Alfarràs

Informa el Sr. Roger de l'entrevista què va tenir ell i el Sr. Reig amb l'alcalde i una regidora d'Alfarràs. Diu que se'ls va mencionar que no es podia fer una donació sense més i que hauria d'haver alguna contraprestació per part de l'ajuntament. L'alcalde va expressar que creien que l'ajuntament no podria assumir legalment el fer contraprestacions i que ho comentarien amb el secretari. Diu el Sr. Roger que en cap moment es va valorar l'edifici i no es va parlar de cap quantitat com a aportació per part de l'ajuntament.

La impressió és que no es va tancar definitivament la conversa i va quedar oberta la possibilitat de continuar parlant; aquesta només havia estat la primera trobada d'una negociació. Es va quedar en què l'ajuntament donaria una resposta que encara no s'ha produït.

S'acorda que el Sr. Bisbe truqui l'alcalde per a preguntar-li si han tingut alguna idea per fer una proposta, i que se'l convidi a trobar-se els representants de l'ajuntament amb el Sr. Bisbe acompanyat dels senyors Roger i Reig.

5. Informe sobre la venda d'un pis de la parròquia de Sant Joan Baptista de Lleida.

S'informa de la venda i es comenta que era un problema donat que estava ocupat i, a més, no aportava res a la parròquia.

6. Informació sobre d'altres accions realitzades o situacions existents.

- El Sr. Bisbe comenta el llistat de les 22 ermites pertanyents a la seva demarcació què han presentat des de l'ajuntament del Pont de Suert, per tal que siguin restaurades o es facin les actuacions necessàries per a la seva conservació.

El llistat és molt llarg i econòmicament no és viable per les possibilitats del Bisbat, raó per la qual es veu molt difícil assumir aquesta demanda, més encara quan moltes estan situades en nuclis de població en els quals no hi viu ningú de fa temps, o estan directament en la muntanya sense cap habitatge proper; fins i tot hi ha alguna que ni tan sols té possibilitats d'accés si no és a l'om de cavalcadures. Invertir en aquesta tasca seria com llençar els diners donat que al cap de poc temps tornarien a estar en la mateixa situació en la què es troben en l'actualitat.

La diòcesi no té diners per a assumir aquestes obres.

-També es comenta el conveni d'ús que proposa l'ajuntament del Pont de Suert per a l'església vella per tal de mantenir-la com a museu. Ja existia aquest conveni però estava fet amb una associació que ja no existeix, a més dit conveni va finalitzar l'any 2017. Es veu que estaria bé tornar a signar un conveni amb la mateixa finalitat, fent-lo ara, però, amb l'ajuntament.

- Els membres del consell treuen el tema de l'església parroquial actual del Pont de Suert, i les reparacions de la teulada que es van fer en part sense acabar-les en la seva totalitat donat que es van acabar els diners pressupostats.

Sembla que han aparegut filtracions subterrànies que poden afectar l'estructura del temple actual i, havent-ho comunicat a l'ajuntament, aquest encara no ha fet res. S'acorda que s'haurà de parlar amb l'ajuntament per tal que resolguin el problema aparegut.

- Els arranjaments de la casa parroquial de Gimenells. El Sr. Bisbe explica que els mossens que s'encarreguen de Sucs, Gimenells i el Pla de la Font, tenen dificultats de mobilitat per accedir a la vivenda de Sucs on ara viuen, situada en un primer pis de la casa de Sucs, i han proposat anar a viure a la casa parroquial de Gimenells havent plantejat que es podrien superar les barreres arquitectòniques que suposa l'haver de pujar també al primer pis, arranjant la planta baixa que ara té funcions de magatzem.

Han presentat tres pressupostos i el Sr. Bisbe considera que es podria fer aquesta intervenció donada la necessitat i la importància que té.

S'acorda que el Sr. Roger anirà a veure in situ quin dels tres va millor de fer.

- La Fundació Verge Blanca ha presentat una sol·licitud per tal de reparar la teulada que s'ha trencat per un cop de vent en un edifici-magatzem situat en la colònia Montsant de Vilaller, per un import que anirà entre els quatre i els cinc mil euros. Es comenta que la Fundació Verge Blanca hauria de fer alguna cosa per tal d'autofinçar les reparacions que van essent necessàries. L'Ecònom recorda que quan es va vendre la casa de colònies Miravall a Juneda, es va acordar que aquella venda es destinaria a reparar i enllestir les altres cases i no es va fer res al respecte, pel que es considera que se'ls hauria de reparar.

Un membre del consell fa la reflexió de que s'hauria de revisar si les reparacions que es van fer necessàries als béns de la diòcesi no entren per les corresponents assegurances, de manera que aquestes assumeixin les incidències que vagin sorgint com la d'aquest cas.

Sense cap més assumptes a tractar, i no havent cap més qüestió plantejada per cap dels membres del Consell, essent un quart de set menys sis de la tarda (18:09 h), s'aixeca la sessió.

Vicaria General

Comunicats Vicari General

Als preveres de la Diòcesi pel Pla de Pastoral

Lleida 6 de setembre de 2023

Benvolgut/da.

Et remeto en arxiu adjunt l'edició del Pla d'Actuacions per al curs 2023/2024.

Recordaràs que, a partir de la síntesi de les aportacions fetes en l'Assemblea Diocesana darrera i de les valoracions aportades durant el curs per part de l'equip de responsables d'Àrea Pastoral i dels Arxiprestes, en la darrera sessió del Consell Diocesà de Pastoral vàrem parlar tant de crear una Permanent que fes el seguiment dels temes tractats en el Consell, com de l'aplicació del Pla Diocesà.

En la primera trobada constitutiva de la Permanent del Consell Diocesà de Pastoral, vàrem reflexionar sobre el document que conté les orientacions i propostes de treball pastoral per a aquest curs. Ara et faig arribar l'edició d'aquell document ampliat i corregir amb les aportacions fetes en la reunió.

Es distribuirà el dia de l'Enviament i també a través de les Delegacions Diocesanes. Et prego que en facis la major difusió que estigui al teu abast i, si és el cas, demanis a Consergeria del Bisbat tants exemplars com puguis necessitar en l'àmbit del teu servei pastoral.

Agraint el teu servei a l'Església, et saluda.

Mn. Lluís Sallán

Als responsables dels despatxos parroquials

Lleida, 22 de novembre de 2023

Benvolgut company,

No dubto que recordaràs la informació ja donada sobre l'organització d'una sessió de formació per a **rectors** que porten el **despatx parroquial** i **la comptabilitat** i també per a **responsables laics** (voluntaris) que atenen tant l'economia com l'arxiu i gestió del despatx parroquial.

Com saps, és una de les accions previstes en el Pla Diocesà actuacions per a aquest curs. Té com a objectiu facilitar la tramitació de documents entre cada Parròquia i la Cúria i fer àgil i transparent totes les accions

tant d'arxiu com d'economia que fem a les parròquies i realitzar-les en el marc de la normativa administrativa vigent. Per això, encara que en la teva parròquia no tingueu pràctica informàtica en gestió econòmica o d'arxiu documental o que cregueu que ja teniu resolt el tema, és convenient que hi participeu, si més no pels temes nous que aporta aquesta convocatòria (Gestió econòmica, Intranet...).

La gestió electrònica de l'arxiu parroquial saps que no pot informatitzar-se en la seva totalitat (p. ex. els llibres d'administració de sagraments cal fer-los a mà, amb tinta negra que no pateixi deteriorament amb el temps; els expedients matrimonials amb les signatures de testimonis i nuvis...) però sí pot fer-se en gran part (impresos, estadístiques, duplicats, gestió econòmica, tràmits amb les administracions...).

Per a iniciar el camí vers l'objectiu indicat anteriorment, hem organitzat una **sessió de formació de 2 hores i mitja** per a **rectors i laics** dels despatxos i de l'economia parroquial, a la **Casa de l'Església**, el **dia 19 de desembre, de 4 a 7 de la tarda**. El contingut de la sessió serà:

- a. **Procediment, condicions i necessitat de la signatura electrònica per a la Parròquia.** Dirigirà aquest tema el diaca Luís Pérez.*
- b. **Programa de comptabilitat RP per a la gestió de l'economia parroquial.** Dirigirà aquest tema la Sra. Júlia Salla.*
- c. **Mètode d'utilització de la intranet del Bisbat, a la que podrà accedir-se a través de la Web del Bisbat per a poder realitzar tràmits de documents entre la parròquia i el Bisbat i al revés.** Dirigirà el tema la Sra. Júlia Salla.*

Es tracta que de cada parròquia assisteixin els implicats (rector + administradors + despatx). **Cal**, però **inscriure's**, sense cost, amb **data màxima per a fer-ho el 15 de desembre de 2023**, per a què així puguem organitzar la sessió o, si fos necessari altres sessions. Per això: **Truca a consergeria** (Sr. Carles) o a la Sra. **Lourdes** i indica quina és la teva **parròquia i quants vindreu** el dia de la convocatòria.

Prego que no deixis el tema per a darrera hora, això sols serviria per a dificultar l'organització el més adequada possible d'aquesta acció formativa. Avisa amb temps els laics que treballen al despatx parroquial o en l'àmbit de l'economia en la teva parròquia.

Atentament,

Lluís Sallán

Assemblea Diocesana

Informe/resum de la reunió dels Caps d'Àrea i dels Arxiprestes

5 d'abril de 2023

Casa de l'Església

En primer lloc es revisaren les propostes del Pla Diocesà d'Actuació Pastoral per al present curs. Entre les aportacions fetes destaquen les següents en els diferents àmbits d'aplicació del Pla:

1. Evangelització

A. Treball realitzat

S'ha realitzat el pla d'actuacions previst per la Delegació Diocesana de Joves. En particular es feu referència a les que l'any anterior es proposava potenciar entre els grups que no estan vinculats directament a la Delegació Diocesana: Vetlla de Nadal, Recés i JMJ. A la Vetlla participaren mig centenar de joves, entre ells alguns provinents d'alguns pobles del Baix Segre, i al exercicis una vintena, la trobada mundial de la joventut s'està preparant amb una quinzena de joves inscrits, tot i que dos grups més de la nostra diòcesi que no s'han vinculat al treball diocesà també hi participaran.

Cal reorganitzar la Delegació de Pastoral Universitària motiu pel que cal proveir de nou Delegat o Delegada atès que ha cessat la qui havia assumit aquesta responsabilitat fins ara. Al respecte s'han realitzat dues reunions amb institucions vinculades a l'Església i que treballen amb universitària (Ensenyament, St. Joan de Déu, Pastoral de la Salut, Missions, Fundació Verge Blanca, Religiosos) per tal d'oferir un espai de voluntariat i de trobada a joves de la UdL. Es troben dificultats per a treballar sinodalment aquest tema (manca de connexions internes a la Universitat, procés iniciat que cal consolidar de treball compartit amb institucions diocesanes que ja tenen el seu propi calendari i les seves pròpies finalitats, necessitat de lideratge del tema, condicions de la dinàmica dels diversos plans d'estudis dels universitaris...).

- No s'ha pogut realitzar una trobada amb responsables de catequesi de confirmació tal com s'havia proposat davant la necessitat de clarificar la manera de liderar aquesta acció i també perquè no s'han rebut respostes suficients per part de les parròquies i Col·legis per a què l'Àrea d'Evangelització disposés de les dades necessàries per a poder dirigir-se a les persones a les que convocar.

Al respecte, però, en l'àmbit de les parròquies rurals es constata que tant al Baix Segre com a les parròquies grans de l'Arxiprestat de les Garrigues han realitzat un esforç satisfactori per a convocar i acompanyar

adolescents a través de la catequesi de confirmació (en el de les Garrigues fins i tot per a fer alguna trobada entre joves de confirmació de pobles diversos). Igualment en l'Arxiprestat SENORI està naixent una continuïtat de la catequesi amb infants a través de trobades de caire formatiu/esplai amb un resultat satisfactori gràcies a la participació de joves que han decidit acompanyar aquests infants.

B. Reptes plantejats

1. Assegurar el lideratge en la convocatòria i acompanyament del treball pastoral amb els joves de confirmació tant de les parròquies com dels Col·legis on són els que hi participen.

2. Consolidar la cooperació entre diverses institucions diocesanes que treballen i acullen universitaris.

3. Continuar amb l'objectiu de garantir una plataforma diocesana de responsables de pastoral de joves i també de representant d'aquests joves, seguint convidant a tots.

4. Recollir les aportacions dels diferents arxiprestats al treball del Congrés de laics.

5. Reforçar la Delegació de Pastoral Juvenil dedicant-hi alguna persona amb temps exclusiu al menys unes hores al dia (pot ser algun animador/a de Comunitat), per a fer seguiment dels temes, entrevistar-se, convocar, promoure...

6. Necessitat de reflexionar per a veure com proposar una procés de confirmació per a adults inspirant aquesta acció en el Congrés de laics

2. Formació

A. Treball realitzat

- A l'Arxiprestat de St. Anastasi:

- S'ha abordat la pastoral d'acollida i informació dels pares que venen a demanar catequesi i/o algun sacrament per als seus fills. S'ha constatat que hi ha hagut experiències diverses al respecte que no han reeixit suficientment. No s'ha arribat a cap acord comú al respecte.
- S'ha introduït en alguna parròquia el mètode catequètic de l'Oratori amb satisfacció suficient tant per part de catequistes com dels mateixos nens. Aquest mètode s'introduirà també amb els pares.
- En codi de treball sinodal, s'ha constituït en Consell de Pastoral arxiprestal.
- S'ha constatat que hi ha una gran diversitat de materials emprats per les diferents de cara a acollir i informar les famílies.

- Valoren la trobada Diocesana de Catequesi com a útil però la d'aquest any ha estat dispersa.
- Se celebraran a l'Acadèmia 3 xerrades pasquals per a totes les parròquies de l'Arxiprestat, restant obertes a qui vulgui assistir-hi.

- A l'arxiprestat Verge Blanca:

- A la vista de la poca demanda de catequesi i dels reptes que avui planteja la gestió educativa amb infants, constaten les parròquies que l'integren que no saben ben bé què fer amb la catequesi. Davant d'això i dels reptes que suscita la iniciació en la fe dels infants avui s'han plantejat convocar els/les catequistes de totes les parròquies d'aquest arxiprestat per a reflexionar sobre les necessitats comunes, els reptes i les respostes més adients.
- S'ha decidit potenciar la dimensió sinodal del treball pastoral arxiprestal constituint un Consell arxiprestal de pastoral trobant-se aquest en fase de realització tota vegada que no acaben de trobar-se persones disponibles per a aquest servei eclesial.

- A l'Arxiprestat del Baix Segre:

- S'ha abordat el tema d'acollida/Acompanyament a les famílies que demanen sagraments per als seus fills i filles. S'ha reflexionat sobre situacions concretes que es produïen en els diferents pobles que componen l'arxiprestat i s'han proposat respostes compartides.
- S'ha acordat de manera comú convocar en els diferents pobles els pares dels infants de la catequesi al llarg de tres vegades durant el curs.
- S'ha acordat també oferir a persones adultes la possibilitat de participar en el sagrament de la confirmació.

- A l'Arxiprestat de Les Garrigues:

- Amb intenció de transmetre l'esperit de la sinodalitat s'han potenciat dos moments comuns i compartir per a tots els pobles que componen l'arxiprestat:
 - Trobada arxiprestal dels infants i dels pares que participen en la catequesi de la Primera Comunió. Aquesta trobada tot i estar acordada no es pogué realitzar arxiprestalment perquè decidiren unir-se a la que el mateix dia havia convocat la Delegació Diocesana de Catequesi.
 - Via Crucis quaresmal a la Granadella amb una participació molt significativa de persones de gairebé tots els pobles de l'Arxiprestat.

B. Reptes plantejats

1. Convé plantejar-se les causes del to d'un cert desencís i/o cansament que es detecta en les activitats amb els adults i proposar actuacions concretes davant del diagnòstic que es faci. A més d'un grup de persones per elaborar aquest diagnòstic cal el Consell Diocesà de Pastoral, que s'ha d'organitzar de forma que pugui ser més operatiu. En aquest sentit es proposa que tot el Consell es reuneixi un parell de vegades al curs i, mentre tant, una Comissió Permanent, vagi valorant i animant les actuacions pastorals diocesanes i ajudant els òrgans que les han de dur a terme. Caldria que poguéssim plantejar-se alguna cosa al respecte en la propera Assemblea Diocesana.

2. La complexitat cultural i ètica d'avui, la perplexitat amb la que alguns la viuen, el nous reptes que planteja evangelitzar avui, no solament celebrar la fe, la diversitat en la composició del clergat, l'edat dominant, la tendència a lamentar i solament constatar i a l'autoprotecció i l'aïllament dels altres, afecta tant als laics com als mateixos preveres, rectors de les comunitats.

Cal donar una prioritat a aquest fet en el treball diocesà dels pròxims cursos. És necessari remuntar la perplexitat, el desencís, el to baix i prendre decisions al respecte en la direcció motivar per al treball comú, per a la participació i per sumar per tal que la satisfacció del treball eclesial generi goig i il·lusió. Aquesta situació mostra que no ens n'hem sortit encara de la síndrome que ha originat la COVID i que sense una acció realista i sistemàtica no podrà acabar-se de superar, per això és urgent afrontar aquest repte.

3. Les Parròquies estan fent una formació en cadascuna d'elles, caldria, però, conèixer-la amb antelació suficient per a poder-la difondre i compartir. La formació que s'ha ofert diocesanament (Enviament, Curs de Doctrina Social de l'Església) ha tingut un ressò satisfactori.

4. Cal intensificar l'esforç per informar, motivar i animar la gent a participar en propostes pastorals més enllà de la seva parròquia. Es constata una forta tendència al narcisisme pastoral, a l'individualisme i a la "super-vivència parroquialista".

5. S'ha de seguir insistint, com s'ha fet aquest curs, informant en cada arxiprestat sobre el catecumenat d'adults.

3. Acció caritativa

A. Treball realitzat

- Càritas s'ha fet present a cada Arxiprestat informant dels programes que està duent a terme i de la necessitat que cada parròquia tingui un laic (en defecte seu s'entén que és el mossèn) que faci de contacte entre la comunitat parroquial i Càritas Diocesana. En l'Arxiprestat

de les Garrigues està en estudi la manera de fer-ho de forma més mancomunada entre vàries parròquies.

- S'ha recuperat la Comissió d'Habitatge que existia dintre de Càritas a la que s'ha afegit el Departament de Patrimoni del Bisbat per tal de veure les possibilitats de servei que pot donar la diòcesi i per animar i conscienciat envers polítiques d'habitatge per a tots.
- S'està a l'expectativa del nou sistema que està treballant l'Administració per a l'adquisició d'aliments per part de les famílies amb necessitat.
- S'han realitzat dues accions en codi sinodal:
 - Curs de formació a l'IREL sobre la Doctrina Social de l'Església en conjunt amb Pastoral Obrera.
 - Trobades de formació que continuaran en el proper curs conjuntament amb Pastoral de la Salut, Vida Creixent i Hospitalitat de Lourdes.

B. Reptes plantejats

1. Culminar el pla que en cada parròquia hi hagi un representant de Càritas.

2. Realitzar en torn a *Laudato si'* i la teologia de l'Ecologia un curs de formació, obert a altres institucions, a l'IREL.

3. Consolidar l'Espai Intercultural de trobada i diàleg.

En vistes al que s'ha constatat, en segon lloc s'ha reflexionat sobre l'Assemblea Diocesana d'aquest curs. Al respecte s'ha proposat:

- a. Que una persona (es proposa al Sr. Joan Carles Nicuesa) coordini la presentació, ritme i l'horari de l'Assemblea.
- b. Que el seu contingut sigui com una alenada de l'esperit davant d'un clima generat per la complexitat en la que viuen les persones avui. En aquest sentit es proposa que se centri en l'*estil Sinodal de la vida de la Comunitat Parroquial, camí de futur*.
- c. L'estructura que es proposa per a aquesta jornada és la següents:
 - Pregària inicial que es proposa a l'Àrea d'Evangelització
 - Ponència sobre Sinodalitat i vida de la Parròquia. En aquest cas es proposen possibles persones.
 - Presentació d'experiències en la nostra Diòcesi de treball sinodal (de "bones pràctiques sinodals") en l'àmbit ① Evangelització ② Formació ③ Pastoral sociocaritativa ④ Parròquia.

- Treball per arxiprestats
 - Posada en comú i pregària final.
- d. Es feren també les següents recomanacions: Calen persones que informin i orientin sobre on es troba cada instal·lació a la que necessitin acudir els participants i, com en anys anteriors, la convocatòria i la carpeta amb tot el que es necessiti per al treball d'assemblea.

Conclusions

1. Com créixer en l'esperit sinodal (comunió – participació – missió) en la parròquia i en l'arxiprestat?

Mare de Déu de l'Acadèmia

Podem créixer, perdem la por. Podem créixer posant Déu al centre (pregària-eucaristia) amb discerniment comunitari. Créixer sent més participatiu. Camí sinodal: reflexió-acció-reflexió. Fer treball interparroquial.

Sant Anastasi

Com a batejats tots som missió. Per això cal viure la interioritat i formar-se.

Baix Segre

1r creure en la sinodalitat.

2n formació actualitzada.

Baix Urgell-Les Garrigues

Corresponsabilitat en eficiència i efectivitat al servei litúrgic i al servei parroquial.

Segrià - la Noguera - la Ribagorça

Proposar una trobada interparroquial amb tots el sacerdots de l'arxiprestat o zona (trobada de tipus bíblic), rotant per grups de parròquies.

2. Quines accions pastorals del teu arxiprestat, o de la teva parròquia, destacaries segons el codi de sumar i de sinodalitat?

Mare de Déu de l'Acadèmia

Estar disposats a fer el primer anunci amb equips preparats. Accions als consells parroquials, Càritas... però l'important no és el que fem sinó com ho fem "Esperit". Formació i catequesi d'adults. Compromesos amb els més vulnerables d'aquí i de la resta del món.

Sant Anastasi

Consell Pastoral Arxiprestal amb representants laics de totes les parròquies. Viacrucis Balaguer. Que hagi sinodalitat en els moviments. Formacions presencials i telemàtiques.

Baix Segre

El servei de caritat i catequesi des de la sinodalitat dintre de la parròquia.

Baix Urgell-les Garrigues

Convidar a tothom a la participació de les tradicions religioses (Nadal, Reis, Rams la Passió), amb el sentit d'estar obert a les persones (creients o no).

3. Quins compromisos creus que hem d'assumir o posar en marxa per a potenciar la dimensió sinodal en la teva parròquia i el teu arxiprestat?

Mare de Déu de l'Acadèmia

La sinodalitat es fa "sent sinodal". Compromesos sinodalment i pregant junts. Crear espais de diàleg i de conèixer les diferents realitats de la diòcesi. Contemplació-acció unides en la coherència de vida amb el compromís cristià del baptisme.

Sant Anastasi

Treballar sinodalment en les unitats d'acció sinodal de l'arxiprestat i acompanyant les persones.

Baix Segre

Comprometre's a fer 2 reunions amb els consells parroquials. Comprometre's a assistir per part de mossens i laics a les reunions diocesanes que convoqui el Bisbat. Comunicar les conclusions d'aquestes reunions als consells parroquials.

Baix Urgell-les Garrigues

Formació de laics compromesos.

Trobades arxiprestals intergeneracionals (final de curs) i comunicació de les activitats que fem i convidar-nos.

Síntesi/resum de les aportacions fetes en el treball de grups de l'Assemblea Diocesana

27 de maig de 2023

En algun sector de l'Assemblea es formulà la tesi, coincidint amb el missatge de la ponència, que “*La sinodalitat es fa **essent** sinodals*”. Aquesta afirmació ha constituït l'eix vertebrador del seu contingut. El sentir del participants, poc més de 160 persones, queda reflectit i resumit en els següents tres epígrafs del present document.

1. Com créixer en l'esperit sinodal (comunió – participació – missió) en la parròquia i en l'arxiprestat?

1.a. Conviccions reflectides en les aportacions i resums dels grups

- a. Importància de ser batejats. Com a batejats, vivim en comunió i tots SOM missió; per això cal **viure la interioritat i formar-se**.
- b. En primer lloc: **creure en la sinodalitat**. En segon lloc: Actualitzant la **formació**.
- c. **Corresponsabilitat**, amb eficiència i efectivitat, al servei litúrgic i al servei parroquial.
- d. Proposar una **trobada formativa interparroquial** amb tots els sacerdots de l'arxiprestat o zona (trobada de tipus bíblic), rotant per grups de parròquies.
- e. **Acollir i participar** en la parròquia. **Acompanyar-nos. Diàleg i capacitat d'escolta. Pregar per creure més. Perdre la por.**

1.b. Suggestiments i propostes aportades en els diferents grups per a créixer en l'esperit sinodal

- Conèixer i treballar els documents referits al Sínode i ajudar/facilitar fer-ho.
- Oferir un espai comú de formació en clau Sinodal.
- Proporcionar a tots un resum de les aportacions diocesanes al document de la fase nacional de Sínode.
- Particularment en l'àmbit dels pobles posar èmfasi els que anem a missa en saludar tothom que trobem pel carrer, en interessar-se pels veïns; en fer poble.
- Treballar plegats el tema del finançament de la nostra església diocesana per tal que la puguem mantenir entre tots amb les nostres aportacions i també amb les dels mossens. Plantejar en la diòcesi el tema de la comunicació de béns entre parròquies.
- Potenciar la pregària d'Adoració al Santíssim i fer una acció conjunta per promou-re la participació en l'Eucaristia dominical i diària.

2. Quines accions pastorals del teu arxiprestat, o de la teva parròquia, destacaries segons el codi de sumar i de sinodalitat?

2.a. Conviccions reflectides en les aportacions i resums dels grups

- a. Estar **disposats a fer el primer anunci amb equips preparats** tot i que l'important no és el que fem sinó com ho fem, "Esperit".
- b. Posar en marxa el **Consell de Pastoral Arxiprestal** amb representants laics de totes les parròquies i aplegar-nos totes les parròquies de l'arxiprestat en alguns espais comuns com p. ex. Viacrucis quaresmal o trobades de famílies dels infants de catequesi.
- c. **Convidar** a tothom a la participació de les tradicions religioses (Nadal, Reis, Rams, la Passió), com a expressió de la voluntat d'estar oberts a les persones (creients o no).
- d. Plantejar **espais presencials de formació entre diverses institucions del Bisbat** i compartir una formació comuna entre elles.
- e. Organitzar la **catequesi dels infants en codi familiar** promovent així una reiniciació dels pares i oferir, en comú amb ells, una continuïtat de l'atenció pastoral més enllà de l'etapa catequètica.
- f. **Atenció i servei a les persones més vulnerables** de l'entorn parroquial seguint la pauta de càritas i l'acció de les organitzacions socio-caritatives que treballen en xarxa.
- g. Juntament amb la Delegació Diocesana de Pastoral de joves s'ha **potenciat un espai de trobada entre les organitzacions que treballen amb joves** a la nostra Diòcesi.
- h. **Formació i comuna dels preveres en torn a la sinodalitat** realitzada en un arxiprestat.

1.b. Suggeriments i propostes per a avançar en l'esperit sinodal en parròquies, arxiprestats i diòcesi

- Estudiar la manera de constituir un equip diocesà de "primer anunci".
- Organitzar formació per a laics de cara a què assumeixin responsabilitats en la gestió de la comunitat: economia, presa de decisions compartida, estil i objectius de la parròquia.
- Potenciar, renovar i impulsar les Càritas parroquials.
- Programar unes línies de formació, amb els suports que calgui, sobre el significat teològic i metodològic del que significa la sinodalitat en l'Església, dirigida als laics que han assumit responsabilitats en la parròquia.
- Promoure en cada parròquia un grup de formació teològico-bíblica i/o de catequesi d'adults.

- Detectar els més vulnerables i les noves vulnerabilitats (addiccions, dependències, soledats, joves, discapacitats...) presents en l'entorn parroquial i/o arxiprestal.

3. Quins compromisos creus que hem d'assumir o posar en marxa per a potenciar la dimensió sinodal en la teva parròquia i el teu arxiprestat?

A. Una actitud de fons permanent que caracteritzi la comunitat parroquial: *Convidar a tothom al que fem en la parròquia. Tenir la mà oberta, el cor obert, el diàleg proper, i la comunió on qualsevol membre de la parròquia o de fora, se senti protagonista a nivell individual i també com a membre de la comunitat. La pràctica de la sinodalitat és camí de renovació espiritual i parroquial.*

B. Unes accions amb les que créixer i desenvolupar l'actitud anterior:

1. Crear una comissió (dintre del Consell Diocesà de Pastoral?) amb la missió:

- Acompanyar la Diòcesi en la Sinodalitat: Què fem? Com ho fem? Tant els preveres com els laics.
- Dinamitzar la Formació Diocesana (preveres junts en els temes comuns del Pla d'actuacions) per a aprofundir la sinodalitat i les seves implicacions pel que fa a la implicació i a la gestió de les comunitats parroquials. Orientacions sobre les Bones Pràctiques sinodals en la parròquia, l'arxiprestat i la Diòcesi.

1. Fixar dos àmbits com a prioritat pastoral en la Diòcesi: evangelització - sinodalitat com a eixos vertebradors del treball en les parròquies, en els arxiprestats i en la Diòcesi.

2. **Revisar** sempre les accions concretes que fem a la parròquia en cada grup, en catequesi, en gestió, etc. (veure), contemplar-les a la llum de l'Evangelí amb actitud de discerniment i de pregària (contemplar) testimoni de vida que cal mantenir o donar (testimoni) en coherència de vida amb el compromís cristià del baptisme.

3. Crear, fomentar, impulsar **espais de diàleg i de conèixer les diferents realitats** de la diòcesi.

4. **Treballar sinodalment en les unitats d'acció sinodal de l'arxiprestat** i acompanyant les persones.

5. **Comprometre's a fer, al menys, 2 reunions amb els consells parroquials.**

6. **Assistir i participar per part de mossens i laics a les reunions diocesanes** que convoqui el Bisbat.

7. **Comunicar les conclusions** d'aquestes reunions als consells parroquials.
8. **Prioritzar en la parròquia, l'arxiprestat i la Diòcesi allò que ajuda a caminar junts** amb altres per sobre del parroquialisme. Cal donar importància a la cooperació interparroquial de manera efectiva i en coses concretes.
9. Impulsar una **trobada anual**, al menys en les parròquies grans, de caire lúdic, festiu, i intergeneracional.
10. Proporcionar als grups i parròquies amb suficient **antelació el qüestionari que es treballarà a l'Assemblea per tal que puguin preparar-lo prèviament**.
11. Procurar que **en cada parròquia, al menys en les grans, hi hagi un petit grup que la dinamitzi**.
12. **Cooperar amb el ministeri** dels mossens, estan massa sols moltes vegades.
13. **Calendari, informació a temps** i invitació a participar en es espais de pregària d'adoració.
14. **Consolidar els espais arxiprestals** tota vegada que no sempre cada parròquia pot tenir de tot pastoralment parlant, ni pot fer tot el que els laics necessitarien. El nivell arxiprestal cal treballar-lo amb accions arxiprestals concretes i comunes.
15. **Seguir promovent accions compartides**: Acció Catòlica - 24 hores d'adoració - Peregrinacions - Hospitalitat... i, en especial Enviament, Sants Olis i Assemblea Diocesana (en aquest cas motivant a la participació i no programant actes i/o altres celebracions).

Sínodo 2021-2024

Síntesis para la etapa continental europea

Madrid, 28 de enero de 2023

Introducción

La pregunta fundamental que guía todo el proceso sinodal —conviene recordarlo— es «¿cómo se realiza hoy, a diversos niveles (desde el local al universal) ese “caminar juntos” que permite a la Iglesia anunciar el Evangelio, de acuerdo a la misión que le fue confiada; y que pasos el Espíritu nos invita a dar para crecer como Iglesia sinodal?»; tampoco podemos olvidar el lema que inspira los trabajos: «comunidad, participación y misión».

Sobre la base de esta doble premisa, el pueblo de Dios que peregrina en España (pastores, vida consagrada y laicos) ha llevado a cabo **la recepción del Documento de trabajo para la etapa continental** (DEC), «Ensancha el espacio de tu tienda» (Is 54,2). Este documento se ha dado a conocer a los grupos sinodales que participaron en la fase diocesana y han realizado aportaciones las diócesis, la vida consagrada, y movimientos y asociaciones laicales.

El equipo sinodal de la Conferencia Episcopal Española hemos realizado **un esfuerzo de síntesis, siendo fieles a las aportaciones recibidas** e intentando reordenar las propuestas para integrarlas en el esquema que pidió la Secretaría General del Sínodo, respondiendo a las tres preguntas que se encuentran en el DEC, 106.

Aunque **el tiempo** para la reflexión y el trabajo diocesano en esta etapa continental **ha sido corto y la participación menor** que en la fase anterior, la experiencia y el camino recorridos hasta el momento permiten afirmar que **la sinodalidad avanza en nuestra Iglesia que peregrina en España**, pasando de concebirse como una teoría o un concepto abstracto, a entenderse como una realidad que favorece la comunión.

El proceso sinodal no ha llegado a su fin, sino que este modo de ser Iglesia debe continuar configurando todas nuestras acciones pastorales para hacer realidad la vocación de la Iglesia, que es la evangelización, el anuncio explícito de Jesucristo.

¿Qué intuiciones resuenan más fuertemente con las experiencias y realidades concretas de la Iglesia? ¿Qué experiencias parecen nuevas o iluminadoras?

El DEC ha sido acogido muy positivamente en nuestras distintas realidades eclesiales. Somos conscientes de que no estamos ante un documento

magisterial y de que no se trata de un documento definitivo, pero percibimos que recoge en esencia las esperanzas y preocupaciones del pueblo de Dios.

La imagen bíblica de la tienda nos parece muy sugerente e iluminadora como símbolo de lo estamos llamados a ser: una Iglesia en salida, integrada por personas diversas y plurales que, desde el deseo de ser cada día más acogedora, pero sin olvidar el fundamento de la unidad, abra sus puertas y se haga presente, bajo la guía del Espíritu Santo.

Resuena como una intuición compartida **la valoración positiva de la propia experiencia del camino** realizado hasta ahora. Un camino que vamos recorriendo con ilusión, esperanza y alegría, aunque no faltan actitudes de escepticismo, miedo e incluso rechazo, por la novedad que significa en sí misma la experiencia de escuchar, dialogar y, en general, caminar juntos.

El proceso sinodal no debemos concebirlo como la solución a los problemas que la Iglesia tiene en su conjunto, sino como **un don del Espíritu Santo** que nos llama a la escucha activa, al diálogo profundo y al discernimiento comunitario a través de la metodología de **la conversación espiritual**.

Intuimos también que, para caminar juntos, es necesaria en cada uno de los miembros de la Iglesia una continua **conversión personal**, desde la escucha de la palabra de Dios, la oración y los sacramentos, destacando la centralidad de la eucaristía.

El proceso sinodal está ayudando a tomar conciencia de la **dignidad común de todos los bautizados** y la necesidad de revitalizarla, para crecer en corresponsabilidad y sentido de pertenencia a la Iglesia. Todo esto se percibe con mayor fuerza en el laicado, pero también aparece en los pastores y en la vida consagrada.

Sigue resonando con intensidad la invitación a ser **una Iglesia en salida**, en el contexto de la secularización que vivimos en Europa y en España. Por eso, se subraya el anhelo de una Iglesia misionera, de puertas abiertas, donde se escuche el grito de los más pobres y vulnerables, sin olvidar el clamor de la tierra. Una experiencia novedosa ha sido la gran coincidencia en **la importancia del ecumenismo y del diálogo interreligioso**, que amplía el espacio de nuestra tienda, la Iglesia.

Además, se intuye el valor de la **religiosidad popular** y el papel fundamental que debe tener la **pastoral familiar**.

En líneas generales, el proceso sinodal está siendo una luz del Espíritu Santo que nos alienta a seguir caminando juntos, desde la escucha activa, para que vayamos pasando de una Iglesia de mantenimiento a una Iglesia misionera.

¿Qué tensiones o divergencias sustanciales surgen como particularmente importantes? En consecuencia, ¿cuáles son las cuestiones e interrogantes que deberían abordarse y considerarse en las próximas fases del proceso?

El DEC nos invita a imaginar la Iglesia como tienda del encuentro, espacio de acogida, familia, casa y hogar de todos. Esta definición expresa dinamismo, flexibilidad y apertura. Lo hemos experimentado en este «tiempo de gracia» y ello nos ha permitido identificar tensiones en el camino recorrido.

Detectamos que las mismas **polarizaciones existentes** en la sociedad laten en el seno de la Iglesia: la polarización entre diversidad y unidad y necesidad de diálogo (entre nosotros, a nivel ecuménico y con la sociedad); la polarización entre tradición y renovación (particularmente en la liturgia y en el lenguaje); la polarización entre Iglesia piramidal e Iglesia sinodal (que se manifiesta en nuestras estructuras).

El trinomio «comunión, **participación y corresponsabilidad**» aparece repetidamente en las aportaciones, admitiéndose que existen impedimentos para crecer en ellos, particularmente por las resistencias del clero y la pasividad de los laicos.

Se detecta con fuerza la tensión del clericalismo que lleva a confundir el servicio con el poder. Nos duelen las distancias existentes entre los miembros del pueblo de Dios de distintas vocaciones y la soledad en la que viven algunos de ellos. Un primer paso para abordarlo es la formación en los seminarios y noviciados y la que reciben los laicos.

El camino recorrido en estos meses nos lleva a afirmar que **la sinodalidad va tomando forma** poco a poco en la vida de nuestras Iglesias particulares, aunque no faltan divergencias sobre su comprensión y actuación, que se expresan en desconfianza, escepticismo, miedo, desinterés, confusión e incluso obstaculización. Se manifiesta un deseo de participación real del pueblo de Dios en la vida y en la toma de decisiones en la Iglesia, que se topa con evidentes **limitaciones estructurales**. De ahí la petición de que los organismos sinodales no sean meramente consultivos, sino lugares donde las decisiones se tomen en base a procesos de discernimiento comunitario.

Al mismo tiempo que afirmamos haber realizado una escucha atenta y profunda que se convierte en acogida, enraizada en la Palabra y en el seguimiento de la voz del Espíritu Santo, también asumimos **la dificultad —y, en ocasiones, el rechazo— al encuentro con lo diverso, lo diferente**, especialmente cuando puede causar escándalo o incomodidad. Se mencionan temas muy variados: los pobres, los marginados, las personas con discapacidad, el mundo de la inmigración, las personas con situaciones familiares o afectivas diversas o aquellos que se alejaron de la Iglesia o que nunca formaron parte de ella.

Unido a lo anterior, se expresa la tensión entre el sentido de pertenencia a la Iglesia y la propia realidad personal. Esta situación nos cuestiona sobre la relación entre acogida y fidelidad a la doctrina y magisterio de la Iglesia, así como entre **verdad y misericordia**.

El **escándalo de los abusos sexuales** también provoca tensión: reconocer el mal causado, reparar a las víctimas, aumentar la protección y avanzar hacia una mayor transparencia, son algunos aspectos importantes que hemos de seguir cuidando para sanar esta herida y reconstruir la confianza y la credibilidad de la Iglesia.

Muy relevante resulta el contraste que se expresa en relación al **papel de la mujer**, invitándose a un discernimiento sin miedo, desde la común dignidad bautismal.

Asimismo, se reitera insistentemente la **escasa participación de los jóvenes** en el proceso sinodal y en la vida de la Iglesia. Nos sentimos interpelados a aprender a escucharles, a modificar el modo de comunicar el mensaje del Evangelio, que ha de ser creativo, comprensible, integrador y generador de diálogo intergeneracional.

Finalmente, siendo cierto que se precisa y demanda una mayor formación litúrgica, también es clara la llamada a que se muestre **la relación de la liturgia con la vida**, de tal modo que se encarne en nuestra realidad personal y comunitaria, por medio de una renovación de las formas y del lenguaje que propicien una mayor participación de todo el pueblo de Dios.

Mirando lo que surge de las dos preguntas anteriores, ¿cuáles son las prioridades, los temas recurrentes y las llamadas a la acción que pueden ser compartidas con las Iglesias locales de todo el mundo y discutidas durante la primera sesión de la Asamblea Sinodal en octubre de 2023?

La **participación** en el proceso sinodal nos ha hecho sentirnos llamados a la acción —desde la conciencia de la propia vocación y la complementariedad con el resto de vocaciones—, en un doble sentido.

En primer lugar, respecto a la «forma», partiendo de la positiva experiencia que estamos viviendo, resulta imprescindible en el momento presente **estructurar la sinodalidad**. Hemos de lograr que cale en nosotros —obispos, sacerdotes, diáconos, vida consagrada y laicos— y en nuestras comunidades de referencia la necesidad de caminar juntos, de escucharnos, dialogar y de discernir a la luz del Espíritu sobre las diferentes cuestiones que se nos suscitan, desde la complementariedad de nuestras vocaciones y un correcto entendimiento de lo que es y significa la sinodalidad. Este camino compartido permitirá reforzar los espacios sinodales existentes, ir superando algunas de las tensiones que se han percibido en el proceso

—como el clericalismo, las divisiones internas, los prejuicios, la ausencia de diálogo— y, al mismo tiempo, generar comunión entre nosotros y mostrar nuestra unidad allí donde nos hacemos presentes.

En segundo lugar, respecto al «fondo», urge resituar en el momento presente la **misión** de la Iglesia en el mundo en un contexto secularizado. Resulta necesario revitalizar el papel de la Iglesia en el espacio público y renovar su compromiso con la justicia, los procesos de construcción de la paz y la reconciliación, los derechos humanos, el cambio social, el mundo del trabajo y la cuestión ecológica. En definitiva, seguir avanzando hacia una Iglesia en salida con una clara identidad misionera en todos sus proyectos, propuestas y acciones.

En coherencia con esto, vemos que no se trata de cambiar la misión ni el ser de la Iglesia, sino de actualizarla, de que cada uno de nosotros la hagamos propia en el momento presente, en función de nuestra condición y responsabilidad y desde una espiritualidad de **comunión**. En este sentido, se perciben con fuerza como prioridades específicas que han de ser objeto de ulterior discernimiento en la Asamblea Sinodal las siguientes:

1. Potenciar la **acogida en nuestras comunidades**, particularmente a cuantos se sienten excluidos por su procedencia, situación afectiva, orientación sexual u otros motivos. Que las comunidades sean espacios integradores desde los que acompañemos a los hombres y mujeres de hoy en sus anhelos y necesidades, compartiendo con ellos la belleza de la fe que profesamos.

2. Promover la **corresponsabilidad**, real y efectiva, del pueblo de Dios, superando el clericalismo, que empobrece nuestro ser y misión, y potenciando el acompañamiento por parte de sacerdotes y miembros de la vida consagrada.

3. Reconocer definitivamente el **papel de la mujer en la Iglesia** y fomentar su participación, plena y en condiciones de igualdad, en todos los niveles de la vida eclesial y, en particular, en el gobierno de las instituciones.

4. Articular la **integración y participación de los jóvenes en nuestras comunidades** como prioridad pastoral.

5. Dinamizar la **formación** en las cuestiones fundamentales de nuestra fe, específicamente en materia de doctrina social de la Iglesia —también sobre la propia sinodalidad— a fin de reforzar nuestra presencia pública evangelizadora y transformadora de la realidad social.

6. Fomentar el **diálogo** con el mundo y la cultura, con otras confesiones religiosas y con la increencia, mejorando la capacidad de escucha y también la comunicación.

7. Cuidar la **liturgia** a través de la formació y de una mayor comprensibilidad de sus ritos y contenidos, como expresión de una fe viva, consciente y activa.

Sabemos que estas prioridades encierran grandes desafíos para la Iglesia y exigen un profundo discernimiento que permita unir renovación con tradición, actualización del mensaje evangélico con la fidelidad a Jesucristo.

Pedimos al Espíritu Santo que ilumine a todos y, en particular, a cuantos participarán en la Asamblea continental europea y en la XVI Asamblea General Ordinaria del Sínodo de los Obispos, para que sepamos responder a lo que él espera de todos y cada uno de nosotros en esta hora del mundo y de la Iglesia.

XVI Assemblea General Ordinària del Sínodo dels Bisbes ***Instrumentum Laboris***

Barcelona, juny de 2023

SIGLES	
AA	CONCILI VATICÀ II, Decret <i>Apostolicam actuositatem</i> (18 de novembre de 1965)
AG	CONCILI VATICÀ II, Decret <i>Ad gentes</i> (7 de desembre de 1965)
CA	SANT JOAN PAU II, Carta encíclica <i>Centesimus annus</i> (1 de maig de 1991)
CL	SANT JOAN PAU II, Exhortació apostòlica postsinodal <i>Christifideles laici</i> (30 de desembre de 1988)
CV	FRANCESC, Exhortació apostòlica <i>postsinodal Christus vivit</i> (25 de març de 2019)
DP	SECRETARIA GENERAL DEL SÍNODE, Per una Església sinodal. Comunió, participació, missió. Document preparatori (2021)
DTC	SECRETARIA GENERAL DEL SÍNODE, Per una Església sinodal. Comunió, participació, missió. «Eixampla la teva tenda» (Is 54,2). Document de treball per a l'etapa continental (2022)
DV	CONCILI VATICÀ II, Constitució dogmàtica <i>Dei Verbum</i> (18 de novembre de 1965)
EC	FRANCESC, Constitució apostòlica <i>Episcopalis communio</i> (15 de setembre de 2018)

EG	FRANCESSC, Exhortació apostòlica <i>Evangelii gaudium</i> (24 de novembre de 2013)
FT	FRANCESSC, Carta encíclica <i>Fratelli tutti</i> (3 d'octubre de 2020)
GS	CONCILI VATICÀ II, Constitució pastoral <i>Gaudium et spes</i> (7 de desembre de 1965)
IL	<i>Instrumentum laboris</i>
LG	CONCILI VATICÀ II, Constitució dogmàtica <i>Lumen gentium</i> (21 de novembre de 1964)
PE	FRANCESSC, Constitució apostòlica <i>Praedicate Evangelium</i> (19 de març de 2022)
SC	CONCILI VATICÀ II, Constitució <i>Sacrosanctum Concilium</i> (4 de desembre de 1963)
UR	CONCILI VATICÀ II, Decret <i>Unitatis redintegratio</i> (21 de novembre de 1964)

Pròleg

«Que Déu, que us encoratja i us conforta,
us concedeixi també d'estar d'acord en Jesucrist,
perquè ben avinguts de cor i de llavis,
glorifiqueu Déu, el Pare de Jesucrist, el nostre Senyor»
(Rm 15,5-6)

L'itinerari realitzat fins ara

1. El Poble de Déu s'ha posat en camí des del moment en què el papa Francesc, l'octubre de 2021, va convocar tota l'Església al Sínode. A partir dels seus contextos i àmbits vitals, les Esglésies locals de tot el món han iniciat la consulta del Poble de Déu, a partir de la base de la pregunta bàsica formulada en el n. 2 del *Document preparatori* (DP): «**Com es realitza avui, a diversos nivells (des del local a l'universal) aquest "caminar junts" que permet a l'Església anunciar l'Evangelí, d'acord amb la missió que li va ser confiada; i quins passos ens convida a fer l'Esperit per a créixer com a Església sinodal?**». Els fruits de la consulta es van recollir a nivell diocesà i després es van sintetitzar i enviar als Sínodes de les Esglésies catòliques orientals i a les Conferències episcopals. Al seu torn, aquestes van redactar una síntesi que va ser tramesa a la Secretaria General del Sínode.

2. A partir de la lectura i l'anàlisi dels documents recollits d'aquesta manera, es va elaborar el *Document de treball per a l'etapa continental* (DTC), al servei d'una fase que representa una novetat en el procés sinodal en curs. El DTC va ser retornat a les Esglésies locals d'arreu del món, convidant-les a confrontar-s'hi per a després trobar-se i dialogar amb motiu de les set Assemblees continentals. Durant aquest temps, també va continuar l'activitat del Sínode digital. L'objectiu era centrar les intuïcions i les tensions que ressonaven amb més intensitat en l'experiència d'Església

de cada continent, i identificar, des d'una perspectiva continental, quines podien ser les prioritats a tractar en la primera sessió de l'Assemblea sinodal (octubre de 2023).

3. Aquest *Instrumentum laboris* (IL) s'ha elaborat a partir de tot el material recollit durant la fase de l'escolta, i sobretot dels Documents finals de les Assemblees continentals. La seva publicació tanca la primera fase del Sínode «Per una Església sinodal: comunió, participació, missió», i obre la segona fase, articulada en les dues sessions¹ en què es desenvoluparà la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes (octubre de 2023 i octubre de 2024). El seu objectiu serà relançar el procés sinodal i encarnar-lo en la vida ordinària de l'Església, identificant per quines rutes l'Esperit ens convida a caminar amb més decisió com a Poble de Déu. El do i el fruit que demanem per a la propera Assemblea és que l'Esperit inspire el caminar junts de l'Església com a Poble de Déu en fidelitat a la missió que el Senyor li ha confiat. En efecte, la finalitat del procés sinodal «no és produir documents, sinó obrir horitzons d'esperança per al compliment de la missió de l'Església» (DTC 6).

4. L'itinerari realitzat fins ara, i especialment l'etapa continental, ha permès identificar i compartir també les peculiaritats de les situacions que l'Església viu en les diferents regions del món: des de massa guerres que ensangonen el nostre planeta i demanen renovar el compromís per a la construcció d'una pau justa, a l'amenaça que representa el canvi climàtic amb la prioritat de la cura de la casa comuna; d'un sistema econòmic que produeix explotació, desigualtat i “descart”, a la pressió homogeneïtzadora del colonialisme cultural que aixafa les minories; de l'experiència de sofrir la persecució fins al martiri a una emigració que buida progressivament les comunitats, amenaçant-ne la mateixa supervivència; del creixent pluralisme cultural que ara marca tot el planeta, a l'experiència de les comunitats cristianes que representen minories disperses a l'interior del país on viuen; fins a la de passar comptes amb una secularització cada vegada més influent, i a vegades agressiva, que sembla que considera irrellevant l'experiència religiosa, però que no per això amaga que hi ha set de la Bona Notícia de l'Evangeli. En moltes regions, les Esglésies estan profundament colpides per la crisi provocada per diverses formes d'abús, com ara el sexual, l'abús de poder i de consciència, econòmic i institucional. Són ferides obertes, les conseqüències de les quals encara no s'han afrontat fins al fons. A la petició de perdó adreçada a les víctimes i els supervivents pel sofriment

1 D'ara endavant, per motius de brevetat i llevat que no s'especifiqui el contrari, les expressions “Assemblea” i “Assemblea sinodal” fan referència a la sessió d'octubre de 2023, al servei del desenvolupament de la qual es destina aquest IL.

que ha causat, l'Església ha d'unir el compromís creixent de conversió i de reforma per a evitar que situacions semblants es tornin a repetir en el futur.

5. És en aquest context, divers però amb trets comuns a nivell global, que s'ha desenvolupat l'itinerari sinodal. També es demanarà a l'Assemblea sinodal d'octubre de 2023 una escolta profunda de les situacions en què l'Església viu i desenvolupa la seva missió. Només quan ressona en un context específic, tenint en compte les persones i les situacions reals, la pregunta de fons que abans hem recordat adquireix concreció i en ressalta la seva urgència missionera. Estan en joc la capacitat d'anunciar l'Evangelí caminant junts amb els homes i les dones del nostre temps, allà on són, i la pràctica de la catolicitat viscuda que es desprèn de caminar junts amb les Esglésies que viuen en condicions d'especial sofriment (cf. LG 23).

6. A l'Assemblea sinodal arribem carregats dels fruits recollits durant la fase de l'escolta. En primer lloc, tots hem viscut l'experiència que **l'encontre sincer i cordial entre germans i germanes en la fe és font d'alegria: trobar-nos entre nosaltres és trobar el Senyor que és enmig nostre!** També hem pogut tocar amb les nostres mans la catolicitat de l'Església que, en la varietat d'edats, sexes i condicions socials, manifesta una extraordinària riquesa de carismes i vocacions eclesials, i custodia un tresor de varietat de llengües, cultures, expressions litúrgiques i tradicions teològiques. En efecte, aquesta rica diversitat representa el do que cada Església local ofereix a totes les altres (cf. LG 13), i el dinamisme sinodal és una manera de posar en relació i valorar aquesta rica diversitat sense anul·lar-la en la uniformitat. De la mateixa manera, hem descobert que hi ha interrogants compartits, encara que la sinodalitat s'experimenti i s'entengui de maneres diverses en les diferents parts del món, a partir d'una herència comuna de la Tradició apostòlica: forma part del repte de la sinodalitat discernir el nivell en què és més adequat afrontar cada un d'ells. Igualment es comparteixen algunes tensions. No ens hem d'espantar, ni intentar resoldre-les a qualsevol preu, sinó que cal comprometre'ns en un discerniment sinodal constant. Només així les tensions poden esdevenir fonts d'energia i no caure en polaritzacions destructives.

7. La primera fase va renovar la nostra consciència que **esdevenir una Església cada vegada més sinodal manifesta la nostra identitat i la nostra vocació:** caminar junts, és a dir, esdevenir sinodals, és la manera de fer-nos veritablement deixebles i amics d'aquell Mestre i Senyor que deia d'ell mateix: «Jo soc el camí» (Jn 14,6). Avui això també constitueix un desig profund: havent-ho experimentat com a do, **volem continuar fent-ho, conscients que aquest camí es complirà l'últim dia,** quan, per la gràcia de Déu, entrarem a formar part d'aquella multitud que l'Apocalipsi descriu així: «Després veig veure una multitud tan gran que ningú no l'hauria pogut

comptar. Eren gent de tota nacionalitat, de totes les races, de tots els pobles i llengües. S'estaven drets davant del tron i davant l'Anyell, vestits de blanc i amb palmes a les mans, i cridaven amb totes les forces: "Hosanna al nostre Déu, que seu al tron, i a l'Anyell!"» (Ap 7,9-10). Aquest text ens dona la imatge d'una Església on hi regna una perfecta comunió entre totes les diferències que la componen, diferències que es mantenen i s'uneixen en l'única missió que quedarà per complir: participar en la litúrgia de lloança que des de totes les criatures, a través de Crist, s'eleva al Pare en la unitat de l'Esperit Sant.

8. A la intercessió d'aquestes germanes i d'aquests germans, que ja viuen la plena comunió dels sants (cf. LG 50), i sobretot de Maria, Mare de l'Església, que és la primícia de les seves files (cf. LG 63), confiem el treball de l'Assemblea i la continuació del nostre compromís per una Església Sinodal. Demanem que l'Assemblea sigui un moment d'efusió de l'Esperit, però encara més que **la gràcia ens acompanyi quan arribarà el moment de posar els seus fruits en acció en la vida quotidiana de les comunitats cristianes d'arreu del món.**

Un instrument de treball per a la segona fase de l'itinerari sinodal

9. Les novetats que marquen el Sínode 2021-2024 es reflecteixen inevitablement en el significat i en la dinàmica de l'Assemblea sinodal i, per tant, en l'estructura de l'IL que està al servei del seu desenvolupament. Sobretot, la llarga i articulada fase preparatòria de l'escolta que ha donat pas a l'elaboració d'una multiplicitat de documents: el DP, les síntesis de les Esglésies locals, el DTC i els Documents finals de les Assemblees continentals. D'aquesta manera, s'ha establert una circulació de comunicació entre les Esglésies locals i entre aquestes i la Secretaria General del Sínode. Aquest IL no anul·la documents anteriors ni n'absorbeix tota la seva riquesa, sinó que s'hi arrela i hi remet contínuament. També, en la preparació de l'Assemblea, **es convida els membres del Sínode a tenir presents els documents precedents, sobretot el DTC i els Documents finals de les Assemblees continentals, així com l'informe del Sínode digital, com a instruments per al seu discerniment.** Sobretot, els Documents finals de les Assemblees continentals són especialment valuosos per a retenir la concreció dels diferents contextos i els reptes que cadascun d'aquests planteja. El treball comú de l'Assemblea sinodal no pot prescindir d'aquestes fonts per al discerniment. També podran ser útils els nombrosos recursos recollits a la secció especial de la pàgina web del Sínode 2021-2024, "www.synod.va", sobretot la Constitució apostòlica *Episcopalis communio* i els dos documents de la Comissió Teològica Internacional, *La sinodalitat en la vida i en la missió de l'Església* (2018) i *El sensus fidei en la vida de l'Església* (2014).

10. Donada l'abundància de materials ja disponibles, l'IL està pensat com un subsidi pràctic per al desenvolupament de l'Assemblea sinodal d'octubre de 2023 i, per tant, per a la seva preparació. És vàlida per a l'IL la descripció que es feia del DTC: «No és un document del Magisteri de l'Església, ni l'informe d'una recerca sociològica; no ofereix la formulació d'indicacions operatives, ni metes i objectius, ni l'elaboració completa d'una visió teològica» (n. 8). Això és inevitable, atès que l'IL forma part d'un procés que encara està inacabat. No obstant això, l'IL fa un pas més enllà del DTC: a partir de les intuïcions recollides al llarg de la primera fase i sobretot del treball de les Assemblees continentals, **articula algunes de les prioritats sorgides de l'escolta del Poble de Déu**, però evita presentar-les com a afirmacions o preses de posició. En canvi, les expressa com a **preguntes adreçades a l'Assemblea sinodal**, que tindrà la tasca de realitzar un discerniment per a identificar alguns passos concrets que permetin el creixement continuat com a Església sinodal, passos que després se sotmetran al Sant Pare. Només així es completarà aquella particular dinàmica d'escolta en la qual «cadascú té quelcom a aprendre. Poble fidel, Col·legi Episcopal, bisbe de Roma: l'un en escolta dels altres; i tots en escolta de l'Esperit Sant, l'«Esperit de veritat» (Jn 14,17), per a conèixer el que Ell «diu a les Esglésies» (Ap 2,7)»². En aquest sentit, és clar que l'objectiu de l'IL no és que sigui un primer esborrany del Document final de l'Assemblea sinodal, només per a ser corregit o modificat. Més aviat, exposa una comprensió inicial de la dimensió sinodal de l'Església a partir de la qual fer un discerniment posterior. Igualment és clar que els membres de l'Assemblea sinodal són els principals destinataris de l'IL, que també es fa públic no només per motius de transparència sinó també com a contribució a la posada en marxa d'iniciatives eclesials. Sobretot, pot afavorir la participació en la dinàmica sinodal a nivell local i regional, a l'espera dels resultats de l'Assemblea d'octubre que proporcionaran ulteriors i autoritzats elements sobre els quals les Esglésies locals seran cridades a pregar, reflexionar, actuar i donar la seva contribució.

11. Les preguntes que planteja l'IL són una expressió de la riquesa del procés a partir del qual s'han elaborat: porten l'empremta dels noms i els rostres d'aquells que hi han participat, i testimonien l'experiència de fe del Poble de Déu i així revelen l'empremta d'una experiència transcendent. Des d'aquest punt de vista, indiquen un horitzó cap al qual se'ns convida a realitzar altres passos amb confiança per a aprofundir la pràctica de la dimensió sinodal de l'Església. **De la primera fase emergeix la consciència de la necessitat d'assumir com a punt de referència privilegiat**

2 FRANCESC, *Discurs amb motiu del 50è aniversari de la institució del Sinode dels Bisbes*, 17 d'octubre de 2015 (cf. DP 15).

l'Església local³, com a lloc teològic on els batejats viuen l'experiència de “caminar junts” en termes pràctics. Tanmateix, això no porta a un replegament: cap Església local, de fet, no pot viure fora de les relacions que la uneixen amb totes les altres, incloses aquelles, especials del tot, amb l'Església de Roma, a la qual se li confia el servei de la unitat mitjançant el ministeri del seu Pastor, que ha convocat tota l'Església al Sínode.

12. Aquesta atenció a les Esglésies locals requereix tenir en compte la seva varietat i diversitat de cultures, de llengües i formes d'expressió. Sobretot, les mateixes paraules –pensem, per exemple, en autoritat i lideratge– poden tenir ressonàncies i connotacions molt diferents en les diferents àrees lingüístiques i culturals, especialment quan en alguns contextos un terme s'associa a diversos enfocaments teòrics o ideològics. L'IL s'esforça en evitar un llenguatge divisor, amb l'esperança d'afavorir una millor comprensió entre els membres de l'Assemblea sinodal que provenen de regions o tradicions diverses. La visió del Concili Vaticà II és el referent compartit, a partir de la catolicitat del Poble de Déu, en virtut de la qual «cada una de les parts aporta els propis béns a les altres parts i a tota l'Església, de tal manera que tant el tot com cada una de les parts es beneficien d'aquesta aportació de tots i d'aquest esforç comú a la plenitud dins la unitat, [...] bo i deixant intacta la primacia de la Càtedra de Pere, la qual presideix tota l'assemblea en la caritat, tutela les legítimes varietats i al mateix temps vetlla perquè aquestes particularitats, ben lluny de perjudicar la unitat, més aviat l'afavoreixin» (LG 13). Aquesta catolicitat es realitza en la relació d'interioritat mútua entre l'Església universal i les Esglésies locals, en la qual i a partir de la qual «existeix l'única Església catòlica» (LG 23). El procés sinodal, que en la primera fase s'ha desenvolupat en les Esglésies locals, arriba ara a la seva segona fase en l'Església universal, amb el desenvolupament de les dues sessions de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes.

L'estructura del text

13. Aquest IL està dividit en dos apartats, que corresponen a l'articulació de les tasques encomanades a les Assemblees continentals (i, per tant, als continguts dels Documents finals corresponents): en primer lloc, es va convidar a les Assemblees continentals a fer una relectura del camí recorregut durant la primera fase, per tal d'identificar allò que l'Església de cada continent havia après de l'experiència de viure la dimensió sinodal al servei de la missió; en segon lloc, es va convidar a les Assemblees continentals a reflexionar i discernir les ressonàncies produïdes a les Esglésies

³ L'expressió “Església local” indica aquí el que el Codi de Dret Canònic anomena “Església particular”.

locals del continent en relació amb el DTC, per tal d'identificar les prioritats a partir de les quals continuar el discerniment durant l'Assemblea sinodal.

14. L'apartat A de l'IL, titulat «Per una Església sinodal», intenta recollir els fruits de la relectura del camí recorregut fins ara. En primer lloc, **determina una sèrie de característiques fonamentals o signes distintius d'una Església sinodal. A continuació, articula la consciència que una Església sinodal està marcada per una manera particular de procedir**, que l'experiència de la primera fase porta a identificar en la conversa en l'Esperit. L'Assemblea serà convidada a reaccionar sobre els fruits d'aquesta relectura amb l'objectiu de precisar-los i afinar-los. **L'apartat B** d'aquest IL, titulat «Comunió, missió, participació»⁴, **articula, en forma de preguntes, les tres prioritats que emergeixen amb més força del treball de tots els continents**, posant-les al discerniment de l'Assemblea. Per tal de facilitar la dinàmica de l'Assemblea sinodal, especialment dels treballs de grup (*Circuli Minors*), es proposen cinc fitxes de treball per a cadascuna de les tres prioritats, que permeten afrontar-les des de perspectives diverses.

15. Les tres prioritats de l'apartat B, desenvolupades a través de les fitxes de treball respectives, cobreixen temàtiques àmplies i de gran rellevància. Moltes podrien ser objecte d'un Sínode sencer, i algunes ja ho han estat. En alguns casos les intervencions del Magisteri també són nombroses i ben definides. Durant el treball de l'Assemblea no es podran tractar àmpliament, ni, sobretot, s'han de considerar independentment les unes de les altres. En canvi, s'han d'afrontar partint de la seva relació amb el veritable tema dels treballs, és a dir, l'Església sinodal. Per exemple, les referències a la urgència de dedicar una atenció adequada a les famílies i als joves no pretenen estimular un nou tractament de la pastoral familiar o juvenil. El seu objectiu és ajudar a centrar-se en com l'aplicació de les conclusions de les dues anteriors Assemblees Generals Ordinàries del Sínode dels Bisbes (2015 i 2018) i de les indicacions de les successives Exhortacions apostòliques postsinodals, *Amoris laetitia* i *Christus vivit*, representa una oportunitat per a caminar junts com una Església capaç d'acollir i acompanyar, acceptant els canvis necessaris de normes, estructures i procediments. El mateix s'aplica a moltes altres qüestions que sorgeixen en els fils de discussió.

16. El compromís demanat a l'Assemblea i als seus membres serà el de **mantenir la tensió dinàmica entre la mirada de conjunt**, que caracteritza el treball esbossat a l'apartat A, **i la identificació dels passos pràctics a fer**, necessàriament concrets, a què apunta en canvi el treball a partir de l'apartat B. D'això dependrà la fecunditat del discerniment de l'Assemblea

4 A l'apartat B s'oferiran les raons de la inversió de l'ordre respecte al subtítol del Sínode: cf. *infra* n. 44.

sinodal, la tasca del qual serà obrir tota l'Església a acollir la veu de l'Esperit Sant. L'articulació de la Constitució pastoral *Gaudium et spes*, que «consta de dues parts» de caràcter i enfocament diferents, però esdevenint «un tot unitari» (GS, nota 1), podrà ser des d'aquest punt de vista una inspiració per als treballs de l'Assemblea.

A. Per una Església sinodal

Una experiència integral

*«Els dons que rebem són diversos,
però l'Esperit que els distribueix és un de sol.
Són diversos els serveis, però és un de sol el Senyor
a qui servim. Són diversos els miracles,
però tots són obra d'un sol Déu,
que els fa valent-se de cadascun de nosaltres.
Les manifestacions de l'Esperit
distribuïdes a cadascú són en bé de tots»
(1Co 12,4-7)*

17. Un tret comú uneix les narracions de les etapes de la primera fase: és la sorpresa expressada pels participants que es van trobar davant quelcom inesperat, més gran del previst. Per als qui hi participen, **el procés sinodal ofereix una oportunitat per a un encontre en la fe que fa créixer el lligam amb el Senyor, la fraternitat entre les persones i l'amor per l'Església**, no només a nivell individual, sinó que implica i dinamitza tota la comunitat. L'experiència és la d'un horitzó d'esperança que s'obre a l'Església, un signe clar de la presència i de l'acció de l'Esperit que la guia a través de la història en el seu camí cap al Regne (cf. LG 5): **«El protagonista del Sínode és l'Esperit Sant»**⁵. D'aquesta manera, com més intensament s'ha acollit la invitació a caminar junts, molt més el Sínode s'ha convertit en un camí pel qual el Poble de Déu marxa amb entusiasme, però sense ingenuïtat. De fet, problemes, resistències, dificultats i tensions no s'han amagat o dissimulat, sinó que s'identifiquen i s'anomenen gràcies a un context de diàleg autèntic que permet parlar i escoltar amb llibertat i sinceritat. El procés sinodal constitueix l'espai en què es fa possible la manera evangèlica d'afrontar qüestions que sovint es plantegen en clau reivindicativa o per a les quals en la vida de l'Església d'avui no hi ha un lloc d'acollida i discerniment.

⁵ FRANCESC, *Moment de reflexió per a l'inici de l'itinerari sinodal*, 9 d'octubre de 2021.

18. Un terme tan abstracte o teòric en ell mateix com sinodalitat ha començat així a encarnar-se en una experiència concreta. De l'escolta del Poble de Déu sorgeix una progressiva apropiació i una comprensió de la sinodalitat "des de dins", que no deriva de l'enunciació d'un principi, d'una teoria o d'una fórmula, sinó que es desenvolupa a partir d'una disponibilitat a entrar en un procés dinàmic de paraula constructiva, respectuosa i orant, d'escolta i de diàleg. A l'arrel d'aquest procés hi ha l'acollida, tant personal com comunitària, d'una cosa que és alhora un do i un repte: ser una Església de germanes i germans en Crist que s'escolten els uns als altres i que, fent-ho, són progressivament transformats per l'Esperit.

A 1. Els signes característics d'una Església sinodal

19. Dins d'aquesta comprensió integral, sorgeix la consciència de determinades característiques o signes distintius d'una Església sinodal. Són unes conviccions compartides en les quals aturar-se i reflexionar junts amb vista a la continuació d'un camí que les afinarà i aclarirà posteriorment, a partir del treball que empenirà l'Assemblea Sinodal.

20. Això és el que sorgeix amb molta força de tots els continents: la consciència que **una Església sinodal es fonamenta en el reconeixement de la dignitat comuna derivada del Baptisme, que fa de tots els qui el reben fills i filles de Déu, membres de la seva família i, per tant, germans i germanes en Crist, habitats per l'únic Esperit i enviats a complir una missió comuna.** En el llenguatge de Pau, «tots nosaltres, jueus o grecs, esclaus o lliures, hem estat batejats en un sol Esperit per a formar un sol cos, i a tots ens ha estat donat com a beguda el mateix Esperit» (1Co 12,13). El Baptisme crea així una autèntica corresponsabilitat entre tots els membres de l'Església, que es manifesta en la participació de tots, amb els carismes de cadascun, en la missió de l'Església i en l'edificació de la comunitat eclesial. **Una Església sinodal no es pot comprendre si no és en l'horitzó de la comunió, que és sempre també missió** d'anunciar i d'encarnar l'Evangeli en totes les dimensions de l'existència humana. Comunió i missió es nodreixen en la participació comuna en l'Eucaristia que fa de l'Església un cos «estretament unit i lligat» (Ef 4,16) en Crist, capaç de caminar junts cap al Regne.

21. En aquesta consciència s'arrela el desig d'una Església cada vegada més sinodal també en les seves institucions, estructures i procediments, per a constituir un espai on no només s'afirmi, sinó que s'exerciti i es practiqui la dignitat baptismal comuna i la corresponsabilitat en la missió. En aquest espai, l'exercici de l'autoritat en l'Església s'aprecia com un do, amb la voluntat que es configura cada vegada més com «un veritable servei que la Sagrada Escripura anomena ben significativament

“diaconia”, ministeri» (LG 24), seguint el model de Jesús, que es va ajupir per a rentar els peus dels seus deixebles (cf. Jn 13,1-11).

22. «Una Església sinodal és una Església de l'escolta»⁶: aquesta consciència és fruit de l'experiència del camí sinodal, que és una escolta de l'Esperit a través de l'escolta de la Paraula, l'escolta dels esdeveniments de la història i l'escolta recíproca entre les persones i entre les comunitats eclesials, des del nivell local als nivells continental i universal. Per a molts, la gran sorpresa ha estat justament l'experiència de ser escoltats per la comunitat, en alguns casos per primera vegada, rebent així un reconeixement a la seva singular vàlua humana que testimonia l'amor del Pare per cadascun dels seus fills i les seves filles. L'experiència d'escoltar i ser escoltat d'aquesta manera no només té una funció pràctica sinó que també té una profunditat teològica i eclesial perquè segueix l'exemple de com Jesús va escoltar les persones que va conèixer. Aquest estil d'escolta és necessari per a marcar i transformar totes les relacions que la comunitat cristiana estableix entre els seus membres, així com amb les altres comunitats de fe i amb el conjunt de la societat, especialment en relació a aquells que amb freqüència veuen ignorada la seva veu.

23. Com a Església de l'escolta, una Església sinodal desitja ser humil, i sap que ha de demanar perdó i que té molt a aprendre. Alguns documents recollits en la primera fase han assenyalat que el camí sinodal és necessàriament penitencial, reconeixent que no sempre hem viscut la dimensió sinodal constitutiva de la comunitat eclesial. El rostre de l'Església avui presenta els signes de greus crisis de confiança i de credibilitat. En molts contextos, les crisis relacionades amb els abusos sexuals, econòmics, de poder i de consciència han empès l'Església a un examen de consciència exigent perquè «sota l'impuls de l'Esperit Sant, no deixi de renovar-se» (LG 9), en un camí de penediment i conversió que obre itineraris de reconciliació, guarició i justícia.

24. Una Església sinodal és una Església de l'encontre i del diàleg. En el camí que hem recorregut, aquest aspecte de la sinodalitat concerneix amb força particular les relacions amb les altres Esglésies i Comunitats eclesials, a les quals ens uneix el vincle de l'únic Baptisme. L'Esperit, que és «principi d'unitat de l'Església» (UR 2), actua en aquestes Esglésies i Comunitats eclesials, i ens convida a emprendre itineraris de coneixement mutu, de compartir i de construir una vida comuna. A nivell local, emergeix amb força la importància del que ja s'està fent conjuntament amb membres d'altres Esglésies i Comunitats eclesials, sobretot com a testimoni comú en

6 FRANCESC, *Discurs amb motiu del 50è aniversari de la institució del Sínode dels Bisbes*, 17 d'octubre de 2015.

contextos socioculturals hostils fins a la persecució –és l’ecumenisme del martiri– i davant l’emergència ecològica. A tot arreu, en sintonia amb el Magisteri del Concili Vaticà II, també emergeix el desig d’aprofundir en el camí ecumènic: una Església autèntica- ment sinodal no pot deixar d’implicar tots els que comparteixen l’únic Baptisme.

25. Una Església sinodal està cridada a practicar la cultura de l’encontre i del diàleg amb els creients d’altres religions i amb les cultures i les societats en què està inserida, però sobretot entre les moltes diferències que travessen la mateixa Església. Aquesta Església **no té por de la varietat de la qual és portadora, sinó que la valora sense forçar-la a la uniformitat**. El procés sinodal ha estat una oportunitat per a començar a aprendre què vol dir viure la unitat en la diversitat, un punt fonamental que cal seguir explorant, confiant que el camí es farà més clar a mesura que avancem. Per tant, **una Església sinodal promou el pas del “jo” al “nosaltres”**, perquè és un espai on ressona una crida a ser membres d’un cos que valora la diversitat, però que es fa un per l’únic Esperit. És l’Esperit qui impulsa a escoltar el Senyor i a respondre-li com a poble al servei de l’única missió d’anunciar la salvació que Déu ofereix en Crist Jesús a totes les nacions. Això s’esdevé en una gran diversitat de contextos: a ningú no se li demana que abandoni el seu context, sinó més aviat que l’entengui i s’hi encarni amb més profunditat. Tornant a aquesta visió, després de l’experiència de la primera fase, la sinodalitat apareix en primer lloc com un dinamisme que anima les comunitats locals concretes. Passant al nivell més universal, aquest impuls abraça totes les dimensions i les realitats de l’Església, en un moviment d’autèntica catolicitat.

26. Viscuda en una diversitat de contextos i cultures, la sinodalitat es revela com una dimensió constitutiva de l’Església des del seu origen, tot i que encara es troba en procés de realització. De fet, aquesta insisteix perquè s’apliqui cada vegada més plenament, expressant una crida radical a la conversió, el canvi, la pregària i l’acció que s’adreça a tots. En aquest sentit, **una Església sinodal és oberta, acollidora i abraça tothom**. No hi ha frontera que aquest moviment de l’Esperit no se senti obligat a ultrapassar, a atreure tothom en el seu dinamisme. La radicalitat del cristianisme no és prerrogativa d’unes poques vocacions concretes, sinó que és la crida a construir una comunitat que viu i testimonia una manera diferent d’entendre la relació entre les filles i els fills de Déu, que encarna la veritat de l’amor, que es fonamenta en el do i en la gratuïtat. La crida radical és, doncs, a construir conjuntament, sinodalment, una Església atractiva i concreta: una Església en sortida, en la qual tots s’hi sentin acollits.

27. Al mateix temps, **una Església sinodal s’enfronta amb honestedat i sense por a la crida a una comprensió més profunda de la**

relació entre l'amor i la veritat, segons la invitació de sant Pau: «Més aviat mantinguem-nos en la veritat i en l'amor, i creixerem del tot en Crist, que és el cap. Per ell tot el cos està estretament unit i lligat, i, a través de les junctures, en la mesura que li correspon, exerceix la seva funció. Així, amb l'amor dels uns pels altres, tot el cos es va fent i va creixent» (Ef 4,15-16). Per a incloure de manera autèntica tothom, cal entrar en el misteri de Crist deixant-se formar i transformar per la manera com ell va viure la relació entre amor i veritat.

28. Característica d'una Església sinodal és la capacitat de gestionar les tensions sense deixar-se destruir per elles, vivint-les com un impuls per a aprofundir la manera com es viu i s'entén la comunió, la missió i la participació. La sinodalitat és una via privilegiada de conversió, perquè reconstitueix l'Església en la unitat: cura les seves ferides i reconcilia la seva me- mòria, acull les diferències de les quals és portadora i la rescata de les divisions infecundes, permetent-li així encarnar més plenament la seva vocació a ser «en Crist com a sagrament, és a dir, signe i instrument de la íntima unió amb Déu i de la unitat de tot el gènere humà» (LG 1). L'escolta autèntica i la capacitat de trobar maneres de seguir caminant junts més enllà de la fragmentació i la polarització són indispensables perquè l'Església es mantingui viva i vital i pugui ser un signe poderós per a les cultures del nostre temps.

29. Intentar caminar junts també ens posa en contacte amb la sana inquietud del que encara no està complet, amb la consciència que encara hi ha moltes coses que no som capaços de suportar-ne el pes (cf. Jn 16,12). Aquest no és un problema a resoldre, sinó més aviat un do a cultivar: ens trobem davant del misteri inesgotable i sant de Déu i hem de romandre oberts a les seves sorpreses mentre avancem en el nostre pelegrinatge per la història cap al Regne (cf. LG 8). Això també és vàlid per a les preguntes que el procés sinodal ha fet emergir: com a primer pas necessiten escolta i atenció, sense pressa a oferir solucions immediates.

30. Dur el pes d'aquestes preguntes no és una càrrega personal dels qui ocupen determinats rols, amb el risc de ser-ne aixafats, sinó una tasca de tota la comunitat, la vida relacional i sacramental de la qual sovint és la resposta immediata més eficaç. Per això **una Església sinodal es nodreix sense parar del misteri que celebra en la litúrgia**, «el cim al qual tendeix l'acció de l'Església i [...] la font d'on brolla tota la seva força» (SC 10), especialment en l'Eucaristia.

31. Una vegada superada l'ansietat del límit, l'inevitable caràcter incomplet d'una Església sinodal i la disponibilitat dels seus membres a acollir les seves vulnerabilitats esdevenen l'espai per a l'acció de l'Esperit,

que ens convida a reconèixer els signes de la seva presència. Per això **una Església sinodal és també una Església del discerniment**, en la riquesa dels significats que aquest terme assumeix i la que les diferents tradicions espirituals subratllen. La primera fase va permetre al Poble de Déu començar a experimentar el gust del discerniment mitjançant la pràctica de la conversa en l'Esperit. Escoltant atentament les experiències viscudes pels altres, creixem en el respecte mutu i comencem a discernir els moviments de l'Esperit de Déu en la vida dels altres i en la nostra. D'aquesta manera, comencem a parar més atenció a «allò que l'Esperit diu a les Esglésies» (Ap 2,7), amb el compromís i en l'esperança d'esdevenir una Església cada vegada més capaç de prendre decisions profètiques que siguin fruit del guiatge de l'Esperit.

A 2. Una manera de procedir per a l'Església sinodal: la conversa en l'Esperit

32. En tots els continents s'ha reconegut la fecunditat del mètode que aquí anomenem «conversa en l'Esperit», adoptat durant la primera fase i indicat en alguns documents com a «conversa espiritual» o «mètode sinodal» (cf. figura a la p. 20).

33. En el seu sentit etimològic, el terme “conversa” no indica un intercanvi genèric d'idees, sinó la dinàmica en què la paraula pronunciada i escoltada genera familiaritat, que permet als participants d'esdevenir propers els uns dels altres. L'especificació “en l'Esperit” n'identifica l'autèntic protagonista: a l'escolta de la seva veu tendeix el desig dels que conversen, que en la pregària s'obren a l'acció lliure d'Aquell que, com el vent, bufa allà on vol (cf. Jn 3,8). Lentament, la conversa entre germans i germanes en la fe obre l'espai per a un “con- sentir”, un “sentir-junts”, és a dir, una escolta conjunta de la veu de l'Esperit. No és conversa en l'Esperit si no hi ha un pas endavant en una direcció precisa, sovint inesperada, que apunta a una acció concreta.

34. En les Esglésies locals que l'han practicat durant la primera fase, **la conversa en l'Esperit s'ha “descobert” com una atmosfera que fa possible l'intercanvi de les experiències de vida i com l'espai del discerniment en una Església sinodal.** En els Documents finals de les Assemblees continentals, se la descriu com un moment pentecostal, com una oportunitat per a experimentar ser Església i passar de l'escolta dels germans i les germanes en Crist a l'escolta de l'Esperit, que és l'autèntic protagonista, i de rebre d'Ell una missió. Al mateix temps, a través d'aquest mètode, la gràcia de la Paraula i de l'Eucaristia esdevé una realitat sentida i transformadora, actualitzada, que testimonia i realitza la iniciativa amb què el Senyor Jesús es fa present i actiu a l'Església: Crist ens envia en missió

i ens reuneix al seu voltant per a donar gràcies i glòria al Pare en l'Esperit Sant. D'aquí prové la petició de tots els continents que aquest mètode pugui animar i conformar cada vegada més la vida quotidiana de les Esglésies.

35. La conversa en l'Esperit s'insereix en una llarga tradició del discerniment eclesial, que ha produït una pluralitat de mètodes i aproximacions. Cal destacar el seu valor delicadament missioner. Aquesta pràctica espiritual ens permet passar del "jo" al "nosaltres": no perd de vista ni esborra la dimensió personal del "jo", sinó que la reconeix i la insereix en la dimensió comunitària. D'aquesta manera, la presa de paraula i l'escolta dels participants esdevenen litúrgia i pregària, on el Senyor es fa present i ens atreu cap a formes de comunió i de discerniment cada vegada més autèntiques.

36. Al Nou Testament, hi ha nombrosos exemples d'aquest mode de conversa. **Un relat paradigmàtic és el de l'encontre del Senyor Ressuscitat amb els dos deixebles en el camí cap a Emmaús** (cf. Lc 24,13-35, i l'explicació que en dona CV en el número 237). Com mostra la seva experiència, la conversa en l'Esperit construeix la comunió i aporta un dinamisme missioner: els dos, de fet, tornen a la comunitat que havien deixat per a compartir l'anunci pasqual que el Senyor ha ressuscitat.

37. En la seva concreció, **la conversa en l'Esperit es pot descriure com una pregària compartida en vista al discerniment en comú**, per al qual els participants es preparen mitjançant la reflexió i la meditació personals. Es fan mútuament el do d'una paraula meditada i nodrida per la pregària, no d'una opinió improvisada en el moment. **La dinàmica entre els participants articula tres passos fonamentals. El primer està dedicat a cada persona que pren la paraula**, a partir de la seva experiència rellegida en la pregària durant el temps de preparació. Els altres escolten amb la consciència que cadascú té una valuosa contribució a oferir, sense entrar en debats o discussions.

38. El silenci i la pregària ajuden a preparar el pas següent, en què es convida cadascú a obrir en el seu interior un espai per als altres i per a l'Altre. Una altra vegada cadascú pren la paraula: no per a reaccionar ni contrarestar allò que ha escoltat, reafirmant la seva pròpia posició, sinó per a expressar allò que de la seva escolta li ha tocat més profundament i el que l'ha interpellat amb més força. **Les empremtes en la interioritat de cadascun que resulten de l'escolta de germanes i germans són el llenguatge amb què l'Esperit Sant fa ressonar la seva pròpia veu**: com més cada participant s'hagi nodrit de la meditació de la Paraula i dels Sagraments, creixent en la familiaritat amb el Senyor, més serà capaç de reconèixer el so de la seva veu (cf. Jn 10,14.27), gràcies també a l'acompanyament del magisteri i de la teologia. De la mateixa manera, els participants com més

intencionadament i acuradament atenguin la veu de l'Esperit, més creixeran en un sentit compartit obert a la missió.

39. El tercer pas, sempre en un ambient de pregària i sota el guiatge de l'Esperit Sant, és el d'**identificar els punts clau que han sorgit i construir un consens sobre els fruits del treball conjunt**, que cadascú consideri fidel al desenvolupament del procés i en el qual, per tant, es pugui sentir representat. No n'hi ha prou d'elaborar un informe que reculli els punts més esmentats, més aviat cal un discerniment, que també estigui atent a les veus marginals i profètiques i que no passi per alt la importància dels punts sobre els quals sorgeix el desacord. El Senyor és la pedra angular que permetrà que la "construcció" se sostingui i l'Esperit, mestre de l'harmonia, ajudarà a passar de la cacofonia a la simfonia.

40. L'itinerari desemboca en una pregària de lloança a Déu i d'agraïment per l'experiència feta. «Quan vivim la mística d'acostar-nos als altres i de buscar el seu bé, ampliem el nostre interior per a rebre els regals més bells del Senyor. **Cada vegada que ens trobem amb un ésser humà en l'amor, quedem capacitats per a descobrir quelcom nou de Déu.** Cada vegada que se'ns obren els ulls per a reconèixer l'altre, se'ns il·lumina més la fe per a reconèixer Déu» (EG 272). Aquest, en poques paraules, és el do rebut per aquells que es deixen implicar en una conversa en l'Esperit.

41. En les situacions concretes, no sempre és possible seguir aquest esquema al peu de la lletra, sinó que s'ha d'adaptar. De vegades cal donar prioritat a que cadascú prengui la paraula i escolti els altres; en altres circumstàncies, fer emergir els lligams entre les diferents perspectives, a la recerca d'allò que fa que "els nostres cors s'abrusin dins nostre" (cf. Lc 24,32); en altres encara, a l'explicitació d'un consens i al treball conjunt per a identificar la direcció en què hom se sent cridat per l'Esperit a posar-se en moviment. Però, més enllà de les oportunes adaptacions concretes, la intenció i el dinamisme que uneixen els tres passos són i continuen sent característics de la manera de procedir d'una Església sinodal.

42. Tenint present la importància de la conversa en l'Esperit en animar l'experiència viscuda de l'Església sinodal, **la formació a aquest mètode, i sobretot de dinamitzadors capaços d'acompanyar les comunitats en la seva pràctica, es percep com una prioritat a tots els nivells de la vida eclesial** i per a tots els batejats, començant pels ministres ordenats, amb esperit de corresponsabilitat i obertura a les diferents vocacions eclesials. La formació a la con- versa en l'Esperit és la formació per a ser Església sinodal.

La conversa en l'Esperit **Una dinàmica de discerniment de l'Església sinodal**

Preparació personal: Confiant-se al Pare, conversant en la pregària amb el Senyor Jesús i posant-se a l'escolta de l'Esperit Sant, cadascun prepara la seva contribució sobre la qüestió que s'està cridat a discernir.

Silenci i Pregària inicial

Escolta de la Paraula de Déu

«**Prendre la paraula i escoltar**»: Cadascun intervé per torn a partir de la seva experiència i de la seva pregària, i escolta amb atenció la contribució dels altres.

Silenci i Pregària

«**Deixar espai als altres i a l'Altre**»: Cadascun comparteix, a partir d'allò que els altres han dit, el que més ha ressonat en ell/ella i allò que ha suscitat en ell/ella més resistències, deixant-se guiar per l'Esperit Sant: «Quan, escoltant, s'abrusava el meu cor?»

Silenci i Pregària

«**Construir junts**»: Es dialoga junts a partir del que ha emergit precedentment per a discernir i recollir el fruit de la conversa en l'Esperit: reconèixer intuïcions i convergències; identificar discordances, obstacles i preguntes posteriors. És important que cadascun pugui sentir-se representat en el resultat del treball. «A quins passos ens està cridant, junts, l'Esperit Sant?»

Pregària final d'agraïment

B. Comunió, missió, participació

Tres qüestions prioritàries per a l'Església sinodal

*«En un cos, hi ha molts membres,
però no tots tenen la mateixa funció.
Igualment nosaltres, que som tants,
units en Crist formem un sol cos
i som membres els uns dels altres»
(Rm 12,4-5)*

43. Entre els fruits de la primera fase, i sobretot de les Assemblees continentals, assolits gràcies a la manera de procedir que s'acaba de delinear, es van identificar tres prioritats que ara es proposen al discerniment de l'Assemblea sinodal d'octubre de 2023. Són reptes amb els quals s'ha de mesurar tota l'Església per a fer un pas endavant i créixer en el seu propi ésser sinodal a tots els nivells i des d'una pluralitat de perspectives: demanen

ser afrontats des del punt de vista de la teologia i del dret canònic, així com des de la pastoral i l'espiritualitat. Qüestionen la manera de programar de les diòcesis, així com les opcions quotidianes i l'estil de vida de cada membre del Poble de Déu. També són autènticament sinodals perquè afrontar-les demana caminar junts com a poble, amb tots els seus membres. Les tres prioritats s'il·lustraran en relació amb les tres paraules clau del Sínode: comunió, missió, participació. Tot i que això és una opció per a la simplicitat i la claredat de la presentació expositiva, es corre el risc de presentar les tres paraules clau com a tres "pilars" independents un dels altres. En canvi, en la vida de l'Església sinodal, comunió, missió i participació s'articulen, nodrint-se i recolzant-se mútuament. En aquesta clau d'integració s'han d'entendre i presentar sempre.

44. El canvi d'ordre en què apareixen els tres termes, amb la missió ocupant el lloc central, també està arrelat en la consciència dels lligams que els uneixen i que es van madurar durant la primera fase. De manera especial, **comunió i missió s'entrellacen i s'emmirallen mútuament**, com ja va ensenyar sant Joan Pau II: «La comunió i la missió estan profundament connectades entre elles, es compenetren i s'impliquen mútuament, fins al punt que la comunió representa la font i ensems el fruit de la missió: la comunió és missionera i la missió és per a la comunió» (CL 32, reprès a PE I,4). Estem convidats a anar més enllà d'una comprensió dualista en què les relacions dins de la comunitat eclesial són l'àmbit de la comunió, mentre que la missió es refereix a l'impuls *ad extra*. La primera fase, en canvi, ha posat en relleu com la comunió és la condició per a la credibilitat de l'anunci, tot recuperant d'aquesta manera una intuïció de la XV Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes sobre *Els joves, la fe i el discerniment vocacional*⁷. Al mateix temps, creix una consciència que l'orientació a la missió és l'únic criteri evangèlicament fonamental per a l'organització interna de la comunitat cristiana, la distribució de rols i tasques i la gestió de les seves institucions i estructures. És en la relació amb la comunió i la missió que es pot comprendre la participació, i per **això només pot afrontar-se després de les altres dues**. D'una banda, els dona el servei de la concreció: l'atenció a procediments, normes, estructures i institucions, permet a la missió que es consolidi en el temps i allibera la comunió de l'espontaneïtat emocional. D'altra banda, en rep un sentit, una orientació i un dinamisme finalista que li permeten fugir del risc de convertir-se en un frenesí de la reivindicació de drets individuals, que inevitablement provoquen fragmentació més que unió.

7 Per exemple, en el n. 128, el *Document final* s'afirma: «No n'hi ha prou amb tenir estructures, si no s'hi desenvolupen relacions autèntiques; en realitat és la qualitat d'aquestes relacions la que evangelitza».

45. Per tal d'acompanyar la preparació i l'estructuració del treball de l'Assemblea, s'han elaborat cinc fitxes de treball per a cada prioritat, que trobareu al final d'aquest apartat. Cadascuna d'elles constitueix una porta d'entrada a la prioritat a la qual està associada, que d'aquesta manera es pot afrontar des de perspectives diferents però complementàries, relacionades amb diferents aspectes de la vida de l'Església que han sorgit a través del treball de les Assemblees continentals. En qualsevol cas, els tres paràgrafs següents, als quals corresponen els tres grups de fitxes de treball, no s'han de llegir com a columnes paral·leles i no comunicades. Més aviat són raigs de llum que il·luminen la mateixa realitat des de punts de vista diversos, és a dir, la vida sinodal de l'Església, contínuament entrellaçant-se i cridant-se l'un a l'altre, convidant-nos a créixer-hi.

B 1. Una comunió que s'irradia: com podem ser més plenament signe i instrument d'unió amb Déu i d'unitat de tota la humanitat?

46. La comunió no és una reunió sociològica com a membres d'un grup identitari, sinó que és sobretot un do del Déu Tri i, al mateix temps, una tasca, mai acabada, de construcció del "nosaltres" del Poble de Déu. Com van experimentar les mateixes Assemblees continentals, la comunió entreteixeix una dimensió vertical, que *Lumen gentium* anomena «la unió amb Déu», i una horitzontal, «la unitat de tota la humanitat», en un fort dinamisme escatològic: el de la comunió és un camí en què estem cridats a créixer, «fins que ens trobarem units uns i altres constituint tots, en la unitat de la fe i del coneixement del Fill de Déu, l'home perfecte, l'home que arriba a la talla de la plenitud del Crist» (Ef 4,13).

47. Rebem una anticipació d'aquest moment en la litúrgia, el lloc en què l'Església en el seu camí terrenal experimenta la comunió, la nodreix i la construeix. Si, de fet, la litúrgia contribueix «en un grau màxim a fer que els fidels expressin en la seva vida, i manifestin als altres, el misteri de Crist i la naturalesa autèntica de la veritable Església» (SC 2), és justament a la litúrgia que hem de mirar per a comprendre què és la vida sinodal de l'Església. En primer lloc, és en l'**acció litúrgica, i sobretot en la celebració eucarística, que l'Església fa cada dia una experiència de radical unitat, expressada en una mateixa pregària**, però en la diversitat de les llengües i dels ritus: un punt fonamental en clau sinodal. Des d'aquest punt de vista, la multiplicitat dels ritus en l'única Església catòlica és una autèntica benedicció, a protegir i promoure, com també es va poder experimentar durant les Assemblees continentals.

48. L'assemblea sinodal no es pot entendre com a representativa i legislativa, anàloga a un organisme parlamentari, amb les seves dinàmiques de construcció de la majoria. Més aviat, estem cridats a comprendre-la per analogia amb l'assemblea litúrgica. La tradició antiga ens testimonia que

quan comença un Sínode ho fa amb la invocació de l'Esperit Sant, continua amb la professió de fe i arriba a determinacions compartides per a assegurar o restablir la comunió eclesial. En una assemblea sinodal Crist es fa present i actua, transforma la història i les vivències quotidianes, dona l'Esperit que guia l'Església a trobar un consens sobre com caminar junts cap al Regne i a ajudar la humanitat a avançar en direcció a la unitat. Caminar junts en l'escolta de la Paraula i dels germans i les germanes, és a dir, en la recerca de la voluntat de Déu i en la concòrdia, porta a donar gràcies al Pare a través del Fill en l'únic Esperit. En l'Assemblea sinodal els que es reuneixen en el nom de Crist escolten la seva Paraula, s'escolten mútuament, discerneixen amb docilitat a l'Esperit, proclamen allò que han escoltat i ho reconeixen com a llum per al camí de l'Església.

49. En aquesta perspectiva, la vida sinodal no és una estratègia d'organització de l'Església, sinó l'experiència de poder trobar una unitat que abraça la diversitat sense esborrar-la, perquè es fonamenta en la unió amb Déu en la confessió de la mateixa fe. Aquest dinamisme posseeix una força impulsora que busca contínuament ampliar l'àmbit de la comunió, però que s'ha d'afrontar amb les contradiccions, els límits i les ferides de la història.

50. La primera qüestió prioritària que va sorgir del procés sinodal s'arrela precisament en aquest punt: en la concreció de la nostra realitat històrica, preservar i promoure la comunió requereix assumir que no sempre aconseguim viure plenament la unitat en la diversitat (cf. 1Co 12). La història produeix divisions, que provoquen ferides que s'han de guarir i que necessiten traçar itineraris de reconciliació. En aquest context, **en nom de l'Evangeli, quins lligams s'han de desenvolupar, superant trinxeres i tanques, i quins refugis i proteccions s'han de construir, i per a protegir a qui? Quines divisions són infecundes? Quan la gradualitat fa possible el camí cap a la comunió completa?** Semblen preguntes teòriques, però estan arrelades en la vida quotidiana de les comunitats cristianes consultades en la primera fase. De fet, es refereixen a la qüestió de si hi ha límits a la nostra disponibilitat a acollir persones i grups, a com establir el diàleg amb les cultures i les religions sense comprometre la nostra identitat, o la determinació de ser la veu de qui és als marges i reafirmar que no s'ha de deixar ningú enrere. Les cinc fitxes de treball que fan referència a aquesta prioritat intenten explorar aquestes preguntes des de cinc perspectives complementàries.

B 2. Corresponsables en la missió: com podem compartir dons i tasques al servei de l'Evangeli?

51. «L'Església pelegrina és missionera per naturalesa» (AG 2). La missió constitueix l'horitzó dinàmic des d'on pensar l'Església sinodal, a la

qual transmet un impuls cap a l'“èxtasi”, «que consisteix en sortir de nosaltres mateixos i buscar el bé dels altres, fins a donar la vida» (CV 163; cf. també FT 88). La missió permet revivre l'experiència de la Pentecosta: després d'haver rebut l'Esperit Sant, Pere amb els Onze s'aixeca i pren la paraula per a anunciar Jesús mort i ressuscitat a tots els qui estan a Jerusalem (cf. Ac 2,14-36). La vida sinodal està arrelada en el mateix dinamisme: són molts els testimonis que descriuen en aquests termes l'experiència viscuda en la primera fase, i encara més nombrosos els que lliguen de manera indissociable sinodalitat i missió.

52. En una Església que es defineix com a signe i instrument d'unió amb Déu i d'unitat de tota la humanitat (cf. LG 1), el discurs sobre la missió se centra en la transparència del signe i l'eficàcia de l'instrument, sense els quals qualsevol anunci es trobarà amb problemes de credibilitat. La missió no és màrqueting d'un producte religiós, sinó construcció d'una comunitat en què les relacions són una manifestació de l'amor de Déu i, per tant, la vida mateixa esdevé anunci. En els Fets dels Apòstols, al discurs de Pere segueix immediatament el relat de la vida de la comunitat primitiva, on tot esdevenia ocasió de comunió (cf. 2,42-47): això li conferia a la comunitat capacitat d'atracció.

53. En aquesta línia, **el primer interrogant sobre la missió tracta sobre allò que els membres de la comunitat cristiana estan realment disposats a posar en comú, a partir de l'originalitat irreductible de cada un**, en virtut de la seva relació directa amb Crist en el Baptisme i d'estar habitats per l'Esperit. Això fa que l'aportació de cada batejat sigui preciosa i indispensable. Una de les raons de la sensació d'admiració que es va observar durant la primera fase està relacionada amb aquesta possibilitat de contribuir: «Puc realment fer alguna cosa?». Al mateix temps, es convida cada un a assumir que mai no està complet, és a dir, la consciència que per a dur a plenitud la missió es necessita tothom o, en altres termes, que també la missió té una dimensió constitutivament sinodal.

54. Per això, la segona prioritat identificada d'una Església que es descobreix sinodal missionera tracta de la manera com és capaç de sol·licitar l'aportació de tots, cadascun amb els seus dons i les seves tasques, valorant la diversitat de carismes i integrant les relacions entre dons jeràrquics i carismàtics⁸. La perspectiva de la missió situa els carismes i els ministeris en l'horitzó d'allò que és comú, i d'aquesta manera en salvaguarda la fecunditat, que es veu compromesa quan aquests esdevenen prerrogatives que legitimen formes d'exclusió. **Una Església sinodal missionera té el deure**

⁸ Cf. **Congregació per a la doctrina de la fe**, Carta *Iuvenescit Ecclesia*, 15 de maig de 2016, 13-18.

de preguntar-se sobre com pot reconèixer i valorar la contribució que cada batejat pot oferir a la missió, sortint d'ell mateix i participant amb els altres en quelcom més gran. «Fer una contribució activa al bé comú de la humanitat» (CA 34) és un component irrenunciable de la dignitat de la persona, fins i tot dins de la comunitat cristiana. La primera contribució que tothom pot oferir és al discerniment dels signes dels temps (cf. GS 4), per tal de mantenir la consciència de la nostra missió en sintonia amb l'alè de l'Esperit. Tots els punts de vista tenen alguna cosa a aportar a aquest discerniment, començant pel dels pobres i dels exclosos: caminar junts amb ells no només vol dir fer-se càrrec i respondre a les seves necessitats i als seus sofriments, sinó també respectar-ne el protagonisme i aprendre d'ells. Aquesta és la manera de reconèixer la seva igual dignitat, fugint dels paranys de l'assistencialisme i anticipant-se en la mesura del possible a la lògica del cel nou i la terra nova vers on caminem.

55. Les fitxes de treball relatives a aquesta prioritat intenten concretar aquesta qüestió de fons respecte a temes com el reconeixement de la varietat de vocacions, carismes i ministeris, la promoció de la dignitat baptismal de la dona, el paper del ministeri ordenat i especialment el ministeri del bisbe dins de l'Església sinodal missionera.

B 3. Participació, tasques de responsabilitat i autoritat: quins processos, estructures i institucions són necessaris en una Església sinodal missionera?

56. «Les paraules “comunió” i “missió” tenen el perill de romandre una mica abstractes, tret que conreem una praxi eclesial que concreta la sinodalitat en cada pas del nostre camí i de l'acció, promovent una implicació real de tots i de cadascun»⁹. Aquestes paraules del Sant Pare ens ajuden a situar la participació en relació amb els altres dos termes. A la dimensió procedimental, que no s'ha de menystenir en tant que instància de concreció, la participació afegeix una densitat antropològica de gran rellevància: de fet expressa la preocupació pel floriment de l'humà, és a dir, la humanització de les relacions en el si del projecte de comunió i del compromís per a la missió. Salvaguarda la unitat del rostre de cadascú, empenyent per- què el pas al “nosaltres” no absorbeixi el “jo” en l'anonimat d'una col·lectivitat indistinta, en l'abstracció dels drets o en reduir les persones a instruments subordinats per al rendiment de l'organització. La participació és essencialment una expressió de creativitat i nodriment de relacions d'hospitalitat, acollida i promoció humana en el centre de la missió i de la comunió.

⁹ FRANCESC, *Moment de reflexió per a l'inici del camí sinodal*, 9 d'octubre de 2021.

57. De la preocupació per la participació en el sentit integral aquí esmentat sorgeix la tercera prioritats que ha emergit en l'etapa continental: **la qüestió de l'autoritat, del seu significat i de l'estil del seu exercici dins d'una Església sinodal. Especialment, l'autoritat es planteja com una forma de poder derivada dels models que ofereix el món, o està arrelada en el servei?** «Entre vosaltres no ha de ser pas així» (Mt 20,26; cf. Mc 10,43), diu el Senyor, que després d'haver rentat els peus dels deixebles els amonesta: «Us he donat exemple perquè vosaltres ho feu tal com jo us ho he fet» (Jn 13,15). En el seu origen, el terme "autoritat" indica la capacitat de fer créixer i, per tant, el servei a la singularitat personal de cadascun, el suport a la creativitat i no un control que la bloqueja, el servei a la construcció de la llibertat de la persona i no un llaç que la té lligada. Connectada a aquesta pregunta n'hi ha una segona, carregada de la preocupació per la concreció i la continuïtat en el temps: **com podem imprimir a les nostres estructures i institucions el dinamisme de l'Església sinodal missionera?**

58. D'aquesta atenció se'n deriva una altra exigència, igualment concreta, que apunta precisament a sostenir la dinàmica de la participació en el temps: es tracta de la formació, que apareix de manera transversal en tots els documents de la primera fase. **Les institucions i les estructures, de fet, per elles mateixes no són suficients per a fer sinodal l'Església: són necessàries una cultura i una espiritualitat sinodals, animades per un desig de conversió i sostingudes per una formació adequada,** com han subratllat repetidament les Assemblees continentals i, abans d'elles, les síntesis de les Esglésies locals. L'exigència de formació no es limita a l'actualització dels continguts, sinó que té un abast integral, que afecta totes les capacitats i les disposicions de la persona: l'orientació a la missió, la capacitat de relació i de construcció de la comunitat, la disponibilitat a l'escolta espiritual i la familiaritat amb el discerniment personal i comunitari, la paciència, la perseverança, la confiança i la llibertat per a dir la veritat (*parrhesia*).

59. La formació és el mitjà indispensable per a fer de la manera de procedir sinodal un model pastoral per a la vida i l'acció de l'Església. **Necessitem una formació integral, inicial i permanent, per a tots els membres del Poble de Déu.** Cap batejat no pot sentir-se aliè a aquest compromís i, per tant, cal estructurar propostes de formació adequades a la manera de procedir sinodal adreçades a tots els fidels. De manera especial, com hom més està cridat a servir l'Església, més ha de sentir la urgència de la formació: bisbes, preveres, diaques, consagrats i consagrades, i tots aquells que exerceixen un ministeri necessiten formació per a renovar les modalitats d'exercir l'autoritat i els processos de presa de decisions en clau sinodal, i per aprendre a acompanyar el discerniment comunitari i la con-

versa en l'Esperit. Els candidats al ministeri ordenat han d'estar formats en un estil i una mentalitat sinodals. La promoció d'una cultura de la sinodalitat implica la renovació del currículum actual dels seminaris i de la formació dels formadors i dels professors de teologia, de manera que hi hagi una orientació més clara i decidida cap a la formació per a una vida de comunió, missió i participació. La formació a una espiritualitat sinodal és el centre de la renovació de l'Església.

60. Moltes contribucions posen de manifest la necessitat d'un esforç similar per a **la renovació del llenguatge utilitzat per l'Església**: en la litúrgia, en la predicació, en la catequesi, en l'art sacre, així com en totes les formes de comunicació adreçades ja sigui als fidels o ja sigui a l'opinió pública en general, també a través de les formes noves o tradicionals dels mitjans de comunicació. Sense menystenir ni degradar la profunditat del misteri que l'Església proclama ni la riquesa de la seva tradició, la renovació del llenguatge ha de tenir com a objectiu fer que aquestes riqueses siguin accessibles i atractius per als homes i les dones del nostre temps, sense representar un obstacle que els mantingui lluny. La inspiració de la frescor del llenguatge de l'Evangeli, la capacitat d'inculturació que mostra la història de l'Església i les experiències prometedores ja en marxa, fins i tot en l'entorn digital, ens conviden a avançar amb confiança i decisió en una tasca d'importància crucial per a l'eficàcia de l'anunci de l'Evangeli, que és l'objectiu al qual aspira una Església sinodal missionera.

Roma, 29 de maig de 2023

Memòria de la Benaurada Verge Maria, Mare de l'Església

Fitxes de treball per a l'Assemblea Sinodal

Primera Sessió – Octubre de 2023

Introducció

Si tot l'IL «està pensat com un subsidi pràctic per al desenvolupament de l'Assemblea sinodal de l'octubre de 2023 i, per tant, per a la seva preparació» (n. 10), això és especialment veritat per a les fitxes de treball que aquí es presenten. S'han preparat per a facilitar el discerniment sobre «les tres prioritats que emergeixen amb més força del treball de tots els continents» (n. 14), amb l'objectiu d'identificar els passos concrets als quals ens sentim cridats per l'Esperit Sant per tal de créixer com a Església sinodal. Per tant, la presentació de les fitxes de treball, l'explicació de la seva estructura i les indicacions de com utilitzar-les s'han de contextualitzar en primer lloc dins de la dinàmica del treball de l'Assemblea.

La dinàmica de l'Assemblea

L'Assemblea afrontarà les qüestions plantejades per l'IL alternant sessions plenàries (*Congregationes Generales*) **i treballs de grup** (*Circuli Minores*), **tal com preveu l'art. 14 d'EC.**

L'Assemblea procedirà afrontant els diversos temes, en l'ordre en què els proposa l'IL. Començarà treballant l'Apartat A: «Per una Església sinodal. Una experiència integral» (nn. 17-42), amb l'objectiu d'enfocar amb més claredat les característiques fonamentals d'una Església sinodal, partint de l'experiència de caminar junts viscuda pel Poble de Déu en aquests dos anys i recollida en els documents elaborats durant la primera fase gràcies al discerniment dels passos. Es demana a l'Assemblea que desenvolupi el seu treball en una perspectiva integral, considerant l'experiència del Poble de Déu en el seu conjunt i amb la seva complexitat.

A continuació, l'Assemblea procedirà a afrontar les tres qüestions prioritàries sorgides de la fase de la consulta tal com es presenten a l'Apartat B de l'IL (nn. 43-60). A cadascuna d'aquestes prioritats es dedica una de les tres parts en què s'articula l'Apartat B, «en relació amb les tres paraules clau del Sínode: comunió, missió, participació» (n. 43), amb una inversió de l'ordre en què apareixen aquests tres termes i que ja s'ha explicat al n. 44. A aquesta articulació correspon la de les fitxes de treball, que també se subdivideixen en tres parts, cadascuna de les quals reprèn el títol de la part corresponent de l'Apartat B, destacant així el lligam que les uneix:

- «B 1. Una comunió que s'irradia: com podem ser més plenament signe i instrument d'unió amb Déu i d'unitat de tota la humanitat?» (nn. 46-50);

- «B 2. Corresponsables en la missió: com podem compartir dons i tasques al servei de l'Evangeli?» (nn. 51-55);
- «B 3. Participació, tasques de responsabilitat i autoritat: quins processos, estructures i institucions són necessaris en una Església sinodal missionera?» (nn. 56-60).

A cadascuna de les tres prioritats corresponen cinc fitxes de treball, cadascuna «constitueix una porta d'entrada a la prioritat a la qual està associada, que d'aquesta manera es pot afrontar des de perspectives diferents però complementàries, relacionades amb diferents aspectes de la vida de l'Església que han sorgit a través del treball de les Assemblees continentals» (n. 45).

L'organització del treball en passos successius no elimina el dinamisme que uneix els dos Apartats entre ells: l'experiència del Poble de Déu afrontada amb la mirada integradora de l'Apartat A continua representant l'horitzó en el qual cal situar el tractament de les diverses qüestions plantejades a l'Apartat B, que estan arrelades en aquella experiència. Es demanarà a l'Assemblea l'esforç de «mantenir la tensió dinàmica entre la mirada de conjunt [...] i la identificació dels passos pràctics a seguir» (n. 16): aquests últims aprofundeixen i concreten la primera, i reben a canvi una perspectiva i una cohesió contra el risc de la dispersió en el detall.

Finalment, l'últim tram del treball de l'Assemblea es dedicarà a recollir els fruits del procés, és a dir, a discernir els camins que seguirem per a caminar junts. L'Assemblea estudiarà les pistes per a continuar la relectura de l'experiència del Poble de Déu i promoure els aprofundiments necessaris, en primer lloc teològics i canònics, per a preparar la segona sessió de l'Assemblea sinodal d'octubre de 2024.

L'Assemblea procedirà utilitzant, al llarg de tot l'itinerari, el mètode de la conversa en l'Esperit (cf. n. 32-42) que ha caracteritzat tot el procés sinodal, adaptant-lo oportunament. D'aquesta manera mantindrà una connexió amb la manera de procedir que ha caracteritzat tot el procés sinodal (cf. figura de la p. 32), però sobretot fent-ne experiència directa podrà posar millor al centre les maneres d'incorporar-lo més fàcilment a la vida ordinària de l'Església com a forma compartida de procedir per a discernir la voluntat de Déu.

Com utilitzar les fitxes de treball

Les fitxes de treball estan pensades com un instrument de treball per a afrontar les tres qüestions prioritàries enunciades a l'Apartat B durant l'Assemblea d'octubre de 2023. No són, doncs, capítols d'un llibre que es llegeixen successivament, ni tampoc breus assajos més o menys complets

sobre un tema. Hi són “per a fer” i no “per a llegir”, en el sentit que ofereixen un esquema per a la pregària i la reflexió personal com a preparació per a l’intercanvi en grup i en plenària. De la mateixa manera es poden utilitzar per a encontres d’aprofundiment temàtics en estil sinodal a tots els nivells de la vida de l’Església. No estan pensades per a ser tractades de manera successiva: cadascuna s’ha de mantenir juntament amb la part de l’Apartat B de l’IL a la qual correspon, però es pot tractar prescindint de totes les altres.

Totes les fitxes de treball tenen la mateixa estructura: comencen amb una ràpida contextualització de la pregunta expressada en el títol, cadascuna emmarcada pel que va sorgir en la primera fase. Després es formula una pregunta per al discerniment. Finalment, s’ofereixen algunes reflexions d’aprofundiment, que articulen diferents perspectives (teològica, pastoral, canònica, etc.), dimensions i nivells (parròquia, diòcesi, etc.), però sobretot, recorden la concreció dels rostres dels membres del Poble de Déu, dels seus carismes i ministeris, de les preguntes que van expressar durant la fase de l’escolta. L’abundància d’estímul proposada en cada Fitxa de treball respon a una exigència de fidelitat a la riquesa i a la varietat de tot allò recollit en la consulta, però sense fer-ne un qüestionari que necessiti formular una resposta a cada pregunta. Alguns punts seran especialment estimulants en determinades regions del món, d’altres en altres regions. Cadascú està convidat a escollir aquell o aquells en què sent que l’experiència de la “seva” Església té una riquesa més gran a compartir amb les altres: aquesta serà la seva contribució al treball comú.

Cada Fitxa de treball se centra en la qüestió indicada en el títol, donant per fet el marc de referència que representa l’IL, els continguts del qual no es repeteixen ni se citen explícitament en cada cas. No obstant això, representen la base del treball, unida a tots els documents elaborats durant la fase de consulta: «També, en la preparació de l’Assemblea, es convida els membres del Sínode a tenir presents els documents precedents, sobretot el DTC i els Documents finals de les Assemblees continentals, així com l’informe del Sínode digital, com a instruments per al seu discerniment» (n. 9). No es tracta, doncs, de començar de zero, sinó de continuar un camí ja començat. Per aquesta raó, així com per motius obvis d’espai, les fitxes de treball no ofereixen un tractament sistemàtic de les diverses qüestions, ni ho aprofundeixen tot: el fet que el procés sinodal hagi fet emergir alguns punts com a prioritaris no vol dir que altres qüestions siguin menys importants. A partir de la consulta al Poble de Déu, les qüestions proposades en les fitxes de treball representen portes d’entrada per a afrontar de manera concreta la pregunta fonamental que impulsa i guia tot el procés: «Com es realitza avui, a diversos nivells (des del local a l’universal) aquest “caminar junts” que permet a l’Església anunciar l’Evangeli, d’acord amb la missió

que li fou confiada; i quins passos ens convida a fer l'Esperit per a créixer com a Església sinodal?» (DP 2).

Entre les fitxes de treball, com també en algunes de les seves parts, hi ha punts de contacte evidents, i també superposicions. No es tracta però de repeticions, en tant que en la redacció s'ha tingut en compte que les fitxes de treball estan pensades per a ser utilitzades independentment les unes de les altres. A més, d'aquesta manera es mostra la rica xarxa d'interconnexions entre els temes tractats.

Alguns interrogants sorgits de la consulta al Poble de Déu es refereixen a qüestions sobre les quals ja hi ha un ensenyament magisterial i teològic al qual es pot fer referència. Per limitar-nos a dos exemples, només cal pensar en l'acollida dels divorciats tornats a casar, tema tractat a l'Exhortació apostòlica postsinodal *Amoris laetitia*, o a la inculturació de la litúrgia, objecte de la Instrucció *Varietates legitimae* (1994) de la Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sacraments. El fet que continuïn sorgint preguntes sobre temes com aquests no s'ha de deixar de banda precipitadament, sinó que demana ser objecte de discerniment i l'Assemblea sinodal és un àmbit privilegiat per a fer-ho. En particular, s'hauran de tenir en compte els obstacles, reals o que es perceben així, que han impedit que es realitzin els passos indicats en els documents anteriors i identificar com es poden remoure. Per exemple, si el bloqueig deriva d'una mancança genèrica d'informació, caldrà un esforç comunicatiu més gran. Si, en canvi, el problema prové de la dificultat de copsar les implicacions dels documents per a les situacions concretes o per la incapacitat de les persones en reconèixer-se en allò que es proposa, un camí sinodal d'apropiació efectiva dels continguts per part del Poble de Déu podria ser la resposta adequada. Un altre cas seria aquell en què la reaparició d'una pregunta fos el senyal d'un canvi de la realitat o de la necessitat d'un "desbordament" de la Gràcia, que demana tornar a interrogar el Dipòsit de la fe i la Tradició viva de l'Església.

Serà difícil que el treball de la primera sessió de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes pugui arribar a la formulació d'orientacions concloents sobre molts d'aquests temes. És per això que el Sant Pare ha establert que l'Assemblea Sinodal es desenvolupi en dues sessions. L'objectiu principal de la primera sessió serà el de delinear els itineraris d'aprofundiment que s'han de dur a terme en estil sinodal, indicant els actors rellevants que s'hi han d'implicar i les maneres d'assegurar un procés fructífer al servei del discerniment que caldrà completar en la segona sessió d'octubre de 2024, elaborant les propostes concretes per a créixer com a Església sinodal i que es presentaran al Sant Pare.

B 1 Una comunió que s'irradia

Com podem ser més plenament signe i instrument d'unió amb Déu i d'unitat de tota la humanitat?

B 1.1. De quina manera el servei de la caritat i el compromís per la justícia i la cura de la casa comuna alimenten la comunió en una Església sinodal?

Són diverses les directrius indicades per les Assemblees continentals per a créixer com a Església sinodal missionera:

a. En una Església sinodal, els pobres, en el sentit originari dels que viuen en condicions d'indigència i d'exclusió social, ocupen un lloc central. Són destinataris d'atenció, però sobretot són portadors d'una Bona Notícia que tota la comunitat necessita escoltar. L'Església en primer lloc té alguna cosa a aprendre d'ells (cf. Lc 6,20; EG 198). Una Església sinodal reconeix i valora el seu protagonisme; la cura de la casa comuna convida a una acció compartida. La solució de molts problemes, com per exemple el canvi climàtic, demana el compromís de tota la família humana.

b. La cura de la casa comuna ja és un lloc d'experiències intenses d'encontre i de col·laboració amb els membres d'altres Esglésies i Comunitats eclesials, amb els creients d'altres religions i amb homes i dones de bona voluntat. Aquest compromís demana la capacitat d'actuar coherentment en una pluralitat de nivells: catequesi i animació pastoral, promoció d'estils de vida, gestió dels béns (patrimonials i financers) de l'Església;

c. els moviments migratoris són un signe del nostre temps, i «els migrants són un “paradigma” capaç d'il·luminar el nostre temps»¹⁰. La seva presència constitueix una crida a caminar junts, de manera particular quan es tracta de fidels catòlics. Convida a crear lligams amb les Esglésies dels països d'origen dels migrants i també representa una oportunitat d'experimentar la varietat de l'Església, per exemple a través de la diàspora de les Esglésies catòliques orientals;

d. una Església sinodal pot desenvolupar un testimoni profètic en un món fragmentat i polaritzat, sobretot quan els seus membres es comprometen a caminar amb els altres ciutadans per a la construcció del bé comú. En els llocs marcats per conflictes profunds, això requereix la capacitat de ser agents de reconciliació i artesans de pau;

e. «cada cristià i cada comunitat són cridats a ser instruments de Déu per a l'alliberament i la promoció dels pobres» (EG 187). Això també com-

¹⁰ XV ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA DEL SÍNODE DELS BISBES, *Els joves, la fe i el discerniment vocacional. Document final*, 27 d'octubre de 2018, 25.

porta la disponibilitat a prendre posició a favor d'ells en el debat públic, fent-se portaveu de les seves causes, denunciant les situacions d'injustícia i de discriminació, tot buscant evitar la complicitat amb els responsables de la injustícia.

Pregunta per al discerniment

Caminar junts significa no deixar ningú enrere i ser capaços de seguir el ritme d'aquells a qui més els costa avançar. De quina manera una Església sinodal pot créixer en la capacitat de promoure el protagonisme i la participació dels últims en l'Església i en la societat?

Suggeriments per a la pregària i la reflexió preparatòria

1. Les obres de justícia i de misericòrdia són una forma de participació en la missió de Crist. Per això, tot batejat està cridat a comprometre's en aquest àmbit. Com es pot desvetllar, cultivar i potenciar aquesta consciència en les comunitats cristianes?

2. Les desigualtats que marquen el món contemporani també travessen el cos de l'Església, per exemple separant les Esglésies dels països rics de les dels països pobres, o les comunitats de les zones més riques de les més pobres d'un mateix país. Quins instruments es necessiten per a poder caminar junts entre Esglésies més enllà d'aquestes desigualtats, experimentant un autèntic intercanvi de dons?

3. En el camí sinodal, quins esforços s'han fet per a escoltar la veu dels més pobres i integrar la seva aportació? Quines experiències han madurat les nostres Esglésies per a sostenir el protagonisme dels pobres? Què necessitem per a implicar-los cada vegada més en el nostre caminar junts, deixant que la seva veu qüestionï la nostra manera de fer quan no és prou inclusiva?

4. L'acollida dels migrants esdevé una ocasió per a caminar junts amb persones d'una altra cultura, especialment quan compartim la mateixa fe? Quin espai tenen les comunitats migrants en la pastoral ordinària? Com es valora la diàspora de les Esglésies catòliques orientals com a ocasió per a experimentar la unitat en la diversitat? Quins lligams es creen entre les Esglésies dels països de partida i les dels països d'arribada?

5. La comunitat cristiana sap caminar conjuntament amb la societat en la construcció del bé comú, o es presenta com un subjecte inclinat a la defensa dels seus propis interessos? Com la comunitat cristiana aconsegueix donar testimoni de la possibilitat de la concòrdia més enllà de les polaritzacions polítiques? Quins instruments es dona per a formar-se sobre aquestes tasques? Treballar pel bé comú requereix formar aliances i coalicions: quins criteris de discerniment ens donem respecte a això? Com la comunitat acompanya els seus membres compromesos en la política?

6. Quines experiències de caminar conjuntament amb altres en la cura de la nostra casa comuna hem fet amb persones, grups i moviments que no formen part de l'Església catòlica? Què n'hem après? Quins avenços s'estan fent per a coordinar els diferents nivells d'actuació necessaris per a una cura eficaç de la nostra casa comuna?

7. L'encontre amb pobres i marginats i la possibilitat de caminar junts amb ells comença sovint per la disponibilitat a escoltar la seva vida. Té sentit pensar en el reconeixement d'un ministeri específic de l'escolta i de l'acompanyament per als qui assumeixen aquest servei? Com una Església sinodal pot formar-los i donar-los suport? Com pensar i donar un reconeixement eclesial a formes de compromís per a la construcció d'una societat justa per a la cura de la nostra casa comuna com una resposta a una autèntica vocació i com una opció també professional?

B 1.2. Com una Església sinodal pot fer creïble la promesa que «l'amor i la veritat es trobaran» (Sl 85,11)?

Intentar que la comunitat cristiana compregui què signifiquen concretament acollir i acompanyar, ha estat un nucli central de les diverses etapes de la primera fase del camí sinodal.

El DTC va triar la imatge bíblica d'una tenda que s'eixampla (cf. Is 54,2) per a expressar la crida a ser una comunitat ben arrelada i per això capaç d'obrir-se. Les Assemblees continentals, a partir de les diverses sensibilitats, van proposar altres imatges per a articular la dimensió de l'acollida que forma part de la missió de l'Església: Àsia ha ofert la imatge de la persona que es treu les sabates en creuar el llindar com a senyal d'humilitat i de disposar-se a l'encontre amb l'altre i amb Déu; Oceania ha proposat la imatge de la barca; Àfrica ha insistit en la imatge de l'Església com a família de Déu, capaç d'oferir pertinença i acollida a tots els seus membres en la seva varietat.

En aquesta diversitat d'imatges podem trobar una unitat de propòsits: a tot arreu, l'Església està buscant com renovar la seva missió de ser una comunitat acollidora i hospitalària, per tal de trobar Crist en aquells que acull i ser signe de la seva presència i anunci creïble de la veritat de l'Evangelí en la vida de tots. Hi ha una profunda exigència d'imitar el Mestre i Senyor també en la capacitat de viure una aparent paradoxa: «Proclamar amb valentia el seu ensenyament autèntic i al mateix temps oferir un testimoni d'inclusió i acceptació radical» (DTC 30).

En aquest punt, el camí sinodal ha estat una oportunitat per a fer un acarament profund, amb humilitat i sinceritat. A alguns els ha sorprès descobrir que l'estil sinodal permet situar les preguntes que sorgeixen d'aquesta trobada en una perspectiva missionera, sense romandre paralitzats, sinó

alimentant l'esperança que el Sínode sigui un catalitzador d'aquesta renovació de la missió i ens impulsi a sanear el teixit relacional de l'Església.

La preocupació de ser capaços d'oferir una acollida autèntica s'expressa en una pluralitat de direccions, molt diferents entre elles i no independents les unes de les altres:

a. els Documents finals de les Assemblees continentals sovint esmenten aquells que no se senten acceptats a l'Església, com els divorciats i tornats a casar, les persones en matrimonis polígams o les persones LGBTQ+;

b. també observen com la discriminació racial, tribal, ètnica, de classe o de casta, és present en el Poble de Déu, i fa que alguns se sentin menys importants o acollits en la comunitat;

c. sovint s'assenyala una pluralitat de barreres que cal superar, des de les pràctiques de prejudicis culturals, a les que generen formes d'exclusió de les persones amb discapacitat;

d. també sorgeix la preocupació perquè els més pobres, als qui principalment s'adreça la Bona Notícia, massa sovint es troben al marge de les comunitats cristianes (per exemple, pròfugs, migrants i refugiats, infants del carrer, persones sense sostre, víctimes del tràfic de persones, entre d'altres);

e. finalment, els documents de les Assemblees continentals assenyalen que cal mantenir el lligam entre conversió sinodal i atenció a les víctimes dels abusos i als marginats dins l'Església; en particular posen un gran èmfasi en la necessitat d'aprendre a exercitar la justícia com a forma d'acollida d'aquells que han estat ferits per membres de l'Església, especialment les víctimes i els supervivents de totes les formes d'abús;

f. escoltar les veus més freqüentment desateses s'identifica com la manera de créixer en l'amor i en la justícia que l'Evangeli testimonia.

Pregunta per al discerniment

Quins passos pot fer una Església sinodal per a imitar cada vegada més el seu Mestre i Senyor, que camina amb tothom amb amor incondicional i proclama la plenitud de la veritat de l'Evangeli?

Suggeriments per a la pregària i la reflexió preparatòria

1. Quina és l'actitud amb què ens apropem al món? Sabem reconèixer el que és bo i, alhora, comprometre'ns a denunciar profèticament tot allò que vulnera la dignitat de les persones, de les comunitats humanes i de la creació?

2. Com podem fer ressonar una veu profètica per a exposar les causes del mal sense fragmentar posteriorment les nostres comunitats? Com

podem esdevenir una Església que no amagui els conflictes i no tingui por de salvaguardar espais per al desacord?

3. Com podem restaurar la proximitat i la cura de les relacions com el nucli de la missió de l'Església, caminar amb les persones en comptes de parlar d'elles o a elles?

4. En l'esperit de l'Exhortació apostòlica postsinodal *Christus vivit*, com podem caminar junts amb els joves? Com una "opció preferencial pels joves" pot ser el centre de les nostres estratègies pastorals en clau sinodal?

5. Com podem continuar fent passos significatius i concrets per a oferir justícia a les víctimes i els supervivents d'abusos sexuals, espirituals, econòmics, de poder i de consciència provocats per persones que estaven exercint un ministeri o una responsabilitat eclesial?

6. Com podem crear espais on aquells que se senten ferits per l'Església i no aollits per la comunitat se sentin reconeguts, aollits, no jutjats i lliures de fer preguntes? A la llum de l'Exhortació apostòlica postsinodal *Amoris Laetitia*, quins passos concrets calen per a acollir aquells que se senten exclosos de l'Església per raó de la seva afectivitat o sexualitat (per exemple, divorciats tornats a casar, persones en matrimonis polígams, persones LGBTQ+, etc.)?

7. Com podem ser més oberts i aollidors amb els migrants i els refugiats, les minories ètniques i culturals, les comunitats indígenes que fa temps que formen part de l'Església però que sovint estan al marge? Com testimoniar que la seva presència és un do?

8. Quines barreres físiques i culturals hem de fer caure perquè les persones amb discapacitat puguin sentir-se membres de ple dret de la comunitat?

9. Com podem potenciar la contribució de la gent gran a la vida de la comunitat i de la societat?

B 1.3. Com pot créixer una relació dinàmica d'intercanvi de dons entre les Esglésies?

La comunió a què està cridada l'Església és una relació dinàmica d'intercanvi de dons, que testimonia una unitat transcendent en la diversitat. Un dels dons més significatius de l'itinerari sinodal realitzat fins ara és el redescobriment de la riquesa de la diversitat i de la profunditat de la nostra interconnexió. La diversitat i la interconnexió no amenacen, sinó que proporcionen el context per a una recepció més profunda de la nostra unitat de creació, vocació i destí.

El procés sinodal s'ha viscut d'una manera viva i entusiasta al nivell local de l'Església, sobretot quan hi ha hagut oportunitats de conversa en l'Esperit. El DTC ha intentat captar la diversitat d'aquesta vitalitat tot subrat-

llant l'extraordinària convergència en qüestions i temes que han sorgit a través dels diversos contextos. Durant les Assemblees continentals s'han descobert alguns aspectes de la vida de l'Església en contextos molt diferents com un do preciós. Al mateix temps, s'ha entrat en una relació més profunda amb la diversitat que caracteritza les seves diferents regions: diferències entre les Esglésies del mateix continent, així com diversitat d'expressions de la catolicitat, en llocs on les comunitats catòliques llatines i orientals comparteixen el mateix territori, sovint com a resultat d'onades de migració i la formació de comunitats en la diàspora. Veritablement, com va observar una Assemblea continental, ens hem experimentat molt concretament com a “comunitats de comunitats”, constatant els dons que rebem i les tensions que això pot generar.

Aquests encontres han portat a observacions compartides i també a peticions explícites:

a. es desitja que puguem escoltar i reconèixer millor les diferents tradicions de les diverses regions i Esglésies en una conversa eclesial i teològica sovint dominada per veus llatines/occidentals. La dignitat del batejat és reconeguda com un punt clau en molts contextos; de la mateixa manera que, per a molts membres de les Esglésies catòliques orientals, el misteri pasqual celebrat en els sagraments de la iniciació cristiana continua sent el focus de reflexió sobre la identitat dels cristians i sobre l'Església sinodal;

b. les Esglésies catòliques orientals tenen una llarga i distingida experiència de sinodalitat, compartida amb les Esglésies ortodoxes, una tradició a la qual es desitja que es presti atenció en les discussions i en el discerniment d'aquest procés sinodal;

c. de la mateixa manera, hi ha realitats específiques i particulars que els cristians orientals de la diàspora afronten en nous contextos, juntament amb els seus germans i germanes ortodoxos. Es desitja que les Esglésies catòliques orientals en la diàspora puguin preservar la seva identitat i ser reconegudes com a quelcom més que comunitats ètniques, és a dir, com a Esglésies *sui iuris* amb riques tradicions espirituals, teològiques i litúrgiques que contribueixen a la missió de l'Església d'avui, en un context global.

Pregunta per al discerniment

Com cada Església local, subjecte de la missió en el context en el que viu, pot potenciar, promoure i integrar l'intercanvi de dons amb les altres Esglésies locals, en l'horitzó de l'única Església catòlica? Com es pot ajudar les Esglésies locals a promoure la catolicitat de l'Església en una relació harmònica entre unitat i diversitat, conservant l'especificitat de cadascuna?

Suggeriments per a la pregària i la reflexió preparatòria

1. Com es pot augmentar la consciència que l'Església una i catòlica ja és, i des dels seus inicis, portadora d'una diversitat rica i multiforme?

2. Amb quins gestos les diferents Esglésies locals podrien oferir-se hospitalitat recíproca per a beneficiar-se de l'intercanvi de dons eclesials i manifestar la comunió eclesial en la litúrgia, l'espiritualitat, la pastoral i la reflexió teològica? Especialment, com podem facilitar un intercanvi entre les experiències i les visions de la sinodalitat entre les Esglésies catòliques orientals i l'Església llatina?

3. Com l'Església llatina podria desenvolupar una obertura més gran a les tradicions espirituals, teològiques i litúrgiques de les Esglésies catòliques orientals?

4. Com les Esglésies catòliques orientals en la diàspora poden preservar la seva identitat i ser reconegudes com alguna cosa més que comunitats ètniques?

5. Algunes Esglésies viuen en situacions de molta precarietat. ¿Com les altres Esglésies poden fer-se càrrec del seu sofriment i satisfer les seves necessitats, posant en pràctica els ensenyaments de l'apòstol Pau que demanava a les comunitats de Grècia que generosament donessin suport a l'Església de Jerusalem: «Que allò que us sobra a vosaltres compensi el que els falta a ells, i si un dia els sobra a ells que supleixi el que us farà falta a vosaltres, mirant que hi hagi igualtat» (2Co 8,14)? Quin paper poden tenir en aquest sentit les institucions globals i les de la Santa Seu dedicades al servei de la caritat?

6. Com podem tenir en compte i valorar les aportacions i les experiències de les Esglésies locals en l'elaboració del Magisteri i de les normes eclesiàstiques a nivell universal?

7. En un món cada vegada més globalitzat i interconnectat, com es pot desenvolupar el teixit de relacions entre les Esglésies locals d'una mateixa regió i també de diferents continents? Com la mobilitat humana creixent i, per tant, la presència de comunitats de migrants, poden esdevenir una oportunitat per a construir lligams entre les Esglésies i intercanviar dons? Com es poden gestionar de manera constructiva les tensions i les incomprendensions que poden sorgir entre fidels de diferents cultures i tradicions?

8. Com les institucions globals de l'Església, començant per les que depenen de la Santa Seu i els Dicasteris de la Cúria Romana, poden afavorir la circulació dels dons entre les Esglésies?

9. Com es pot fer actiu i fecund l'intercanvi d'experiències i de dons no només entre les diferents Esglésies locals, sinó també entre les diferents vocacions, carismes i espiritualitats presents a l'interior del Poble de Déu: instituts de vida consagrada i societats de vida apostòlica, associacions i moviments laicals, noves comunitats? De quina manera és possible assegurar la participació de les comunitats de vida contemplativa en aquest intercanvi?

B 1.4. Com una Església sinodal pot complir millor la seva missió a través d'un compromís ecumènic renovat?

«El camí de la sinodalitat, que l'Església catòlica està recurrent, és i ha de ser ecumènic, de la mateixa manera que el camí ecumènic és sinodal»¹¹. La sinodalitat és un repte comú que concerneix tots els creients en Crist, de la mateixa manera que l'ecumenisme és en primer lloc un camí comú (*synodos*), recorregut conjuntament amb els altres cristians. Sinodalitat i ecumenisme són dos camins a recórrer junts, amb un objectiu comú: un testimoni cristià millor. Això pot adoptar la forma de la convivència en un "ecumenisme de la vida" a diferents nivells, inclosos els matrimonis interconfessionals, i també de l'acte suprem de donar la vida com a testimoni de la fe en Crist en l'ecumenisme del martiri.

Són diverses les implicacions ecumèniques del compromís d'edificar una Església sinodal:

a. en l'únic Baptisme tots els cristians participen del *sensus fidei* o sentit sobrenatural de la fe (cf. LG 12), raó per la qual en una Església sinodal tots són escoltats amb atenció;

b. el camí ecumènic és un «intercanvi de dons», i un d'aquests dons que els catòlics poden rebre dels altres cristians és precisament la seva experiència sinodal (cf. EG 246). El redescobriment de la sinodalitat com a dimensió constitutiva de l'Església és un fruit del diàleg ecumènic, de manera especial amb els ortodoxos;

c. el moviment ecumènic és un laboratori de sinodalitat, de manera especial podria ser font d'inspiració la metodologia del diàleg i de la recerca del consens experimentada a diferents nivells en el seu interior;

d. la sinodalitat forma part de la "reforma contínua" de l'Església, amb la consciència que és principalment a través de la seva reforma interna, en la qual la sinodalitat té un paper essencial, que l'Església catòlica s'apropa als altres cristians (cf. UR 4,6);

e. hi ha una relació recíproca entre l'ordenament sinodal de l'Església catòlica i la credibilitat del seu compromís ecumènic;

f. s'experimenta una certa sinodalitat entre les Esglésies quan cristians de diferents comunitats es reuneixen en nom de Jesucrist per a la pregària comuna, l'acció i el testimoni comú, així com les consultes periòdiques i la participació en els processos sinodals dels altres.

11 FRANCESC, *Discurs a Sa Santedat Mar Awa III Catolicós-Patriarca de l'Església Assíria d'Orient*, 19 de novembre de 2022.

Tots els Documents finals de les Assemblees continentals destaquen l'estreta relació entre sinodalitat i ecumenisme, i alguns hi dediquen capítols sencers. De fet, tant la sinodalitat com l'ecumenisme estan arrelats en la dignitat baptismal de tot el Poble de Déu. Junts conviden a un compromís renovat amb la visió d'una Església sinodal missionera. Són processos d'escolta i diàleg i ens conviden a créixer en una comunió que no és uniformitat, sinó unitat en la legítima diversitat. Destaquen la necessitat de viure un esperit de corresponsabilitat, ja que les nostres decisions i actuacions, a diferents nivells, afecten tots els membres del Cos de Crist. Són els processos espirituals de penediment, perdó i reconciliació en un diàleg de conversió els que poden conduir a una curació de la memòria.

Pregunta per al discerniment

Com l'experiència i els fruits del camí ecumènic poden ajudar a construir una Església catòlica més sinodal? Com la sinodalitat pot ajudar l'Església catòlica a respondre millor a la pregària de Jesús: «Que tots siguin u... perquè el món cregui» (Jn 17,21)?

Suggeriments per a la pregària i la reflexió preparatòria

1. Aquest Sínode és una oportunitat per a aprendre d'altres Esglésies i Comunitats eclesials i per a «collir el que l'Esperit ha sembrat en elles com a do també per a nosaltres» (EG 246). Els catòlics, què poden (re)aprendre de l'experiència sinodal d'altres cristians i del moviment ecumènic?

2. Com podem promoure la participació activa de tot el Poble de Déu en el moviment ecumènic? Sobretot, quina pot ser la contribució de les persones de la vida consagrada, les parelles i famílies intereclesials, els joves, els moviments eclesials i les comunitats ecumèniques?

3. En quins àmbits és necessària una “guarició de la memòria” pel que fa a la relació amb altres Esglésies i Comunitats eclesials? Com podem construir junts una “nova memòria”?

4. Com es pot millorar el nostre “caminar junts” amb cristians de totes les tradicions? Com podria oferir aquesta oportunitat una commemoració comuna del 1.700 aniversari del Concili de Nicea (325-2025)?

5. «El ministeri episcopal de la unitat està estretament lligat a la sinodalitat»¹². Com el bisbe, com a «principi visible i fonament de la unitat» (LG 23), està cridat a promoure l'ecumenisme de manera sinodal en la seva Església local?

12 PONTIFICI CONSELL PER A LA PROMOCIÓ DE LA UNITAT DELS CRISTIANS, *El bisbe i la unitat dels cristians: Vademècum ecumènic*, 5 de juny de 2020, 4.

6. Com l'actual procés sinodal pot contribuir a «trobar una forma d'exercici del primat que, sense renunciar en cap cas a l'essencial de la seva missió, s'obri a una situació nova»¹³?

7. Com les Esglésies catòliques orientals poden ajudar, donar suport i estimular l'Església llatina en el compromís sinodal i ecumènic comú? Com l'Església llatina pot donar suport i promoure la identitat dels fidels catòlics orientals en la diàspora?

8. Com el lema ecumènic del papa Francesc «Caminar junts, treballar junts, pregar junts»¹⁴ pot inspirar un compromís renovat amb la unitat dels cristians d'una manera sinodal?

B 1.5. Com podem reconèixer i recollir la riquesa de les cultures i desenvolupar el diàleg entre les religions, a la llum de l'Evangelí?

Escotar les persones demana saber escoltar les cultures on estan inserides, sabent que cada cultura està en contínua evolució. Una Església sinodal necessita aprendre a articular cada vegada millor l'Evangelí amb les cultures i els contextos locals, a través d'un discerniment, a partir de la confiança que l'Esperit li dona tal amplitud que pot acollir qualsevol cultura, sense exclusions. N'és una prova el fet que les Esglésies locals ja es caracteritzen per una gran diversitat, que és una benedicció: al seu interior hi conviuen diferents nacionalitats i grups ètnics, i creients de les tradicions orientals i occidentals. Aquesta riquesa, amb tot, no sempre és fàcil de viure i pot esdevenir una font de divisions i conflictes.

A més, el nostre temps està marcat per la preponderància d'una nova cultura, la dels en- tornos digitals i els mitjans de comunicació. Com mostra la iniciativa del Sínode digital, l'Església ja hi és present, sobretot a través de l'activitat de molts cristians, especialment joves. Continua faltant una consciència plena del potencial que aquest entorn ofereix per a l'evangelització i una reflexió sobre els reptes que planteja, especialment en termes antropològics.

Dels documents de les Assemblees continentals sorgeixen diverses tensions, que no ens han d'aclaparar sinó que cal valorar com a fonts de dinamisme:

13 JOAN PAU II, Carta encíclica *Ut unum sint*, 25 de maig de 1995, 95; citat a EG 32 i EC 10.

14 FRANCESC, *Discurs en la pregària ecumènica*, Centre Ecumènic del CME (Ginebra), 21 de juny de 2018.

a. en la relació entre Evangeli i cultures locals, amb diferents experiències i posicions. Alguns consideren l'adopció de tradicions que provenen de les Esglésies d'altres regions com una forma de colonialisme. Altres consideren que l'Esperit actua en tota cultura, fent-la capaç d'expressar les veritats de la fe cristiana. Altres encara sostenen que els cristians no poden adoptar ni adaptar pràctiques culturals precristianes;

b. en la relació entre cristianisme i altres religions. Al costat d'experiències fecundes de diàleg i compromís amb creients d'altres religions, en algunes regions sorgeixen dificultats i limitacions, senyals de desconfiança, conflictes religiosos i també persecucions, directes o indirectes. L'Església desitja construir ponts per a la promoció de la pau, la reconciliació, la justícia i la llibertat, però també hi ha situacions que demanen exercitar una gran paciència i l'esperança que les coses poden canviar;

c. en la relació entre l'Església, d'una banda, i la cultura occidental i les formes de colonització cultural, de l'altra. Hi ha forces en el món que s'oposen a la missió de l'Església, a partir d'ideologies filosòfiques, econòmiques i polítiques que es fonamenten en pressupòsits contraris a la fe. No tothom percep aquestes tensions de la mateixa manera, per exemple en relació al fenomen de la secularització, que alguns veuen com una amenaça i altres com una oportunitat. De vegades, aquesta tensió s'interpreta de manera reduccionista com el xoc entre els que desitgen el canvi i els que el temen;

d. en la relació entre les comunitats indígenes i els models occidentals d'acció missionera. Molts missioners catòlics han mostrat molta dedicació i generositat a l'hora de compartir la seva fe, però en alguns casos, les seves accions gairebé han obstaculitzat la possibilitat que les cultures locals ofereixin la seva contribució original a la construcció de l'Església;

e. en la relació entre la comunitat cristiana i els joves, molts dels quals se'n senten exclosos pel llenguatge adoptat en els ambients eclesials, que els sembla incompreensible.

Aquestes tensions s'afronten en primer lloc a través del discerniment a nivell local, perquè no hi ha receptes prefabricades. Les Assemblees continentals han posat l'accent en una sèrie de disposicions personals i comunitàries que poden ajudar: una actitud d'humilitat i respecte; la capacitat d'escoltar i promoure una autèntica conversa en l'Esperit; la disposició a canviar, a abraçar la dinàmica pasqual de mort i resurrecció també pel que fa a les formes concretes que adopta la vida de l'Església; la formació en el discerniment cultural, en la confrontació entre sensibilitat i espiritualitat i en l'acompanyament de persones de diferents cultures.

Pregunta per al discerniment

Com podem anunciar l'Evangeli amb eficàcia en els diferents contextos i en les diverses cultures, per tal d'afavorir l'encontre amb Crist dels homes

i de les dones del nostre temps? Quins lligams podem instaurar amb els creients de les altres religions, desenvolupant una cultura de l'encontre i el diàleg?

Suggeriments per a la pregària i la reflexió preparatòria

1. Amb quins instruments les Esglésies locals llegeixen i realitzen un discerniment de les cultures en què estan inserides? Com poden, a la llum de l'Evangelí, respectar i valorar les cultures dels diferents contextos locals? Quines oportunitats poden crear per a rellegir els ensenyaments de l'Església a la llum de les cultures locals?

2. Quins espais hi ha disponibles perquè les cultures de les minories i dels migrants es puguin expressar en les Esglésies locals?

3. Diverses diòcesis, Conferències episcopals i Assemblees continentals han expressat el desig de poder rearticular la vida de les comunitats i especialment la litúrgia d'acord amb les cultures locals. Quina dinàmica sinodal podem posar en marxa per a satisfer aquest desig?

4. Com es pot promoure la formació en el discerniment cultural? Com es pot afavorir, educar i donar reconeixement als carismes i les vocacions dels "traductors", és a dir, aquells que ajuden a crear ponts entre religions, cultures i persones?

5. A quins gestos de reconciliació i de pau amb altres religions ens sentim cridats? Com podem afrontar de manera constructiva prejudicis, tensions i conflictes? Com podem testimoniar l'Evangelí en els països on l'Església és minoritària, sense debilitar el testimoni de la fe, però sense exposar innecessàriament els cristians a amenaces i persecucions?

6. Com podem afrontar d'una manera franca, profètica i constructiva les relacions entre la cultura occidental i les altres cultures, fins i tot dins de l'Església, evitant formes de colonialisme?

7. Per a alguns, la societat secularitzada és una amenaça a la qual cal oposar-s'hi, per a altres un fet que cal acceptar, per a d'altres encara una font d'inspiració i una oportunitat. Com les Esglésies poden romandre en diàleg amb el món sense esdevenir mundanes?

8. Com podem suscitar oportunitats de discerniment en els entorns digitals? Quines formes de col·laboració i quines estructures hem de crear al servei de l'evangelització d'un entorn que prescindeix de la dimensió territorial?

B 2.1. Com podem caminar junts cap a una consciència compartida del significat i del contingut de la missió?

És missió de l'Església anunciar l'Evangeli i fer present Crist, a través del do de l'Esperit. Aquesta tasca pertoca a tots els batejats (cf. EG 120): la sinodalitat és constitutivament missionera i la mateixa missió és acció sinodal. Estem convidats contínuament a créixer en la nostra resposta a aquesta crida, renovant en clau sinodal la manera com l'Església realitza la seva missió. En les reflexions de les Assemblees continentals, aquesta missió articula una multiplicitat de dimensions, que s'han d'harmonitzar i no s'han d'oposar les unes a les altres, en la perspectiva integral promoguda per *Evangelii nuntiandi* i represa per *Evangelii gaudium*. Per exemple:

a. una crida urgent a la renovació de la vida litúrgica de l'Església local com a lloc d'anunci a través de la Paraula i els Sagraments, amb un èmfasi en la qualitat de la predicació i en el llenguatge de la litúrgia. Aquest últim requereix un equilibri adequat entre la unitat de l'Església, expressada també en la unitat del ritu, i les diversitats legítimes, que una correcta inculturació té en compte¹⁵;

b. se subratlla el desig d'una Església pobra i propera a qui pateix, capaç d'evangelitzar a través de l'exercici de la proximitat i la caritat, seguint els passos del Senyor, i el testimoni d'un compromís que arriba fins al martiri: és la vocació "samaritana" de l'Església. S'evoquen les situacions en què l'Església provoca ferides i aquelles en què ella mateixa és ferida: sense l'atenció per les persones implicades, aquestes situacions esdevenen un escull per al testimoni de l'amor de Déu i de la veritat de l'Evangeli;

c. una clau per a oposar-se profèticament als nous i destructius colonialismes és obrir llocs de servei gratuït, inspirats en la imitació de Crist, que ha vingut no a ser servit sinó a servir (cf. Mc 10,45). Són llocs on es poden satisfer les necessitats humanes bàsiques, on les persones se senten acollides i no jutjades, lliures de fer preguntes sobre els motius de la nostra esperança (cf. 1Pe 3,15), lliures d'anar-se'n i de retornar. Per a una Església sinodal, la missió és sempre construir amb els altres, no simplement per als altres;

d. també en l'entorn digital, l'Església està descobrint una oportunitat per a l'evangelització, la construcció de xarxes de relacions en aquest espai fa possible que les persones que els freqüenten, especialment els joves, experimentin noves maneres per a caminar junts. La iniciativa del Sínode digital crida l'atenció de l'Església sobre la realitat de la persona humana com

15 Cf. CONGREGACIÓ PER AL CULT DE DIVÍ I LA DISCIPLINA DELS SAGRAMENTS, Instrucció *Varietates legitimae*, 25 de gener de 1994.

a ésser que comunica, fins i tot en les xarxes mediàtiques que configuren el nostre món contemporani.

El desig de créixer en el compromís per la missió no l'obstaculitza la consciència dels límits de les comunitats cristianes ni el reconeixement dels seus fracassos. Al contrari, el moviment de sortida d'un mateix per l'impuls de la fe, l'esperança i la caritat és una via per afrontar aquestes mancances. Tanmateix, al costat de l'afirmació d'aquest desig, les Assemblees continentals també manifesten la manca de claredat i d'una comprensió compartida del significat, l'abast i el contingut de la missió de l'Església, o dels criteris per articular els impulsos a l'acció en diverses direccions. Això dificulta el nostre caminar junts i ens divideix; per això sorgeix una demanda de noves formes de formació i de llocs de trobada i diàleg, en clau sinodal, entre les diferents perspectives, espiritualitats i sensibilitats que conformen la riquesa de l'Església.

Pregunta per al discerniment

Com l'Església avui està preparada i equipada per a la missió d'anunciar l'Evangelí amb convicció, llibertat d'esperit i eficàcia? De quina manera la perspectiva d'una Església sinodal transforma la comprensió de la missió i permet articular-ne les diferents dimensions? De quina manera l'experiència de complir junts la missió enriqueix la comprensió de la sinodalitat?

Suggeriments per a la pregària i la reflexió preparatòria

1. La vida litúrgica de la comunitat és la font de la missió. Com es pot sostenir la seva renovació en una perspectiva sinodal de valoració dels ministeris, carismes i vocacions i d'oferta d'espais d'acollida i de relació?

2. Com la predicació, la catequesi i la pastoral poden promoure una consciència compartida del significat i el contingut de la missió? I del fet que constitueix una crida real i concreta per a cada batejat?

3. Les síntesis de les Conferències episcopals i de les Assemblees continentals demanen amb força una "opció preferencial" pels joves i per les famílies, que se'ls reconegui com a subjectes i no com a objectes de la pastoral. Com es podria concretar aquesta renovació sinodal missionera de l'Església, també a través de l'aplicació de les conclusions dels Sínodes del 2014-2015 i del 2018?

4. Per a la gran majoria del Poble de Déu, la missió es realitza «tractant les coses temporals i ordenant-les segons el pla de Déu» (LG 31; cf. també AA 2). Com podem fer créixer la consciència que la professió, el compromís social i polític, el voluntariat són àmbits on s'exerceix la missió? Com acompanyar i recolzar millor els qui desenvolupen aquesta missió, especialment en ambients hostils i desafiants?

5. La doctrina social de l'Església sovint se la considera una prerrogativa d'experts i teòlegs i desconnectada de la vida quotidiana de les comunitats. Com es pot afavorir que el Poble de Déu se la reapropriï, com a recurs per a la missió?

6. L'entorn digital modela ara la vida de la societat. Com l'Església hi pot desenvolupar la seva missió amb més eficàcia? Com s'ha de repensar l'anunci, l'acompanyament i l'atenció d'aquest entorn? Com es pot oferir un reconeixement adequat al compromís missioner al seu interior i crear els itineraris de formació adequats per a qui ho fa? Com podem encoratjar el protagonisme dels joves, corresponsables de la missió de l'Església en aquest espai?

7. En molts àmbits, dur a terme la missió requereix col·laborar amb una gran pluralitat de persones i organitzacions d'inspiracions diverses: fidels d'altres Esglésies i Comunitats eclesials, creients d'altres religions, dones i homes de bona voluntat. Què aprenem del "caminar junts" amb ells, i com podem equipar-nos millor per a fer-ho?

B 2.2. Què es pot fer perquè una Església sinodal sigui també una Església missionera "tota ministerial"?

Totes les Assemblees continentals fan referència als ministeris en l'Església, sovint en termes molt rics i articulats. El procés sinodal retorna una visió positiva dels ministeris, que situa el ministeri ordenat dins de la ministerialitat eclesial més àmplia, sense crear contraposicions. No obstant això, aflora una certa urgència de discernir els carismes emergents i les formes apropiades a l'exercici dels ministeris baptismals (instituits, extraordinaris i de *facto*) en el Poble de Déu, que participa de la funció profètica, sacerdotal i reial de Crist. Sobre aquests se centra aquesta Fitxa de treball, mentre que en altres es tracta la qüestió de la relació amb el ministeri ordenat i de les tasques dels bisbes en una Església sinodal. Particularment:

a. hi ha una crida clara a superar una visió que reserva qualsevol funció activa en l'Església només als ministres ordenats (bisbes, preveres, diaques), reduint la participació dels batejats a una col·laboració subordinada. Sense disminuir l'estima pel sagrament de l'Orde, els ministeris s'entenen a partir d'una concepció ministerial de tota l'Església. Emergeix una recepció serena del Concili Vaticà II, amb el reconeixement de la dignitat baptismal com a fonament de la participació de tots en la vida de l'Església. La dignitat baptismal es relaciona fàcilment amb el sacerdoci comú com a arrel dels ministeris baptismals, i es reafirma la necessària relació entre sacerdoci comú i sacerdoci ministerial, ja que estan «ordenats l'un a l'altre, ja que tots dos participen, cadascun a la seva manera especial, de l'únic sacerdoci de Crist» (LG 10);

b. se subratlla que l'Església local és el lloc més propici per a fer efectiva la participació de tots en el sacerdoci de Crist, capaç de valorar el ministeri ordenat en la seva peculiaritat i de promoure al mateix temps els ministeris baptismals en la seva varietat. L'Església local està cridada a discernir quins carismes i ministeris són útils per al bé de tots en un context social, cultural i eclesial determinat. Se sent l'exigència de donar un nou impuls i una competència més incisiva a la participació especial dels laics en l'evangelització en els diferents àmbits de la vida social, cultural, econòmica i política, assumint les seves pròpies responsabilitats, així com valorant la contribució dels consagrats i les consagrades, amb els seus diferents carismes, dins de la vida de l'Església local;

c. l'experiència de caminar junts en l'Església local permet imaginar nous ministeris al servei d'una Església sinodal. Sovint, referint-se al text, la visió i el llenguatge de LG 10-12, les Assemblees continentals demanen un reconeixement més gran dels ministeris baptismals i la possibilitat de realitzar-los en el registre de la subsidiarietat entre els diferents nivells de l'Església. En aquest sentit, moltes d'aquestes preguntes sobre els ministeris baptismals podrien trobar resposta a través d'un treball sinodal més aprofundit en les Esglésies locals, on, des del principi de participació diferenciada en el triple ofici (*tria munera*) de Crist, és més fàcil mantenir clara la complementarietat entre el sacerdoci comú i el sacerdoci ministerial, identificant així amb discerniment els ministeris baptismals que necessita la comunitat;

d. una Església "tota ministerial" no és necessàriament una Església "tota de ministeris instituïts". Molts ministeris sorgeixen legítimament de la vocació baptismal, inclosos els espontanis, alguns ministeris reconeguts que no estan instituïts i d'altres que, mitjançant la institució, reben una formació, missió i estabilitat específiques. Créixer com a Església sinodal implica el compromís de discernir junts quins ministeris s'han de crear o s'han de promoure a la llum dels signes dels temps, com a resposta al servei del món.

Pregunta per al discerniment

Com podem avançar en l'Església cap a una corresponsabilitat real i efectiva en clau missionera per a una realització més plena de vocacions, carismes i ministeris de tots els batejats? Què podem fer perquè una Església més sinodal sigui també una "Església tota ministerial"?

Suggeriments per a la pregària i la reflexió preparatòria

1. Com podem viure la celebració del Baptisme, la Confirmació i l'Eucaristia perquè siguin oportunitats per a testimoniar i promoure la participació i la corresponsabilitat de tots com a subjectes actius en la vida i la missió de l'Església? Quins itineraris formatius s'han de posar en marxa per a fer créixer en l'Església una comprensió de la ministerialitat que no es redueixi només al ministeri ordenat?

2. Com podem discernir els ministeris baptismals necessaris per a la missió en una Església local, ja siguin instituïts o no? Quins espais existeixen per a l'experimentació a nivell local? Quin valor s'ha d'atribuir a aquests ministeris? En quines condicions poden ser rebuts i reconeguts per tota l'Església?

3. Què podem aprendre de les altres Esglésies i Comunitats eclesials pel que fa a la ministerialitat i els ministeris?

4. La corresponsabilitat es manifesta i es realitza en primer lloc en la participació de tots en la missió: com es pot valorar la contribució específica dels diferents carismes i vocacions (des d'aquells lligats a capacitats i competències individuals, incloses les professionals, fins a aquells que inspiren els instituts de vida consagrada i societats de vida apostòlica, moviments, associacions, etc.) per tal de servir millor a l'harmonia del compromís comunitari i de la vida eclesial, especialment en les Esglésies locals?

5. Com podem crear espais i moments de participació efectiva a la corresponsabilitat en la missió dels fidels que, per diferents motius, són al marge de la vida de la comunitat però que, segons la lògica de l'Evangelí, poden oferir una aportació insubstituïble (persones grans i malaltes, persones amb discapacitat, persones que viuen en la pobresa, persones que no tenen accés a la cultura, etc.)?

6. Moltes persones viuen el compromís per a la construcció d'una societat justa i per a la cura de la casa comuna com una resposta a una autèntica vocació i com a opció de vida, renunciant també a alternatives professionals més segures i ben pagades. Com podem pensar formes de reconeixement d'aquest compromís, de manera que es faci evident que no es tracta d'una opció personal, sinó d'una acció que fa tangible la sol·licitud de l'Església?

B 2.3. Com l'Església del nostre temps pot complir millor la seva missió a través d'un major reconeixement i promoció de la dignitat baptismal de les dones?

En el Baptisme, el cristià entra en un nou lligam amb Crist i, en Ell i a través d'Ell, amb tots els batejats, amb tota la humanitat i amb tota la creació. Fills i filles de l'únic Pare, ungits pel mateix Esperit, en virtut de compartir el mateix lligam amb Crist, els batejats es donen els uns als altres com a membres d'un sol cos en què gaudeixen de la mateixa dignitat (cf. Ga 3,26-28). La fase de l'escolta ha reafirmat la consciència d'aquesta realitat, indicant que ha de trobar una realització cada vegada més concreta en la vida de l'Església, també a través de relacions de mutualitat, reciprocitat i complementarietat entre homes i dones:

a. de manera substancialment unànime, malgrat les diferents perspectives de cada continent, totes les Assemblees continentals conviden a fer atenció a l'experiència, l'estatus i el paper de les dones. Celebren la fe, la participació i el testimoni de tantes dones laiques i consagrades d'arreu del món, sovint presents com a evangelitzadores i sovint primeres formadores de la fe, assenyalant la seva contribució als "marges profètics", en llocs remots i contextos socials problemàtics;

b. a més, les Assemblees continentals demanen una reflexió més profunda sobre la realitat dels fracassos relacionals, que també són fracassos estructurals que afecten la vida de les dones en l'Església, convidant a un procés de conversió permanent que busqui esdevenir més plenament el que pel Baptisme ja som. Entre les prioritats per a l'Assemblea sinodal indiquen tractar les alegries i les tensions, com també les oportunitats de conversió i de renovació en la manera com vivim les relacions entre homes i dones a l'Església, també en la concreció de les relacions entre ministres ordenats, consagrats i consagrades, laics i laiques;

c. durant la primera fase del Sínode, les qüestions de la participació de les dones i el seu reconeixement, de les relacions d'acompanyament mutu entre homes i dones, i del desig d'una major presència de les dones en llocs de responsabilitat i de govern van sorgir com a elements crucials en la recerca de com viure la missió de l'Església de manera més sinodal. Les dones que han participat en la primera fase han expressat amb claredat un desig: que la societat i l'Església siguin llocs de creixement, participació activa i pertinença sana per a totes les dones. Demanen a l'Església que estigui al seu costat per acompanyar i promoure la realització d'aquest desig. En una Església que vulgui ser veritablement sinodal, aquestes qüestions s'han d'afrontar conjuntament i junts buscar respostes concretes per a un reconeixement més gran de la dignitat baptismal de la dona i per al rebuig de totes les formes de discriminació i d'exclusió de les que són víctimes en la comunitat eclesial i en la societat;

d. finalment, les Assemblees continentals han posat de manifest la pluralitat d'experiències, punts de vista i perspectives de les dones i demanen que aquesta diversitat sigui reconeguda en el treball de l'Assemblea sinodal, evitant tractar les dones com un grup homogeni o un tema abstracte o ideològic.

Pregunta per al discerniment

Quins passos concrets pot fer l'Església per a renovar i reformar els seus procediments, dispositius institucionals i estructures de manera que permetin un major reconeixement i participació de les dones, també en el govern i en totes les fases dels processos de presa de decisions en un esperit de comunió i en vista a la missió?

Suggeriments per a la pregària i la reflexió preparatòria

1. Les dones desenvolupen un paper important en la transmissió de la fe en les famílies, les parròquies, la vida consagrada, les associacions i els moviments i les institucions laicals, i com a ensenyants i catequistes. Com podem reconèixer, donar suport, acompanyar la seva ja considerable contribució? Com potenciar-la per aprendre a ser una Església cada vegada més sinodal?

2. Els carismes de les dones ja estan presents i actuen en l'Església d'avui. Què podem fer per a discernir-los i donar-los suport i aprendre el que l'Esperit ens vol ensenyar a través d'ells?

3. Totes les Assemblees continentals demanen que s'afronti el tema de la participació de les dones en el govern, els processos de presa de decisions, la missió i els ministeris a tots els nivells de l'Església, i que aquesta participació rebi el suport d'estructures adequades perquè no només quedi en una aspiració general.

4. Com les dones es poden incloure en cada una d'aquestes àrees en un número més gran i de maneres noves?

- a. Com les dones en la vida consagrada poden estar millor representades en els processos de govern i de presa de decisions, millor protegides de formes d'abús en tots els contextos eclesials i, si escau, més justament remunerades per la seva feina?
- b. Com les dones poden contribuir al govern, ajudant a promoure una major responsabilitat i transparència, i reforçar la confiança en l'Església?
- c. Com podem aprofundir la reflexió sobre la contribució de les dones en la reflexió teològica i l'acompanyament de les comunitats? Com podem donar espai i reconeixement a aquesta contribució en els processos formals de discerniment a tots els nivells de l'Església?
- d. Quins nous ministeris es podrien crear per a proporcionar mitjans i oportunitats a la participació efectiva de les dones en el discerniment i els òrgans de presa de decisions? Com es pot fer créixer la corresponsabilitat en els processos de presa de decisions entre dones laiques i consagrades i clergues, en llocs remots i en contextos socials desafiants on les dones són sovint les principals agents de la pastoral i de l'evangelització? Les aportacions rebudes durant la primera fase assenyalen que sorgeixen tensions amb els ministres ordenats on no hi ha dinàmiques de corresponsabilitat i processos de presa de decisions compartits.

5. La majoria de les Assemblees continentals i les síntesis de moltes Conferències episcopals demanen que es consideri la qüestió de la inclusió de l'accés de la dona al diaconat. És possible preveure això? De quina manera?

6. De quina manera els homes i les dones poden col·laborar millor en el desenvolupament del ministeri pastoral i en l'exercici de les responsabilitats que s'hi relacionen?

B 2.4. Com podem donar valor al ministeri ordenat, en la seva relació amb els ministeris baptismals, en una perspectiva missionera?

Els Documents finals de les Assemblees continentals expressen un fort desig que s'afronti la reflexió sobre la relació entre el ministeri ordenat i els ministeris baptismals, subratllant la dificultat de fer-ho en la vida ordinària de les comunitats. El procés sinodal ofereix una preciosa oportunitat, a la llum de l'ensenyament del Concili Vaticà II, de centrar la correlació entre la riquesa de vocacions, carismes i ministeris arrelats en el baptisme per una part, i el ministeri ordenat de l'altra, vist com un do i una tasca irrenunciable al servei del Poble de Déu. En particular:

a. en la perspectiva traçada pel Concili Vaticà II, es reafirma la necessària relació entre sacerdoti comú i sacerdoti ministerial. Entre tots dos no hi ha oposició, ni competència o espai per a reivindicacions: es demana que es reconegui la seva complementarietat;

b. les Assemblees continentals expressen un reconeixement pel do del sacerdoti ministerial i, al mateix temps, el desig profund de la seva renovació en una perspectiva sinodal. Assenyalen la dificultat d'implicar una part dels preveres en el procés sinodal i assenyalen la preocupació generalitzada per un exercici del ministeri ordenat no adequat als reptes del nostre temps, lluny de la vida i les necessitats de les persones, sovint centrat en l'àmbit litúrgico-sacramental. També manifesten la preocupació per la solitud en què viuen molts preveres i en subratllen la necessitat de cura, amistat i suport;

c. el Concili Vaticà II ensenya que «el ministeri eclesiàstic establert per Déu és exercit en diversos ordes per aquells que ja d'antic són anomenats bisbes, preveres i diaques» (LG 28). De les Assemblees continentals sorgeix la petició que el ministeri ordenat, en la diversitat de tasques, sigui per a tots un testimoni viu de comunió i de servei en la lògica de la gratuïtat evangèlica. També expressen el desig que bisbes, preveres i diaques exerceixin el seu ministeri d'orientació i d'unitat en un estil sinodal, per a reconèixer i valorar els dons i els carismes presents en la comunitat, per a fomentar i acompanyar processos d'assumpció comunitària de la missió, per a garantir decisions en línia amb l'Evangeli i en l'escolta de l'Esperit Sant. També es demana una renovació dels programes dels seminaris, de manera que estiguin més orientats en un sentit sinodal i més en contacte amb tot el Poble de Déu;

d. en relació amb aquesta concepció del ministeri ordenat al servei de la vida baptismal, se subratlla com el clericalisme és una força que aïlla,

separa i, per tant, debilita i dissipa les energies d'una Església sana i tota ministerial, i s'indica la formació com a via privilegiada per a superar-lo amb eficàcia. Se subratlla a més que el clericalisme no es veu com a exclusiva dels ministres ordenats, sinó que està present de diferents maneres en tots els components del Poble de Déu;

e. en moltes regions, la confiança en els ministres ordenats, en els que desenvolupen càrrecs eclesials, en les institucions eclesials i en el conjunt de l'Església s'ha vist minada per les conseqüències de «l'escàndol dels abusos comesos per membres del clergat o per persones que

f. exercien un encàrrec eclesial i constitueix un obstacle especialment rellevant en el camí a recórrer junts: en primer lloc i sobretot els abusos a menors i persones vulnerables, però també els d'altre gènere (espirituals, sexuals, econòmics, d'autoritat, de consciència). Es tracta d'una ferida oberta, que continua provocant dolor a les víctimes i als qui els han sofert, a les seves famílies i les seves comunitats» (DTC 20).

Pregunta per al discerniment

Com es pot promoure en l'Església tant una mentalitat com formes concretes de corresponsabilitat perquè la relació entre els ministeris baptismals i el ministeri ordenat sigui fecunda? Si l'Església és tota ministerial, com podem comprendre els dons específics dels ministres ordenats a l'interior de l'únic Poble de Déu en una perspectiva missionera?

Suggeriments per a la pregària i la reflexió preparatòria

1. Quina relació té el ministeri dels preveres, «consagrats per a predicar l'Evangeli i pasturar els fidels i celebrar el culte diví» (LG 28), amb els ministeris baptismals? Quina relació té aquest triple ofici del ministeri ordenat amb l'Església com a Poble profètic, sacerdotal i reial?

2. En l'Església local els preveres «formem amb el propi bisbe un sol presbiteri» (LG 28). Com fer créixer aquesta unitat entre el bisbe i el seu presbiteri per a un servei més eficaç al Poble de Déu confiat a la cura del bisbe?

3. L'Església s'enriqueix amb el ministeri de tants preveres que pertanyen a instituts de vida consagrada i societats de vida apostòlica. Com el seu ministeri, caracteritzat pel carisma de l'institut al que pertanyen, pot promoure una Església més sinodal?

4. Com s'ha de comprendre el ministeri del diaca permanent dins d'una Església sinodal missionera?

5. Quines directrius es podrien adoptar per a la reforma dels currículums de formació en els seminaris i en les escoles de teologia per tal de promoure el caràcter sinodal de l'Església? De quina manera la formació

dels preveres pot relacionar-se més estretament amb les realitats pastorals i amb la vida de la porció del Poble de Déu al qual estan cridats a servir?

6. Quins itineraris de formació s'haurien d'adoptar per a fer créixer en l'Església una com- prensió de la ministerialitat que no es redueixi al ministeri ordenat, sinó que al mateix temps el valori?

7. Com podem discernir junts les maneres com el clericalisme, ja sigui en el clergat o els laics, impedeix la plena expressió tant de la vocació del ministeri ordenat en l'Església com de la dels altres membres del Poble de Déu? Com podem trobar maneres de superar-lo junts?

8. És possible que, especialment en llocs on el nombre de ministres ordenats és molt baix, els laics puguin assumir el paper de responsables de la comunitat? Quines implicacions té això per a la comprensió del ministeri ordenat?

9. Tal com proposen alguns continents, és possible obrir una reflexió sobre la possibilitat de revisar, almenys en algunes àrees, la disciplina sobre l'accés al presbiterat d'homes casats?

10. Com una comprensió del ministeri ordenat i una formació de candidats més arrelada en la visió de l'Església sinodal missionera pot contribuir als esforços per tal d'evitar que es repeteixin els abusos sexuals i altres formes d'abús?

B 2.5. Com es pot renovar i promoure el ministeri del bisbe des d'una perspectiva sinodal missionera?

El ministeri del bisbe està arrelat en l'Esquiritura i es desenvolupa en la Tradició en fidelitat a la voluntat de Crist. Fidel a aquesta Tradició, el Concili Vaticà II va proposar un ric ensenyament sobre els bisbes, «successors dels Apòstols, que junt amb el successor de Pere, vicari de Crist i cap visible de tota l'Església, regeixen la casa del Déu vivent» (LG 18). El capítol de *Lumen gentium* sobre la constitució jeràrquica de l'Església afirma la sacramentalitat de l'episcopat i sobre aquesta base desenvolupa el tema de la col·legalitat (LG 22-23) i del ministeri episcopal com a exercici dels tres oficis (*tria munera*, LG 24-27). El Sínode dels Bisbes es va establir com a organisme que permetés als bisbes participar amb el bisbe de Roma en la sol·licitud per tota l'Església. La invitació a viure la dimensió sinodal amb més intensitat demana un renovat aprofundiment del ministeri episcopal per tal de situar-lo més sòlidament en un marc sinodal. En particular:

a. el Col·legi episcopal, juntament amb el Pontífex Romà que n'és el cap i mai sense ell, és subjecte d'una «potestat suprema i plena sobre tota l'Església» (LG 22), participa en el procés sinodal ja sigui quan cada

bisbe inicia, guia i conclou la consulta del Poble de Déu que té confiat, ja sigui quan els bisbes reunits exerceixen el carisma del discerniment, en els Sínodes o Consells de jerarques de les Esglésies catòliques orientals i en les Conferències episcopals, en les Assemblees continentals, i, de manera peculiar, en l'Assemblea sinodal;

b. als bisbes, successors dels apòstols, que han rebut «el servei de la comunitat [...] i presideixen en el lloc de Déu el ramat del qual són els pastors» (LG 20), les Assemblees continentals els demanen una conversió sinodal. Si el Concili Vaticà II els recorda que «l'encàrrec que el Senyor va fer als pastors del seu poble és un veritable servei» (LG 24), el procés sinodal els crida a viure una confiança radical en l'acció de l'Esperit Sant en les seves comunitats, sense considerar la participació de tots una amenaça al seu ministeri de guies. Més aviat, els insta a ser principi d'unitat en la seva Església, cridant tots (preveres i diaques, consagrats i consagrades, fidels laics i laiques) a caminar junts com a Poble de Déu i promoure un estil sinodal d'Església;

c. la consulta al Poble de Déu ha posat de manifest com esdevenir una Església més sinodal també comporta una més àmplia implicació de tots en el discerniment, i això requereix un replantejament dels processos de presa de decisions. En conseqüència, emergeix la petició d'estructures de govern adequades que responguin a l'exigència d'una més gran transparència i responsabilitat, el que repercutirà en la manera com s'exerceix el ministeri del bisbe. Això també suscita resistències, pors o una sensació de desorientació. En particular, mentre alguns demanen una implicació més gran de tots els fidels i, per tant, un exercici "menys exclusiu" del paper dels bisbes, altres expressen dubtes i tenen por del perill d'una deriva inspirada en els processos de la democràcia política;

d. igualment forta és la consciència que tota l'autoritat en l'Església procedeix de Crist i està guiada per l'Esperit Sant. La diversitat de carismes sense l'autoritat esdevé anarquia, de la mateixa manera que el rigor de l'autoritat sense la riquesa de carismes, dels ministeris i de les vocacions esdevé en dictadura. L'Església és, al mateix temps, sinodal i jeràrquica, i per això un exercici sinodal de l'autoritat episcopal es connota com a acompanyament i salvaguarda de la unitat. La via per a comprendre de nou el ministeri episcopal és la pràctica de la sinodalitat, que uneix en la unitat les diferències de dons, carismes, ministeris i vocacions que l'Esperit suscita en l'Església;

e. per a procedir a la renovació del ministeri episcopal dins d'una Església més plenament sinodal es necessiten canvis culturals i estructurals, molta confiança mútua i, sobretot, confiança en el guiatge del Senyor. Per això les Assemblees continentals esperen que la dinàmica de la conversa en

l'Esperit pugui entrar en la vida quotidiana de l'Església i animar reunions, consultes, òrgans de decisió, afavorint la construcció d'un sentiment de confiança recíproca i la formació d'un consens efectiu;

f. el ministeri del bisbe inclou també la pertinença al Col·legi episcopal i, per tant, l'exercici de la corresponsabilitat per l'Església universal. Aquest exercici també forma part de la perspectiva de l'Església sinodal, «en l'esperit d'una “sana descentralització”», per tal de «deixar a la competència dels pastors la facultat de resoldre en l'exercici de “la seva pròpia tasca de mestres” i de pastors les qüestions que coneixen bé i que no afecten la unitat de doctrina, de disciplina i de comunió de l'Església, actuant sempre amb aquest esperit de corresponsabilitat que és fruit i expressió del *mysterium communionis* específic que és l'Església» (PE II,2; cf. EG 16; DV 7).

Pregunta per al discerniment

Com entenem la vocació i la missió del bisbe en una perspectiva sinodal missionera? Quina renovació de la visió i de les formes d'exercici concretes del ministeri episcopal es demanen en una Església sinodal caracteritzada per la corresponsabilitat?

Suggeriments per a la pregària i la reflexió preparatòria

1. «Els bisbes, d'una manera eminent i visible, ocupen el lloc del mateix Crist, Mestre, Pastor i Pontífex, i obren en nom d'ell» (LG 21). Quina relació té aquest ministeri amb el dels preveres, «consagrats per a predicar l'Evangeli i pasturar els fidels i per a celebrar el culte diví» (LG 28)? Quina relació té aquest triple ofici dels ministres ordenats amb l'Església com a Poble profètic, sacerdotal i reial?

2. De quina manera l'exercici del ministeri episcopal demana la consulta, la col·laboració i la participació del Poble de Déu en els processos de presa de decisions?

3. En base a quins criteris un bisbe pot autoavaluar-se i ser valorat en el desenvolupament del seu servei en un estil sinodal?

4. En quins casos un bisbe podria sentir-se obligat a prendre una decisió diferent a la del consell ponderat ofert pels òrgans consultius? Quina seria la base d'aquesta decisió?

5. Quina és la naturalesa de la relació entre el «sentit sobrenatural de la fe» (LG 12) i el servei magisterial del bisbe? Com podem comprendre i articular millor les relacions entre l'Església sinodal i el ministeri del bisbe? Els bisbes han de discernir junts o separadament dels altres membres del Poble de Déu? Les dues opcions (junts i separats) tenen cabuda en una Església sinodal?

6. Com es pot assegurar la cura i l'equilibri dels tres oficis (santificar, ensenyar, governar) en la vida i el ministeri del bisbe? Fins a quin punt els models actuals de vida i de ministeri episcopal permeten que el bisbe sigui una persona de pregària, un mestre de la fe i un administrador savi i eficaç, i que mantingui els tres rols en tensió creativa i missionera? Com es pot revisar el perfil del bisbe i el procés de discerniment per a identificar-ne els candidats des d'una perspectiva sinodal?

7. Com ha d'evolucionar el paper del bisbe de Roma i l'exercici del seu primat en una Església sinodal?

B 3 Participació, tasques de responsabilitat i autoritat

Quins processos, estructures i institucions són necessaris en una Església sinodal missionera

B 3.1. Com s'ha de renovar el servei de l'autoritat i l'exercici de la responsabilitat en una Església sinodal missionera?

Una Església constitutivament sinodal està cridada a articular el dret de tothom a participar en la vida i la missió de l'Església en virtut del Baptisme amb el servei de l'autoritat i l'exercici de la responsabilitat que, en diverses formes, es confia a alguns. L'itinerari sinodal és una oportunitat per a discernir quines són les modalitats adequades al nostre temps per a fer aquesta articulació. La primera fase ha permès recollir algunes idees per a ajudar respecte a això:

a. autoritat, responsabilitat i rols de govern –a vegades indicats sintèticament amb el terme anglès *leadership*– es declinen en una varietat de formes dins de l'Església. L'autoritat en la vida consagrada, en els moviments i les associacions, en les institucions relacionades amb l'Església (com ara universitats, fundacions, escoles, etc.) és diferent de la que deriva del sagrament de l'Orde; així com l'autoritat espiritual lligada a un carisma és diferent de la lligada a un servei ministerial. Entre aquestes formes se salvaguarden les diferències, sense oblidar que totes tenen en comú el fet de ser un servei en l'Església;

b. en particular, totes comparteixen la crida a conformar-se a l'exemple del Mestre, que deia d'ell mateix: «Jo soc entre vosaltres com el qui serveix» (Lc 22,27). «Per als deixebles de Jesús, ahir, avui i sempre, l'única autoritat és l'autoritat del servei»¹⁶. Aquestes són les coordenades fonamentals per

16 FRANCESC, *Discurs amb motiu del 50è aniversari de la institució del Sínode dels Bisbes*, 17 d'octubre de 2015.

a créixer en l'exercici de l'autoritat i la responsabilitat, en totes les seves formes i a tots els nivells de la vida de l'Església. És la perspectiva d'aquella conversió missionera

c. «destinada a renovar l'Església segons la imatge de la missió d'amor pròpia de Crist» (PE I, 2);

d. en aquesta línia, els documents de la primera fase expressen algunes característiques de l'exercici de l'autoritat i de la responsabilitat en una Església sinodal missionera: actitud de servei i no de poder o control, transparència, encoratjament i promoció de les persones; capacitat i competència de visió, de discerniment, d'inclusió, de col·laboració i de delegació. Sobretot se subratlla l'actitud i la disponibilitat a l'escolta. Per això s'insisteix en la necessitat d'una formació específica en aquestes competències per a qui ocupa càrrecs de responsabilitat i autoritat, així com en la posada en marxa de procediments de selecció més participatius, particularment per als bisbes;

e. la perspectiva de la transparència i la de retre comptes és fonamental per a un exercici autènticament evangèlic de l'autoritat i de la responsabilitat. Tanmateix, aquesta també suscita pors i resistències. Per això és important confrontar-se seriosament, amb una actitud de discerniment, amb les adquisicions més recents de les ciències de la gestió i del lideratge. A més, la conversa de l'Esperit s'indica com una modalitat de gestió dels processos de presa de decisions i de construcció del consens capaç de generar confiança i afavorir un exercici de l'autoritat adequat a una Església sinodal;

f. les Assemblees continentals també assenyalen experiències d'apropiació del poder i dels processos de presa de decisions per part d'alguns que ocupen llocs d'autoritat i de responsabilitat. Vinculen aquestes experiències a la cultura del clericalisme i a les diferents formes d'abús (sexual, financer, espiritual i de poder), que erosionen la credibilitat de l'Església i comprometen l'eficàcia de la seva missió, especialment en aquelles cultures on el respecte a l'autoritat és un valor important.

Pregunta per al discerniment

Com es pot comprendre i exercir l'autoritat i la responsabilitat al servei de la participació de tot el Poble de Déu? Quina renovació de la comprensió i de les formes d'exercici concretes de l'autoritat, la responsabilitat i el govern, és necessària per a créixer com a Església sinodal missionera?

Suggeriments per a la pregària i la reflexió preparatòria

1. L'ensenyament del Concili Vaticà II sobre la participació de tots en la vida i en la missió de l'Església és rebut efectivament en la consciència i en la praxi de les Esglésies locals, de manera particular dels pastors i dels qui

exerceixen funcions de responsabilitat? Què pot afavorir-ne una consciència i una valoració més profundes en el compliment de la missió de l'Església?

2. A l'Església hi ha rols d'autoritat i de responsabilitat no lligats al sagrament de l'Orde, que s'exerceixen al servei de la comunió i la missió en els instituts de vida consagrada i les societats de vida apostòlica, en les associacions i els moviments laicals, en els moviments eclesials i les noves comunitats, etc. Com podem promoure un exercici adient d'aquestes formes d'autoritat en una Església sinodal i com podem viure-hi la relació amb l'autoritat ministerial dels pastors?

3. Quins elements han de formar part de la formació a l'autoritat de tots els responsables eclesials? Com es pot incentivar la formació al mètode de la conversa en l'Esperit i la seva aplicació autèntica i incisiva?

4. Com poden ser les línies de reforma de seminaris i cases de formació, per tal que puguin estimular els candidats al ministeri ordenat a créixer en un estil d'exercici de l'autoritat adient en una Església sinodal? Com s'han de repensar la *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* i els documents de la seva aplicació a nivell nacional? Com s'han de reorientar els plans d'estudis de les escoles de teologia?

5. Quines formes de clericalisme persisteixen en la comunitat cristiana? Encara es té una percepció de distància entre els fidels laics i els pastors: què pot ajudar a superar-la? Quines formes d'exercici de l'autoritat i de la responsabilitat s'han de superar perquè no són adequades a una Església constitutivament sinodal?

6. En quina mesura l'escassetat de preveres en algunes regions és un estímul per a interrogar-se sobre la relació entre ministeri ordenat, govern i assumpció de responsabilitats en la comunitat cristiana?

7. Què podem aprendre sobre l'exercici de l'autoritat i de la responsabilitat de les altres Esglésies i Comunitats eclesials?

8. En cada època, l'exercici de l'autoritat i de la responsabilitat dins de l'Església està influenciat pels models de gestió i per l'imaginari del poder que prevalen en la societat. De quina manera podem prendre'n consciència i exercitar un discerniment evangèlic sobre les pràctiques d'exercici de l'autoritat vigents a l'Església i a la societat?

B 3.2 Com podem desenvolupar de manera autènticament sinodal les pràctiques de discerniment i els processos de presa de decisions, accentuant el protagonisme de l'Esperit?

Com Església sinodal estem cridats a discernir junts quins passos es poden fer per a complir la missió d'evangelització, subratllant el dret de tots a participar en la vida i la missió de l'Església i demanant l'aportació

insubstituïble de tot batejat. A la base de tot discerniment hi ha el desig de fer la voluntat del Senyor i el creixement en la familiaritat amb Ell a través de la pregària, la meditació de la Paraula i la vida sacramental, que ens fa capaços d'escollir com Ell escolliria. Pel que fa al lloc del discerniment en una Església sinodal missionera:

a. de les Assemblees continentals sorgeix amb força el desig de processos de presa de decisions més compartits, capaços d'integrar la contribució de tot el Poble de Déu, però també les habilitats que tenen alguns, així com implicar aquells que per diferents motius romanen al marge de la vida de la comunitat, com les dones, els joves, les minories, els pobres i els exclosos. Aquest desig s'expressa amb la insatisfacció per formes d'exercici de l'autoritat en què les decisions es prenen sense consultar;

b. les Assemblees continentals constaten la por d'alguns que veuen en competència la dimensió sinodal i la jeràrquica, totes dues constitutives per a l'Església. Però també apareixen indicadors de signe contrari. Un primer exemple és l'experiència que, quan l'autoritat pren decisions dins de processos de tipus sinodal, la comunitat aconsegueix reconèixer-ne més fàcilment la legitimitat i acollir-la. Un segon exemple és la consciència que la manca d'intercanvi amb la comunitat debilita el rol de l'autoritat, reduint-lo de vegades a un exercici d'afirmació de poder. Un tercer exemple és l'atribució de responsabilitats eclesials a fidels laics, que les exerceixen de manera constructiva i no d'oposició, en regions on el nombre de ministres ordenats és molt escàs;

c. l'àmplia adopció del mètode de la conversa en l'Esperit durant la fase de consulta ha permès a molts fer l'experiència d'alguns dels elements d'un procés de discerniment comunitari i de modalitats participatives de construcció del consens, sense amagar els conflictes ni crear polaritzacions;

d. els que desenvolupen tasques de govern i de responsabilitat estan cridats a suscitar, facilitar i acompanyar processos de discerniment comunitari que incloguin l'escolta del Poble de Déu. Particularment, pertoca a l'autoritat del bisbe un servei fonamental d'animació i de validació del caràcter sinodal d'aquests processos i de confirmació de la fidelitat de les conclusions que han sorgit durant el seu desenvolupament. En particular, pertoca als pastors verificar la consonància entre les aspiracions de les seves comunitats i el «dipòsit sagrat de la Paraula de Déu confiat a l'Església» (DV 10), consonància que permet considerar aquestes aspiracions com a expressió genuïna del sentit de la fe del Poble de Déu;

e. la perspectiva del discerniment comunitari interpel·la l'Església a tots els nivells i en totes les seves articulacions i formes organitzatives. A més de les estructures parroquials i diocesanes, també concerneix els processos de presa de decisions d'associacions, moviments i grups laicals,

on s'entrecreuen mecanismes institucionals que preveuen ordinàriament el recurs d'instruments com el vot. Qüestiona la manera com els òrgans de decisió de les institucions vinculades a l'Església (escoles, universitats, fundacions, hospitals, centres d'acollida i acció social, etc.) identifiquen i formulen directius de funcionament. Finalment, interpel·la els instituts de vida consagrada i les societats de vida apostòlica la manera com connecten les especificitats dels seus carismes amb les seves constitucions (cf. DTC 81);

f. adoptar processos de presa de decisions que recorren de manera habitual al discerniment comunitari exigeix una conversió que és personal, comunitària, cultural i institucional, així com una inversió en formació.

Pregunta per al discerniment

Com podem pensar processos de presa de decisions més participatius, que deixin espai a l'escolta i el discerniment comunitari, recolzats per l'autoritat entesa com a servei d'unitat?

Suggeriments per a la pregària i la reflexió preparatòria

1. Quin espai té en els nostres processos de presa de decisions l'escolta de la Paraula de Déu? Com deixem espai al protagonisme de l'Esperit Sant concretament i no només verbalment?

2. Com la conversa en l'Esperit, que obre al dinamisme del discerniment comunitari, pot contribuir a la renovació dels processos de presa de decisions en l'Església? Com pot ser "institucionalitzada" i esdevenir una pràctica ordinària? Quins canvis en el dret canònic són necessaris?

3. Com es pot promoure el ministeri del dinamitzador de processos de discerniment comunitari, assegurant que els qui el duen a terme tinguin una formació i un acompanyament adequats? Com podem formar ministres ordenats per acompanyar processos de discerniment comunitari?

4. Com es pot afavorir la participació de dones, joves, minories i veus marginades en els processos de discerniment i de presa de decisions?

5. Com una articulació més clara entre la totalitat del procés de presa de decisions i el moment específic de la presa de decisions, pot ajudar-nos a identificar millor el que pertoca als diversos actors en cada fase? Com entenem la relació entre procés de presa de decisions i discerniment en comú?

6. De quina manera els consagrats i les consagrades poden i han de participar en els processos de presa de decisions de les Esglésies locals? Què podem aprendre de la seva experiència i de les seves diverses espiritualitats en matèria de discerniment i processos de presa de decisions? Què podem aprendre d'associacions, moviments i grups laicals?

7. Com podem afrontar de manera constructiva els casos en què l'autoritat consideri que no pot confirmar les conclusions assolides per un

procés de discerniment comunitari i prengui una decisió en una direcció diferent? Quina mena de restitució aquesta autoritat hauria d'oferir als qui han participat en el procés?

8. Què podem aprendre de la societat i de la cultura en termes de gestió de processos participatius? Quins models, en canvi, poden ser un obstacle per a construir una Església més sinodal?

9. Quines aportacions podem acollir de l'experiència de les altres Esglésies i Comunitats eclesial? I de la de les altres religions? Quins estímuls de les cultures indígenes, minoritàries i dels oprimits ens poden ajudar a repensar els nostres processos de presa de decisions? Quines intuïcions ens venen de les experiències que es fan en l'entorn digital?

B 3.3. Quines estructures es poden desenvolupar per a consolidar una Església sinodal missionera?

Les Assemblees continentals expressen amb força el desig que la manera de procedir sinodal, experimentada en el camí actual, penetri en la vida quotidiana de l'Església a tots els nivells, renovant les estructures que hi ha –a partir dels Consells pastorals diocesans i parroquials, els Consells dels afers econòmics, els Sínodes diocesans o eparquials– o bé instituint-ne de noves. Sense disminuir la importància de la renovació de les relacions en el Poble de Déu, la intervenció en les estructures és indispensable per a consolidar els canvis a llarg termini. Particularment:

a. per a no quedar-se només en un exercici en el paper o confiat només a la bona voluntat de les persones, la corresponsabilitat en la missió derivada del Baptisme s'ha de concretar en formes estructurals. Per tant, calen marcs institucionals adequats, així com espais en què es pugui practicar el discerniment comunitari de manera regular. No es tracta d'una petició de re- distribució del poder, sinó de l'exigència que sigui possible l'exercici efectiu de la corresponsabilitat derivada del Baptisme. Aquest confereix a cada persona drets i deures, que s'han de poder exercir segons els carismes i els ministeris de cadascun;

b. per això és necessari que les estructures i les institucions funcionin amb procediments adients: transparents, focalitzats en la missió, oberts a la participació, capaços de deixar lloc a les dones, els joves, les minories, els pobres i els marginats. Això és cert per als organismes de participació ja esmentats, el paper dels quals s'ha de confirmar i consolidar, però també és cert per als òrgans de decisió d'associacions, moviments i noves comunitats; per als òrgans de govern d'instituts de vida consagrada i societats de vida apostòlica (d'una manera adequada al carisma particular de cadascun d'ells); per a les múltiples i diverses institucions, sovint també subjectes a la normativa civil, a través de les que es realitza l'acció missionera i el servei

de la comunitat cristiana: escoles, hospitals, universitats, mitjans de comunicació, centres d'acollida i d'acció social, centres culturals, fundacions, etc.;

c. la petició d'una reforma d'estructures i institucions i mecanismes de funcionament en el sentit de la transparència és especialment forta en els contextos més marcats per la crisi dels abusos (sexuals, econòmics, espirituals, psicològics, institucionals, de consciència, de poder, de jurisdicció). Part del problema sovint és la gestió inadequada dels casos d'abús i que posa en dubte mecanismes, procediments de funcionament d'estructures i institucions eclesials, així com la mentalitat de les persones que hi treballen. La perspectiva de la transparència i de la corresponsabilitat també suscita por i resistències; per això cal aprofundir el diàleg, creant oportunitats per a compartir i confrontar a tots els nivells;

d. el mètode de conversa en l'Esperit es revela especialment valuós per a reconstruir la confiança en els contextos on, per diverses raons, s'ha instaurat un clima de desconfiança entre els diferents membres del Poble de Déu. Un camí de conversió i de reforma, en l'escolta de la veu de l'Esperit, demana estructures i institucions capaces d'acompanyar-lo i donar-lo suport. Al mateix temps, però, les Assemblees continentals expressen amb força el convenciment que

e. les estructures totes soles no són suficients, sinó que és necessari també un canvi de mentalitat, per al que cal invertir en formació;

f. a més, també sembla oportú actuar en l'àmbit del dret canònic: reequilibrant la relació entre el principi d'autoritat, fortament afirmat en la normativa vigent, i el principi de participació; reforçant l'orientació sinodal dels organismes ja existents; creant nous organismes, quan això sembli necessari per a les exigències de la vida de la comunitat; vetllant per l'aplicació efectiva de la normativa vigent.

Pregunta per al discerniment

Una Església sinodal necessita viure la corresponsabilitat i la transparència: de quina manera aquesta consciència pot ser la base per a la reforma d'institucions, estructures i procediments, per tal de consolidar el canvi en el temps?

Suggeriments per a la pregària i la reflexió preparatòria

1. Com han de canviar les estructures canòniques i els procediments pastorals per afavorir la corresponsabilitat i la transparència? Disposem d'estructures adequades per a garantir la participació o en necessitem de noves?

2. De quina manera el dret canònic pot contribuir a renovar estructures i institucions? Quins canvis semblen necessaris o oportuns?

3. Quins obstacles (mentals, teològics, pràctics, organitzatius, financers, culturals) s'interposen a la transformació dels organismes de partici-

pació que actualment preveu el dret canònic en òrgans de discerniment comunitari efectiu? Quines reformes es necessiten perquè puguin sostenir la missió de manera eficaç, creativa i vital? Com és possible fer-les més obertes a la presència i a la contribució de les dones, els joves, els pobres, els migrants, els membres de minories i d'aquells que per diferents raons es troben al marge de la vida de la comunitat?

4. De quina manera la perspectiva de l'Església sinodal interpel·la les estructures i els procediments de la vida consagrada i de les diferents formes d'associació laicals? I el funcionament de les institucions relacionades amb l'Església?

5. En quins àmbits de la vida de les institucions cal un esforç més gran de transparència (rendició de comptes econòmica i financera, selecció dels candidats als llocs de responsabilitat, nomenaments, etc.)? Quins instruments podem utilitzar per a fer-ho?

6. La perspectiva de la transparència i de l'obertura a processos de consulta i de discerniment en comú també suscita temors. Com es manifesten? De què tenen por els que expressen aquests temors? Com es poden afrontar i superar aquestes pors?

7. En quina mesura és possible distingir entre membres d'una institució i la institució mateixa? Les responsabilitats de la mala gestió dels casos d'abús són individuals o sistèmiques? De quina manera la perspectiva sinodal pot contribuir a crear una cultura de prevenció dels abusos de qualsevol tipus?

8. Què podem aprendre de la manera com les institucions públiques i el dret públic i civil cerquen donar resposta a l'exigència de transparència i de rendició de comptes que prové de la societat (separació de poders, òrgans de control independents, obligacions de fer públics determinats procediments, límits a la durada dels càrrecs, etc.)?

9. Què podem aprendre de l'experiència de les altres Esglésies i Comunitats eclesials pel que fa al funcionament d'estructures i institucions en un estil sinodal?

B 3.4 Com podem configurar instàncies de sinodalitat i col·legialitat que impliquin agrupacions d'Esglésies locals?

La primera fase del procés sinodal ha posat de relleu el paper de les instàncies de sinodalitat i col·legialitat que agrupen diverses Esglésies locals: les Estructures jeràrquiques orientals i, a l'Església llatina, les Conferències episcopals (cf. PE I, 7), que, amb el desenvolupament de l'etapa continental, han practicat una instància ulterior de sinodalitat i col·legialitat. Els documents elaborats en les diferents etapes subratllen com la consulta del Poble de Déu a les Esglésies locals i les etapes de discerniment successives han

estat una veritable experiència d'escolta de l'Esperit a través de l'escolta d'uns i altres. De la riquesa d'aquesta experiència en podem extreure idees per a construir una Església cada vegada més sinodal:

a. el procés sinodal pot esdevenir «un dinamisme de comunió que inspira totes les decisions eclesials»¹⁷, perquè implica realment tots els subjectes –el Poble de Déu, el Col·legi episcopal, el bisbe de Roma–, cadascun segons la seva funció. El desenvolupament ordenat de les etapes d'aquest Sínode ha fet esvaïr la por que la consulta al Poble de Déu comportés un afebliment del ministeri dels pastors. Al contrari, la consulta ha estat possible perquè cada bisbe l'ha iniciada, com a «principi visible i fonament de la unitat» (LG 23), en la seva Església. Posteriorment, en les Estructures jeràrquiques orientals i en les Conferències episcopals, els pastors han dut a terme un acte de discerniment col·legial ponderant les aportacions que provenien de les Esglésies locals. Així, el procés sinodal ha promogut un exercici real de la col·legialitat episcopal en una Església tota sinodal;

b. la qüestió de l'exercici de la sinodalitat i de la col·legialitat en instàncies que impliquen grups d'Esglésies locals que comparteixen tradicions espirituals, litúrgiques i disciplinàries, de contigüïtat geogràfica i de proximitat cultural, a partir de Conferències episcopals, requereixen una reflexió teològica i canònica renovada: en aquestes «la *communio Episcoporum* s'ha expressat en el servei de la *communio Ecclesiae* fonamentada en la *communio fidelium*» (PE I,7);

c. una de les raons per afrontar aquesta tasca sorgeix a *Evangelii gaudium*: «No és convenient que el Papa reemplaci els episcopats locals en el discerniment de totes les problemàtiques que es plantegen als seus territoris. En aquest sentit, percebo la necessitat d'avançar en una saludable “descentralització”» (n. 16). Amb motiu del 50è aniversari de la institució del Sínode dels bisbes, el Sant Pare va precisar que la sinodalitat no s'exerceix només al nivell de les Esglésies locals i al de l'Església universal, sinó també al nivell de les agrupacions d'Esglésies, com les Províncies i les Regions Eclesiàstiques, els Concilis particulars i sobretot les Conferències episcopals: «Hem de reflexionar com realitzar encara més, a través d'aquests organismes, les instàncies intermèdies de la col·legialitat, potser integrant i actualitzant alguns aspectes de l'antic ordenament eclesiàstic»¹⁸.

17 FRANCESC, *Discurs amb motiu del 50è aniversari de la institució del Sínode dels Bisbes*, 17 d'octubre de 2015.

18 *Ibidem*.

Pregunta per al discerniment

A la llum de l'experiència sinodal viscuda fins ara, com la sinodalitat pot trobar una millor expressió en i a través d'institucions que impliquen grups d'Esglésies locals, com els Sínodes de Bisbes i els Consells de jerarques de les Esglésies catòliques orientals, les Conferències episcopals i les Assemblees continentals, perquè se les «concebi com a subjectes d'atribucions concretes, incloent també alguna autoritat doctrinal» (EG 32) en una perspectiva missionera?

Suggeriments per a la pregària i la reflexió preparatòria

1. La dinàmica sinodal d'escolta de l'Esperit a través de l'escolta dels uns als altres s'ofereix com la manera més practicable i convincent de traduir en acte la col·legialitat episcopal en una Església tota sinodal. A partir de l'experiència del procés sinodal:

- a. com es pot fer de l'escolta del Poble de Déu la forma habitual per a realitzar els processos de presa de decisions en l'Església a tots els nivells de la seva vida?
- b. com es pot realitzar l'escolta del Poble de Déu en les Esglésies locals? En particular, com es poden potenciar els organismes de participació, perquè siguin "llocs" efectius d'escolta i de discerniment eclesial?
- c. com podem repensar els processos de presa de decisions a nivell dels organismes episcopals de les Esglésies catòliques orientals i de les Conferències episcopals a partir de l'escolta del Poble de Déu en les Esglésies locals?
- d. Com podem integrar la instància continental en la normativa canònica?

2. Atès que la consulta en les Esglésies locals és escolta efectiva del Poble de Déu, el discerniment dels pastors assumeix el caràcter d'acte col·legial que confirma qualificadament allò que l'Esperit ha dit a l'Església a través del sentit de la fe del Poble de Déu:

- a. quin grau d'autoritat doctrinal es pot atribuir al discerniment de les Conferències episcopals? Com es regulen les Esglésies catòliques orientals en relació amb els seus organismes episcopals?
- b. quin grau d'autoritat doctrinal es pot atribuir al discerniment d'una Assemblea continental? O dels organismes que reuneixen les Conferències episcopals a escala continental o fins i tot internacional?
- c. quin rol cobreix el bisbe de Roma respecte a aquests processos que impliquen agrupacions d'Esglésies? De quina manera el pot exercir?

3. quins elements de l'antic ordenament eclesiàstic cal integrar i actualitzar per a fer efectivament de les Estructures jeràrquiques orientals, les Conferències episcopals i les Assemblees continentals instàncies intermèdies de sinodalitat i de col·legialitat?

4. El Concili Vaticà II afirma que tota l'Església i totes les seves parts es beneficien de la mútua comunicació dels respectius dons (cf. LG 13):

- a. quin valor poden tenir per a les altres Esglésies les deliberacions d'un Concili plenari, d'un Concili particular, d'un Sínode diocesà?
- b. quins punts pot treure l'Església llatina de la rica experiència sinodal de les Esglésies catòliques orientals?
- c. en quina mesura la convergència de diverses agrupacions d'Esglésies locals (Concilis particulars, Conferències episcopals, etc.) sobre un mateix tema compromet el bisbe de Roma a assumir-les a nivell de l'Església universal?
- d. de quina manera s'exerceix el servei de la unitat confiat al bisbe de Roma quan les instàncies locals poden adoptar orientacions disconformes entre elles? Quin espai hi ha per a una varietat d'orientacions entre regions diverses?

5. Què podem aprendre de l'experiència d'altres Esglésies i Comunitats eclesials sobre agrupacions d'Esglésies locals per a exercir la col·legialitat i la sinodalitat?

B 3.5 Com es pot potenciar la institució del Sínode perquè sigui expressió de la col·legialitat episcopal en una Església tota sinodal?

Amb el Motu proprio *Apostolica sollicitudo* (15 de setembre de 1965) sant Pau VI va instituir el Sínode com «un consell permanent de bisbes per a l'Església universal». D'aquesta manera acollia la petició de l'aula conciliar de garantir la participació dels bisbes en la sol·licitud per tota l'Església, tenint cura de precisar que «aquest Sínode, com tota institució humana, es pot perfeccionar amb el pas del temps». Amb la Constitució apostòlica *Episcopalis communio* (15 de setembre de 2018) el papa Francesc ha contribuït a aquest desitjat “perfeccionament”, transformant el Sínode d'esdeveniment circumscrit a una assemblea de bisbes a un procés d'escolta articulada per fases (cf. art. 4), en què tota l'Església i tots en l'Església –Poble de Déu, Col·legi episcopal, bisbe de Roma– hi participen:

- a. el Sínode 2021-2024 està manifestant clarament que el procés sinodal és el context més adequat per a l'exercici integrat del primat, de la col·legialitat i de la sinodalitat com a elements irrenunciables d'una Església en què cada subjecte desenvolupa la seva funció particular amb el millor de les seves possibilitats i en sinergia amb els altres;
- b. correspon al bisbe de Roma convocar l'Església en Sínode, convocant una Assemblea per a l'Església universal, així com iniciar, acompanyar i concloure el corresponent procés sinodal. Aquesta prerrogativa li pertoca com a «principi visible i fonament de la unitat, tant dels bisbes com de la multitud dels fidels» (LG 23);

c. d'ençà que «els bisbes, presos individualment, són el principi visible i el fonament de la unitat en les seves Esglésies particulars [...] i que en elles i a partir d'elles existeix l'Església catòlica una i única» (LG 23), correspon a cada bisbe diocesà iniciar, acompanyar i concloure la consulta del Poble de Déu en la seva Església. A la llum de la sol·licitud que els bisbes tenen per l'Església universal (cf. LG 23), també els correspon la responsabilitat de cooperar en aquells organismes supradiocesans en què es realitza l'exercici de la sinodalitat i de la col·legialitat, desenvolupant la funció del discerniment eclesial pròpia del ministeri episcopal;

d. encara que aquests organismes no reuneixin tot el Col·legi episcopal, el discerniment que els pastors duen a terme a través seu assumeix un caràcter col·legiat, per la mateixa finalitat de l'acte. En efecte, les Assemblees de bisbes en el procés sinodal tenen la tasca d'examinar els resultats de les consultes realitzades en les Esglésies locals, en què es manifesta el sentit de la fe del Poble de Déu. Com un acte no col·legial podria discernir el que l'Esperit diu a l'Església a través de la consulta del Poble de Déu que «no es pot equivocar en la seva creença» (LG 12)?;

e. l'experiència sinodal viscuda fins ara també ha mostrat que en una Església sinodal és possible desenvolupar un exercici efectiu de la col·legialitat. Encara que el discerniment sigui un acte que «pertany principalment a aquells que tenen la tasca de presidir l'Església» (LG 12), aquest ha guanyat en profunditat i rellevància en relació a les qüestions a tractar gràcies a l'aportació dels membres del Poble de Déu que han participat en les Assemblees continentals.

Pregunta per al discerniment

Sobre la base de la relació dinàmica i circular entre sinodalitat de l'Església, col·legialitat episcopal i primat petrí, com s'hauria de perfeccionar la institució del Sínode perquè esdevingui un espai segur i garantit d'exercici de la sinodalitat, assegurant la participació plena de tots –Poble de Déu, Col·legi episcopal i bisbe de Roma–, tot respectant les seves funcions específiques? Com es pot valorar l'experiment d'estendre la participació a un grup de “no bisbes” en la primera sessió de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes (octubre de 2023)?

Suggeriments per a la pregària i la reflexió preparatòria

1. El procés sinodal introdueix en l'Església «un dinamisme de comunió que inspira totes les decisions eclesials»¹⁹:

19 FRANCESC, *Discurs amb motiu del 50è aniversari de la institució del Sínode dels Bisbes*, 17 d'octubre de 2015.

- a. com aquest dinamisme pot esdevenir la modalitat habitual de procedir a tots els nivells de la vida de l'Església?
- b. com el principi d'autoritat s'insereix en el procés sinodal?
- c. com això modifica la comprensió de l'autoritat en l'Església als diferents nivells, inclosa la del bisbe de Roma?

2. La primera fase del procés sinodal implementa el moviment del particular a l'universal, amb la consulta del Poble de Déu en les Esglésies locals i els actes de discerniment successius, primer en les Estructures jeràrquiques orientals i en les Conferències episcopals, i després en les Assemblees continentals, per això:

- a. com es pot assegurar que la consulta reculli veritablement la manifestació del sentit de la fe del Poble de Déu que viu en una determinada Església?
- b. com es pot reforçar en les Estructures jeràrquiques orientals, en les Conferències episcopals i en les Assemblees continentals «el lligam profund entre el *sensus fidei* del Poble de Déu i la funció de magisteri dels pastors» (DP 14)?
- c. fins a quin punt és desitjable la presència de membres qualificats del Poble de Déu en les Assemblees de les Conferències episcopals, així com en les Assemblees continentals?
- d. quina funció poden realitzar els organismes eclesials establerts permanentment formats no només per bisbes, com la recentment establerta Conferència eclesial per a la Regió Amazònica?

3. En l'Assemblea de bisbes convocada a Roma, la segona fase de l'itinerari sinodal expressa la universalitat de l'Església que es posa a l'escolta del que l'Esperit vol dir al Poble de Déu:

- a. com aquesta Assemblea episcopal s'insereix a l'interior del procés sinodal?
- b. com realitza la continuïtat amb la primera fase del procés sinodal? És suficient la presència de testimonis qualificats de la primera fase per a garantir-la?
- c. si les Assemblees de les Conferències episcopals i les Assemblees continentals són actes de discerniment, com es caracteritza aquest acte de discerniment i quin valor té?

4. La tercera fase preveu el moviment de restitució dels resultats de l'Assemblea sinodal a les Esglésies locals per a la seva implementació: què pot ajudar perquè es realitzi plenament la "interioritat mútua" entre dimensió universal i dimensió local de l'única Església?

XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes al Poble de Déu

Carta

Benvolgudes germanes, benvolguts germans,

Quan els treballs de la primera sessió de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes s'apropen a la conclusió, volem donar gràcies a Déu, amb tots vosaltres, per la bonica i enriquidora experiència que hem viscut. Nosaltres hem viscut aquest temps beneït en profunda comunió amb tots vosaltres. Hem estat sostinguts per les vostres pregàries, portant amb nosaltres les vostres expectatives, les vostres preguntes, així com les vostres pors. Tal com va demanar el papa Francesc ja fa dos anys, s'ha iniciat un llarg procés d'escolta i de discerniment, obert a tot el Poble de Déu, ningú n'és exclòs, per a «caminar junts», sota el guiatge de l'Esperit Sant, deixebles missioners en el seguiment de Jesucrist.

La sessió que ens ha reunit a Roma des del 30 de setembre és una etapa important en aquest procés. En molts sentits, ha estat una experiència sense precedents. Per primera vegada, per invitació del papa Francesc, homes i dones han estat convidats, en virtut del seu baptisme, a asseure's a la mateixa taula per a participar no només en els debats, sinó també en les votacions d'aquesta Assemblea del Sínode dels Bisbes. Junts, en la complementarietat de les nostres vocacions, els nostres carismes i els nostres ministeris, hem escoltat intensament la Paraula de Déu i l'experiència dels altres. Amb l'ajuda del mètode de la conversa en l'Esperit, hem compartit amb humilitat les riqueses i les pobreses de les nostres comunitats en tots els continents, buscant discernir el que l'Esperit Sant vol dir a l'Església avui. D'aquesta manera també hem experimentat la importància d'afavorir els intercanvis recíprocs entre la tradició llatina i les tradicions de l'Orient cristià. A més, la participació de delegats fraters d'altres Esglésies i Comunitats eclesials ha enriquit profundament els nostres debats.

La nostra assemblea s'ha desenvolupat en el context d'un món en crisi, les ferides i les escandaloses desigualtats del qual han ressonat dolorosament en el nostre cor i han donat una gravetat especial a la nostra feina, sobretot perquè alguns de nosaltres veníem de països on la guerra fa estralls. Hem pregat per les víctimes de la violència homicida, sense oblidar tots aquells que s'han vist obligats per la misèria i la corrupció a prendre el perillós camí de la migració. Hem expressat la nostra solidaritat i el nostre compromís al costat de les dones i els homes de qualsevol lloc del món que estan treballant per a ser constructors de justícia i de pau.

Per invitació del Sant Pare, hem deixat un espai important al silenci, per a afavorir entre nosaltres l'escolta respectuosa i el desig de comunió en

l'Esperit. Durant la vetlla ecumènica d'obertura, hem experimentat com la set d'unitat creix en la contemplació silenciosa del Crist crucificat. De fet, la creu és l'única càtedra d'Aquell que, donant la vida per a la salvació del món, ha confiat els seus deixebles al Pare, perquè «tots siguin u» (Jn 17,21). Fermament units en l'esperança que ens dona la seva resurrecció, li hem confiat la nostra Casa comuna on ressonen els crits cada vegada més urgents de la terra i dels pobres: «*Laudate Deum!*» («Lloeu Déu!»), com ha recordat el papa Francesc al començament dels nostres treballs.

Dia a dia, hem sentit la crida urgent a la conversió pastoral i missionera. Perquè la vocació de l'Església és anunciar l'Evangelí no centrant-se en ella mateixa, sinó posant-se al servei de l'amor infinit amb què Déu estima el món (cf. Jn 3,16). Quan es va preguntar als sense sostre que viuen a prop de la plaça de Sant Pere sobre les seves expectatives respecte a l'Església amb motiu d'aquest sínodo, van respondre: «Amor!». Aquest amor ha de restar sempre el cor ardent de l'Església, un amor trinitari i eucarístic, com va recordar el Papa el 15 d'octubre, a la meitat de la nostra assemblea, evocant el missatge de santa Teresa de l'Infant Jesús. «És la confiança» la que ens dona l'audàcia i la llibertat interior que hem experimentat, sense dubtar a expressar amb llibertat i humilitat les nostres convergències i les nostres diferències, els nostres desitjos i les nostres preguntes.

I ara? Esperem que els mesos que ens separen de la segona sessió, l'octubre de 2024, permetin a tothom participar de manera concreta en el dinamisme de la comunió missionera que indica la paraula «sínodo». No es tracta d'una ideologia, sinó d'una experiència arrelada en la Tradició apostòlica. Com ens va recordar el Papa a l'inici d'aquest procés: «Comunió i missió poden córrer el risc de romandre termes una mica abstractes, si no es conrea una praxi eclesial que expressi la realitat concreta de la sinodalitat (...), afavorint la implicació real de tots» (9 d'octubre de 2021). Hi ha múltiples reptes i nombroses preguntes: l'informe de síntesi de la primera sessió concretarà els punts d'acord als quals hem arribat, posarà en evidència les qüestions obertes i indicarà com continuar el nostre treball.

Per a progressar en el seu discerniment, l'Església necessita posar-se a l'escolta absolutament de tothom, començant pels més pobres. Això demana per part seva un camí de conversió, que també és un camí de lloança: «Us enalteixo, Pare, Senyor del cel i de la terra, perquè heu revelat als senzills tot això que heu amagat als savis i als entesos» (Lc 10,21)! Es tracta de posar-se a escoltar aquells a qui se'ls ha denegat el dret a parlar en la societat o que se'n senten exclosos, fins i tot de l'Església. Escoltar les persones que són víctimes del racisme en totes les seves formes, en particular, en algunes regions, els pobles indígenes les cultures dels quals han estat menyspreades. Sobretot, l'Església del nostre temps té el deure d'escoltar, amb esperit de

conversió, els que han estat víctimes dels abusos comesos per membres del cos eclesial, i de comprometre's de manera concreta i estructural per tal que això no succeeixi més.

L'Església també necessita escoltar els laics, dones i homes, tots cridats a la santedat en virtut de la seva vocació baptismal: el testimoni dels catequistes, que en moltes situacions són els primers en anunciar l'Evangeli; la senzillesa i la vivacitat dels infants, l'entusiasme dels joves, les seves preguntes i les seves crides; els somnis de la gent gran, la seva saviesa i la seva memòria. L'Església necessita posar-se a l'escolta de les famílies, de les seves preocupacions educatives, del testimoni cristià que ofereixen en el món d'avui. Necessita acollir la veu d'aquells que volen implicar-se en els ministeris laics o en els organismes participatius de discerniment i de presa de decisions.

Per tal d'avançar més en el discerniment sinodal, l'Església necessita especialment encara més recollir les paraules i l'experiència dels ministres ordenats: els preveres, primers col·laboradors dels bisbes, el ministeri sacramental dels quals és indispensable per a la vida de tot el cos; els diaques que, a través del seu ministeri, signifiquen la sol·licitud de tota l'Església al servei dels més vulnerables. També necessita deixar-se interpel·lar per la veu profètica de la vida consagrada, sentinella vigilant de les crides de l'Esperit. També ha d'estar atenta a tots aquells que no comparteixen la seva fe, però busquen la veritat, i en els quals està present i operatiu l'Esperit, que «ofereix a tothom la possibilitat d'associar-se a aquest misteri pasqual de la manera que Déu sap» (*Gaudium et spes* 22,5).

«El món en què vivim, i que estem cridats a estimar i servir, fins i tot amb les seves contradiccions, exigeix que l'Església enforteixi les sinergies en tots els àmbits de la seva missió. Precisament el camí de la sinodalitat és el camí que Déu espera de l'Església del tercer mil·lenni» (Papa Francesc, 17 d'octubre de 2015). No hem de tenir por de respondre a aquesta crida. Maria, Mare de l'Església, la primera en el camí, ens acompanya en el nostre pelegrinatge. En les joies i en les penes, Ella ens mostra el seu Fill i ens convida a la confiança. I Ell, Jesús, és la nostra única esperança!

Ciutat del Vaticà, 25 d'octubre de 2023

Una Església Sinodal en Missió Informe de síntesi

Introducció

Benvolgudes germanes, benvolguts germans,

«Tots nosaltres hem estat batejats en un sol Esperit per formar un sol cos» (1Co 12,13). És l'experiència, plena d'alegria i d'agraïment, que hem fet en aquesta primera sessió de l'Assemblea sinodal, que s'ha celebrat del 4 al 29 d'octubre de 2023, sobre el tema «Per una Església sinodal. Comunió, participació, missió». Per la gràcia comuna del Baptisme, hem pogut viure junts amb un sol cor i una sola ànima, malgrat la diversitat dels nostres orígens, llengües i cultures. Com una coral hem intentat cantar en la varietat de les veus i en la unitat de les ànimes. L'Esperit Sant ens ha permès experimentar l'harmonia que només Ell sap generar: un do i un testimoniatge en un món esquinçat i dividit.

La nostra Assemblea s'ha desenvolupat mentre s'escampen velles i noves guerres en el món, amb el drama absurd d'innombrables víctimes. El crit dels pobres, del qui s'ha vist obligat a emigrar, del qui sofreix violència o pateix les conseqüències devastadores del canvi climàtic ha ressonat entre nosaltres, no només a través dels mitjans de comunicació, sinó també de les veus de molts, implicats personalment amb les seves famílies i els seus pobles en aquests tràgics esdeveniments. Hem portat tothom, en tot moment, en el nostre cor i en la pregària, preguntant-nos com les nostres Esglésies poden promoure camins de reconciliació, d'esperança, de justícia i de pau.

El nostreencontre s'ha desenvolupat a Roma, al voltant del successor de Pere, que ens ha confirmat en la fe i ens ha empès a ser audaços en la missió. Ha estat una gràcia començar el camí d'aquests dies amb una vetlla ecumènica, en la qual hem vist pregant al costat del Papa, a prop de la tomba de Pere, els caps i els representants de les altres confessions cristianes: la unitat fermenta silenciosament dins la Santa Església de Déu; ho veiem amb els nostres ulls i plens d'alegria us en donem testimoni. «Que n'és, de bo i agradable, viure tots junts els germans!» (Sl 133,1).

Per voluntat del Sant Pare, l'Assemblea ha reunit junts i al voltant dels bisbes altres membres del Poble de Déu. Els bisbes, units entre ells i amb el bisbe de Roma, han manifestat l'Església com a comunió d'Esglésies. Laiques i laics, consagrats i consagrades, diaques i preveres han estat, amb els bisbes, testimonis d'un procés que pretén implicar tota l'Església i tothom en l'Església. Aquests han recordat que l'Assemblea no és un esdeveniment aïllat, sinó una part integrant i un pas necessari del procés sinodal. En la multiplicitat de les intervencions i en la pluralitat de les posicions ha ressonat

l'experiència d'una Església que està aprenent l'estil de la sinodalitat i busca les formes més idònies per a realitzar-la.

Ja fa més de dos anys que hem començat el camí que ens ha portat a aquesta sessió. Després de l'obertura del procés sinodal esdevinguda el 9 d'octubre de 2021, totes les Esglésies, encara que a ritmes diferents, s'han implicat en un procés d'escolta que ha tingut etapes diocesanes, nacionals i continentals, els resultats de les quals han confluït en els documents respectius. Amb aquesta sessió s'ha obert la fase en què tota l'Església rep els fruits d'aquesta consulta per a discernir, en la pregària i en el diàleg, els camins que l'Esperit ens demana que seguim. Aquesta fase s'allargarà fins a l'octubre de 2024, quan la segona sessió de l'Assemblea durà a terme la seva tasca, oferint-la al Sant Pare.

Tot el camí, arrelat en la tradició de l'Església, s'està desenvolupant a la llum del magisteri conciliar. El Concili Vaticà II ha estat, de fet, com una llavor sembrada en el camp del món i de l'Església. La vida quotidiana dels creients, l'experiència de les Esglésies en cada poble i cultura, els múltiples testimonis de santedat, la reflexió dels teòlegs han estat el sòl on ha germinat i crescut. El Sínode 2021-2024 continua comprovant l'energia d'aquella llavor i desenvolupant-ne les potencialitats. El camí sinodal, de fet, està posant en pràctica allò que el Concili ha ensenyat sobre l'Església com a Misteri i Poble de Déu, cridat a la santedat. Això posa en valor l'aportació de tots els batejats, en la varietat de les seves vocacions, a una millor comprensió i pràctica de l'Evangelí. En aquest sentit, constitueix un acte autèntic de recepció posterior del Concili, que en perllonga la inspiració i en rellança la seva força profètica per al món d'avui.

Després d'un mes de treball, ara el Senyor ens crida a retornar a les nostres Esglésies per a transmetre-us els fruits del nostre treball i continuar junts el camí. A Roma hi érem només alguns, però el sentit de l'itinerari sinodal convocat pel Sant Pare és el d'implicar tots els batejats. Desitgem ardentment que això passi i volem comprometre'ns a fer-ho possible. En aquest *Informe de síntesi* hem recollit els elements principals sorgits en el diàleg, en la pregària i en la discussió que han caracteritzat aquests dies. Les nostres històries personals enriquiran aquesta síntesi amb el to de l'experiència viscuda, que cap pàgina no pot transmetre. Així podrem testimoniar-vos com de rics han estat els moments de silenci i d'escolta, de compartir i de pregària. També compartirem que no és fàcil escoltar idees diferents, sense cedir immediatament a la temptació de rebatre; oferir la pròpia aportació com un do per als altres i no com una certesa absoluta. Tanmateix, la gràcia del Senyor ens ha portat a fer-ho, malgrat les nostres limitacions, i aquesta ha estat per a nosaltres una autèntica experiència de sinodalitat. Practicant-la, l'hem entès millor i n'hem acollit el valor.

Hem entès que caminar junts com a batejats, en la diversitat dels carismes, de les vocacions i dels ministeris, és important no només per a les nostres comunitats, sinó també per al món. La fraternitat evangèlica és com una llàntia, que no s'ha de col·locar sota una mesura sinó en el portallànties perquè il·lumini tota la casa (cf. Mt 5,15). El món avui necessita aquest testimoniatge més que mai. Com a deixebles de Jesús no podem eludir la tasca de mostrar i transmetre l'amor i la tendresa de Déu a una humanitat ferida.

Els treballs d'aquesta sessió s'han desenvolupat seguint el traçat que ofereix l'*Instrumentum laboris*, que ens convidava a reflexionar sobre els signes característics d'una Església sinodal i sobre les dinàmiques de comunió, missió i participació que l'habiten. La confrontació sobre les preguntes proposades ha confirmat la qualitat del traçat general. Hem pogut aprofundir en el fons de les qüestions, identificar els temes que necessiten aprofundiment i avançar un nucli inicial de propostes. A la llum dels avenços realitzats, l'*Informe de síntesi* no recull ni reitera tots els continguts de l'*Instrumentum laboris*, sinó que rellança els considerats prioritaris. Aquest no és en cap cas un document definitiu, sinó un instrument al servei del discerniment que encara haurà de continuar.

El text està estructurat en tres parts. El primer esbossa «*El rostre de l'Església sinodal*», presentant els principis teològics que il·luminen i fonamenten la sinodalitat. Aquí l'estil de la sinodalitat apareix com una manera d'actuar i d'operar en la fe que neix de la contemplació de la Trinitat i reconeix la unitat i la varietat com a riquesa eclesial. La segona part, titulada «*Tots deixebles, tots missioners*», tracta de tots els qui estan implicats en la vida i en la missió de l'Església i de les seves relacions. En aquesta part, la sinodalitat es presenta principalment com un camí conjunt del Poble de Déu i com a diàleg fecund de carismes i ministeris al servei de la vinguda del Regne. La tercera part duu per títol «*Teixir lligams, construir comunitats*». Aquí la sinodalitat apareix principalment com un conjunt de processos i una xarxa d'organismes que permeten l'intercanvi entre les Esglésies i el diàleg amb el món.

En cadascuna de les tres parts, cada capítol recull les *convergències*, les *qüestions a afrontar* i les *propostes* sorgides del diàleg. Les *convergències* identifiquen els punts fermes on la reflexió pot mirar: són com un mapa que permet orientar-nos en el camí i no equivocar la ruta. Les *qüestions a afrontar* recullen els punts sobre els quals hem reconegut que cal continuar l'aprofundiment teològic, pastoral i canònic: són com cruïlles en les quals cal aturar-se, per a entendre millor la direcció a prendre. Les *propostes*, en canvi, indiquen possibles camins a recórrer: algunes se suggereixen, altres es recomanen, altres es demanen amb més força i determinació.

En els propers mesos les Conferències episcopals i les Estructures jeràrquiques de les Esglésies catòliques orientals, actuant com a nexes entre les Esglésies locals i la Secretaria general del Sínode, desenvoluparan un paper important en el desenvolupament de la reflexió. A partir de les convergències assolides, estan cridades a concentrar-se en les qüestions i en les propostes més rellevants i més urgents, afavorint-ne l'aprofundiment teològic i pastoral i indicant-ne les implicacions canòniques.

Duem en el nostre cor el desig, recolzat per l'esperança, que el clima d'escolta mútua i de diàleg sincer que hem experimentat els dies de treball comú a Roma s'irradiï en les nostres comunitats i arreu del món, al servei del creixement de la bona llavor del Regne de Déu.

Part I

El rostre de l'Església Sinodal

1. La sinodalitat: experiència i comprensió

Convergències

- a. Hem acollit la invitació a reconèixer la dimensió sinodal de l'Església amb una nova consciència. Pràctiques sinodals estan testimoniades en el Nou Testament i en l'Església primitiva. Posteriorment han pres formes històriques particulars en les diverses Esglésies i tradicions cristianes. El Concili Vaticà II les ha «actualitzat» i el papa Francesc encoratja l'Església a renovar-les de nou. El Sínode 2021-2024 també se situa en aquest procés. A través d'ell, el sant Poble de Déu ha descobert que una manera sinodal de pregar, escoltar i parlar, arrelada en la Paraula de Déu i entreteixida amb moments d'encontre en la joia, i de vegades també en el cansament, porta a una consciència més profunda que tots som germans i germanes en Crist. Un fruit inestimable és l'augment de la consciència de la nostra identitat com a Poble fidel de Déu, en el qual cadascú és portador d'una dignitat derivada del Baptisme i cridat a la corresponsabilitat per a la missió comuna de l'evangelització.
- b. Aquest procés ha renovat la nostra experiència i el nostre desig d'una Església que sigui casa i família de Déu. És precisament a aquesta experiència i aquest desig d'una Església més propera a les persones, menys burocràtica i més relacional que s'hi han associat els termes «sinodalitat» i «sinodal», oferint-ne una primera comprensió que necessita trobar un aclariment més gran. És l'Església que els joves havien declarat que desitjaven ja l'any 2018, amb motiu del Sínode dedicat a ells.

- c. La mateixa manera com s'ha desenvolupat l'Assemblea, a partir de la disposició de les persones assegudes en petits grups al voltant de taules rodones a l'Aula Pau VI, comparable a la imatge bíblica del banquet de noccs (cf. Ap 19,9), és emblemàtica d'una Església sinodal i imatge de l'Eucaristia, font i cim de la sinodalitat, amb la Paraula de Déu al centre. Al seu interior, cultures, llengües, ritus, maneres de pensar i realitats diferents poden comprometre's juntes i fructíferament en una recerca sincera sota el guiatge de l'Esperit.
- d. Entre nosaltres hi havia germanes i germans de pobles víctimes de la guerra, del martiri, de la persecució i de la fam. La situació d'aquests pobles, per als quals sovint ha estat impossible participar en el procés sinodal, ha entrat en els nostres intercanvis i en la nostra pregària, alimentant el nostre sentit de comunió amb ells i la nostra determinació de ser treballadors de la pau.
- e. L'Assemblea ha parlat sovint d'esperança, guarició, reconciliació i restauració de la confiança entre la multitud de dons que l'Esperit ha vessat sobre l'Església durant aquest procés sinodal. L'obertura a l'escolta i l'acompanyament de tothom, inclosos els que han patit abusos i ferides en l'Església, ha fet visibles moltes persones que fa temps que s'han sentit invisibles. Encara ens queda un llarg camí a fer cap a la reconciliació i la justícia, que demana afrontar les condicions estructurals que han permès aquests abusos i fer gestos concrets de penitència.
- f. Sabem que «sinodalitat» és un terme desconegut per a molts membres del Poble de Déu, que suscita confusió i preocupació en alguns. Entre les pors, hi ha que es canviï l'ensenyament de l'Església, allunyant-nos de la fe apostòlica dels nostres pares i traint el que esperen aquells que encara avui tenen fam i set de Déu, però estem convençuts que la sinodalitat és una expressió del dinamisme de la tradició viva.
- g. Sense menystenir el valor de la democràcia representativa, el papa Francesc respon a la preocupació d'alguns que el Sínode pugui esdevenir un òrgan de deliberació per majories, desproveït del seu caràcter eclesial i espiritual, arriscant la naturalesa jeràrquica de l'Església. Alguns temen ser obligats a canviar; altres temen que res no canviarà i que hi haurà massa poc coratge per a moure's al ritme de la tradició vivent. Algunes perplexitats i oposicions també amaguen la por a perdre el poder i els privilegis que se'n deriven. En qualsevol cas, en tots els contextos culturals, els termes «sinodal» i «sinodalitat» indiquen una manera de ser Església que articula comunió, missió i participació. N'és un exemple la Conferència

eclesial de l'Amazònia (CEAMA), fruit del procés sinodal missioner d'aquella regió.

- h. La sinodalitat es pot entendre com el caminar dels cristians amb Crist i cap al Regne, juntament amb tota la humanitat; orientada a la missió, aquesta comporta reunir-se en assemblea en els diferents nivells de la vida eclesial, l'escolta mútua, el diàleg, el discerniment comunitari, la creació del consens com a expressió de la presència de Crist viu en l'Esperit i l'assumpció d'una decisió en una responsabilitat diferenciada.
- i. A través de l'experiència i l'encontre, hem crescut junts en aquesta consciència. En síntesi, des dels primers dies, l'Assemblea s'ha trobat modelada per dues conviccions: la primera és que l'experiència que hem compartit aquests anys és autènticament cristiana i cal acollir-la en tota la seva riquesa i profunditat; la segona és que els termes «sinodal» i «sinodalitat» demanen una clarificació més acurada dels seus nivells de significat en les diferents cultures. Ha sorgit un acord substancial en el fet que, amb els aclariments necessaris, la perspectiva sinodal representa el futur de l'Església.

Qüestions a afrontar

- j. Partint del treball de reflexió ja realitzat, cal aclarir el significat de la sinodalitat a diferents nivells, de l'ús pastoral fins al teològic i canònic, evitant el risc que soni massa vague o genèric, o que aparegui com una moda passatgera. De la mateixa manera, es considera necessari aclarir la relació entre sinodalitat i comunió, així com entre sinodalitat i col·legialitat.
- k. Ha sorgit la voluntat de valorar les diferències en la pràctica i en la comprensió de la sinodalitat entre les tradicions de l'orient cristià i la tradició llatina, també en el procés sinodal en curs, afavorint l'encontre entre elles.
- l. En particular, cal destacar les múltiples expressions de la vida sinodal en contextos culturals en què les persones estan acostumades a caminar juntes com a comunitat. En aquesta línia, es pot afirmar que la pràctica sinodal forma part de la resposta profètica de l'Església a un individualisme que es replega sobre ell mateix, a un populisme que divideix i a una globalització que homogeneïtza i anivella. No soluciona aquests problemes, sinó que ofereix una forma alternativa de ser i actuar plena d'esperança, que integra una pluralitat de perspectives que cal explorar i il·luminar més.

Propostes

- m. La riquesa i la profunditat de l'experiència viscuda porten a indicar com a prioritat l'ampliació del nombre de persones implicades en

- els camins sinodals, superant els obstacles a la participació sorgits fins ara, així com la sensació de desconfiança i les pors que alguns alimenten.
- n. Cal desenvolupar modalitats per a una implicació més activa de diaques, preveres i bisbes en el procés sinodal durant el proper any. Una Església sinodal no pot prescindir de les seves veus, de les seves experiències i de la seva aportació. Hem d'entendre els motius de la resistència a la sinodalitat d'alguns d'ells.
 - o. Finalment, ha sorgit amb força la necessitat que la cultura sinodal esdevingui més intergeneracional, amb espais que permetin als joves parlar lliurement amb les seves famílies, amb els seus iguals i amb els seus pastors, també a través dels canals digitals.
 - p. Es proposa promoure, en un fòrum adequat, el treball teològic d'aprofundiment terminològic i conceptual de la noció i de la pràctica de la sinodalitat abans de la segona sessió de l'Assemblea, aprofitant el ric patrimoni d'estudis posteriors al Concili Vaticà II i, en particular, dels documents de la Comissió teològica internacional sobre *La sinodalitat en la vida i en la missió de l'Església* (2018) i *El sensus fidei en la vida de l'Església* (2014).
 - q. Les implicacions canòniques de la perspectiva de la sinodalitat demanen un aclariment semblant. En aquest sentit, es proposa la creació d'una comissió intercontinental especial de teòlegs i canonistes, de cara a la segona sessió de l'Assemblea.
 - r. Sembla que ha arribat el moment per a una revisió del *Codi de dret canònic* i del *Codi dels cànons per a les Esglésies orientals*. Per tant, cal que s'iniciï un estudi preliminar.

2. Reunits i enviats per la Trinitat

Convergències

- a. Com recorda el Concili Vaticà II, l'Església és «un poble aplegat per la unitat del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant» (*Lumen gentium* 4). El Pare, a través de l'enviament del Fill i el do de l'Esperit, ens implica en un dinamisme de comunió i missió que ens fa passar del jo al nosaltres i ens posa al servei del món. La sinodalitat tradueix en actituds espirituals i processos eclesials la dinàmica trinitària amb què Déu ve a trobar la humanitat. Perquè això passi, cal que tots els batejats es comprometin a exercir recíprocament la seva vocació, el seu carisma, el seu ministeri. Només així l'Església podrà tenir realment una «conversa» al seu interior i amb el món (cf. *Ecclesiam suam* 67), caminant braç a braç amb cada ésser humà amb l'estil de Jesús.

- b. Des dels seus orígens, el camí sinodal de l'Església està orientat cap al Regne, que es complirà plenament quan Déu serà tot en tots. El testimoniatge de la fraternitat eclesial i la dedicació missionera al servei dels més petits no seran mai a l'alçada del misteri del qual són signe i instrument. L'Església no reflexiona sobre la seva configuració sinodal per a situar-se al centre de l'anunci, sinó per a dur a terme millor, malgrat la seva incompletesa constitutiva, el servei de la vinguda del Regne.
- c. La renovació de la comunitat cristiana només és possible reconeixent la primacia de la gràcia. Si falta la profunditat espiritual, la sinodalitat continua sent una renovació superficial. El que estem cridats a fer, però, no és només traduir una experiència espiritual madurada en altres llocs en processos comunitaris, sinó experimentar més profundament com les relacions fraterne són el lloc i la forma d'un encontre autèntic amb Déu. En aquest sentit, la perspectiva sinodal, tot apropant-se al ric patrimoni espiritual de la tradició, contribueix a renovar-ne les formes: una pregària oberta a la participació, un discerniment viscut conjuntament, una energia missionera que neix del compartir i s'irradia com a servei.
- d. La conversa en l'Esperit és un instrument que, malgrat les seves limitacions, és fecund per a permetre una escolta autèntica i per a discernir el que l'Esperit diu a les Esglésies. La seva pràctica ha suscitat alegria, estupor i agraïment i s'ha viscut com un itinerari de renovació que transforma les persones, els grups, l'Església. La paraula «conversa» expressa quelcom més que un simple diàleg: entrellaça harmoniosament pensament i sentiment i genera un món vital compartit. Per aquest motiu podem dir que en la conversa hi ha en joc la conversió. Aquesta és una dada antropològica que es retroba en pobles i cultures diferents, agermanades per la pràctica de reunir-se solidàriament per a tractar i decidir les qüestions vitals per a la comunitat. La gràcia duu a terme aquesta experiència humana: conversar «en l'Esperit» significa viure l'experiència de compartir a la llum de la fe i en la recerca de la voluntat de Déu, en una atmosfera autènticament evangèlica en la qual l'Esperit Sant pot fer sentir la seva veu inconfusible.
- e. Atès que la sinodalitat està orientada a la missió, és necessari que les comunitats cristianes comparteixin la fraternitat amb homes i dones d'altres religions, creences i cultures, evitant, d'una banda, el risc de l'autoreferencialitat i de l'autoconservació i, de l'altra, el de la pèrdua d'identitat. La lògica del diàleg, de l'aprenentatge mutu i del caminar junts han de caracteritzar l'anunci evangèlic i el

servei als pobres, la cura de la casa comuna i la recerca teològica, esdevenint l'estil pastoral de l'Església.

Qüestions a afrontar

- f. Per a escoltar realment la voluntat del Pare, sembla necessari aprofundir en els criteris del discerniment eclesial des d'una perspectiva teològica, de manera que la referència a la llibertat i a la novetat de l'Esperit estigui adequadament coordinada amb l'esdeveniment de Jesucrist esdevingut «una vegada per sempre» (He 10,10). Això demana, en primer lloc, precisar la relació entre l'escolta de la Paraula de Déu testimoniada en l'Escriptura, l'acollida de la tradició i l'ensenyament de l'Església i la lectura profètica dels signes dels temps.
- g. Per a això, és fonamental promoure visions antropològiques i espirituals capaces d'integrar i no juxtaposar les dimensions intel·lectual i emocional de l'experiència de fe, superant qualsevol reduccionisme i qualsevol dualisme entre raó i sentiment.
- h. És important aclarir com la conversa en l'Esperit pot integrar les aportacions del pensament teològic i de les ciències humanes i socials, també a la llum d'altres models de discerniment eclesial que es duen a terme seguint la seqüència del «veure, jutjar, actuar» o articulant els passos del «reconèixer, interpretar, escollir».
- i. Cal desenvolupar l'aportació que la *lectio divina* i les diverses tradicions espirituals, antigues i recents, poden oferir a la pràctica del discerniment. De fet, convé valorar la pluralitat de formes i d'estils, de mètodes i de criteris que l'Esperit Sant ha suggerit al llarg dels segles i que formen part del patrimoni espiritual de l'Església.

Propostes

- j. Es proposa experimentar i adaptar la conversa en l'Esperit i altres formes de discerniment en la vida de les Esglésies, valorant la riquesa de les diferents tradicions espirituals segons les cultures i els contextos. Formes adequades d'acompanyament poden facilitar aquesta pràctica, ajudant a copsar-ne la lògica i a superar eventuais resistències.
- k. Que cada Església local es doti de persones idònies i preparades per a facilitar i acompanyar processos de discerniment eclesial.
- l. És important que la pràctica del discerniment s'apliqui també en l'àmbit pastoral, d'una manera adequada als contextos, per a il·luminar la concreció de la vida eclesial. Ens permetrà reconèixer millor els carismes presents en la comunitat, confiar amb saviesa

tasques i ministeris, planificar els camins pastorals a la llum de l'Esperit, anant més enllà de la simple planificació d'activitats.

3. Entrar en una comunitat de fe: la iniciació cristiana

Convergències

- a. La iniciació cristiana és l'itinerari a través del qual el Senyor, mitjançant el ministeri de l'Església, ens introdueix en la fe pasqual i ens insereix en la comunió trinitària i eclesial. Aquest itinerari té una gran varietat de formes en funció de l'edat en què es realitza i de les diferents accentuacions pròpies de les tradicions orientals i de l'occidental. Tanmateix, sempre hi estan entrelaçades l'escolta de la Paraula i la conversió de la vida, la celebració litúrgica i la inclusió en la comunitat i en la seva missió. Precisament per això l'itinerari catecumenal, amb la gradualitat de les seves etapes i dels seus passos, és el paradigma de tot caminar junts eclesial.
- b. La iniciació ens posa en contacte amb una gran varietat de vocacions i de ministeris eclesials. En ells s'expressa el rostre matern d'una Església que ensenya als seus fills a caminar tot caminant amb ells. Els escolta i, a mesura que respon als seus dubtes i les seves preguntes, s'enriqueix amb la novetat que cada persona porta dins seu, amb la seva història, la seva llengua i la seva cultura. En la pràctica d'aquesta acció pastoral la comunitat cristiana experimenta, sovint sense tenir-ne plena consciència, la primera forma de sinodalitat.
- c. Abans de qualsevol distinció de carismes i de ministeris, «tots hem estat batejats en un sol Esperit per formar un sol cos» (1Co 12,13). Per això, entre tots els batejats hi ha una autèntica igualtat de dignitat i una responsabilitat comuna per a la missió, segons la vocació de cadascú. Per la unció de l'Esperit, que «ensenya totes les coses» (1Jn 2,27), tots els creients posseeixen un instint per a la veritat de l'Evangeli, anomenat *sensus fidei*, que consisteix en una certa connaturalitat amb les realitats divines i en la capacitat de captar intuïtivament allò que és conforme a la veritat de la fe. Els processos sinodals valoren aquest do i ens permeten comprovar l'existència d'aquest consens dels fidels (*consensus fidelium*), que constitueix un criteri segur per a verificar si una determinada doctrina o praxi pertany a la fe apostòlica.
- d. La Confirmació, d'alguna manera, fa que la gràcia de la Pentecosta sigui perenne a l'Església, la qual enriqueix els fidels amb l'abundància dels dons de l'Esperit i els crida a desenvolupar la seva vocació específica, arrelada en la seva dignitat baptismal comuna, al servei de la missió. Cal destacar-ne la importància i situar-la en relació

amb la varietat de carismes i ministeris que configuren el rostre sinodal de l'Església.

- e. La celebració de l'Eucaristia, sobretot els diumenges, és la primera i fonamental forma com el sant Poble de Déu es reuneix i es troba. Allà on no és possible, la comunitat, tot desitjant-la, es reuneix al voltant de la celebració de la Paraula. A l'Eucaristia celebrem un misteri de gràcia del qual no en som els artífexs. En cridar-nos a participar del seu Cos i de la seva Sang, el Senyor ens fa un sol cos entre nosaltres i amb Ell. A partir de la utilització que Pau fa del terme *koinonia* (cf. 1Co 10,16-17), la tradició cristiana ha custodiat la paraula «comunió» per a indicar al mateix temps la plena participació en l'Eucaristia i la naturalesa de les relacions entre els fidels i entre les Esglésies. Mentre ens obre a la contemplació de la vida divina, fins a les profunditats insondables del misteri trinitari, aquest terme també ens remet a la vida quotidiana de les nostres relacions: en els gestos més senzills amb què ens obrim els uns als altres realment circula l'alè de l'Esperit. Per això, la comunió celebrada en l'Eucaristia i que en brolla configura i orienta els itineraris de la sinodalitat.
- f. Des de l'Eucaristia aprenem a articular unitat i diversitat: unitat de l'Església i multiplicitat de les comunitats cristianes; unitat del misteri sacramental i varietat de les tradicions litúrgiques; unitat de la celebració i diversitat de les vocacions, dels carismes i dels ministeris. Res millor que l'Eucaristia mostra que l'harmonia creada per l'Esperit no és uniformitat i que tot do eclesial està destinat a l'edificació comuna.

Qüestions a afrontar

- g. El sagrament del Baptisme no es pot entendre de manera aïllada, fora de la lògica de la iniciació cristiana, i molt menys d'una manera individualista. Cal, doncs, aprofundir més en la contribució a la comprensió de la sinodalitat que pot venir d'una visió més unitària de la iniciació cristiana.
- h. La maduració del *sensus fidei* demana no només haver rebut el Baptisme, sinó també desenvolupar la gràcia del sagrament en una vida d'autèntic discipulat, que permeti discernir l'acció de l'Esperit d'allò que és expressió del pensament dominant, fruit dels condicionants culturals o, en tot cas, no coherent amb l'Evangeli. Aquest és un tema a aprofundir amb una adequada reflexió teològica.
- i. La reflexió sobre la sinodalitat pot oferir motius de renovació per a la comprensió de la Confirmació, amb la qual la gràcia de l'Esperit

articula la varietat de dons i de carismes en l'harmonia de la Pentecosta. A la llum de les diferents experiències eclesials, s'ha d'estudiar la manera de fer més fecunda la preparació i la celebració d'aquest sacrament, per tal de desvetllar en tots els fidels la crida a edificar la comunitat, a la missió en el món i al testimoniatge de la fe.

- j. Des d'un perfil teològic pastoral, és important continuar la recerca sobre la manera com la lògica catecumenal pot il·luminar altres itineraris pastorals, com el de la preparació al matrimoni, o l'acompanyament a opcions de compromís professional i social, o la mateixa formació al ministeri ordenat, en el qual tota la comunitat eclesial ha d'estar implicada.

Propostes

- k. Si l'Eucaristia modela la sinodalitat, el primer pas que hem de fer és honrar-ne la gràcia amb un estil celebratiu a l'altura del do i amb una autèntica fraternitat. La litúrgia celebrada amb autenticitat és la primera i fonamental escola de discipulat i de fraternitat. Abans de qualsevol de les nostres iniciatives de formació, hem de deixar-nos formar per la seva poderosa bellesa i la noble senzillesa dels seus gestos.
- l. Un segon pas fa referència a l'exigència, assenyalada per molts, de fer el llenguatge litúrgic més accessible als fidels i més encarnat en la diversitat de les cultures. Sense qüestionar la continuïtat amb la tradició i la necessitat de la formació litúrgica, es demana una reflexió sobre aquest tema i l'atribució d'una major responsabilitat a les Conferències episcopals, en la línia del *motu proprio Magnum principium*.
- m. Un tercer pas consisteix en el compromís pastoral de valorar totes les formes de pregària comunitària, sense limitar-se només a la celebració de la missa. Altres expressions de la pregària litúrgica, així com les pràctiques de la pietat popular, en les quals es reflecteix el geni de les cultures locals, són elements de gran importància per a afavorir la implicació de tots els fidels, per a introduir-los progressivament en el misteri cristià i per a apropar aquells menys familiaritzats amb l'Església a l'encontre amb el Senyor. Entre les formes de pietat popular, destaca especialment la devoció mariana, per la seva capacitat de sostenir i nodrir la fe de molts.

4. Els pobres, protagonistes del camí de l'Església

Convergències

- a. Els pobres demanen amor a l'Església. Per amor s'entén respecte, acollida i reconeixement, sense els quals donar aliments, diners o

- serveis socials representa una forma d'assistència certament important, però que no es fa càrrec del tot de la dignitat de la persona. El respecte i el reconeixement són instruments potents per a activar les capacitats personals, de manera que cadascú sigui subjecte del seu itinerari de creixement i no objecte de l'acció assistencial dels altres.
- b. L'opció preferencial pels pobres està implícita en la fe cristològica: Jesús, pobre i humil, va fer amistat amb els pobres, va caminar amb els pobres, va compartir la taula amb els pobres i va denunciar les causes de la pobresa. Per a l'Església, l'opció pels pobres i els descartats és una categoria teològica abans que cultural, sociològica, política o filosòfica. Per a sant Joan Pau II, Déu els concedeix, els primers, la seva misericòrdia. Aquesta preferència divina té conseqüències en la vida de tots els cristians, cridats a alimentar «els mateixos sentiments que heu vist en Jesucrist» (Fl 2,5).
 - c. No hi ha un sol tipus de pobresa. Entre els molts rostres dels pobres hi ha els de tots aquells que no tenen el necessari per a portar una vida digna. Després hi ha els dels migrants i els refugiats; pobles indígenes, nadius i afrodescendents; els que pateixen violència i abusos, especialment les dones; persones amb addiccions; minories a les quals se'ls nega sistemàticament la veu; gent gran abandonada; víctimes del racisme, de l'explotació i del tràfic de persones, especialment menors; treballadors explotats; exclosos econòmicament i altres que viuen a les perifèries. Els més vulnerables entre els vulnerables, per als quals és necessària una acció de defensa constant, són els nadons en el si matern i les seves mares. L'Assemblea és conscient del crit dels «nous pobres», provocats per les guerres i pel terrorisme que turmenten molts països en els diferents continents i condemna els sistemes polítics i econòmics corruptes que en són la causa.
 - d. Al costat de les múltiples formes de pobresa material, el nostre món també coneix les de la pobresa espiritual, entesa com la manca del sentit de la vida. La preocupació excessiva per un mateix pot portar a veure els altres com una amenaça i a tancar-se en l'individualisme. Com s'ha assenyalat, les pobreses materials i les pobreses espirituals, quan s'uneixen, poden trobar les respostes a les necessitats l'una de l'altra. Aquesta és una manera de caminar junts que fa concreta la perspectiva de l'Església sinodal que ens revelarà el sentit més ple de la benaurança evangèlica: «Feliços els pobres en l'esperit» (Mt 5,3).
 - e. Estar al costat dels pobres significa comprometre's amb ells també en la cura de la nostra casa comuna: el crit de la terra i el crit dels pobres són el mateix crit. La manca de reaccions fa que la crisi ecològica i en particular el canvi climàtic siguin una amenaça per a la supervivència de la humanitat, com ho subratlla l'exhortació

apostòlica *Laudate Deum*, publicada pel papa Francesc en comitatància amb l'obertura dels treballs de l'Assemblea sinodal. Les Esglésies dels països més exposats a les conseqüències del canvi climàtic són molt conscients de la urgència d'un canvi de direcció i això representa una contribució seva al camí de les altres Esglésies del planeta.

- f. El compromís de l'Església ha d'arribar a les causes de la pobresa i de l'exclusió. Això inclou accions per a protegir els drets dels pobres i exclosos, i pot demanar la denúncia pública de les injustícies, ja siguin perpetrades per individus, governs, empreses o estructures socials. Per això, és fonamental escoltar les seves instàncies i el seu punt de vista, per tal de donar-los la veu, utilitzant les seves paraules.
- g. Els cristians tenen el deure de comprometre's a participar activament en la construcció del bé comú i en la defensa de la dignitat de la vida, inspirant-se en la doctrina social de l'Església i actuant en diferents formes (implicació en les organitzacions de la societat civil, en els sindicats, en els moviments populars, en l'associacionisme de base, en l'àmbit de la política, etc.). L'Església expressa un profund agraïment per la seva acció. Les comunitats han de donar suport a aquells que treballen en aquests camps amb un autèntic esperit de caritat i servei. La seva acció forma part de la missió de l'Església d'anunci de l'Evangeli i de col·laborar en la vinguda del Regne de Déu.
- h. En els pobres, la comunitat cristiana troba el rostre i la carn de Crist que, tot i ser ric, es va fer pobre per nosaltres, perquè esdevinguéssim rics per la seva pobresa (cf. 2Co 8,9). Està cridada no només a ser-hi a prop, sinó a aprendre d'ells. Si fer Sínode significa caminar junts amb Aquell que és el camí, una Església sinodal ha de posar els pobres al centre de tots els aspectes de la seva vida: a través dels seus sofriments coneixen directament el Crist que pateix (cf. *Evangelii gaudium* 198). La semblança de la seva vida amb la del Senyor fa dels pobres anunciadors d'una salvació rebuda com a do i testimonis de la joia de l'Evangeli.

Qüestions a afrontar

- i. En alguns llocs del món l'Església és pobra, amb els pobres i per als pobres. Hi ha un risc constant, que cal evitar amb cura, de considerar els pobres en termes d'«ells» i «nosaltres», com a «objectes» de la caritat de l'Església. Posar els pobres al centre i aprendre d'ells és una cosa que l'Església ha de fer cada vegada més.
- j. La denúncia profètica de les situacions d'injustícia i l'acció de pressió sobre els responsables polítics, que demana recórrer a

formes de diplomàcia, s'han de mantenir en tensió dinàmica per a no perdre lucidesa i fecunditat. En particular, cal vetllar perquè l'ús de fons públics o privats per les estructures de l'Església no condicioni la llibertat de parlar en nom de les exigències de l'Evangelí.

- k. L'actuació en els camps de l'educació, de la sanitat i de l'assistència social, sense cap discriminació ni exclusió de ningú, és un signe clar d'una Església que promou la integració i la participació dels més petits en el seu si i en la societat. Les organitzacions actives en aquest camp són convidades a considerar-se com a expressió de la comunitat cristiana i a evitar un estil impersonal de viure la caritat. També se'ls demana que facin xarxa i es coordinin.
- l. L'Església ha de ser honesta a l'hora d'examinar com respecta les exigències de la justícia en relació als qui treballen en les institucions que hi estan vinculades, per a testimoniar que actua amb coherència i integritat.
- m. En una Església sinodal el sentit de la solidaritat també es manifesta a nivell de l'intercanvi de dons i del compartir els recursos entre Esglésies locals de diferents regions. Es tracta de relacions que afavoreixen la unitat de l'Església, creant lligams entre les comunitats cristianes implicades. Cal centrar-se en les condicions a garantir perquè els preveres que ajuden les Esglésies pobres de clergat no siguin només un remei funcional, sinó un recurs per al creixement de l'Església que els envia i la que els rep. De la mateixa manera, cal treballar perquè les ajudes econòmiques no degenerin en assistencialisme, sinó que promoguin una autèntica solidaritat evangèlica i es gestionin de manera transparent i fiable.

Propostes

- n. La doctrina social de l'Església és un recurs massa poc conegut, sobre el qual cal tornar a invertir. Les Esglésies locals s'han de comprometre no només a fer conèixer millor els seus continguts, sinó a afavorir-ne la recepció mitjançant pràctiques en què es posin en pràctica la seva inspiració.
- o. Cal que l'experiència de l'encontre, del compartir la vida i del servei als pobres i els marginats esdevingui part integrant de tots els itineraris de formació que ofereixen les comunitats cristianes: és una exigència de la fe, no és opcional. Això val especialment per als candidats al ministeri ordenat i a la vida consagrada.
- p. En el marc del replantejament del ministeri diaconal, se n'hauria de promoure una orientació més decidida cap al servei als pobres.

- q. Els fonaments bíblics i teològics de l'ecologia integral s'han d'integrar de manera més explícita i acurada en l'ensenyament, en la litúrgia i en les pràctiques de l'Església.

5. Una Església de «tota tribu, llengua, poble i nació»

Convergències

- a. Els cristians viuen dins de cultures específiques, portant-hi Crist en la Paraula i en el Sagrament. En comprometre's al servei de la caritat, acullen amb humilitat i alegria el misteri de Crist que ja els espera en tot lloc i en tot temps. D'aquesta manera esdevenen una Església de «tota tribu, llengua, poble i nació» (Ap 5,9).
- b. Els contextos culturals, històrics i regionals en què l'Església és present revelen diferents necessitats espirituals i materials. Això configura la cultura de les Esglésies locals, les seves prioritats missioneres, les preocupacions i els dons que cadascuna d'elles aporta al diàleg sinodal, i els llenguatges amb què s'expressa. Durant els dies de l'Assemblea hem pogut viure una experiència directa, i sobretot joiosa, de la pluralitat d'expressions del ser Església.
- c. Les Esglésies viuen en contextos cada vegada més multiculturals i multireligiosos, on és fonamental el compromís pel diàleg entre religions i cultures juntament amb els altres grups que conformen la societat. Viure la missió de l'Església en aquests contextos demana un estil de presència, servei i anunci que busca construir ponts, conrear la comprensió mútua i comprometre's en una evangelització que acompanya, escolta i aprèn. Diverses vegades a l'Assemblea ha ressonat la imatge de «treure's les sabates» per a anar a l'encontre amb l'altre d'igual a igual, com a signe d'humilitat i respecte per un espai sagrat.
- d. Els moviments migratoris són una realitat que remodela les Esglésies locals com a comunitats interculturals. Sovint, els migrants i els refugiats, molts dels quals porten les ferides del desarrelament, de la guerra i de la violència, esdevenen una font de renovació i enriquiment per a les comunitats que els acullen i una oportunitat per a establir un lligam directe amb Esglésies geogràficament distants. Davant d'actituds cada vegada més hostils en relació als migrants, estem cridats a practicar una acollida oberta, a acompanyar-los en la construcció d'un nou projecte de vida i a construir una autèntica comunió intercultural entre els pobles. El respecte per les tradicions litúrgiques i les pràctiques religioses dels migrants és part integral d'una acollida autèntica.

- e. Els missioners han donat la seva vida per portar la Bona Notícia a tot el món. El seu compromís dona un testimoniatge eloqüent del poder de l'Evangeli. Tanmateix, cal una atenció i sensibilitat especials en contextos en què «missió» és una paraula carregada d'un llegat històric dolorós, que avui dificulta la comunió. En alguns llocs, l'anunci de l'Evangeli s'ha associat a la colonització i fins i tot al genocidi. Evangelitzar en aquests contextos demana reconèixer els errors comesos, aprendre una nova sensibilitat per a aquestes problemàtiques i acompanyar una generació que cerca forjar identitats cristianes més enllà del colonialisme. El respecte i la humilitat són actituds fonamentals per a reconèixer que ens completem els uns als altres i que l'encontre amb cultures diverses pot enriquir la vida i el pensament de la fe de les comunitats cristianes.
- f. L'Església ensenya la necessitat i encoratja la pràctica del diàleg interreligiós com a part de la construcció de la comunió entre tots els pobles. En un món de violència i fragmentació, sembla cada vegada més urgent un testimoniatge de la unitat de la humanitat, del seu origen comú i del seu destí comú, en una solidaritat coordinada i fraterna envers la justícia social, la pau, la reconciliació i la cura de la casa comuna. L'Església és conscient que l'Esperit pot parlar a través de la veu d'homes i dones de qualsevol religió, creença i cultura.

Qüestions a afrontar

- g. Cal conrear la sensibilitat davant la riquesa de la varietat de les expressions de ser Església. Això demana la recerca d'un equilibri dinàmic entre la dimensió de l'Església en el seu conjunt i el seu arrelament local, entre el respecte al lligam de la unitat de l'Església i el risc d'homogeneïtzació que ofega la varietat. Els significats i les prioritats varien entre contextos diferents i això demana identificar i promoure formes de descentralització i instàncies intermèdies.
- h. També l'Església es veu afectada per la polarització i la desconfiança en àmbits crucials, com són la vida litúrgica i la reflexió moral, social i teològica. Hem de reconèixer les causes a través del diàleg i emprendre processos coratjosos de revitalització de la comunió i de reconciliació per a superar-les.
- i. A les nostres Esglésies locals, de vegades experimentem tensions entre diferents maneres d'entendre l'evangelització, que se centren en el testimoniatge de vida, en el compromís per la promoció humana, en el diàleg amb les fes i les cultures i en l'anunci explícit de l'Evangeli. Igualment, emergeix una tensió entre l'anunci explícit

de Jesucrist i la valoració de les característiques de cada cultura a la recerca dels trets evangèlics (*semina Verbi*) que ja conté.

- j. Entre les qüestions a aprofundir s'ha indicat la possible confusió entre el missatge de l'Evangeli i la cultura de l'evangelitzador.
- k. L'extensió dels conflictes, amb el comerç i l'ús d'armes cada vegada més potents, planteja la qüestió, proposada en diversos grups, d'una reflexió i formació més acurades per a gestionar els conflictes de manera no violenta. Aquesta és una aportació qualificada que els cristians poden oferir al món d'avui, també en diàleg i en col·laboració amb altres religions.

Propostes

- l. Cal una atenció renovada a la qüestió dels llenguatges que utilitzem per a parlar a les ments i els cors de les persones en una gran diversitat de contextos, d'una manera bonica i accessible.
- m. De cara a l'experimentació de formes de descentralització, cal definir un marc de referència compartit per a la seva gestió i la seva valoració, identificant tots els actors implicats i els seus rols. Per exigències de coherència, els processos de discerniment sobre la descentralització s'han de desenvolupar en estil sinodal, preveient la participació i la contribució de tots els actors implicats als diferents nivells.
- n. Es necessiten nous paradigmes de compromís pastoral amb les poblacions indígenes, en la línia d'un camí junts i no d'una acció feta cap a ells o per a ells. La seva participació en els processos de presa de decisions a tots els nivells pot contribuir a una Església més vibrant i missionera.
- o. Dels treballs de l'Assemblea, sorgeix la petició d'un millor coneixement dels ensenyaments del Vaticà II, del magisteri postconciliar i de la doctrina social de l'Església. Hem de conèixer millor les nostres diferents tradicions per a ser més clarament una Església d'Esglésies en comunió, eficaç en el servei i en el diàleg.
- p. En un món en què augmenta el nombre de migrants i refugiats, mentre que es redueix la disponibilitat a acollir-los, i on l'estranger es veu amb un recel creixent, convé que l'Església es comprometi decididament en l'educació a la cultura del diàleg i de l'encontre, lluitant contra el racisme i la xenofòbia, especialment en els programes de formació pastoral. També és necessari comprometre's en projectes d'integració dels migrants.
- q. Recomanem un compromís renovat en el diàleg i en el discerniment pel que fa a la justícia racial. Cal identificar els sistemes que creen

o mantenen la injustícia racial dins de l'Església i combatre'ls. Que s'iniciïn processos de guarició i reconciliació per a erradicar el pecat del racisme, amb l'ajuda dels qui en pateixen les conseqüències.

6. Tradicions de les Esglésies orientals i de l'Església llatina

Convergències

- Entre les Esglésies orientals, les que estan en plena comunió amb el successor de Pere gaudeixen d'una peculiaritat litúrgica, teològica, eclesiològica i canònica que enriqueix molt tota l'Església. En particular, la seva experiència d'unitat en la diversitat pot oferir una valuosa contribució a la comprensió i a la pràctica de la sinodalitat.
- Al llarg de la història, el nivell d'autonomia garantit a aquestes Esglésies ha viscut diferents fases i també s'han vist comportaments que avui es consideren superats, com la llatinització. En les últimes dècades el procés de reconeixement de l'especificitat, distinció i autonomia d'aquestes Esglésies ha experimentat un desenvolupament notable.
- La important migració de fidels de l'orient catòlic cap a territoris amb majoria llatina planteja qüestions pastorals importants. Si el flux actual continua o augmenta, podria haver-hi més membres de les Esglésies catòliques orientals a la diàspora que als territoris canònics. Per diverses raons, la constitució de jerarquies orientals als països d'immigració no és suficient per a resoldre el problema, però cal que les Esglésies locals de ritu llatí, en nom de la sinodalitat, ajudin els fidels orientals emigrats a preservar la seva identitat i a conrear el seu patrimoni específic, sense patir processos d'assimilació.

Qüestions a afrontar

- S'ha d'estudiar més la contribució que l'experiència de les Esglésies catòliques orientals pot oferir a la comprensió i a la pràctica de la sinodalitat.
- Queden algunes dificultats pel que fa a l'aprovació del Papa als bisbes elegits pels Sínodes de les Esglésies *sui iuris* per al seu territori i del nomenament papal de bisbes fora del territori canònic. La petició d'ampliació de la jurisdicció dels patriarques fora del territori patriarcal també és objecte de discerniment en el diàleg amb la Santa Seu.
- A les regions on hi ha fidels de diferents Esglésies catòliques, cal trobar modalitats que facin visible i experimentable la unitat efectiva en la diversitat.

- g. Hem de reflexionar sobre la contribució que les Esglésies catòliques orientals poden fer al camí cap a la unitat entre tots els cristians i el paper que poden tenir en el diàleg interreligiós i intercultural.

Propostes

- h. En primer lloc, sorgeix la petició d'establir un Consell dels patriarques i arquebisbes majors de les Esglésies catòliques orientals prop del Sant Pare.
- i. Alguns demanen convocar un Sínode especial dedicat a les Esglésies catòliques orientals, a la seva identitat i missió, així com als reptes pastorals i canònics en el context de guerra i de migracions massives.
- j. Es proposa formar una comissió conjunta de teòlegs, historiadors i canonistes orientals i llatins per a estudiar les qüestions que demanen aprofundiment i fer propostes per a continuar el camí.
- k. En els dicasteris de la cúria romana hi hauria d'haver una representació adequada de membres de les Esglésies catòliques orientals per a enriquir tota l'Església amb l'aportació de la seva perspectiva, afavorir la solució dels problemes identificats i participar en el diàleg en els diferents nivells.
- l. Per a afavorir formes d'acollida respectuosa del patrimoni dels fidels de les Esglésies orientals, convé intensificar les relacions entre el clergat oriental a la diàspora i el clergat llatí, i promoure el coneixement mutu i el reconeixement de les seves respectives tradicions.

7. En el camí cap a la unitat dels cristians

Convergències

- a. Aquesta sessió de l'Assemblea sinodal s'ha obert en el signe de l'ecumenisme. La vetlla de pregària «*Together*» [«Junts»] ha comptat amb la presència, al costat del papa Francesc, de nombrosos caps i representants de diverses comunions cristianes: un signe clar i creïble de la voluntat de caminar junts en l'esperit de la unitat de la fe i de l'intercanvi de dons. Aquest esdeveniment tan significatiu també ens ha permès reconèixer que ens trobem en un *kairós* ecumènic i de reafirmar que allò que ens uneix és més gran que allò que ens divideix. De fet, tenim en comú «un sol Senyor, una sola fe, un sol baptisme, un sol Déu i Pare de tots, que està per damunt de tot, actua a través de tot i és present en tot» (Ef 4,5-6).
- b. El mateix Baptisme, que és el principi de la sinodalitat, constitueix també el fonament de l'ecumenisme. A través d'ell tots els cristians participen del *sensus fidei* i per això cal escoltar-los amb atenció,

independentment de la seva tradició, tal com ha fet l'Assemblea sinodal en el seu procés de discerniment. No hi pot haver sinodalitat sense la dimensió ecumènica.

- c. L'ecumenisme és, en primer lloc, una qüestió de renovació espiritual i també exigeix processos de penediment i de guarició de la memòria. A l'Assemblea han ressonat testimonis il·luminadors de cristians de diferents tradicions eclesials que comparteixen l'amistat, la pregària i sobretot el compromís amb el servei als pobres. La dedicació pels últims cimenta els lligams i ajuda a concentrar-se en allò que ja uneix tots els creients en Crist. Per això, és important que l'ecumenisme es desenvolupi en primer lloc en la vida quotidiana. En el diàleg teològic i institucional continua el teixit pacient de la comprensió mútua en un clima de confiança i obertura creixents.
- d. A moltes regions del món hi ha sobretot l'ecumenisme de la sang: cristians de pertinençes diferents que junts donen la vida per la fe en Jesucrist. El testimoniatge del seu martiri és més eloqüent que qualsevol paraula: la unitat ve de la Creu del Senyor.
- e. La col·laboració entre tots els cristians també constitueix un element fonamental per tal d'afrontar els reptes pastorals del nostre temps: en les societats secularitzades permet donar més força a la veu de l'Evangeli, en contextos de pobresa fa unir forces al servei de la justícia, de la pau i de la dignitat dels últims. Sempre i arreu és un recurs fonamental per a sanar la cultura de l'odi, de la divisió i de la guerra que enfronta grups, pobles i nacions.
- f. Els matrimonis entre cristians que pertanyen a diferents Esglésies o comunitats eclesials (matrimonis mixtos) constitueixen realitats en què la saviesa de la comunió pot madurar i es pot evangelitzar mútuament.

Qüestions a afrontar

- g. La nostra Assemblea ha pogut percebre la diversitat entre les confessions cristianes en la manera d'entendre la configuració sinodal de l'Església. A les Esglésies ortodoxes, la sinodalitat s'entén en sentit estricte com a expressió de l'exercici col·legial de l'autoritat pròpia només dels bisbes (el Sant Sínode). En sentit ampli, es refereix a la participació activa de tots els fidels en la vida i en la missió de l'Església. No han faltat referències a les praxis en ús en altres comunitats eclesials, que han enriquit el nostre debat. Tot això demana aprofundiments posteriors.
- h. Un altre tema a aprofundir es refereix al nexa entre sinodalitat i primat en els diferents nivells (local, regional, universal), en la seva

interdependència mútua. Això demana una relectura compartida de la història, per a superar tòpics i prejudicis. Els diàlegs ecumènics en curs han permès entendre millor, a la llum de les pràctiques del primer mil·lenni, que sinodalitat i primat són realitats relacionades, complementàries i inseparables. L'aclariment d'aquest punt delicat es reflecteix en la manera de comprendre el ministeri petrí al servei de la unitat, tal com volia sant Joan Pau II a l'encíclica *Ut unum sint*.

- i. S'ha d'aprofundir més, des d'un perfil teològic, canònic i pastoral, la qüestió de l'acollida eucarística (*communicatio in sacris*), a la llum del nexa entre comunió sacramental i eclesial. Aquest tema és d'especial importància per a les parelles interconfessionals. Això també fa referència a una reflexió més àmplia sobre els matrimonis mixtos.
- j. També s'ha demanat una reflexió sobre el fenomen de les comunitats «sense denominació» i dels moviments de «despertar» d'inspiració cristiana, als quals també s'hi adhereixen molts fidels originàriament catòlics.

Propostes

- k. L'any 2025 es commemora l'aniversari del Concili de Nicea (325), en què es va elaborar el símbol de la fe que uneix tots els cristians. Una commemoració conjunta d'aquest esdeveniment també ens ajudarà a comprendre millor com en el passat es tractaven i resolien les qüestions controvertides junts, en Concili.
- l. El mateix any 2025, providencialment, coincidirà la data de la solemnitat de la Pasqua per a totes les confessions cristianes. L'Assemblea ha expressat el desig d'arribar a trobar una data comuna per a la festa de Pasqua, per a així poder celebrar la resurrecció del Senyor, la nostra vida i la nostra salvació.
- m. També es desitja continuar implicant els cristians d'altres confessions en els processos sinodals catòlics a tots els nivells i convidar un nombre més gran de delegats fraterns a la propera sessió de l'Assemblea el 2024.
- n. Alguns també han presentat la proposta de convocar un Sínode ecumènic sobre la missió comuna en el món contemporani.
- o. Es relança la proposta de compilar un martirologi ecumènic.

Part II

Tots deixebles, tots missioners

8. L'Església és missió

Convergències

- a. Més que dir que l'Església té una missió, afirmem que l'Església és missió. «Com el Pare m'ha enviat, també jo us envio a vosaltres» (Jn 20,21): l'Església rep de Crist, l'enviat del Pare, la seva missió. Recolzada i guiada per l'Esperit Sant, anuncia i testimonia l'Evangeli a tots els qui no el coneixen o no l'acullen, amb una opció preferencial pels pobres que està arrelada en la missió de Jesús. D'aquesta manera contribueix a la vinguda del Regne de Déu, del qual «constitueix el germen i l'inici» (LG 5).
- b. Els sacraments de la iniciació cristiana confereixen a tots els deixebles de Jesús la responsabilitat de la missió de l'Església. Laics i laïques, consagrades i consagrats, i ministres ordenats tenen la mateixa dignitat. Han rebut diferents carismes i vocacions, i exerceixen rols i funcions diferents, tots cridats i alimentats per l'Esperit Sant per a formar un sol cos en Crist. Tots deixebles, tots missioners, en la vitalitat fraterna de les comunitats locals que experimenten la dolça i reconfortant joia d'evangelitzar. L'exercici de la corresponsabilitat és essencial per a la sinodalitat i és necessari a tots els nivells de l'Església. Cada cristià és una missió en aquest món.
- c. La família és l'eix vertebrador de tota comunitat cristiana. Els pares, els avis i tots aquells que viuen i comparteixen la seva fe en la família són els primers missioners. La família, com a comunitat de vida i d'amor, és un lloc privilegiat d'educació a la fe i a la pràctica cristiana, que necessita un acompanyament particular dins de les comunitats. El suport és necessari sobretot per als pares que han de conciliar el treball, també dins de la comunitat eclesial i al servei de la seva missió, amb les exigències de la vida familiar.
- d. Si la missió és una gràcia que compromet tota l'Església, els fidels laics contribueixen de manera vital a realitzar-la en tots els ambients i en les situacions més habituals de cada dia. Sobretot són ells els qui fan present l'Església i anuncien l'Evangeli en la cultura de l'entorn digital, que té un impacte tan fort arreu del món, en les cultures juvenils, en el món laboral, de l'economia i de la política, de les arts i de la cultura, de la recerca científica, de l'educació i de la formació, en la cura de la casa comuna i, en particular, en la participació en la vida pública. Allà on són presents, estan cridats a testimoniar Jesucrist en la vida quotidiana i a compartir explícitament la fe amb altres. En particular, els joves, amb els seus dons

i les seves fragilitats, a mesura que creixen en l'amistat amb Jesús, esdevenen apòstols de l'Evangeli entre els seus companys.

- e. Els fidels laics són cada vegada més presents i actius també en el servei dins de les comunitats cristianes. Molts d'ells organitzen i animen comunitats pastorals, serveixen com a educadors de la fe, teòlegs i formadors, animadors espirituals i catequistes, i participen en diferents organismes parroquials i diocesans. A moltes regions la vida de les comunitats cristianes i la missió de l'Església es fonamenta en la figura dels catequistes. A més, els laics serveixen en l'àmbit de la cura del patrimoni i de l'administració. La seva contribució és indispensable per a la missió de l'Església; per això s'ha de tenir cura que adquireixin les competències necessàries.
- f. Els carismes dels laics, en la seva varietat, són dons de l'Esperit Sant a l'Església que s'han de fer emergir, reconèixer i valorar plenament. En algunes situacions pot passar que els laics siguin cridats a suplir l'escassetat de preveres, amb el risc que el caràcter estrictament laical del seu apostolat resti disminuït. En altres contextos, pot passar que els preveres ho facin tot i els carismes i els ministeris dels laics siguin ignorats o infrautilitzats. També es cospa el perill, expressat per molts a l'Assemblea, de «clericalitzar» els laics, creant una mena d'elit laical que perpetua les desigualtats i les divisions en el Poble de Déu.
- g. La pràctica de la missió *ad gentes* realitza un enriquiment mutu de les Esglésies, perquè no implica només els missioners sinó tota la comunitat, que és estimulada a la pregària, a compartir els béns i al testimoniatge. Fins i tot les Esglésies amb un nombre escàs de clergat no han de renunciar a aquest compromís, mentre que aquelles en què hi ha un major floriment de vocacions al ministeri ordenat poden obrir-se a la cooperació pastoral, en una lògica genuïnament evangèlica. Tots els missioners –laics i laiques, consagrades i consagrats, diaques i preveres, en particular els membres dels instituts missioners i els missioners *fidei donum*–, en virtut de la seva vocació pròpia, són un recurs important per a crear lligams de coneixement i intercanvi de dons.
- h. La missió de l'Església es renova i nodreix contínuament per la celebració de l'Eucaristia, sobretot quan aquesta posa en relleu el seu caràcter comunitari i missioner.

Qüestions a afrontar

- i. Cal continuar aprofundint en la comprensió teològica de les relacions entre carismes i ministeris en una perspectiva missionera.

- j. El Vaticà II i el magisteri posterior presenten la missió distintiva dels laics en termes de santificació de les realitats temporals o seculars. Tanmateix, en la concreció de la pràctica pastoral, a nivell parroquial, diocesà i, recentment, també universal, les tasques i els ministeris dins de l'Església són cada vegada més confiats a laics. La reflexió teològica i les disposicions canòniques s'han de conciliar amb aquests desenvolupaments importants i comprometre's per a evitar dualismes que podrien comprometre la percepció de la unitat de la missió de l'Església.
- k. En la promoció de la corresponsabilitat per a la missió de tots els batejats, reconeixem les capacitats apostòliques de les persones amb discapacitat. Volem valorar la contribució a l'evangelització que prové de la immensa riquesa d'humanitat que tenen. Reconeixem les seves experiències de patiment, marginació, discriminació, de vegades patides també dins de la mateixa comunitat cristiana.
- l. Les estructures pastorals s'han de reorganitzar per tal d'ajudar les comunitats a fer emergir, reconèixer i animar els carismes i els ministeris laicals, inserint-los en el dinamisme missioner de l'Església sinodal. Amb el guiatge dels seus pastors, les comunitats seran capaces d'enviar i sostenir els que han enviat. Es concebran, doncs, principalment al servei de la missió que els fidels duen a terme dins de la societat, en la vida familiar i laboral, sense centrar-se exclusivament en les activitats que es desenvolupen en el seu interior i en les seves necessitats organitzatives.
- m. L'expressió «una Església totalment ministerial», utilitzada a l'*Instrumentum laboris*, pot donar lloc a malentesos. Cal que se n'aprofundeixi el seu significat per tal d'aclarir qualsevol ambigüitat.

Propostes

- n. Es percep la necessitat d'una major creativitat en la institució de ministeris en base a les exigències de les Esglésies locals, amb una implicació particular dels joves. Es pot pensar en ampliar encara més les tasques del ministeri instituït del lector, que avui ja no es limiten al paper desenvolupat durant les litúrgies. D'aquesta manera es podria configurar un veritable ministeri de la Paraula de Déu, que en contextos adequats podria incloure també la predicació. També s'ha d'explorar la possibilitat d'establir un ministeri a conferir a parelles casades compromeses a sostenir la vida familiar i a acompanyar les persones que es preparen per al sagrament del matrimoni.
- o. Es convida les Esglésies locals a identificar formes i ocasions per a donar visibilitat i reconeixement comunitari als carismes i ministeris

que enriqueixen la comunitat. Això podria passar amb motiu d'una celebració litúrgica en què es confia el mandat pastoral.

9. Les dones en la vida i en la missió de l'Església

Convergències

- a. Hem estat creats home i dona, a imatge i semblança de Déu. Des del principi, la creació articula unitat i diferència, conferint a dones i homes una naturalesa, una vocació i un destí compartits i dues experiències diferents de l'ésser humà. La Sagrada Escripura testimonia la complementarietat i la reciprocitat de dones i homes. En les múltiples formes en què es realitza, l'aliança entre l'home i la dona és al cor del projecte de Déu per a la creació. Jesús considerava les dones les seves interlocutores: parlava amb elles del Regne de Déu i les acollia entre els deixebles, com per exemple Maria de Betània. Aquestes dones van fer l'experiència del seu poder de guarició, alliberament i reconeixement, i van caminar amb ell pel camí de Galilea a Jerusalem (cf. Lc 8,1-3). Va confiar a una dona, Maria Magdalena, la tasca d'anunciar la resurrecció el matí de Pasqua.
- b. En Crist, dones i homes estan revestits de la mateixa dignitat baptismal i reben en igual mesura la varietat dels dons de l'Esperit (cf. Ga 3,28). Homes i dones estan cridats a una comunió caracteritzada per una corresponsabilitat no competitiva, que s'ha d'encarnar a tots els nivells de la vida de l'Església. Com ens ha dit el papa Francesc, junts som «poble convocat i cridat amb la força de les Benaurances».
- c. Durant l'Assemblea hem experimentat la bellesa de la reciprocitat entre dones i homes. Junts tornem a llançar la crida de les fases precedents del procés sinodal, i demanem a l'Església que creixi en el compromís de comprendre i acompanyar les dones, des del punt de vista pastoral i sacramental. Les dones desitgen compartir l'experiència espiritual de caminar cap a la santedat en les diferents etapes de la vida: de joves, com a mares, en les relacions d'amistat, en la vida familiar a totes les edats, en el món del treball i en la vida consagrada. Reclamen justícia en societats encara profundament marcades per la violència sexual i les desigualtats econòmiques, i per la tendència a tractar-les com a objectes. Porten les cicatrius del tràfic d'éssers humans, de les migracions forçades i de les guerres. Acompanyament i promoció decidida de les dones van de la mà.
- d. Les dones constitueixen la majoria dels que freqüenten les esglésies i sovint són les primeres missioneres de la fe a la família. Les consagrades, en la vida contemplativa i l'apostòlica, constitueixen un do, un signe i un testimoniatge d'importància fonamental entre

nosaltres. La llarga història de dones missioneres, santes, teòlogues i místiques és una poderosa font d'inspiració i aliment per a les dones i els homes del nostre temps.

- e. Maria de Natzaret, dona de fe i Mare de Déu, continua sent per a tots una extraordinària font de significat des del punt de vista teològic, eclesial i espiritual. Maria ens recorda la crida universal a escoltar amb atenció Déu i a romandre oberts a l'Esperit Sant. Ha conegut l'alegria de donar a llum i fer créixer, i ha suportat dolor i patiment. Ha infantat en condicions de precarietat, ha fet l'experiència de ser refugiada i ha viscut el turment de la brutal mort del seu Fill. Però també ha conegut l'esplendor de la resurrecció i la glòria de la Pentecosta.
- f. Moltes dones han expressat un profund agraïment per la tasca de sacerdots i bisbes, però també han parlat d'una Església que fereix. Clericalisme, masclisme i un ús inadequat de l'autoritat continuen desfigurant el rostre de l'Església i fan mal a la comunió. Una conversió espiritual profunda és necessària com a base per a qualsevol canvi estructural. Abusos sexuals, de poder i econòmics continuen demanant justícia, guarició i reconciliació. Preguntem-nos com l'Església pot esdevenir un espai capaç de protegir a tothom.
- g. Quan la dignitat i la justícia en les relacions entre homes i dones es veuen minades a l'Església, es debilita la credibilitat de l'anunci que adreçem al món. El procés sinodal mostra que cal una renovació de les relacions i canvis estructurals. D'aquesta manera serem capaços d'acollir millor la participació i la contribució de tothom –laics i laïques, consagrades i consagrats, diaques, preveres i bisbes– com a deixebles corresponsables de la missió.
- h. L'Assemblea demana que no es repeteixi l'error de parlar de les dones com una qüestió o un problema. En canvi, desitgem promoure una Església on homes i dones dialoguin amb l'objectiu de comprendre millor la profunditat del projecte de Déu, en el qual apareixen junts com a protagonistes, sense subordinació, exclusió ni competició.

Qüestions a afrontar

- i. Les Esglésies de tot el món han formulat clarament la petició d'un major reconeixement i valoració de l'aportació de les dones, i d'un creixement de les responsabilitats pastorals que se'ls confia en tots els àmbits de la vida i de la missió de l'Església. Per a expressar millor els carismes de tots i respondre millor a les necessitats pastorals, com l'Església pot incloure més dones en els rols i en els ministeris

ja existents? Si calen nous ministeris, qui és el responsable del discerniment, a quin nivell i de quina manera?

- j. S'han expressat diferents posicionaments respecte a l'accés de les dones al ministeri diaconal. Alguns consideren que aquest pas seria inacceptable ja que està en discontinuïtat amb la tradició. Per a altres, en canvi, concedir l'accés de les dones al diaconat restauraria una pràctica de l'Església primitiva. Altres encara veuen en aquest pas una resposta adequada i necessària als signes dels temps, fidel a la tradició i capaç de trobar ressò en el cor de molts que cerquen una renovada vitalitat i energia en l'Església. Alguns expressen la por que aquesta petició sigui l'expressió d'una perillosa confusió antropològica, que l'Església acollint-la s'alinearia amb l'esperit del temps.
- k. El debat en aquest sentit també està connectat amb la reflexió més àmplia sobre la teologia del diaconat (cf. més endavant, capítol 11, h-i).

Propostes

- l. En particular, s'anima les Esglésies locals a ampliar el seu servei d'escolta, acompanyament i atenció a les dones que, en els diferents contextos socials, estan més marginades.
- m. Hi ha una necessitat urgent de garantir que les dones puguin participar en els processos de presa de decisions i assumir rols de responsabilitat en la pastoral i en el ministeri. El Sant Pare ha augmentat de manera significativa el nombre de dones en llocs de responsabilitat a la cúria romana. El mateix hauria de passar a altres nivells de la vida de l'Església. En conseqüència, cal adaptar el dret canònic.
- n. Que es continuï la recerca teològica i pastoral sobre l'accés de les dones al diaconat, beneficiant-se dels resultats de les comissions expressament establertes pel Sant Pare i de les recerques teològiques, històriques i exegetiques ja realitzades. Si és possible, els resultats s'han de presentar a la propera sessió de l'Assemblea.
- o. S'han d'abordar i resoldre els casos de discriminació laboral i retribucions injustes dins de l'Església, en particular pel que fa a les dones consagrades que massa sovint són considerades mà d'obra barata.
- p. Cal ampliar l'accés de les dones als programes de formació i als estudis teològics. Les dones s'han d'inserir en els programes d'ensenyament i formació dels seminaris per tal d'afavorir una millor formació per al ministeri ordenat.
- q. Els textos litúrgics i els documents de l'Església han d'estar més atents no només a l'ús d'un llenguatge que tingui en compte la

igualtat d'homes i dones, sinó també a la inclusió d'un ventall de paraules, imatges i narracions que puguin amb més vitalitat en l'experiència femenina.

- r. Proposem que dones amb formació adequada puguin ser jutges en tots els processos canònics.

10. La vida consagrada i els moviments laicals: un signe carismàtic

Convergències

- a. Al llarg dels segles, l'Església sempre ha experimentat el do dels carismes gràcies als quals l'Esperit Sant la fa rejuvenir i la renova, des dels més extraordinaris fins als més senzills i extensament difosos. Amb joia i agraïment, el sant Poble de Déu hi reconeix l'ajuda providencial amb què Déu mateix sosté, orienta i il·lumina la seva missió.
- b. La dimensió carismàtica de l'Església té una manifestació particular en la vida consagrada, amb la riquesa i la varietat de les seves formes. El seu testimoniatge ha contribuït en tot moment a renovar la vida de la comunitat eclesial, revelant-se un antídote a la temptació recurrent de la mundanitat. Les diverses famílies religioses mostren la bellesa del seguiment del Senyor, a la muntanya de la pregària i als carrers del món, en les formes de vida comunitària, en la solitud del desert i en la frontera dels reptes culturals. Més d'una vegada, la vida consagrada ha estat la primera a percebre els canvis de la història i copsar les crides de l'Esperit: també avui l'Església necessita la seva profecia. La comunitat cristiana també mira amb atenció i agraïment les pràctiques de vida sinodal experimentades i de discerniment en comú que les comunitats de vida consagrada han madurat al llarg dels segles. També sabem que d'elles podem aprendre la saviesa de caminar junts. Moltes congregacions i instituts practiquen la conversa en l'Esperit o formes anàlogues de discerniment en el desenvolupament dels capítols provincials i generals, per a renovar les estructures, repensar els estils de vida, posar en marxa noves formes de servei i de proximitat als més pobres. En altres casos, però, trobem la persistència d'un estil autoritari, que no deixa espai al diàleg fratern.
- c. Amb igual agraïment, el Poble de Déu reconeix els ferments de renovació presents en comunitats que tenen una llarga història i en el floriment de noves experiències de moviments eclesials. Associacions laicals, moviments eclesials i noves comunitats són un signe preciós de la maduració de la corresponsabilitat de tots els batejats. El seu valor rau en la promoció de la comunió entre les diverses vocacions, en l'entusiasme amb què anuncien l'Evangelí,

en la seva proximitat amb els que viuen una marginació econòmica o social, i en el compromís de promoció del bé comú. Sovint són models de comunió sinodal i de participació en vista de la missió.

- d. Els casos d'abús de diversa índole contra persones consagrades i membres de col·lectius laicals, especialment dones, assenyalen un problema en l'exercici de l'autoritat que demana intervencions decidides i adequades.

Qüestions a afrontar

- e. El magisteri de l'Església ha desenvolupat un ampli ensenyament sobre la importància dels dons jeràrquics i els dons carismàtics en la vida i en la missió de l'Església, que demana una millor comprensió en la consciència eclesial i en la mateixa reflexió teològica. Cal, doncs, interrogar-se sobre el significat eclesiològic i sobre les implicacions pastorals concretes d'aquesta adquisició.
- f. La varietat d'expressions carismàtiques dins de l'Església subratlla el compromís del Poble fidel de Déu de viure la profecia de la proximitat als més petits i a il·luminar la cultura amb una experiència més profunda de les realitats espirituals. Cal aprofundir de quina manera la vida consagrada, les associacions laicals, els moviments eclesials i les noves comunitats poden posar els seus carismes al servei de la comunió i la missió a les Esglésies locals, contribuint a fer avançar cap a la santedat gràcies a una presència que és profètica.

Propostes

- g. Creiem que està madur el temps per a una revisió dels «criteris directius sobre les relacions entre els bisbes i els religiosos a l'Església» proposats en el document *Mutuae relationes* de 1978. Proposem que aquesta revisió es faci en estil sinodal, incloent-hi tots els qui hi estan implicats.
- h. Amb la mateixa finalitat, que les Conferències episcopals i les Conferències de les superiores i dels superiors majors dels instituts de vida consagrada i de les societats de vida apostòlica posin en marxa llocs i instruments adequats per a promoure encontres i formes de col·laboració amb esperit sinodal.
- i. Tant a nivell de les Esglésies locals com de les agrupacions d'Esglésies, la promoció de la sinodalitat missionera exigeix la institució i una configuració més precisa de les consultes i dels consells en què convergeixen els representants d'associacions laicals, moviments eclesials i noves comunitats, per a promoure relacions orgàniques entre aquestes realitats i la vida de les Esglésies locals.

- j. En els itineraris de formació teològica a tots els nivells, sobretot en la formació dels ministres ordenats, s'ha de verificar i, allà on sigui necessari, reforçar l'atenció a la dimensió carismàtica de l'Església.

11. Diaques i preveres en una Església sinodal

Convergències

- a. Els preveres són els principals cooperadors del bisbe i formen amb ell un únic presbiteri (cf. LG 28); els diaques, ordenats per al ministeri, serveixen el Poble de Déu en la diaconia de la Paraula, de la litúrgia, però sobretot de la caritat (cf. LG 29). L'Assemblea sinodal, en primer lloc, els expressa un profund agraïment. Conscients que poden experimentar solitud i aïllament, recomana a les comunitats cristianes que els donin suport amb la pregària, l'amistat, la col·laboració.
- b. Diaques i preveres estan compromesos en les formes més diverses del ministeri pastoral: el servei a les parròquies, l'evangelització, la proximitat a pobres i marginats, el compromís en el món de la cultura i de l'educació, la missió *ad gentes*, la recerca teològica, l'animació de centres d'espiritualitat i moltes altres. En una Església sinodal, els ministres ordenats estan cridats a viure el seu servei al Poble de Déu en una actitud de proximitat a les persones, d'acollida i d'escolta de tothom i a conrear una profunda espiritualitat personal i una vida de pregària. Sobretot, estan cridats a repensar l'exercici de l'autoritat segons el model de Jesús «que era de condició divina, [...] i es va fer no-res, fins a prendre la condició d'esclau» (Fl 2,6-7). L'Assemblea reconeix que molts preveres i diaques fan visible amb la seva dedicació el rostre de Crist Bon Pastor i Servent.
- c. Un obstacle per al ministeri i la missió està constituït pel clericalisme. Aquest neix de la incomprensió de la crida divina, que porta a concebre-la més com un privilegi que com un servei, i es manifesta en un estil de poder mundà que refusa retre comptes. Aquesta deformació del sacerdoci ha de ser combatuda des de les primeres etapes de la formació, gràcies a un contacte viu amb la quotidianitat del Poble de Déu i una experiència concreta de servei als més necessitats. El ministeri del prevere avui no es pot imaginar si no és en relació amb el bisbe, en el presbiteri, en profunda comunió amb els altres ministres i carismes. Malauradament, el clericalisme és una actitud que es pot manifestar no només en els ministres, sinó també en els laics.
- d. La consciència de les pròpies capacitats i dels propis límits és un requisit per a comprometre's en el ministeri ordenat amb un estil

de corresponsabilitat. Per això, la formació humana ha de garantir un itinerari de coneixement realista d'un mateix, que s'integri amb el creixement cultural, espiritual i apostòlic. En aquest itinerari, no s'ha de menystenir l'aportació de la família d'origen i de la comunitat cristiana en la qual el jove ha madurat la vocació, i altres famílies que acompanyen el seu creixement.

Qüestions a afrontar

- e. En la perspectiva de la formació de tots els batejats per a una Església sinodal, la dels diaques i preveres demana una atenció especial. S'ha expressat àmpliament la petició que els seminaris o altres itineraris de formació dels candidats al ministeri estiguin vinculats a la vida quotidiana de les comunitats. Cal evitar els riscos del formalisme i de la ideologia que porten a actituds autoritàries i impedeixen un autèntic creixement vocacional. Repensar els estils i els itineraris formatius demana una àmplia tasca de revisió i de confrontació.
- f. S'han expressat diferents valoracions sobre el celibat dels preveres. Tots n'aprecien el seu valor carregat de profecia i el testimoniatge de conformació amb Crist; alguns pregunten si la seva conveniència teològica amb el ministeri presbiteral s'ha de traduir necessàriament en l'Església llatina en una obligació disciplinària, sobretot allà on els contextos eclesials i culturals ho fan més difícil. Aquest no és un tema nou i demana una consideració posterior.

Propostes

- g. A les Esglésies llatines el diaconat permanent s'ha implantat de maneres diferents segons els diversos contextos eclesials. Algunes Esglésies locals no l'han introduït completament; en altres hi ha la por que els diaques siguin percebuts com una mena de remei a l'escassetat de preveres. De vegades, la seva ministerialitat s'expressa en la litúrgia més que en el servei als pobres i necessitats de la comunitat. Per tant, es recomana dur a terme una avaluació de la realització del ministeri diaconal després del Concili Vaticà II.
- h. Des del punt de vista teològic, sorgeix la necessitat en primer lloc de comprendre el diaconat en ell mateix, i no només com una etapa d'accés al presbiterat. El mateix ús lingüístic de qualificar la forma primària del diaconat de «permanent», per distingir-la de la «transitòria», és l'indicador d'un canvi de perspectiva encara no realitzat adequadament.
- i. Les incerteses al voltant de la teologia del ministeri diaconal es deuen també al fet que a l'Església llatina s'ha restablert com a nivell propi

- i permanent de la jerarquia només a partir del Concili Vaticà II. Una reflexió més aprofundida sobre això també permetrà il·luminar la qüestió de l'accés de les dones al diaconat.
- j. Es demana una avaluació en profunditat de la formació per al ministeri ordenat a la llum de la perspectiva de l'Església sinodal missionera. Això implica la revisió de la *Ratio fundamentalis* que en determina el perfil. Al mateix temps, es recomana tenir cura de la formació permanent dels preveres i dels diaques en sentit sinodal.
 - k. La dimensió de la transparència i la cultura de la rendició de comptes representen un element d'importància crucial per a avançar en la construcció d'una Església sinodal. Demanem a les Esglésies locals que identifiquin processos i estructures que permetin la verificació periòdica de les maneres com exerceixen el ministeri els preveres i els diaques que desenvolupen funcions de responsabilitat. Les institucions ja existents, com els organismes de participació o les visites pastorals, poden constituir el punt de partida per a aquest treball, tenint cura de la implicació de la comunitat. En tot cas, aquestes formes s'hauran d'adaptar als contextos locals i a les diferents cultures, perquè no siguin un obstacle o una càrrega burocràtica. Per això, l'àmbit regional o continental podria ser el més adequat per al seu discerniment.
 - l. Cal considerar, valorant cas per cas i segons els contextos, l'oportunitat d'incloure preveres que han deixat el ministeri en un servei pastoral que posi en valor la seva formació i la seva experiència.

12. El bisbe en la comunió eclesial

Convergències

- a. En la perspectiva del Concili Vaticà II, els bisbes, com a successors dels Apòstols, estan al servei de la comunió que es realitza en l'Església local, entre les Esglésies i amb tota l'Església. Per tant, la figura del bisbe es pot entendre adequadament en l'entrellaçament de les relacions amb la porció del Poble de Déu que li ha estat confiada, amb el presbiteri i amb els diaques, amb les persones consagrades, amb els altres bisbes i amb el bisbe de Roma, en una perspectiva sempre orientada a la missió.
- b. El bisbe és, en la seva Església, el primer responsable de l'anunci de l'Evangeli i de la litúrgia. Guia la comunitat cristiana i promou la cura dels pobres i la defensa dels més petits. Com a principi visible d'unitat, té en particular la tasca de discernir i coordinar els diversos carismes i ministeris suscitats per l'Esperit per a l'anunci de l'Evangeli i el bé comú de la comunitat. Aquest ministeri es realitza de manera

sinodal, quan el govern s'exerceix des de la corresponsabilitat; la predicació, des de l'escolta del Poble fidel de Déu; la santificació i la celebració litúrgica, des de la humilitat i des de la conversió.

- c. El bisbe té un paper insubstituïble a l'hora d'iniciar i animar el procés sinodal a l'Església local, promovent la circularitat entre «tots, alguns i un». El ministeri episcopal (l'«un») valora la participació de «tots» els fidels, gràcies a l'aportació d'«alguns» més directament implicats en els processos de discerniment i de presa de decisions (organismes de participació i de govern). La convicció amb què el bisbe assumeix la perspectiva sinodal i l'estil amb què exerceix l'autoritat influeixen de manera determinant en la participació de preveres i diaques, laics i laiques, consagrades i consagrats. Per a tots, el bisbe està cridat a ser un exemple de sinodalitat.
- d. En els contextos en què l'Església és percebuda com a família de Déu, el bisbe és considerat el pare de tots; en les societats secularitzades, però, s'experimenta una crisi de la seva autoritat. És important no perdre la referència a la naturalesa sacramental de l'episcopat, per a no assimilar la figura del bisbe a una autoritat civil.
- e. Les expectatives respecte del bisbe sovint són molt altes, i molts bisbes es lamenten d'una sobrecàrrega de compromisos administratius i jurídics, que dificulta la realització plena de la seva missió. També el bisbe ha de fer front a la seva fragilitat i els seus límits i no sempre troba suport humà i suport espiritual. No és estranya la dolorosa experiència d'una certa solitud. Per això és important, d'una banda, tornar a posar al centre de l'atenció els aspectes essencials de la missió del bisbe i, de l'altra, conrear una autèntica fraternitat entre bisbes i amb el presbiteri.

Qüestions a afrontar

- f. A nivell teològic, cal aprofundir molt més en el significat del lligam de reciprocitat entre el bisbe i l'Església local. Ell està cridat a guiar-la i, al mateix temps, a reconèixer i custodiar la riquesa de la seva història, de la seva tradició i dels carismes que hi són presents.
- g. S'ha d'aprofundir la qüestió de la relació entre el sagrament de l'Orde i la jurisdicció, a la llum del magisteri conciliar de *Lumen gentium* i dels ensenyaments més recents, com la Constitució apostòlica *Praedicate Evangelium*, per a precisar els criteris teològics i canònics que són a la base del principi de compartir les responsabilitats del bisbe i determinar àmbits, formes i implicacions de la corresponsabilitat.
- h. Alguns bisbes manifesten el malestar quan se'ls demana que intervinguin en qüestions de fe i de moral sobre les quals no hi ha un acord

total en l'episcopat. Cal reflexionar més sobre la relació entre la col·legialitat episcopal i la diversitat de visions teològiques i pastorals.

- i. Una cultura de la transparència i el respecte dels procediments establerts per a la protecció dels menors i les persones vulnerables són part integrant d'una Església sinodal. Cal seguir desenvolupant estructures dedicades a la prevenció dels abusos. La delicada qüestió de la gestió dels abusos posa molts bisbes en dificultats per a conciliar el paper de pare amb el de jutge. Es demana que s'avalui la conveniència de confiar la tasca judicial a una altra instància, a precisar canònicament.

Propostes

- j. Que s'activin, en formes jurídicament a definir, estructures i processos de verificació periòdica de l'obra del bisbe en referència a l'estil de la seva autoritat, a l'administració econòmica del patrimoni de la diòcesi, al funcionament dels organismes de participació i a la protecció contra qualsevol tipus d'abús. La cultura de la rendició de comptes és una part integral d'una Església sinodal que promou la corresponsabilitat, així com una possible salvaguarda contra els abusos.
- k. Es demana fer obligatoris el Consell episcopal (can. 473 §4) i el Consell pastoral diocesà o eparquial (CIC can. 511, CCEU can. 272) i fer més operatius, també a nivell de dret, els organismes diocesans de corresponsabilitat.
- l. L'Assemblea demana posar en marxa una revisió dels criteris de selecció dels candidats a l'episcopat, equilibrant l'autoritat del nunci apostòlic amb la participació de la Conferència episcopal. També es demana ampliar la consulta al Poble de Déu, escoltant un major nombre de laics i laïques, consagrades i consagrats i procurant evitar pressions inadequades.
- m. Molts bisbes manifesten l'exigència de repensar el funcionament i enfortir l'estructura de les Metròpolis (províncies eclesiàstiques) i de les Regions, perquè siguin una expressió concreta de col·legialitat en un territori i àmbits en què els bisbes puguin fer experiència de fraternitat, el recolzament mutu, la transparència i una consulta més àmplia.

13. El bisbe de Roma en el col·legi dels bisbes

Convergències

- a. La dinàmica sinodal també aporta una nova llum sobre el ministeri del bisbe de Roma. La sinodalitat articula de manera simfònica les dimensions comunitària («tots»), col·legial («alguns») i personal («un») de l'Església a nivell local, regional i universal. En aquesta visió, el

ministeri petrí del bisbe de Roma és intrínsec a la dinàmica sinodal, així com l'aspecte comunitari que inclou tot el Poble de Déu i la dimensió col·legial del ministeri episcopal. Per això, sinodalitat, col·legialitat i primat es reclamen mútuament: el primat pressuposa l'exercici de la sinodalitat i de la col·legialitat, així com ambdues impliquen l'exercici del primat.

- b. La promoció de la unitat de tots els cristians és un aspecte essencial del ministeri del bisbe de Roma. El camí ecumènic ha permès aprofundir en la comprensió del ministeri del successor de Pere i ha de continuar fent-ho en el futur. Les respostes a la invitació feta per sant Joan Pau II a l'encíclica *Ut unum sint*, així com les conclusions dels diàlegs ecumènics, poden ajudar a la comprensió catòlica del primat, de la col·legialitat, de la sinodalitat i de les seves relacions mútues.
- c. La reforma de la cúria romana és un aspecte important de l'itinerari sinodal de l'Església catòlica. La Constitució apostòlica *Praedicate Evangelium* insisteix en el fet que «la cúria romana no se situa entre el Papa i els bisbes, sinó que es posa al servei d'ambdós segons les modalitats pròpies de la naturalesa de cadascú» (PE I.8). Promou una reforma basada en la «vida de comunió» (PE I.4) i en una «descentralització saludable» (EG 16, citat a PE II.2). El fet que molts membres dels dicasteris romans siguin bisbes diocesans expressa la catolicitat de l'Església i hauria d'afavorir la relació entre la cúria i les Esglésies locals. La implantació efectiva de *Praedicate Evangelium* podrà afavorir una major sinodalitat dins de la cúria, tant entre els diferents dicasteris com dins de cadascun d'ells.

Qüestions a afrontar

- d. Es demana un aprofundiment sobre la manera com una comprensió renovada de l'episcopat dins d'una Església sinodal incideix en el ministeri del bisbe de Roma i del paper de la cúria romana. Aquesta qüestió té repercussions importants en la manera de viure la corresponsabilitat en el govern de l'Església. A nivell universal, el *Codi de dret canònic* i el *Codi dels cànons per a les Esglésies orientals* ofereixen disposicions per a un exercici més col·legiat del ministeri papal, les quals es podrien desenvolupar en la pràctica i reforçar-se en una futura actualització d'ambdós textos.
- e. La sinodalitat pot il·luminar les modalitats de col·laboració del col·legi de cardinals al ministeri petrí i sobre les maneres de promoure el seu discerniment col·legial en els consistoris ordinaris i extraordinaris.
- f. És important per al bé de l'Església estudiar els camins més adequats per tal d'afavorir el coneixement mutu i els lligams de comunió entre

els membres del col·legi de cardenals, tenint en compte també la seva diversitat d'origen i de cultura.

Propostes

- g. Les visites *ad limina Apostolorum* són el moment màxim de les relacions dels pastors de les Esglésies locals amb el bisbe de Roma i amb els seus col·laboradors més propers en la cúria romana. S'ha de revisar la forma en què es duen a terme per fer-les cada vegada més una oportunitat d'intercanvi obert i recíproc que afavoreixi la comunió i un veritable exercici de col·legialitat i sinodalitat.
- h. A la llum de la configuració sinodal de l'Església, cal que els dicasteris de la cúria romana valorin la consulta dels bisbes, per a una atenció més gran a la diversitat de situacions i una escolta més atenta de la veu de les Esglésies locals.
- i. Sembla oportú oferir formes d'avaluació de l'acció dels representants pontificis per part de les Esglésies locals dels països on exerceixen la seva missió, per tal de facilitar i perfeccionar el seu servei.
- j. Es proposa potenciar i reforçar l'experiència del consell de cardenals (C-9) com a consell sinodal al servei del ministeri petrí.
- k. A la llum de l'ensenyament del Concili Vaticà II, cal examinar detingudament si és convenient ordenar bisbes els prelatos de la cúria romana.

Part III

Teixir lligams, construir comunitat

14. Una aproximació sinodal a la formació

Convergències

- a. Tenir cura de la pròpia formació és la resposta que cada batejat està cridat a donar als dons del Senyor, per a fer fructificar els talents rebuts i posar-los al servei de tots. El temps que el Senyor va dedicar a la formació dels seus deixebles revela la importància d'aquesta acció eclesial, sovint poc vistosa però decisiva per a la missió. Volem expressar una paraula d'agraïment i encoratjament a tots aquells que estan implicats en aquest àmbit i els convidem a copsar els elements de novetat que sorgeixen del camí sinodal de l'Església.
- b. La manera com Jesús va formar els deixebles és el model de referència. Ell no es va limitar a compartir alguns ensenyaments, sinó que va compartir la seva vida amb ells. Amb la seva pregària va suscitar la pregunta: «Ensenya'ns a pregar»; alimentant les multituds,

va ensenyar a no acomiadar els necessitats; caminant cap a Jerusalem, va indicar el camí de la creu. De l'Evangeli aprenem que la formació no és només o principalment una millora de les pròpies capacitats: és la conversió a la lògica del Regne que també pot fer fecundes les derrotes i els fracassos.

- c. El sant Poble de Déu no és només objecte, sinó que és, en primer lloc, subjecte corresponsable de la formació. La primera formació, de fet, s'esdevé en la família. És allà on sovint rebem el primer anunci de la fe, en la llengua –més ben dit en el dialecte– dels nostres pares i dels nostres avis. Per tant, l'aportació dels qui exerceixen un ministeri a l'Església s'ha d'entrellaçar amb la saviesa dels senzills, en una aliança educativa indispensable per a la comunitat. Aquest és el primer signe d'una formació entesa en sentit sinodal.
- d. En la iniciació cristiana trobem les grans línies directrius per als itineraris formatius. Al centre de la formació hi ha l'aprofundiment del *kerigma*, és a dir, de l'encontre amb Jesucrist que ens ofereix el do d'una vida nova. La lògica catecumenal ens recorda que tots som pecadors cridats a la santedat. Per això ens comprometem en camins de conversió que el sagrament de la Reconciliació duu a terme i alimentem el desig de la santedat, sostinguts per un gran nombre de testimonis.
- e. Són molts els àmbits en què es produeix la formació del Poble de Déu. A més de la formació teològica, s'ha esmentat la relativa a una sèrie de competències específiques: l'exercici de la corresponsabilitat, l'escolta, el discerniment, el diàleg ecumènic i interreligiós, el servei als pobres i la cura de la casa comuna, el compromís com a «missioners digitals», el de facilitadors dels processos de discerniment i conversa en l'Esperit, la construcció del consens i la resolució dels conflictes. S'ha de fer atenció especial a la formació catequètica dels infants i dels joves, que hauria de comportar la participació activa de la comunitat.
- f. La formació per a una Església sinodal demana que s'emprenqui d'una manera sinodal: tot el Poble de Déu es forma junt mentre camina junt. Hem de superar la mentalitat de delegació que es troba en molts àmbits de la pastoral. Una formació en clau sinodal té l'objectiu de permetre que el Poble de Déu visqui plenament la seva vocació baptismal, en la família, en els llocs de treball, en l'àmbit eclesial, social i intel·lectual, i que cadascú sigui capaç de participar activament en la missió de l'Església segons els propis carismes i la pròpia vocació.

Qüestions a afrontar

- g. Recomanem aprofundir el tema de l'educació afectiva i sexual, per tal d'acompanyar els joves en el seu camí de creixement i per a donar suport a la maduració emocional d'aquells que estan cridats al celibat i a la castedat consagrada. La formació en aquests àmbits és una ajuda necessària en tots els moments de la vida.
- h. És important aprofundir en el diàleg entre les ciències humanes, sobretot la psicologia, i la teologia, per a una comprensió de l'experiència humana que no es limiti a juxtaposar les seves aportacions, sinó que les integri en una síntesi més madura.
- i. El Poble de Déu ha d'estar àmpliament representat en la formació dels ministres ordenats, com ja demanaven els Sínodes precedents. Cal una revisió àmplia dels programes de formació, amb especial atenció a la manera de potenciar la contribució femenina i la de les famílies.
- j. S'encoratja les Conferències episcopals a treballar a nivell regional per a crear conjuntament una cultura de la formació permanent, utilitzant tots els recursos disponibles, inclòs el desenvolupament d'opcions digitals.

Propostes

- k. A la llum de la sinodalitat, proposem privilegiar, en la mesura del possible, propostes formatives conjunes adreçades a tot el Poble de Déu (laics, consagrats i ministres ordenats). Correspon a les diòcesis fomentar aquests projectes a nivell local. Encoratgem les Conferències episcopals a treballar juntes a nivell regional per a crear conjuntament una cultura de la formació permanent, utilitzant tots els recursos disponibles, inclòs el desenvolupament d'opcions digitals.
- l. Que els diferents components del Poble de Déu estiguin representats en els itineraris de formació al ministeri ordenat, com ja demanaven els Sínodes precedents. És especialment important la implicació de figures femenines.
- m. Calen processos de selecció adequats per als candidats al ministeri ordenat i que es respectin els requisits relatius als programes propedèutics.
- n. La formació dels ministres ordenats s'ha de pensar en coherència amb una Església sinodal, en els diversos contextos. Això demana que els candidats al ministeri, abans d'emprendre camins específics, hagin adquirit una experiència real, encara que inicial, de la comu-

nitat cristiana. El procés de formació no hauria de crear un ambient artificial, separat de la vida comuna dels fidels. Salvaguardant les necessitats de la formació al ministeri, serà favorable un esperit de servei autèntic al Poble de Déu en la predicació, en la celebració dels sagraments i en la promoció de la caritat. Això podrà demanar una revisió de la *Ratio fundamentalis* per als preveres i els diaques permanents.

- o. De cara a la propera sessió de l'Assemblea, es proposa fer una consulta als responsables de la formació inicial i permanent dels preveres per a avaluar la recepció del procés sinodal i proposar els canvis necessaris per a promoure l'exercici de l'autoritat en un estil adequat a una Església sinodal.

15. Discerniment eclesial i qüestions obertes

Convergències

- a. L'experiència de la conversa en l'Esperit ha estat enriquidora per a tots els que hi han participat. En particular, s'ha valorat un estil de comunicació que privilegia la llibertat en l'expressió dels propis punts de vista i l'escolta mútua. Això evita passar massa ràpid a un debat basat en la reiteració dels arguments propis, que no deixa espai ni temps per a adonar-se de les raons de l'altre.
- b. Aquesta actitud de fons crea un context favorable per a poder aprofundir qüestions que són controvertides fins i tot dins de l'Església, com els efectes antropològics de les tecnologies digitals i de la intel·ligència artificial, la no violència i la legítima defensa, les problemàtiques relacionades amb el ministeri, els temes relacionats amb la corporalitat i la sexualitat, entre altres.
- c. Per a desenvolupar un autèntic discerniment eclesial en aquests i en altres àmbits, cal integrar, a la llum de la Paraula de Déu i del magisteri, una base informativa més àmplia i un component reflexiu més articulat. Per tal d'evitar refugiar-se en la comoditat de les fórmules convencionals, cal fer una confrontació amb el punt de vista de les ciències humanes i socials, de la reflexió filosòfica i de l'elaboració teològica.
- d. Entre les qüestions sobre les que cal continuar la reflexió, hi ha la de la relació entre veritat i amor i la repercussió que té en moltes qüestions controvertides. Aquesta relació, abans de ser un repte, és en realitat una gràcia que habita en la revelació cristològica. De fet, Jesús va complir la promesa que llegim als salms: «La fidelitat i l'amor es trobaran, s'abraçaran la bondat i la pau, la fidelitat germinarà de la terra i la bondat mirarà des del cel» (Sl 85,11-12).

- e. Les pàgines de l'Evangeli mostren que Jesús troba les persones en la singularitat de la seva història i situació. Ell no parteix mai de prejudicis o etiquetes, sinó d'una relació autèntica en què s'implica amb tot el que ell mateix és, fins i tot al preu d'exposar-se a la incomprensió i el refús. Jesús sempre escolta el crit d'ajuda dels necessitats, fins i tot quan no s'expressa; realitza gestos que transmeten amor i retornen la confiança; amb la seva presència fa possible una nova vida: qui el troba en surt transformat. Això passa perquè la veritat que Jesús porta no és una idea, sinó la presència mateixa de Déu entre nosaltres; i l'amor amb què actua no és només un sentiment, sinó la justícia del Regne que canvia la història.
- f. La dificultat que trobem a l'hora de traduir aquesta clara visió evangèlica en opcions pastorals és signe de la nostra incapacitat per a viure a l'alçada de l'Evangeli i ens recorda que no podem donar suport a qui necessita ajuda si no és a través de la nostra conversió, personal i comunitària. Si fem servir la doctrina amb duresa i amb una actitud que judica, traïm l'Evangeli; si practiquem la misericòrdia barata, no transmetem l'amor de Déu. La unitat de veritat i amor implica fer-se càrrec de les dificultats dels altres fins a fer-nos-les nostres, com passa entre els veritables germans i germanes. Per això, aquesta unitat només es pot aconseguir seguint amb paciència el camí de l'acompanyament.
- g. Algunes qüestions, com les relatives a la identitat de gènere i a l'orientació sexual, el final de la vida, les situacions matrimonials difícils, els problemes ètics relacionats amb la intel·ligència artificial, són controvertides no només en la societat, sinó també en l'Església, perquè plantegen qüestions noves. De vegades, les categories antropològiques que hem desenvolupat no són suficients per a captar la complexitat dels elements que sorgeixen de l'experiència o del coneixement científic i demanen un perfeccionament i un estudi posterior. És important dedicar el temps necessari a aquesta reflexió i invertir-hi les millors energies, sense cedir a judicis simplificadors que fereixen les persones i el cos de l'Església. El magisteri ja ofereix moltes indicacions que esperen ser traduïdes en iniciatives pastorals adequades. Fins i tot on calen més aclariments, el comportament de Jesús, assimilat en la pregària i la conversió del cor, ens indica el camí a seguir.

Qüestions a afrontar

- h. Reconeixem la necessitat de continuar la reflexió eclesial sobre el trenat originari d'amor i veritat testimoniats per Jesús, amb l'objectiu d'una pràctica eclesial que faci honor a la seva inspiració.
- i. Encoratgem els experts en els diferents camps del coneixement a madurar una saviesa espiritual que permeti que la seva especialització

es converteixi en un veritable servei eclesial. La sinodalitat en aquest àmbit s'expressa com una disponibilitat a pensar junts al servei de la missió, en la diversitat d'enfocaments, però en l'harmonia de les intencions.

- j. Cal identificar les condicions que fan possible una recerca teològica i cultural que sàpiga partir de l'experiència quotidiana del Poble sant de Déu i es posi al seu servei.

Propostes

- k. Proponem promoure iniciatives que permetin un discerniment compartit sobre qüestions doctrinals, pastorals i ètiques que són controvertides, a la llum de la Paraula de Déu, de l'ensenyament de l'Església, de la reflexió teològica i valorant l'experiència sinodal. Això es pot fer a través de l'aprofundiment entre experts de diferents competències i provinences en un context institucional que tuteli la confidencialitat del debat i promogui la franquesa de la discussió, deixant també espai adequat a la veu de les persones directament afectades per les polèmiques esmentades. Aquest procés s'ha de començar de cara a la propera sessió sinodal.

16. Per una Església que escolta i acompanya

Convergències

- a. «Escolta» és el terme que millor expressa l'experiència més intensa que ha caracteritzat els dos primers anys de l'itinerari sinodal i també els treballs de l'Assemblea. En el doble sentit d'escolta donada i rebuda, de posar-se a l'escolta i ser escoltats. L'escolta és un valor profundament humà, un dinamisme de reciprocitat, en el qual s'ofereix una contribució al camí de l'altre i se'n rep una altra per al propi camí.
- b. Ser convidat a prendre la paraula i ser escoltats en l'Església i per l'Església ha estat una experiència intensa i inesperada per a molts dels qui han participat en el procés sinodal a nivell local, especialment entre els que pateixen formes de marginació en la societat i també en la comunitat cristiana. Ser escoltat és una experiència d'afirmació i reconeixement de la pròpia dignitat: aquest és un instrument poderós per tal d'activar els recursos de la persona i de la comunitat.
- c. Posar Jesucrist al centre de les nostres vides demana una certa abnegació. En aquesta perspectiva, escoltar demana la disponibilitat a descentrar-se per a deixar espai a l'altre. Ho hem experimentat en la dinàmica de la conversa en l'Esperit. És un exercici ascètic

- exigent, que obliga cadascú a reconèixer els seus límits i la parcialitat del seu punt de vista. Per això obre una possibilitat a escoltar la veu de l'Esperit de Déu que parla fins i tot més enllà dels límits de la pertinença eclesial i pot encetar un camí de canvi i de conversió.
- d. Posar-se a l'escolta té un valor cristològic: significa assumir l'actitud de Jesús en relació a les persones que va trobar (cf. Fl 2,6-11); també té un valor eclesial, ja que és l'Església qui es posa a l'escolta, a través de l'acció d'alguns batejats que no actuen en nom propi, sinó de la comunitat.
 - e. Al llarg del procés sinodal, l'Església ha trobat moltes persones i molts grups que demanen ser escoltats i acompanyats. En primer lloc, esmentem els joves, la petició d'escolta i acompanyament dels quals va ressonar amb força en el Sínode dedicat a ells (2018) i en aquesta Assemblea, que confirma la necessitat d'una opció preferencial pels joves.
 - f. L'Església ha d'escoltar amb especial atenció i sensibilitat la veu de les víctimes i dels supervivents dels abusos sexuals, espirituals, econòmics, institucionals, de poder i de consciència per part de membres del clergat o de persones amb encàrrecs eclesials. L'escolta autèntica és un element fonamental del camí cap a la guarició, el penediment, la justícia i la reconciliació.
 - g. L'Assemblea manifesta la seva proximitat i el seu suport a tots aquells que viuen una condició de solitud com a opció de fidelitat a la tradició i al magisteri de l'Església en matèria matrimonial i d'ètica sexual, en la qual reconeixen una font de vida. Les comunitats cristianes són convidades a ser-hi especialment a prop, escoltant-les i acompanyant-les en el seu compromís.
 - h. De diferents maneres, fins i tot les persones que se senten marginades o excloses de l'Església, amb motiu de la seva situació matrimonial, identitat i sexualitat, demanen ser escoltades i acompanyades, i que es defensi la seva dignitat. A l'Assemblea hi ha hagut un profund sentit d'amor, misericòrdia i compassió per les persones que estan o se senten ferides o abandonades per l'Església, que desitgen un lloc on tornar «a casa» i on sentir-se segures, ser escoltades i respectades, sense tenir por de sentir-se jutjades. L'escolta és un requisit indispensable per a caminar junts a la recerca de la voluntat de Déu. L'Assemblea reafirma que als cristians no els pot faltar el respecte a la dignitat de cap persona.
 - i. També recorren a l'Església, a la recerca d'escolta i acompanyament, les persones que pateixen diverses formes de pobresa, exclusió i marginació dins de societats en què la desigualtat creix inexorablement. Escoltar-les permet a l'Església adonar-se del seu punt de

vista i posar-se concretament al seu costat, però sobretot deixar-se evangelitzar per elles. Agraïm i encoratgem aquells que estan compromesos en el servei de l'escolta i de l'acompanyament dels qui són a la presó i que necessiten experimentar especialment l'amor misericordiós del Senyor i no sentir-se aïllats de la comunitat. En nom de l'Església posen en pràctica les paraules del Senyor: «Quan era a la presó, vinguéreu a veure'm» (Mt 25,36).

- j. Moltes persones viuen una condició de solitud que sovint s'aproxima a l'abandonament. Persones grans i malaltes sovint són invisibles en la societat. Encoratgem les parròquies i les comunitats cristianes a ser-hi a prop i escoltar-les. Les obres de misericòrdia inspirades en les paraules evangèliques «estava malalt i em vau visitar» (Mt 25,39), tenen un significat profund per a les persones implicades i també per a fomentar els lligams comunitaris.
- k. L'Església vol escoltar tothom, no només aquells que poden fer sentir més fàcilment la seva veu. En algunes regions, per motius culturals i socials, els membres d'alguns grups, com els joves, les dones i les minories, poden trobar més difícil expressar-se amb llibertat. També l'experiència de viure en règims opressors i dictatorials erosiona la confiança necessària per a parlar lliurement. El mateix pot passar quan l'exercici de l'autoritat dins de la comunitat cristiana esdevé opressiu més que alliberador.

Qüestions a afrontar

- l. L'escolta demana una acollida incondicional. Això no significa abdicar de la claredat en la presentació del missatge de salvació de l'Evangeli, ni avalar qualsevol opinió o posició. El Senyor Jesús va obrir nous horitzons als qui escoltava sense condicions i som cridats a fer el mateix per a compartir la Bona Notícia amb els que ens trobem.
- m. Esteses en molts llocs del món, les comunitats de base o petites comunitats cristianes afavoreixen les pràctiques d'escolta dels i entre els batejats. Estem cridats a valorar-ne el potencial, explorant també com és possible adaptar-les als contextos urbans.

Propostes

- n. Què haurem de canviar perquè els que se senten exclosos puguin experimentar una Església més acollidora? L'escolta i l'acompanyament no són només iniciatives individuals, sinó una forma d'actuar eclesial. Per això han de trobar un lloc dins de la programació pastoral ordinària i de l'estructuració operativa de les comunitats cristianes als diferents nivells, valorant també l'acompanyament

- espiritual. Una Església sinodal no pot renunciar a ser una Església que escolta i aquest compromís s'ha de traduir en accions concretes.
- o. L'Església no parteix de zero, sinó que ja disposa de nombroses institucions i estructures que desenvolupen aquesta preciosa tasca. Pensem, per exemple, en la tasca capil·lar d'escolta i acompanyament dels pobres, marginats, migrants i refugiats que duu a terme Càritas i moltes altres entitats vinculades a la vida consagrada o a l'associacionisme laical. Cal treballar per a potenciar el seu lligam amb la vida de la comunitat, evitant que siguin percebudes com a activitats delegades en alguns.
 - p. Les persones que desenvolupen el servei de l'escolta i de l'acompanyament, en les seves diferents formes, necessiten una formació adequada, també en funció del tipus de persones amb les quals entren en contacte, i sentir-se sostingudes per la comunitat. Per la seva banda, les comunitats necessiten prendre plena consciència del valor d'un servei exercit en el seu nom i poder rebre el fruit d'aquesta escolta. Per tal de donar una major visibilitat a aquest servei, es proposa la institució d'un ministeri de l'escolta i de l'acompanyament fundat en el Baptisme, adaptat als diferents contextos. Les modalitats de com conferir-lo promouran una major implicació de la comunitat.
 - q. S'encoratja el SECAM (Simposi de les Conferències episcopals de l'Àfrica i de Madagascar) a promoure un discerniment teològic i pastoral sobre el tema de la poligàmia i sobre l'acompanyament de les persones en unions polígames que s'acosten a la fe.

17. Missioners en l'entorn digital

Convergències

- a. La cultura digital representa un canvi fonamental en la manera en què concebem la realitat i ens relacionem amb nosaltres mateixos, entre nosaltres, amb l'ambient que ens envolta i fins i tot amb Déu. L'entorn digital modifica els nostres processos d'aprenentatge, la percepció del temps, de l'espai, del cos, de les relacions interpersonals i tota la nostra manera de pensar. El dualisme entre real i virtual no descriu adequadament la realitat i l'experiència de tots nosaltres, sobretot dels més joves, els anomenats «nadius digitals».
- b. La cultura digital, per tant, no és tant un àmbit diferent de la missió com una dimensió crucial del testimoniatge de l'Església en la cultura contemporània. Per això té un significat particular en una Església sinodal.
- c. Els missioners sempre han marxat amb Crist cap a noves fronteres, precedits i impulsats per l'acció de l'Esperit. Avui ens toca arribar

a la cultura actual en tots els espais on la gent cerca sentit i amor, inclosos els seus telèfons mòbils i les tauletes.

- d. No podem evangelitzar la cultura digital sense abans entendre-la. Els joves, i entre ells els seminaristes, els preveres joves i els consagrats i consagrades joves, que sovint en tenen una profunda experiència directa, són els més adequats per a dur endavant la missió de l'Església en l'entorn digital, així com per a acompanyar la resta de la comunitat, inclosos els pastors, a una major familiaritat amb les seves dinàmiques.
- e. Dins del procés sinodal, les iniciatives del Sínode Digital (projecte «L'Església t'escolta») mostren el potencial de l'entorn digital en clau missionera, la creativitat i la generositat dels que hi estan compromesos i la importància d'oferir-los formació, acompanyament, possibilitat de confrontació entre iguals i col·laboració.

Qüestions a afrontar

- f. Internet és cada vegada més present en la vida dels nois i noies i de les famílies. Tot i que té un gran potencial per a millorar la nostra vida, també pot provocar danys i ferides, per exemple a través de l'assetjament escolar, la desinformació, l'explotació sexual i la dependència. És urgent reflexionar sobre com la comunitat cristiana pot donar suport a les famílies per a garantir que l'espai en línia no només sigui segur, sinó que també sigui espiritualment vivificant.
- g. Hi ha moltes iniciatives en línia relacionades amb l'Església de gran valor i utilitat, que ofereixen una excel·lent catequesi i formació a la fe. Malauradament també hi ha pàgines web on s'aborden temàtiques relacionades amb la fe d'una manera superficial, polaritzada i fins i tot plenes d'odi. Com a Església i com a missioners digitals individuals, tenim el deure de preguntar-nos com podem garantir que la nostra presència en línia sigui una experiència de creixement per a aquells amb qui ens comuniquem.
- h. Les iniciatives apostòliques en línia tenen un abast i un radi d'acció que s'estén més enllà dels límits territorials entesos tradicionalment. Això planteja preguntes importants sobre com es poden regular i quina autoritat eclesiàstica és responsable de la supervisió.
- i. També hem de considerar les implicacions de la nova frontera missionera digital per a la renovació de les estructures parroquials i diocesanes existents. En un món cada vegada més digital, com evitar romandre presoners de la lògica de la conservació i, en canvi, alliberar energies per a noves formes d'exercir la missió?
- j. La pandèmia de la covid-19 ha estimulat la creativitat pastoral en línia, ajudant a reduir els efectes de l'experiència d'aïllament i solitud

viscuda, en particular, per les persones grans i els membres vulnerables de les comunitats. Les institucions educatives catòliques també han utilitzat de manera efectiva les plataformes en línia per a continuar oferint formació i catequesi durant els confinaments. És bo que avaluem què ens ha ensenyat aquesta experiència i quins beneficis perdurables poden tenir per a la missió de l'Església en l'entorn digital.

- k. Molts joves, que també busquen la bellesa, han abandonat els espais físics de l'Església que intenten oferir-los a favor dels espais en línia. Això implica trobar noves maneres d'implicar-los i oferir-los formació i catequesi. Aquest és un tema per a reflexionar pastoralment.

Propostes

- l. Proponem que les Esglésies ofereixin reconeixement, formació i acompanyament als qui ja actuen com a missioners digitals, facilitant també l'encontre entre ells.
- m. És important crear xarxes de col·laboració d'*influencers* que incloguin persones d'altres religions o que no professin cap fe, però que col·laboren en causes comunes per a la promoció de la dignitat de la persona humana, de la justícia i de la cura de la casa comuna.

18. Organismes de participació

Convergències

- a. Com a membres del Poble fidel de Déu, tots els batejats són corresponsables de la missió, cadascun segons la seva vocació, amb la seva experiència i competència; per tant, tothom contribueix a imaginar i decidir passos de reforma de les comunitats cristianes i de tota l'Església, perquè aquesta experimenti «la dolça i reconfortant alegria d'evangelitzar». La sinodalitat, en la composició i en el funcionament dels organismes en què s'encarna, té com a finalitat la missió. La corresponsabilitat és per a la missió: això confirma que estem realment reunits en el nom de Jesús. Això allibera els organismes de participació d'involucions burocràtiques i de lògiques mundanes de poder, això fa que reunir-nos sigui fecund.
- b. A la llum del magisteri recent (en particular *Lumen gentium* i *Evangelii gaudium*), aquesta corresponsabilitat de tots en la missió ha de ser el criteri subjacent de l'estructuració de les comunitats cristianes i de tota l'Església local amb tots els seus serveis, en totes les seves institucions, en cadascun dels seus organismes de comunió (cf. 1Co 12,4-31). L'adequat reconeixement de la responsabilitat dels laics per a la missió en el món no pot esdevenir el pretext per a atribuir només als bisbes i als preveres la cura de la comunitat cristiana.

- c. L'autoritat per excel·lència és la de la Paraula de Déu, que ha d'inspirar cada encontre dels organismes de participació, cada consulta i cada procés de presa de decisions. Perquè això succeeixi és necessari que, a tots els nivells, el fet de reunir-se tregui sentit i força de l'Eucaristia i es desenvolupi a la llum de la Paraula escoltada i compartida en la pregària.
- d. La composició dels diferents Consells per al discerniment i la presa de decisions d'una comunitat missionera sinodal ha de preveure la presència d'homes i dones que tinguin un perfil apostòlic; que en primer lloc es distingeixin no per l'assistència assídua als espais eclesials, sinó per un autèntic testimoniatge evangèlic en les realitats més ordinàries de la vida. El Poble de Déu és molt més missioner en la mesura que és més capaç de fer ressonar-hi, també en els organismes de participació, les veus dels qui ja viuen la missió en el món i en les seves perifèries.

Qüestions a afrontar

- e. A la vista del que hem compartit, creiem important reflexionar sobre com promoure la participació en els diferents Consells, sobretot quan els participants creuen que no estan a l'alçada de la tasca. La sinodalitat fa créixer en la implicació de cada membre en els processos de discerniment i de presa de decisions per a la missió de l'Església: en aquest sentit ens edifiquen i encoratgen moltes petites comunitats cristianes en les Esglésies emergents, que viuen cada dia un «cos a cos» fraternal al voltant de la Paraula i de l'Eucaristia,
- f. En la composició dels organismes de participació no podem ajornar més la tasca encomanada pel papa Francesc a *Amoris laetitia*. La participació d'homes i dones que viuen situacions afectives i matrimonials complexes «pot expressar-se en diversos serveis eclesials: convé per això discernir quines de les diverses formes d'exclusió actualment practicades en àmbit litúrgic, pastoral, educatiu i institucional poden ser superades» (n. 299). El discerniment en qüestió també es refereix a l'exclusió dels organismes de participació de la comunitat parroquial i diocesana, practicada en força Esglésies locals.
- g. En la perspectiva de l'originalitat evangèlica de la comunió eclesial: com podem entrellçar l'aspecte consultiu i el deliberatiu de la sinodalitat? A partir de la configuració carismàtica i ministerial del Poble de Déu: com integrem les tasques de consell, discerniment i decisió en els diferents organismes de participació?

Propostes

- h. A partir de la comprensió del Poble de Déu com a subjecte actiu de la missió d'evangelització, s'ha de legislar l'obligatorietat dels Consells

pastorals en les comunitats cristianes i en les Esglésies locals. Al mateix temps, s'han de potenciar els organismes de participació, amb una presència adequada de laics i laiques, amb l'atribució de funcions de discerniment en vista de decisions realment apostòliques.

- i. Els organismes de participació representen el primer àmbit en el qual es viu la dinàmica de la rendició de comptes dels qui desenvolupen tasques de responsabilitat. Mentre els encoratgem en el seu compromís, els convidem a practicar la cultura de la rendició de comptes en relació a la comunitat de la qual són expressió.

19. Les agrupacions d'Esglésies en la comunió de tota l'Església

Convergències

- a. Estem convençuts que cada Església, dins de la comunió de les Esglésies, té molt a oferir, perquè l'Esperit Sant distribueix abundantment els seus dons per al bé comú. Si mirem l'Església com a Cos de Crist, entenem més fàcilment que els diferents membres són interdependents i comparteixen la mateixa vida: «Si un membre sofreix, sofreixen amb ell tots els altres, i quan un membre és elogiat, tots els altres s'alegren amb ell» (1Co 12,26). Per tant, volem desenvolupar les actituds espirituals que neixen d'aquesta mirada: la humilitat i la generositat, el respecte i el compartir. També són importants la voluntat de créixer en el coneixement mutu i de preparar les estructures necessàries perquè l'intercanvi de riqueses espirituals, de deixebles missioners i de béns materials pugui esdevenir una realitat concreta.
- b. El tema de les agrupacions d'Esglésies locals s'ha revelat fonamental per a un exercici ple de la sinodalitat a l'Església. En respondre a la pregunta sobre com configurar les instàncies de sinodalitat i col·legialitat que impliquen agrupacions d'Esglésies locals, l'Assemblea ha coincidit en la importància del discerniment eclesial realitzat per les Conferències episcopals i per les Assemblees continentals per a un correcte desenvolupament de la primera fase del procés sinodal.
- c. El procés sinodal ha mostrat com els organismes previstos pel *Codi de dret canònic* i pel *Codi dels cànons per a les Esglésies orientals* desenvolupen la seva funció amb més eficàcia quan es comprenen a partir de les Esglésies locals. El fet que l'Església (*Ecclesia tota*) sigui una comunió d'Esglésies demana que cada bisbe percebi i visqui la sol·licitud per totes les Esglésies (*sollicitudo omnium Ecclesiarum*) com un aspecte constitutiu del seu ministeri com a pastor d'una Església.

- d. La primera fase del procés sinodal ha posat en evidència el paper determinant de les Conferències episcopals i ha fet emergir la necessitat d'una instància de sinodalitat i col·legialitat a nivell continental. Els organismes que actuen en aquests nivells contribueixen a l'exercici de la sinodalitat respectant les realitats locals i els processos d'inculturació. L'Assemblea ha expressat la seva confiança en la possibilitat d'evitar d'aquesta manera el risc d'uniformitat i de centralisme en el govern de l'Església.

Qüestions a afrontar

- e. Abans de crear noves estructures, sentim la necessitat de reforçar i revitalitzar les que ja existeixen. També cal estudiar, a nivell eclesiològic i canònic, les implicacions d'una reforma de les estructures relatives a les agrupacions d'Esglésies perquè assumeixin un caràcter més plenament sinodal.
- f. Mirant les pràctiques sinodals de l'Església del primer mil·lenni, es proposa estudiar com es poden recuperar en l'ordenament canònic actual les institucions antigues, harmonitzant-les amb les de nova creació, com les Conferències episcopals.
- g. Considerem necessari aprofundir en l'estudi de la naturalesa doctrinal i jurídica de les Conferències episcopals, reconeixent la possibilitat d'una acció col·legial també en referència a les qüestions de doctrina que sorgeixen en el context local, reobrint així la reflexió sobre el *motu proprio Apostolos suos*.
- h. S'haurien de revisar els cànons referits als concilis particulars (plenaris i provincials), per tal d'aconseguir a través d'ells una major participació del Poble de Déu, seguint l'exemple de la dispensa obtinguda en el cas del recent concili plenari d'Austràlia.

Propostes

- i. Entre les estructures ja previstes pel Codi, proposem potenciar la província eclesiàstica o metropolitana, com a lloc de comunió de les Esglésies locals d'un territori.
- j. A partir dels aprofundiments demanats pel que fa a la configuració de les agrupacions d'Esglésies, s'hauria d'implantar l'exercici de la sinodalitat a nivell regional, nacional i continental.
- k. Allà on sigui necessari, proposem la creació de províncies eclesiàstiques internacionals, a benefici dels bisbes que no pertanyen a cap Conferència episcopal i per a promoure la comunió entre les Esglésies més enllà de les fronteres nacionals.
- l. En els països de ritu llatí en què també hi ha una jerarquia de les Esglésies catòliques orientals, s'haurien d'incloure els bisbes orientals

en les Conferències episcopals nacionals, tot mantenint íntegra la seva autonomia de govern establerta pel seu Codi.

- m. S'ha d'elaborar una configuració canònica de les Assemblees continentals que, respectant les peculiaritats de cada continent, tinguí en compte la participació de les Conferències episcopals i la de les Esglésies, amb delegats propis que facin present la varietat del Poble fidel de Déu.

20. Sínodo dels Bisbes i assemblea eclesial

Convergències

- a. Fins i tot quan ha experimentat la dificultat de «caminar junts», l'Assemblea ha percebut l'alegria evangèlica de ser Poble de Déu. Les novetats proposades per a aquest moment del camí sinodal generalment han estat ben acollides. Les més evidents són: el pas de la celebració del Sínodo d'esdeveniment a procés (tal com indica la constitució apostòlica *Episcopalis communio*); la presència d'altres membres, dones i homes, al costat dels bisbes; la presència activa de delegats fraters; el recés espiritual en preparació a l'Assemblea; les celebracions de l'Eucaristia a Sant Pere; el clima de pregària i el mètode de la conversa en l'Esperit; la disposició mateixa de l'Assemblea a l'Aula Pau VI.
- b. L'Assemblea del Sínodo dels Bisbes, conservant el seu caràcter eminentment episcopal, en aquesta ocasió, ha mostrat bé el lligam intrínsec entre la dimensió sinodal de la vida de l'Església (la participació de tots), la dimensió col·legial (la sol·licitud dels bisbes per tota l'Església), la dimensió del primat (el servei del bisbe de Roma, garant de la comunió).
- c. El procés sinodal ha estat i és un temps de gràcia que ens ha encoratjat. Déu ens està oferint l'oportunitat d'experimentar una nova cultura de la sinodalitat, capaç d'orientar la vida i la missió de l'Església. Tanmateix, s'ha recordat que no n'hi ha prou amb crear estructures de corresponsabilitat si manca la conversió personal a una sinodalitat missionera. Les instàncies sinodals, a tots els nivells, no redueixen la responsabilitat personal dels que estan cridats a participar-hi, en virtut del seu ministeri i dels seus carismes, sinó que la fomenten encara més.

Qüestions a afrontar

- d. Ha estat apreciada la presència d'altres membres, a més dels bisbes, en qualitat de testimonis del camí sinodal. Tanmateix, resta oberta

la qüestió de la incidència de la seva presència com a membres de ple dret sobre el caràcter episcopal de l'Assemblea. Alguns veuen el risc que la tasca específica dels bisbes no s'entengui adequadament. També caldrà aclarir en funció de quins criteris es pot cridar els membres que no són bisbes a formar part de l'Assemblea.

- e. S'han assenyalat experiències com la Primera assemblea eclesial d'Amèrica Llatina i el Carib, els Organismes del Poble de Déu al Brasil, el Concili plenari d'Austràlia. Queda per identificar i aprofundir com articular en el futur sinodalitat i col·legialitat, distingint (sense separacions indegudes) la contribució de tots els membres del Poble de Déu en la presa de decisions i la tasca específica dels bisbes. L'articulació de sinodalitat, col·legialitat i primat no s'ha d'interpretar d'una forma estàtica o lineal, sinó segons una circularitat dinàmica, en una corresponsabilitat diferenciada.
- f. Si a nivell regional és possible pensar en passos posteriors (una assemblea eclesial seguida d'una assemblea episcopal), es considera oportú aclarir com es pot proposar això en referència al conjunt de l'Església catòlica. Alguns consideren que la fórmula adoptada en aquesta Assemblea respon a aquesta necessitat, altres proposen que a continuació d'una assemblea eclesial es faci una assemblea episcopal per a concloure el discerniment, altres encara prefereixen reservar als bisbes el paper de membres de l'assemblea sinodal.
- g. També caldrà aprofundir i aclarir la manera en què experts de diferents disciplines, en particular teòlegs i canonistes, poden aportar la seva contribució als treballs de l'assemblea sinodal i als processos d'una Església sinodal.
- h. També caldrà reflexionar sobre la manera com internet i la comunicació mediàtica afecten els processos sinodals.

Propostes

- i. Que es garanteixi una avaluació dels processos sinodals a tots els nivells de l'Església.
- j. S'han d'avaluar els fruits de la primera sessió de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínodo dels Bisbes.

Per a continuar el camí

«A què podem comparar el Regne de Déu?
Quina paràbola li escauria?» (Mc 4,30)

La Paraula del Senyor ve abans de tota paraula de l'Església. Les paraules dels deixebles, fins i tot les d'un Sínode, són només un ressò d'allò que Ell mateix diu.

Per tal d'anunciar el Regne, Jesús va escollir parlar en paràboles. Va trobar en les experiències fonamentals de la vida de l'home –en els signes de la naturalesa, en els gestos del treball, en els fets de la quotidianitat– les imatges per a revelar el misteri de Déu. Així ens va dir que el Regne ens transcendeix, però no ens és estrany. O el veiem en les coses del món o no el veurem mai.

En una llavor que cau a terra, Jesús va veure representat el seu destí. Aparentment un no-res destinat a podrir-se, però habitat d'un dinamisme de vida imparabile, imprevisible, pasqual. Un dinamisme destinat a donar vida, a esdevenir pa per a molts. Destinat a esdevenir Eucaristia.

Avui, en una cultura de la lluita per la supremacia i de l'obsessió per la visibilitat, l'Església està cridada a repetir les paraules de Jesús, a fer-les reviure amb totes les seves forces.

«A què podem comparar el Regne de Déu? Quina paràbola li escauria?». Aquesta pregunta del Senyor il·lumina el treball que ara ens espera. No es tracta de dispersar-se en molts fronts, perseguint una lògica eficientista i procedimental. Es tracta més aviat d'agafar, entre les moltes paraules i propostes d'aquest *Informe de síntesi*, allò que es presenta com una llavor petita, però plena de futur, i imaginar com lliurar-lo a la terra que el farà madurar per a la vida de molts.

«Com pot ser això?», es va preguntar Maria a Natzaret (Lc 1,34) després d'haver escoltat la Paraula. La resposta només és una: romandre a l'ombra de l'Esperit i deixar-se embolcallar pel seu poder.

En dirigir la nostra mirada cap al temps que ens separa de la segona sessió, donem gràcies al Senyor pel camí fet fins ara i per les gràcies amb què ens ha beneït. Encomanem la fase següent a la intercessió de la Benaurada Verge Maria, signe de segura esperança i de consol en el camí del Poble fidel de Déu, i dels sants apòstols Simó i Judes, la festivitat dels quals se celebra avui.

Adsumus Sancte Spiritus!

*Roma, 28 d'octubre de 2023.
Festa dels sants Simó i Judes, apòstols*

Posible hoja de trabajo

Esta ficha se ofrece como ayuda para

1. recibir los frutos de la asamblea sinodal de octubre a nivel local
2. continuar el camino sinodal de conversión en las iglesias locales.

Los números entre paréntesis se refieren a la síntesis

1. Qué pasos dar para:

1. Transmitir la experiencia de la asamblea de octubre
2. Dar a conocer el informe de síntesis y trabajar en él
3. ¿Difundir ampliamente la Carta entre el pueblo de Dios?

- Lo que ya se ha hecho, lo que hay que hacer
- Testimonios de los participantes
- Presentaciones
- Artículos y entrevistas
- Traducción y publicación del resumen
- Resúmenes y fichas para trabajar la síntesis

2. ¿Qué podemos hacer localmente a nivel parroquial, diocesano, nacional y continental para seguir aprendiendo la sinodalidad?

- Elija 3 prioridades de entre los 20 temas del informe de síntesis (por ejemplo, 1 para cada parte de la síntesis).
- Elegir 3 iniciativas concretas para poner en práctica de entre las diversas propuestas de la síntesis que puedan aplicarse inmediatamente a nivel local (véase la lista de posibles propuestas para poner en práctica

3. ¿Qué propuestas se pueden hacer para experimentar concretamente el método sinodal de conversación en el Espíritu en las diversas reuniones y asambleas (en parroquias, movimientos, comunidades, diócesis, etc.), órganos de participación? (2.j)

- Identificación de personas/organizaciones con capacidad de facilitación (2.k)
- Proporcionar formación en conversación en el Espíritu, formación en escucha y discernimiento, y formación para facilitadores.

4. ¿Cómo implicar más a todos los bautizados en el proceso sinodal (1.m) y cómo escuchar más a los de la periferia (16.)?

- ¿Qué iniciativas concretas pueden adoptarse para escuchar y consultar a los pobres (4), los inmigrantes (5 y 6), los jóvenes y las mujeres (6)?

- ¿Qué medidas concretas pueden adoptarse para escuchar a los sacerdotes e invitarles a participar en la experiencia sinodal (1.n + 11)?

5. Elegir 1 o 2 temas a explorar en relación con las cuestiones locales de entre las “Cuestiones a tratar” y encargar su elaboración a una comisión compuesta por teólogos, canonistas y responsables pastorales.

6. Identificar y compartir 2 ó 3 recursos e iniciativas locales o buenas prácticas de sinodalidad que sería interesante que otros conocieran y enviarlos a la secretaría del sínodo para el sitio web de la Secretaría General del Sínodo synoderessources.org.

7. ¿Cómo podemos profundizar en la definición y comprensión de la sinodalidad en nuestro contexto cultural?

- Partiendo de la Síntesis nº 1 “Sinodalidad: experiencia y comprensión”, profundizar en la comprensión de la sinodalidad desde nuestro propio contexto y proponer imágenes de la sinodalidad que puedan tener sentido en nuestra cultura.

8. ¿Cómo implementar y profundizar la dimensión espiritual de la sinodalidad a nivel local (3k.l.m)?

- Elaborar propuestas de ejercicios espirituales relacionados con el tema de la sinodalidad.
- Desarrollar enfoques de la sinodalidad en lugares de piedad popular.
- Animar a la gente a rezar por el sínodo elaborando propuestas espirituales, especialmente durante la Cuaresma y la Pascua.

9. Con los órganos de participación (consejos) (18): Implicarlos en la recepción de la síntesis y en los discernimientos que deben hacerse para preparar la próxima sesión.

- Releer la forma en que se vive concretamente la sinodalidad (especialmente la dimensión de participación y autoridad) en estos órganos a la luz del informe de síntesis (12.k).

10. Con las organizaciones de formación y las facultades de teología.

- Poner en marcha iniciativas concretas de formación en sinodalidad (14.)
- Organizar una consulta de los responsables de la formación inicial y continua (14.o)
- Trabajar sobre los temas a investigar y preparar las contribuciones que se propondrán a las Conferencias Episcopales.

SECRETARIA GENERALIS SYNODI

Vaticano, 11 de diciembre de 2023

Prot. n. 230468

Beatitudes, Eminencias, Excelencias,
Queridos hermanos en Cristo,

la experiencia que hemos celebrado y vivido en la Primera Sesión de la XVI Asamblea General Ordinaria del Sínodo de los Obispos nos invita a mirar con confianza y sentido de responsabilidad el tiempo que nos conduce a la Segunda Sesión, continuando el camino deseado e impulsado por el Santo Padre el 9 de octubre de 2021: Por una Iglesia sinodal. Comunión, participación, misión. Nos reconocimos como Iglesia sinodal: Pueblo de Dios en camino con Cristo anunciando el Reino, junto con toda la humanidad, a la escucha de lo que el Espíritu dice a las Iglesias. Los que habéis participado en la Asamblea estáis llamados a dar testimonio de la riqueza de una experiencia que ningún texto puede condensar y que, en cambio, constituye una parte irrenunciable del don que hemos recibido.

Ha llegado el momento de reemprender el camino con determinación. Con este fin, os enviamos esta carta, en primer lugar, para pedirnos que sigáis colaborando generosamente en el proceso del Sínodo 2021-2024, como lo hicisteis durante la fase de escucha y consulta. En este sentido, encontraréis adjuntas algunas indicaciones, preparadas y aprobadas por el Consejo Ordinario de la Secretaría General del Sínodo, sobre los pasos a dar en los meses previos a la Segunda Sesión de la Asamblea Sinodal.

Somos muy conscientes de que los tiempos son reducidos pero confiamos en vuestra disponibilidad y en vuestro deseo de contribuir al camino «que Dios espera de la Iglesia del tercer milenio» (Francisco, Discurso en conmemoración del 50 aniversario de la institución del Sínodo de los Obispos, 17 de octubre de 2015).

Os damos las gracias más sinceras y os deseamos un fructífero camino de Adviento.

In Christo,

Jean-Claude Card. HOLLERICH, S.I.

Relator General de la XVI Asamblea General Ordinaria del Sínodo de los Obispos

Mario Card. GRECH

Secretario General

A los Patriarcas y Arzobispos Mayores de las Iglesias Orientales Católicas
A los Presidentes de las Conferencias Episcopales
A todos los Obispos y Eparcas de la Iglesia Católica

Secretaria General del Sínode

XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes

Indicacions elaborades i aprovades

A continuació es recullen les indicacions, elaborades i aprovades pel Consell Ordinari de la Secretaria general del Sínode, sobre **els passos a fer en els mesos que ens separen de la Segona Sessió de l'Assemblea sinodal (octubre de 2024)**, per a continuar el camí desitjat i llançat pel Sant Pare el 9 d'octubre de 2021: *Per una Església sinodal. Comunió, participació, missió*.

El procés del Sínode 2021-2024, en conjunt, és la font d'inspiració per a continuar el camí. Els qui han participat en els encontres sinodals en els diferents nivells de la fase d'escolta i consulta, i encara més els participants a la Primera Sessió, han fet experiència concreta d'una Església que es descobreix plural i pot viure les diferències com a riquesa, en la comunió. Aquesta experiència constitueix una paraula profètica adreçada a un món al qual li costa creure que la pau i la concòrdia són possibles. Som cridats i enviats pel Ressuscitat per a anunciar l'Evangeli al món d'avui: créixer com a Església sinodal és una manera concreta de respondre a aquesta crida i a aquesta missió.

El testimoni dels que han participat en l'Assemblea és preciós: el seu relat pot transmetre la riquesa d'una experiència que cap text no pot condensar i que, en canvi, constitueix una part irrenunciable del do que hem rebut. L'encontre sinodal entre germans i germanes que es reconeixen els uns als altres com a deixebles cridats i enviats pel Senyor és una gràcia i una font d'alegria. D'aquesta experiència neix el desig de compartir aquest do, implicant en aquest dinamisme un número cada vegada més gran de persones.

A més del relat dels participants, el fruit de la Primera Sessió està recollit a l'*Informe de síntesi*, aprovat al final dels treballs i disponible en un gran nombre de llengües a la pàgina web del Sínode 2021-2024 (www.synod.va), que constitueix el punt de referència per a l'itinerari del Poble de Déu en el temps que hi ha entre les dues Sessions. En particular, el procés sinodal prosseguirà a través d'algunes directrius que entrellacen de diverses maneres els tres nivells sobre els quals hem treballat successivament fins ara: el nivell de cada Església local, el de les agrupacions d'Esglésies (nacionals, regionals i continentals) i el de l'Església en el seu conjunt. Com ens ha recordat el Sant Pare en aprovar aquestes línies de treball, «el Sínode és sobre la sinodalitat i no sobre aquest o aquell altre tema... L'important és com es fa la reflexió, és a dir, de manera sinodal».

En aquesta línia s'ha desenvolupat el procés fins ara, i sempre en aquesta línia estem cridats a desenvolupar el treball de la Primera Sessió, durant la qual **l'Assemblea ha afrontat de manera sinodal temàtiques de gran importància**, registrant convergències, indicant qüestions a afrontar i formulant propostes. Es tracta de qüestions de gran importància, **algunes de les quals demanen ser tractades a nivell de tota l'Església i en col·laboració amb els Dicasteris de la Cúria romana**, com, per exemple, l'estudi preliminar en vista a l'actualització del CIC i del CCEO (*Informe de síntesi*, cap. 1 lletra r), de la *Ratio fundamentalis* sobre la formació dels ministres ordenats (cap. 11 lletra j), del document *Mutuae relationes* (cap. 10 lletra g); o l'aprofundiment de la recerca teològica i pastoral sobre el diaconat i, de manera més específica, sobre l'accés de les dones al diaconat (cap. 9 lletra n), etc. Com a fruit del treball d'una Assemblea sinodal, **es presentarà al Sant Pare un llistat d'aquests temes**. Sobre els que ell indicarà, es convocaran a treballar-hi de manera sinodal grups d'experts de tots els continents, amb la implicació dels Dicasteris competents de la Cúria romana, en un dinamisme eclesial coordinat per la Secretaria general del Sínodo. A la Segona Sessió d'octubre de 2024 es presentarà un informe sobre la marxa d'aquests treballs.

1. Una pregunta guia per a aprofundir

Les Esglésies locals i les agrupacions d'Esglésies són cridades en primer lloc a contribuir en l'aprofundiment d'alguns aspectes de l'*Informe de síntesi* fonamentals per al tema del Sínodo, a partir d'una pregunta guia:

«COM es pot ser Església sinodal en missió?»

L'objectiu és identificar **els camins a recórrer i els instruments a adoptar** en els diversos contextos i circumstàncies, per a posar en relleu l'originalitat de cada batejat i de cada Església en la missió única d'anunciar el Senyor ressuscitat i el seu Evangeli al món d'avui. No es tracta, per tant, de limitar-se al pla de les millores tècniques o de procediment que facin més eficaces les estructures de l'Església, sinó de treballar en les formes concretes del compromís missioner al qual som cridats, en el dinamisme entre unitat i diversitat propi d'una Església sinodal.

En aquest sentit, és d'ajuda rellegir el n. 27 de l'Exhortació apostòlica *Evangelii gaudium*: «Somio amb una opció missionera capaç de transformar-ho tot, perquè els costums, els estils, els horaris, el llenguatge i tota estructura eclesial esdevingui un camí adequat per a l'evangelització del món actual més que per a l'autopreservació. La reforma d'estructures que exigeix la conversió pastoral només pot entendre's en aquest sentit: procurar que totes elles esdevinguin més missioneres, que la pastoral ordinària en totes les seves instàncies sigui més expansiva i oberta, que col·loqui els agents

pastorals en constant actitud de sortida i afavoreixi així la resposta positiva de tots aquells que Jesús convoca a la seva amistat. Com deia Joan Pau II als bisbes d'Oceania, "tota renovació en el si de l'Església ha de tendir a la missió per objectiu per tal de no caure presa d'una mena d'introversió eclesial". L'horitzó cap al que es projecta el treball d'aprofundiment a partir de la pregunta guia és, per tant, una reforma animada per l'impuls cap a la missió que Crist ens ha confiat, sostinguda per la conversió pastoral que l'Esperit, que segons la promesa del Senyor mai no ens deixa sols, ens convida a realitzar i fa possible.

1.1 Els dos nivells de l'aprofundiment

La pregunta guia demana ser abordada en dos nivells, tenint sempre com a referència l'*Informe de síntesi* en el seu conjunt.

- a. A nivell de cada Església local: **COM es pot posar en relleu la corresponsabilitat diferenciada en la missió de tots els membres del Poble de Déu?** Quines modalitats de relació, estructures, processos de discerniment i decisió respecte a la missió permeten reconèixer-la, configurar-la, promoure-la? Quins ministeris i organismes de participació poden renovar-se o introduir-se per a expressar millor aquesta corresponsabilitat? A l'*Informe de Síntesi*, es pot fer referència específicament als capítols 8-12, 16 i 18.
- b. A nivell de les relacions entre Esglésies, entre agrupacions d'Esglésies a diferents nivells i amb el bisbe de Roma: **COM es pot articular creativament aquestes relacions per a trobar «un equilibri dinàmic entre la dimensió de l'Església en el seu conjunt i el seu arrelament local»** (*Informe de síntesi* cap. 5, lletra g)? Aquí es pot fer referència sobretot als capítols 13, 19 i 20 de l'*Informe de síntesi*.

1.2 Algunes indicacions per a organitzar el treball

A la pràctica, a partir de la pregunta guia i dels dos nivells indicats anteriorment, **cada Església local és convidada a fer una consulta ulterior**, determinant-ne les modalitats concretes en base al que sembli possible en el temps disponible. El primer pas consistirà en escollir la perspectiva amb què cal afrontar la pregunta guia, desenvolupant-ne els continguts de l'*Informe de síntesi*. Sent realistes, no serà possible examinar totes les implicacions. Per això, es convida cada Església local a concentrar-se en aquells aspectes en què cregui que pot fer una contribució a partir de les seves peculiaritats i de la seva experiència, compartint les bones pràctiques que representen brots de sinodalitat concreta. A partir del que es decideixi, cada Diòcesi o Eparquia transmetrà els fruits d'aquesta ulterior consulta a la Conferència episcopal o a l'Estructura jeràrquica oriental de la que forma part, en els temps i les formes que aquestes hagin indicat.

No es tracta de tornar a començar de zero o repetir el procés d'escolta i consulta que va caracteritzar la primera etapa. En aquesta etapa, a més dels organismes de participació a nivell diocesà i de l'equip sinodal ja constituït, serà important implicar **persones i grups que expressin una varietat d'experiències, competències, carismes, ministeris** dins del Poble de Déu i el punt de vista dels quals sigui particularment útil per a enfocar el "com": per exemple, ministres ordenats (en particular, rectors); altres responsables de la pastoral (per exemple, catequistes i responsables de comunitats de base i petites comunitats cristianes, particularment en algunes regions; responsables de delegacions o secretariats pastorals); consagrades i consagrats; responsables d'Associacions laicals, Moviments eclesials i noves Comunitats; persones que ocupen llocs de responsabilitat en institucions i organitzacions relacionades amb l'Església (escoles, universitats, hospitals, centres d'acollida, centres culturals, etc.); teòlegs i canonistes, etc.

Les **Conferències episcopals i les Estructures jeràrquiques orientals** són el punt de referència per a aquesta part del procés i **estan convidades a coordinar la recollida de les aportacions de les Diòcesis i Eparquies**, establint-ne maneres i calendari. També se les convida a continuar l'aprofundiment a partir de la mateixa pregunta guia al seu nivell i a nivell continental, segons el que es consideri oportú i realitzable.

Tant a nivell local com a nivell de les agrupacions d'Esglésies, la perspectiva d'un discerniment autènticament sinodal exigeix també la **contribució de la competència teològica i canonista, així com de les ciències humanes i socials**, implicant experts en aquestes disciplines i institucions acadèmiques presents en el territori.

Després de recollir les aportacions de les Diòcesis o Eparquies, les Conferències episcopals i les Estructures jeràrquiques orientals, així com les Diòcesis que no pertanyen a cap Conferència episcopal, **tenen la tasca d'elaborar una síntesi d'una extensió màxima de 8 pàgines**, que s'enviarà a la Secretaria general del Sínode abans del 15 de maig de 2024. Sobre la base del material recollit d'aquesta manera es procedirà a la redacció de l'*Instrumentum laboris* de la Segona Sessió.

2. Mantenir viu el dinamisme sinodal

Custodiar i revifar la dinàmica sinodal que ha implicat tot el Poble de Déu durant els dos darrers anys és tan important com el treball d'aprofundiment i consulta descrit anteriorment. Més ben dit, la Primera Sessió ha assenyalat com a prioritat «l'ampliació del nombre de persones implicades en els camins sinodals, superant els obstacles a la participació sorgits fins ara» (*Informe de síntesi*, cap. 1, lletra m), indicant també diferents modalitats i grups de persones a qui s'ha d'estar atents, inclòs l'entorn digital.

Amb aquesta finalitat, es convida les Esglésies locals a tornar a recórrer tot l'*Informe de síntesi* i recollir-ne les peticions més d'acord amb la seva situació. Sobre aquesta base, podran **promoure les iniciatives més adequades per a implicar tot el Poble de Déu** (activitats formatives, aprofundiments teològics, celebracions en estil sinodal, consultes de la base, escolta de les poblacions minoritàries i dels grups que viuen en condicions de pobresa i marginació social, espais on abordar qüestions controvertides, etc.), utilitzant els mètodes ja experimentats amb èxit durant la primera fase, en particular la conversa en l'Esperit. Les Congregacions religioses, els Instituts de vida consagrada, les Associacions laicals, els Moviments eclesials i les noves Comunitats també són convidades a fer el mateix, contribuint al treball de les Diòcesis i Eparquies on són presents. L'objectiu és mantenir viu aquest dinamisme d'escolta i diàleg amb tothom, de manera especial amb els que romanen més als marges de la vida de l'Església, que la primera fase del procés sinodal va posar en marxa i que ha donat fruits significatius.

Cada Església local que ho desitgi podrà **transmetre** a la Conferència episcopal o a l'Estructura jeràrquica oriental a la qual pertany **un breu testimoni del treball realitzat i de les experiències viscudes (com a màxim de dues pàgines), compartint una bona pràctica** que consideri significativa per a fer créixer un dinamisme sinodal missioner. Les Conferències episcopals i les Estructures jeràrquiques orientals s'encarregaran d'enviar-les a la Secretaria general, sempre abans del 15 de maig del 2024.

Aquestes aportacions no constituïran directament matèria del discerniment de l'Assemblea durant la Segona Sessió, però es posaran a disposició dels seus membres. El seu objectiu és ajudar a compondre un marc on situar els treballs de l'Assemblea. L'intercanvi d'experiències i de bones pràctiques podrà també **activar dinàmiques d'encontre i col·laboració entre les Esglésies** que se sentiran cridades a afrontar les mateixes qüestions.

3. Els subjectes responsables i les seves tasques

Els subjectes principals del camí entre les dues Sessions de l'Assemblea són totes i cadascuna de les Esglésies locals. En aquesta fase, cada bisbe diocesà o eparquial juga un paper d'impuls insubstituïble: li correspon obrir i acompanyar aquesta consulta ulterior a la seva Diòcesi o Eparquia, i després validar-ne els resultats.

Per a conduir i animar aquest procés, se suggereix posar en relleu la contribució dels membres de l'Assemblea Sinodal provinents de cada territori, així com de l'equip sinodal constituït a la fase anterior en els diferents nivells.

Es demana a les Conferències episcopals i a les Estructures jeràrquiques orientals que es comprometin directament en el treball d'aprofundiment al

seu nivell, i que exerceixin un paper de coordinació de les Esglésies locals. En particular,

1. Pel que fa al treball d'aprofundiment basat en la pregunta guia, es demana a les Conferències episcopals i a les Estructures jeràrquiques orientals:

- que acompanyin aquest procés, oferint a les Esglésies locals indicacions sobre les maneres i el calendari de la consulta;
- que tinguin cura de l'aprofundiment de la pregunta guia també a nivell de les agrupacions d'Esglésies, segons els mètodes que considerin oportú adoptar;
- que elaborin una síntesi de les aportacions rebudes o elaborades i l'enviïn a la Secretaria general del Sínode abans del 15 de maig.

2. Pel que fa al compromís de mantenir viu el dinamisme sinodal, es demana a les Conferències episcopals i a les Estructures jeràrquiques orientals:

- que continuïn promovent iniciatives per a créixer com a Església sinodal en missió també a nivell d'agrupacions d'Esglésies;
- que recullin els testimonis i les bones pràctiques que les Diòcesis i Eparquies voldran compartir i els enviïn tots, sense sintetitzar-los, a la Secretaria general del Sínode, sempre abans del 15 de maig.

Vaticà, 11 de desembre de 2023

Orientacions Pastorals

Buenas prácticas en parroquias

Estudio sobre Parroquias Evangelizadoras en España

UCV-Facultad de Teología San Vicente Ferrer

I. Conversión Pastoral/ Parroquia evangelizadora-misionera

1. La parroquia está en proceso de transformación de su cultura y lenguaje, estructuras y organización, acorde a su identidad, para ser explícitamente evangelizadora y misionera.
2. La parroquia tiene como objetivo primordial engendrar una comunidad de discípulos misioneros.
3. La parroquia ha partido desde un análisis propio y de la realidad social que la envuelve; para saber lo que tiene, lo que necesita, u discierne la estrategia para establecer un nuevo modelo pastoral. Busca un modelo, se compara con otra(s) parroquia(s) y busca quien (es) le acompañe (n) en el proceso.
4. La parroquia, en un contexto secularizado, posibilita el encuentro personal con Jesucristo, de una forma renovada con intencionalidad kerigmática (no la da por supuesta, aunque perviva mucha religiosidad popular).
5. La parroquia cuenta con una comunidad de discípulos de Jesús, en crecimiento continuado e integral respondiendo a la vocación recibida.
6. La parroquia fomenta el sentido comunitario desde la celebración y la oración en sus diferentes formas, la formación y los ministerios y/o servicios.
7. Existe una “visión” que da unidad al proceso de conversión pastoral de la parroquia, ordena e integra todas sus acciones convirtiéndola en intencionalmente evangelizadora.
 - 7a. La visión de la parroquia se comunica en: homilías, RRSS y web, cartelería, murales, dípticos o *roll-up* en un lugar visible de la parroquia: fachada, alatar o sacristía, hoja parroquial, asambleas parroquiales, persona a persona y actividades experienciales para su puesta en práctica: convivencias parroquiales, retiros espirituales...
 - 7b. La parroquia asigna recursos económicos para el desarrollo de su nuevo modelo pastoral, especialmente en su dimensión evangelizadora.

8. Hay un equipo que ha hecho suya la visión, se ha formado y gestiona junto al párroco, de forma corresponsable, la transformación de la parroquia.
8a. Algunas características y habilidades de un líder evangelizador. Tienen que ser líderes formados, resilientes para la transformación, con amor y fidelidad a la iglesia, innovadores, que puedan aportar una visión realista y aplicar sus conocimientos en la parroquia.
9. La parroquia está atenta, analiza su contexto social secularizado, y llega no sólo a los creyentes, sino a los no creyentes y alejados, y contacta con ellos respondiendo a sus necesidades.
9a. La parroquia establece con las entidades y asociaciones de la comunidad local una relación en clave evangelizadora.
10. La parroquia dirige acciones y recursos para la promoción humana, preocupándose activamente por la dignidad de las personas.
11. El Consejo Pastoral ha vivido un proceso de cambio de lenguaje y cultura que le hace corresponsable de una nueva orientación de la parroquia y su organización.
12. La parroquia dispone de espacios y tiempos apropiados para la vivencia de las diferentes formas de oración, personal y comunitaria.
13. Hay una adaptación de los catecumenados y/o itinerarios que forman y fortalecen una identidad de discípulos misioneros en la comunidad y en la sociedad.
14. Las celebraciones litúrgicas se han renovado, como alegre y reconfortante encuentro de los discípulos que viven su misión.
15. Laicos, sacerdotes y/o religiosos se forman y preparan para la conversión pastoral, y asumen, con corresponsabilidad, acciones pastorales y ministeriales (según las necesidades de la parroquia) desde el discernimiento comunitario.
16. En la parroquia se vive una pertenencia significativa: se percibe una armonía en la comunidad, hay una sintonía impulsada desde la visión, la acogida, el buen trato, reconocimiento intergeneracional, apoyo mutuo, alegría por la comunidad, confianza en el Espíritu que nos reúne, presencia del amor de Dios.
17. La parroquia incorpora elementos de evaluación, confiando en la acción del Espíritu Santo. Para ello, cuenta con criterios nuevos, además de contar los usuarios de los sacramentos.

18. El sacerdote y/o religioso, más el equipo de evangelización, viven una experiencia del Espíritu Santo (Pentecostés) que impulsa el cambio de mentalidad para evangelizar.
19. La parroquia cuenta con una predicación y proclamación de carácter explícitamente kerigmático, para madurar y crecer en la enseñanza del discipulado.

II. Primer anuncio

20. La parroquia busca, se informa y se forma en Primer Anuncio. Conoce diversas propuestas de Primer Anuncio, bien sea para los fieles, para los alejados o para no creyentes.
21. Para llevar a cabo los métodos/acciones/eventos de primer anuncio, hay un equipo de laicos y/o religiosos que junto al párroco se forman en ello y se encargan de su organización.
22. La parroquia ha contactado con otras parroquias, para informar de los métodos o eventos de Primer anuncio que ofrece, o solicitan su colaboración para la organización.
23. Se ha desligado el primer anuncio y el discipulado de la recepción de un sacramento como finalidad.
24. La parroquia cuenta con un espacio de acogida que incluye acompañamiento para las personas que han experimentado un método, evento o acción de primer anuncio, previo al discipulado.
25. Está contemplada una asignación de recursos (de personas, económicos y de tiempo y espacios) para la realización de métodos y eventos de primer anuncio.

III. El discipulado

26. La parroquia, a los que han experimentado algún método o evento de primer anuncio, les ofrece seguir en el discipulado, en grupos pequeños o células para ser acompañados en oración, formación y vivencia de la fe.
27. Existe en la parroquia una programación específica para formar discípulos (itinerarios), después del primer anuncio y acompañamiento.
 - 27a. La parroquia cuenta con un equipo de líderes laicos y/o religiosos, con el párroco, que están formados para acompañar en el proceso de discipulado y se encargan de su organización.
28. Está contemplada una asignación de recurso (personas, económicos, de tiempo y espacios) a los procesos de discipulado.

29. La parroquia, conforme a su identidad y cultura, engendra y capacita discípulos misioneros: conforman su vida según el Evangelio y el Espíritu Santo (discernimiento), escuchan la Palabra de Dios y la proclaman, tienen una vida activa de oración y sacramental, participan en la vida comunitaria desde la acogida y el acompañamiento mutuo, evangelizan en su entorno cotidiano y atraen a otros, siempre en continuo perfeccionamiento de sus competencias para la misión.

IV. Ministerios - servicios

30. La estructura de los servicios y ministerios se ha transformado, asumidos desde la llamada de Dios y acorde a la visión.
31. Ha habido un diálogo y discernimiento entre las necesidades de la parroquia y los carismas, vocaciones, habilidades y capacidades del laicado, muchas despertadas en el discipulado.
32. La parroquia establece formación específica para los distintos servicios, ministerios o liderazgos que van surgiendo.
33. Para los servicios o ministerios en la parroquia, u otras misiones, se realizan diferentes celebraciones comunitarias, integrando acción de gracias, intercesión, bendición y “envío”.

V. Comunidad

34. La parroquia es una comunidad y, dentro de ella, se vive, se alimenta y madura la fe en grupos pequeños o células, donde se posibilitan el acompañamiento mutuo, el diálogo intergeneracional, el reconocimiento entre personas, la puesta de vida en común y las enseñanzas de los apóstoles.
35. En los grupos pequeños o células se hace posible el discernimiento personal y grupal sobre la vocación o misión a la que Dios nos llama.
36. El párroco acompaña el crecimiento en la fe de éstos grupos pequeños o células, reuniéndose habitualmente con los líderes o animadores de cada grupo/célula.
37. Cuando el grupo pequeño o célula ha crecido, algunos de sus miembros han sido formados y acompañados en el proceso desarrollando competencias para engendrar nuevos grupos.
38. La pertenencia a la comunidad parroquial no ha impedido a algunos miembros ofrecer su disponibilidad para una misión, animando o liderando otros grupos en otra parroquia, zona pastoral o arciprestazgo.

39. La parroquia se hace presente donde se reúnen los discípulos, se generan puntos de encuentro: ya se reúnan en espacios parroquiales, en sus casa, o en otros espacios de convivencia; sin perder con ello su vinculación con la comunidad parroquial ni con el cuidado pastoral del párroco.
40. La comunidad parroquial provee al discípulo de consuelo, reposo, comprensión, le acoge con mirada amorosa y escucha activa sobre lo que hace en su vida, dentro y fuera de la parroquia. Además de estimular, apoyar y motivar su vocación y misión.

VI. Eucaristía – Adoración

41. La parroquia es consciente que la evangelización es obra del Espíritu Santo. Por ello, impulsa la oración, en la forma de invocación al Espíritu.
42. La parroquia ha programado tiempos y espacios adecuados para la Adoración eucarística y ha institucionalizado este ministerio.
43. La parroquia ha constituido el ministerio/servicio de intercesión, especialmente, por las personas que están siendo invitadas a la fe en el primer anuncio o han entrado en el discipulado.
44. La celebración de la Eucaristía es el culmen y fuente de toda misión evangelizadora, y ninguna actividad/reunión coincide con ella.
45. La celebración eucarística incorpora elementos innovadores sin dejar de lado la tradición, el orden y el ritmo propio de la liturgia: participación litúrgica según distintos ministerios, hay un ministerio de acogida, hay música renovada que fomenta la participación de la comunidad y una homilía/predicación kerigmática, profética y misionera.
46. La parroquia programa celebraciones eucarísticas puntuales, para algún grupo particular, teniendo en cuenta el nivel de su discipulado, o las edades, o el carisma que anima al grupo.

VII. Nuevas Tecnologías

47. Hay una estrategia de comunicación digital para transmitir la visión y las actividades pastorales.
48. Se conoce el potencial evangelizador y transformador de las nuevas tecnologías. Por ello se implementan programas informáticos que ayudan en el funcionamiento pastoral, se implementan recursos didácticos tecnológicos en los grupos pequeños o células,

y los líderes y responsables de grupos adquieren competencias en el uso de las TIC.

VIII. Sinodalidad

49. En la parroquia caminan juntos fieles y pastores, se escuchan, dialogan, hacen propuestas con parresía (libertad y confianza), disciernen, y respetan la decisión de los órganos o personas que corresponda.
50. La parroquia funciona en comunión y trabajo conjunto entre los diferentes carismas, movimientos y asociaciones que forman parte de la parroquia.
51. Los diferentes carismas, movimientos y asociaciones comparten la visión y viven insertados en los procesos pastorales, servicios y ministerios de la parroquia.

IX. Liderazgo Pastoral

52. En la parroquia existe un liderazgo compartido, donde laicos y/o religiosos y sacerdotes potencian la capacidad de diagnosticar la realidad, junto a las necesidades de la parroquia y de las personas que tienen que acompañar.
53. Se fomentan nuevos liderazgos en laicos y religiosos, contando con su disponibilidad, capacidad creativa e iniciativa, para comenzar/crear algo nuevo.
54. La parroquia tiene un plan de formación para sus líderes laicos sobre competencias en la gestión de personas y liderazgo.
55. El párroco asume que una de sus tareas esenciales es cuidar, acompañar y capacitar a los líderes laicos.

X. Arciprestazgo –Diócesis

56. La parroquia participa y trabaja en común con otras parroquias del arciprestazgo aportando desde su visión, identidad y cultura.
57. La parroquia participa en las actividades organizadas desde la diócesis aportando desde su visión, identidad y cultura, y buscando la comunión.

Pla de Pastoral

Carta del Vicari per al Pla de Pastoral

Lleida 6 de setembre de 2023

Benvolgut/da.

Et remeto en arxiu adjunt l'edició del Pla d'Actuacions per al curs 2023/2024.

Recordaràs que, a partir de la síntesi de les aportacions fetes en l'Assemblea Diocesana darrera i de les valoracions aportades durant el curs per part de l'equip de responsables d'Àrea Pastoral i dels Arxiprestes, en la darrera sessió del Consell Diocesà de Pastoral vàrem parlar tant de crear una Permanent que fes el seguiment dels temes tractats en el Consell, com de l'aplicació del Pla Diocesà.

En la primera trobada constitutiva de la Permanent del Consell Diocesà de Pastoral, vàrem reflexionar sobre el document que conté les orientacions i propostes de treball pastoral per a aquest curs. Ara et faig arribar l'edició d'aquell document ampliat i corregir amb les aportacions fetes en la reunió.

Es distribuirà el dia de l'Enviament i també a través de les Delegacions Diocesanes. Et prego que en facis la major difusió que estigui al teu abast i, si és el cas, demanis a Consergeria del Bisbat tants exemplars com puguis necessitar en l'àmbit del teu servei pastoral.

Agraint el teu servei a l'Església, et saluda.

Mn. Lluís Sallán

Pla de treball pastoral pel curs 2023-2024 a la Diòcesi de Lleida

Presentació

Els començaments sempre són alegres i esperançadors. També tenen els seus desafiaments que ens preocupen i ens omplen d'incerteses. És una situació que es dona en els nivells personals i comunitaris.

La presentació d'aquest Pla d'Actuacions es refereix de forma especial a les comunitats de la nostra Diòcesi i a aquest curs que ara comença. Són aquestes unes paraules del Bisbe que volen resumir els objectius i els projectes de tots els qui desenvolupeu tasques concretes a les parròquies, moviments apostòlics, institucions religioses i comunitats.

Aquestes tasques pastorals no es redueixen només a consolidar i a aprofundir els fonaments de la pròpia fe a l'interior de la mateixa comunitat, sinó amb l'objectiu clar de presentar a la societat i al món sencer el missatge, l'obra i la persona de Jesucrist. Tots els batejats estem compromesos amb l'evangelització, a tots ens correspon anunciar amb paraules i obres l'experiència de la nostra trobada amb el Senyor.

Evangelitzar és la primera prioritat de l'Església que aquest curs s'acompanya a la nostra Diòcesi amb unes altres dues realitats que completen el nostre camí: la renovació constant de les parròquies, amb una marcada formació en tots els àmbits, i la corresponsabilitat de tots en les preocupacions i decisions que ens impliquen a tots.

És una forma de sintonitzar amb l'experiència sinodal a la qual el papa Francesc constantment ens convida. Les comunitats han de ser sempre llocs on es visqui el consol i l'esperança, l'amor i la correcció fraterna; on es perpetui continuament l'acolliment, la comprensió i el tracte del mateix Senyor.

En aquest sentit, el present pla d'actuacions, marca dos objectius fàcilment aplicables a tots els ordres de la vida cristiana: animar a les comunitats a una gestió de les seves tasques en clau sinodal, escoltant, comptant amb els altres, decidint, obrint horitzons... i també impulsar des de les Àrees de Pastoral espais adequats per a pregar, compartir, orientar i ajudar en el camí de l'acolliment i de l'anunci.

Els mitjans i els recursos dels que disposa la Diòcesi per fer-ho, i que aquí es recullen, han sorgit de les aportacions d'aquells que es van reunir en petits grups a l'Assemblea Diocesana del passat mes de maig.

Agraeixo l'interès, el coratge i l'alegria de tots en la vivència i l'anunci del missatge de Crist. Segur que hi haurà cansament, dificultats i incom-

prensions en el dia a dia. Però comptarem amb el suport dels germans. Sabem, i això és el més important, que amb la gràcia de Déu tots serem més autèntics i més entusiastes en la comunió.

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Orientacions per al treball pastoral per al curs 2023-2024

1. Punt de partença

El Pla de treball pastoral 2020/2024 ha estat un “*marc de referència per a projectes i activitats, d’iniciatives i propostes, de dissenys i aspiracions*” i un instrument per respondre al que els Bisbes de les Diòcesis amb implantació a Catalunya plantejaven amb motiu del 25è aniversari del Concili de la Tarraconense: “*Esperit, cap a on guies les nostres esglésies?*”. Ha estat elaborat sinodalment i, al llarg de la seva aplicació, ha anat adaptant-se tant per causa de l’impacte de la pandèmia, com també per la necessitat d’incorporar els objectius i propostes que la preparació del Sínode suggerí a les Diòcesis i pel que demana la CEE a propòsit del Congrés de laics.

Les Assemblees diocesanes celebrades en el període 2020-2024 han modulats les prioritats que calia considerar en cada curs pastoral, al temps que han contribuït a configurar el treball en la Diòcesi. Aquesta acció ha estat animada pels criteris de dignitat, igualtat i corresponsabilitat de tots els batejats, per la crida al voluntariat i servei pastoral i per la formació i promoció dels diversos ministeris que cooperen tant a l’evangelització, a la qualitat de la vida comunitària, a l’obertura de la comunitat, a l’entorn sociocultural i a l’acollida dels més necessitats.

2. Prioritats per al període 2023-2024

Les prioritats del present Pla són *marc, orientació i fita comunes* per a què les diferents entitats diocesanes les considerin horitzó propi dels diversos plans de treball pastoral en la parròquia, en la Comunitat, en el Col·legi, en el Moviment apostòlic, en el Servei pastoral... Elles permetran discernir, d’entre tot el que ens proposem fer, allò que ha d’orientar els esforços pastorals de cadascú en una *direcció eclesial comuna*.

Les dues prioritats per al proper any pastoral són:

- *Renovació/Formació.*
- *Evangelització/corresponsabilitat.*

2.1. Renovació/formació

Cal caminar en direcció d'anar adoptant una mirada nova davant la realitat eclesial i sociocultural que vivim avui els cristians i d'educar aquesta mirada per a:

- *Escoltar la veu de l'entorn.* És a dir, conèixer per a comprendre, implicar-se i acollir les realitats del barri, del poble o les que viuen els companys de treball. Per això cal que cada grup eclesial de la Diòcesi es trobi per a escoltar el que l'Esperit li diu en la realitat concreta on viu.
- *Contemplar. Mirar la realitat amb la mirada de l'Evangeli.* L'estudi de la Paraula de Déu, la pregària i la vida compartida i celebrada són dons que Déu dona a l'Església i permeten contemplar la vida del grup, de la comunitat i del món amb mirada de fe, d'esperança i d'amor.
- *Reflexionar.* Es tracta de créixer en la fe i d'anunciar l'Evangeli en contextos complexos com els que avui vivim els cristians en la Diòcesi. I perquè cal *implicar-se* en l'anunci i la vida de la comunitat cristiana posant en valor tots els talents que Déu dona a cadascú i tots els carismes que construeixen l'Església per anunciar el Regne de Déu a la societat.

2.2. Evangelització/Corresponsabilitat

Les Parròquies, els serveis educatius-pastorals, els Moviments, els col·legis de l'Església i les organitzacions eclesials són per a evangelitzar i existeixen eclesialment com a mitjà per a complir allò de “*Aneu pertot arreu*”.

- *Alimentar, compartir l'esperança i acompanyar en el seguiment de Jesús* són el lloc on posarà l'accent el treball pastoral del proper curs per a fer realitat les prioritats.
- Fer-les realitat demana: *sumar*, això és, un treball pastoral fet amb sentit eclesial; *participar* en els espais comuns, *disposició i voluntat per aportar* el particular al que és comú i diocesà, *servir* des del carisma propi al bé de tots.

3. Objectius per al període 2023-2024

Per tal de concretar aquestes prioritats, en sintonia amb el que hem anat reflexionant en l'Assemblea Diocesana arran l'aplicació del Pla Diocesà de Pastoral 2020-2024 i del que hem pres consciència en la preparació del proper Sínode, convé que totes les activitats pastorals del Bisbat incorporin els següents objectius:

A. Animar, promoure, potenciar i formar en la corresponsabilitat en la gestió, planificació, animació i revisió pastoral els laics

de les comunitats parroquials, dels Moviments apostòlics, de les organitzacions diocesanes i dels serveis educatius de la Diòcesi, amb un esperit sinodal.

B. Impulsar des de l'interior de les Àrees de Pastoral espais (parroquials, arxiprestals i diocesans i inter-Delegacions i Centres Educatius) per formar, compartir, orientar i ajudar a caminar en l'àmbit de l'acollida i l'anunci de la fe.

4. Mitjans i recursos suggerits en l'Assemblea per a integrar els objectius i caminar vers les prioritats

Tant en la reflexió aportada en la preparació del Sínode com en l'Assemblea Diocesana, els participants proposaren diverses accions per a caminar envers les dues prioritats anteriors.

Les accions proposades a continuació són suggeriments per a què cada centre educatiu cristià, moviment, comunitat o parròquia se sumin al camí comú vers una Diòcesi configurada pel que signifiquen aquestes prioritats. Els objectius són els accents prioritaris que cada entitat ha de posar en el seu treball per a caminar plegats vers una meta comuna.

De manera pràctica, les accions ofereixen possibilitats de desplegar els objectius a l'interior de cada grup eclesial diocesà.

Tot i diverses, totes apunten al mateix horitzó, així cada organització i comunitat les pot integrar en el seu pla de treball d'acord amb les seves necessitats i unir-se amb la seva acció al corrent diocesà de tots.

El treball pastoral realitzat serà compartit en cada Àrea Diocesana de Pastoral o en cada Arxiprestat i acompanyat per la Permanent del Consell Diocesà de Pastoral.

4.1. En l'àmbit de Formació

- a. Dedicar, al menys, una trobada, millor a inici de curs, a fer una revisió/avaluació d'on ens trobem com a Moviment, Consell Pastoral, Catequesi, Monitors, Professors, etc., pel que fa a *animar, promoure, potenciar i formar en la corresponsabilitat en la gestió, planificació, animació i revisió pastoral i quines determinacions ens cal prendre per animar, promoure, potenciar i formar en la corresponsabilitat.*

Al respecte, els materials d'aplicació del Congrés de laics, presentats per l'Àrea d'Evangelització en cada arxiprestat, són un instrument idoni mol útil per a programar i desenvolupar aquesta acció.

- b. A través d'homilies, sessions de formació específica i programada en la parròquia en l'arxiprestat, en alguna de les trobades del Moviment,

Serveis Educatius cristians... estudiar els suggeriments recollits en el Document Diocesà de la fase diocesana de preparació del proper Sínode i fer una mirada contemplativa sobre el que ja fem d'allò que allí es diu i del que podem intentar millorar. Formular les conclusions d'aquesta acció formativa enunciant els principis mitjançant un petit "directori" de bones pràctiques/compromisos sinodals a manera de referents dels programes de la pròpia organització pastoral.

En aquesta acció, igualment que les guies de treball publicades arran del Congrés de laics, els documents de la fase diocesana, continental i el *Lineamentum* del Sínode són un mitjà extraordinari que permeten articular diverses sessions de formació per a grups parroquials o arxiprestals i fins i tot sessions de formació de preveres i laics.

- c. Tot cooperant amb el Servei Diocesà del Catecumenat, promoure i acompanyar el procés de preparació al Baptisme a partir dels 12 anys, seguint les orientacions d'aquest Servei Diocesà, així com la metodologia i els continguts catequètics que ofereix.

En relació a aquesta acció els plans i materials aprovats per a les Diòcesis Catalanes i coordinats pels diversos Serveis del Catecumenat són la pauta a prendre en consideració.

- d. Introduir les famílies que vulguin en el procés catequètic del seu fill per tal de proporcionar-les una ocasió tant de reiniciar-se en la fe, com de celebrar-la en la comunitat parroquial o el en col·legi.

En el cas de la de confirmació, coordinar amb les activitats de joves de la Delegació Diocesana per a incorporar la seva proposta en les activitats catequètiques de la Parròquia, Col·legi o Servei les activitats pastorals que ella ofereix.

A l'efecte, la Delegació Diocesana de Catequesi i els materials del SIC, així com les trobades diocesanes de formació de catequistes d'infants i joves, són mediacions necessàries per a impulsar la perspectiva catequètica d'iniciació al seguiment de Jesús, com ho és també la coordinació entre la Delegació de Catequesi i de Pastoral de joves.

- e. L'Àrea Diocesana de Formació estudiarà la manera de posar a l'abast de les Parròquies, Moviments i Serveis educatius pastorals del Bisbat una catequesi per a sensibilitzar i orientar sobre el per què i el per a què de la necessitat de renovació sinodal i promourà un instrument per a donar a conèixer els continguts dels documents fonamentals de preparació del Sínode.

- f. Impulsar moments de formació dels preveres, en l'àmbit arxiprestal i diocesà, perquè puguin animar i acompanyar els laics, amb major eficàcia, en tot el que implica l'anunci de l'Evangeli i la renovació parroquial en clau de sinodalitat.

- g. Donar a conèixer i treballar, a través de sessions de formació, o creant algun grup a l'efecte, el material del Congrés de laics, amb el suport de l'Àrea d'Evangelització.
- h. Impulsar i/o constituir grups de formació i lectura bíblica.

4.2. En l'àmbit de la coresponsabilitat

- a. Cercar i promoure persones formades en l'estil de treball coresponsable, participatiu, evangelitzador i eclesial (Sinodal) en la realitat pastoral en que hom participa (Parròquia, Moviment o Servei educatiu).

Això també en realitats pastorals petites, pot ser rurals, en les que ha de ser el Rector, Catequista o Monitor qui prengui la iniciativa d'aplegar els voluntaris.

Per a la formació específica, el Consell arxiprestal, l'IREL i les Àrees de Formació i Evangelització són mitjans amb els que comptar, capaços d'ajudar poderosament tant a planificar com a reunir i formar aquestes persones i adaptar a cada lloc l'acció formativa.

- b. Assegurar en cada Parròquia un petit equip motor integrat per les persones més implicades en ella o per la permanent del Consell de Pastoral en el que ell i el rector puguin Compartir - Revisar - Orientar - Programar - Definir criteris d'actuació per al bé de tots en la parròquia dels temes formatius, i celebratius i dels temes econòmics.
Per a això el Consell de Pastoral i l'Equip d'Economia o les persones concretes que cooperen més decididament és l'àmbit on, a través de trobades programades, puguin respondre pastoralment a la realitat del barri o del poble.
- c. Consolidar la representació de la comunitat, moviment o servei educatiu a l'interior de les plataformes pastorals diocesanes: Càritas, Consell Diocesà de Pastoral, Consell arxiprestal...
- d. Convocar diocesanament els qui gestionen els despatxos parroquials i l'economia parroquial per a unificar criteris de gestió i presentar mètodes i sistemes per a una major eficàcia del servei que realitzen.

4.3. En l'àmbit de l'Evangelització

- a. Convocar, sota la direcció de la Delegació de Pastoral de Joves i de l'Àrea d'Evangelització, a les entitats que treballen en la Diòcesi amb joves per compartir el pla d'actuacions de cadascuna, plantejar i decidir els espais comuns que compartir i promoure l'encontre dels joves i la seva participació i presència en l'Església.

- b. Reunir els catequistes de confirmació del bisbat i els responsables de pastoral dels Col·legis de l'Església.
- c. Compartir les experiències de treball pastoral amb les parelles que demanen el matrimoni cristià o el bateig per als seus fills.
- d. Promoure en el si de la Delegació Diocesana d'Ensenyament, una trobada amb les professores i professors de Religió per a presentar-los el Pla d'actuacions pastorals d'aquest curs i el calendari de la Delegació de Pastoral de Joves.

En aquest àmbit la catequesi de Confirmació, la Delegació de Catequesi, la de Pastoral de Joves, l'Àrea d'Evangelització, els Col·legis Cristians i la Delegació Diocesana d'Ensenyament seran els que gestionaran aquestes accions.

4.4. En l'àmbit de l'Espiritualitat

La diversitat d'espiritualitats és l'expressió de la diversitat de carismes i, per tant, contribueixen a la unitat. Per a què aquestes siguin eclesials i no exclusives han de contribuir a "*Que siguin u, com Tu i Jo, Pare, som u*", sols així són testimonis de l'evangeli: "*Que el món cregui que Tu m'has enviat*".

- a. Trobada d'organitzacions eclesials de caire marià per a compartir calendaris i plantejar-se els espais comuns de cooperació i de formació i el foment de la devoció mariana.
- b. Trobada d'organitzacions que promouen la pregària per tal de conèixer el pla de curs de cadascú i preparar les línies generals de les 24 hores de pregària.

Vicaria Judicial

Informe de l'any 2023

Durant l'any 2023 han estat actives 11 causes en procés ordinari, de les quals 4 eren causes pendents de l'any 2022, i les 7 restants s'han obert durant l'any 2023.

Del total de les 11 causes, 3 estan a punt de prescriure per no haver aportat les parts allò que se'ls requeria durant un temps que ha sobrepassat, amb escreix, els sis mesos que prescriu el Dret.

En 5 s'ha dictat sentència positiva per la qual es reconeixia que el matrimoni celebrat havia estat nul, és a dir: no havia existit al no haver-se donat, en el moment de contreure'l, les condicions necessàries per tal que hi hagués sacrament.

En finalitzar l'any hi va haver 6 causes que van quedar pendents per estar obert el seu procés. Tres iniciades durant l'any 2022 i les altres tres durant l'any 2023.

Els cànons pels quals s'han dictat les sentències positives han estat el 1055 (en 1 causa), el 1095§2 (en 5 causes), el 1095§3 (en una causa), el 1096§1 (en dos causes) i el 1101§2 (en 2 causes).

Secretaria General - Cancelleria

Cessaments

Durant el segon semestre de l'any 2023 s'han produït, com a conseqüència dels relleus en els seus càrrecs, els cessaments que s'indiquen. El Sr. Bisbe, Mons. Salvador Giménez Valls, reconeix la dedicació amb la que cadascuna d'aquestes persones han desenvolupat la tasca pròpia del càrrec que ocupaven, i la cura i atenció espiritual que han tingut vers els seus feligresos, els germans en general i a les persones que han tractat des d'aquestes responsabilitats.

Juliol

Dia 26

P. **Alexis Bueno Guinamard** cessà com a vicari de la parròquia de Sant Ignasi de Lleida.

P. **Cinto Casanovas Corderoure** cessà com a rector de la parròquia del Sagrat Cor de Raimat.

Agost

Dia 6

P. **José Wilson Marín Castaño** cessà com a rector de les parròquies de la Mare de Déu del Roser de Gimenells, Església de Sant Josep Obrer del Pla de la Font i l'Assumpció de la Mare de Déu de Sucs.

Setembre

Dia 1

Mn. **Joan Jové Camí** cessà com a rector de la parròquia del Santíssim Salvador de Lleida (Pardinyes) i del centre de culte de la partida de Llivia.

Mn. **Joaquim Blas Pastor** cessà com a adscrit a les parròquies de Sant Bartomeu, apòstol, d'Alpicat, i Mare de Déu de Montserrat de Lleida. Així mateix cessà com a Delegat Diocesà de Pastoral Vocacional.

P. **Joan Valls Ferrer, sdb**, cessà com a vicari de les parròquies de Sant Agustí de Lleida (la Bordeta) i Sant Josep Obrer de Lleida (els Magraners). Així mateix cessà com a Delegat Diocesà de Pastoral Obrera i consiliari de l'A.C.O. de Lleida.

Mn. **Jaume Pons Bosch** cessà com a rector *in solidum* de les parròquies de la Mare de Déu del Carme i Sant Joan Baptista de Lleida.

Mn. **Joan Ramon Ezquerra Pociello** cessà com a rector *in solidum* de les parròquies de la Mare de Déu del Carme i Sant Joan Baptista de Lleida.

Mn. **Xavier Navarro Llesta** cessà com a rector de les parròquies de Sant Sadurní, bisbe, d'Alguairer i l'Assumpció de la Mare de Déu d'Almenar.

Mn. **Ion Blaj** cessà com a rector de les parròquies de Sant Antoni, abat, de Bellaguarda, Sant Miquel, arcàngel, de Granyena de les Garrigues, la Nativitat de la Mare de Déu de Juncosa de les Garrigues, i Sant Joan Baptista dels Torms.

Mn. **Antoni Agelet Delpueyo** cessà com a Vicari Judicial de la Diòcesi de Lleida.

La Sra. **Montserrat Sánchez García** cessà com animadora de comunitat, membre de l'equip pastoral de les parròquies que regentava Mossèn Xavier Navarro, en una part de l'arxiprestat Segrià-la Noguera-la Ribagorça.

Mn. **Joan Bisart Alava** cessà com a adscrit a les de les Parròquies de Sant Pere apòstol, d'Alfarràs, de l'Assumpció de la Mare de Déu d'Ivars de Noguera, de la Purificació de la Mare de Déu d'Algerri, de l'Assumpció de la Mare de Déu de Castelló de Farfanya, de Sant Josep de la Figuera i de Sant Nicolau, bisbe, d'Andaní.

Octubre

Dia 2

José Manuel Gómez Hernández cessà com a Director del Secretariat Diocesà de Congregacions, Confraries i Germandats.

Dia 3

Mn. **Víctor Manuel Espinosa Oller** cessà com a rector de la parròquia de l'Assumpció de la Mare de Déu d'Ivars de Noguera.

Dia 6

P. Nacho Blasco Guillén, O de M cessà com a rector de la parròquia de Sant Pau Apòstol de Lleida, Delegat Diocesà de Pastoral Penitenciària i Capellà del Centre Penitenciari de Lleida, per haver estat traslladat a Mallorca per l'Orde Mercedària.

Per tal que hi hagi constància que així és i donant fe de la seva autenticitat, signa la present notificació el Secretari General-Canceller, a Lleida, el 4 de gener de 2024.

Juan Luis Salinas Sánchez
Secretari General-Canceller

Comunicacions

A 23 de novembre de 2023

A l'atenció dels rectors de la diòcesi. Benvolgut rector

Darrerament és freqüent que alguns feligresos ens comuniquin que l'horari de les misses que apareixen a la pàgina web del Bisbat no sigui el correcte, doncs es troben que, fiant-se d'ell, arriben tard a l'església o van a hores en les que no hi ha cap missa.

És per això que els demanem que tinguin la bondat de comunicar al bisbat l'horari concret de les misses que es fan a les parròquies, senyalant si són dies laborables, festius o diumenges, i qualsevol altra qüestió que sigui d'interès per a oferir-la als usuaris de la pàgina web.

Així mateix els demanem que ens facin arribar, també, qualsevol altra missa que es faci en d'altres centres de culte que hi hagi a la demarcació de la seva parròquia. Aquesta informació la poden enviar a l'adreça electrònica: mcs1@bisbatlleida.org

Conseqüentment, per tal de mantenir actualitzada aquesta informació, també els demanem que si en el futur canvien els horaris de les misses, se suprimeixen o se'n posen de nous, de manera espontània ho comuniquin a l'adreça que els hem facilitat per tal d'anar actualitzant constantment la informació d'aquest servei.

Amb la nostra gratitud per ajudar-nos a donar un bon servei a l'Església Diocesana, rebin una cordial salutació.

Juan Luis Salinas Sánchez
Secretari General-Canceller

Vida Diocesana

Necrològiques

P. Jacint Casanovas Corderroure, s.j.

El P. Jacint Casanovas Corderroure, s.j., va nèixer a Santpedor (Barcelona) el 25 de gener de 1933. Ingressà a la Companyia de Jesús el 7 de setembre de 1950, va ser ordenat a Sant Cugat del Vallès el 28 de juliol de 1963, i va fer els darrers vots a Barcelona, el 15 d'agost de 1966.

Dins el seu currículum destaca:

1950-52, Veruela: *Noviciat*.

1952-53, Veruela: *Juniorat*.

1953-54, Raimat: *Juniorat*.

1954-55, Salamanca: *Juniorat*.

1955-57, Sant Cugat: *Filosofia*.

1957-60, Gijón - Universitat Laboral: *Magisteri*.

1960-64, Sant Cugat: *Teologia*.

1964-65, Gandia: *Tercera provació*.

1965-67, Barcelona - Palau: *Estudia Belles Arts*.

1967-86, Barcelona - Sant Ignasi: *Estudia Belles Arts (67-69). Col·labora en la Parròquia Santa Maria Reina (67-80). Ensenya treballs manuals en el col·legi. Escultor i pintor (67-86).*

1986-95, Barcelona - Residència Xavier: *Ensenya treballs manuals al col·legi. Col·labora en la Parròquia Santa Maria Reina. Escultor-taller a Verdú.*

1995-20, Raimat: *Professor de dibuix al col·legi. Moderador de la parròquia Sagrat Cor (95-98). Escultor-taller a Verdú (95-19). Rector en la parròquia Sagrat Cor (1998-2020).*

2020-23, Lleida: *Rector a la parròquia Sagrat Cor de Raimat.*

Agost de 2023, Sant Cugat: *Cuida de la seva salut.*

El P. Jacint Casanovas Corderroure, s.j. va morir a Sant Cugat del Vallès, al voltant de les 18:30 h del dia 9 de setembre de 2023, als 90 anys d'edat, 60 anys de sacerdoci i 73 de vida a la Companyia de Jesús, per a descansar en la Pau del Senyor, gaudint de la seva Glòria eterna.

Al cel sigui.

Mn. Josep Lluís Molet Fauria

Mn. Josep Lluís Molet Fauria, fill de Mercè i de Sebastià, nasqué a Almacelles (Lleida) el 25 de març de 1931. Va ser batejat al seu poble natal onze dies després (5/4/1931) on també va rebre el sagrament de la confirmació el 3 de desembre de 1942. El dia de Sant Pere i Sant Pau del 1954 (29/6/1954) va ser ordenat prevere a la Capella del Seminari diocesà per Mons. Aurelio del Pino i Gómez.

Entre el 1942 i el 1954 va realitzar els Estudis Eclesiàstics al Seminari Conciliar de Lleida, i entre el 1972 i el 1974 els de Dret Canònic a la Universitat de Navarra, assolint el títol de Doctor en Dret Canònic.

El seu ministeri pastoral el va iniciar a la parròquia de Sant Llorenç de Lleida (1954-55). Entre els anys 1955 i 1962 va ser ecònom de la parròquia de Sapeira i encarregat de les d'Espills, Orrit, Espluga de Serra i Torre de Tamúrcia. Després passà com a ecònom a la parròquia d'Areny de Noguera i encarregat de les de Claravalls, Colls i Cornudella.

Des del 1965 al 1972 va ser adscrit a la parròquia de la Mare de Déu de la Mercè, al seu poble natal, Almacelles. Continuant com a responsable de la parròquia d'Aspa i encarregat de la del Cogul (1972-77). Responsable de les parròquies d'Albatàrrec i Montoliu de Lleida. Al 1987 va ser nomenat rector de la parròquia de la Nativitat de la Mare de Déu de Seròs, fins el 2002.

En tres ocasions va ser l'Arxiprest del Baix Segre (1980-82, 1988, i 1988-1993). Entre el 2001-2002 va ser rector de la parròquia de Sant Bartomeu de Massalcoreig, per tornar, també com a rector, a les parròquies de la Mare de Déu de la Mercè d'Almacelles, al mateix temps que ho era de la de l'Assumpció de la Mare de Déu de Sucs (2002-03). Entre el 2003-06 va ser rector de la Unitat Pastoral formada per les parròquies d'Almacelles, Gimennells i Sucs. Als darrers anys de la seva vida va col·laborar a les parròquies del Pilar i Sant Llorenç de la ciutat de Lleida

Així mateix, va exercir els càrrecs d'Actuari del Tribunal Eclesiàstic i Oficial de la Secció de Matrimonis de la Cúria Diocesana (1977-87), Jutge Prosinodal (1981-93), Promotor de Justícia i Defensor del Vincle (1985-93). Al 1993 va ser nomenat Jutge del Tribunal Eclesiàstic de la Diòcesi de Lleida. Al 2005 va rebre el nomenament de Jutge delegat adjunt del Tribunal Diocesà per a la beatificació i canonització per declaració de martiri dels servents de Déu: Rafael García Segura i 154 companys sacerdots i seglars de la diòcesi de Lleida.

Mn. Josep Lluís Molet Fauria va morir a Lleida, el dia 22 d'octubre de 2023, als 92 anys d'edat i 69 de sacerdoci, per a descansar en la Pau del Senyor, gaudint de la seva Glòria eterna.

Al cel sigui.

Mn. Manuel de la Varga Peschke

Mn. Manuel de la Varga Peschke, fill de Manuel i Antònia, nasqué a Barcelona el 9 d'agost de 1944. Després d'haver mort la seva esposa es preparà al Seminari i va ser ordenat prevere de la diòcesi per Mons. Joan Piris Frígola, el 9 de febrer de 2012.

Va iniciar el seu ministeri pastoral com a adscrit a la parròquia de l'Assumpció de la Mare de Déu d'Alcarràs quan encara era diaca (entre el 7/11/2011 i el 23/2/2012), per passar, el 24/2/2012, a ser nomenat Vicari de la mateixa.

El 24 de juny de 2012 va ser nomenat rector-ecònom de les parròquies de la Transfiguració del Senyor d'Albatàrrec, Sant Pere Apòstol de Sudanell, i la Nativitat de la Mare de Déu de Montoliu de Lleida, continuant, al mateix temps, amb l'encàrrec de vicari d'Alcarràs

El 2 de setembre de 2019, per jubilació al complir els 75 anys d'edat, va ser cessat en tots aquests càrrecs.

Mn. Manuel de la Varga Peschke va morir a Barcelona, el dia 28 de novembre de 2023 com a conseqüència de les complicacions de salut que van obligar a ingressar-lo a l'Hospital de la Vall d'Hebron, on no van poder salvar-li la vida, als 79 anys d'edat i 11 de sacerdoci, per a descansar en la Pau del Senyor, gaudint de la seva Glòria eterna.

Al cel sigui

Recull de notícies de la Diocesi

Càritas ha atès al 2022 un 5% més de persones que l'any anterior

Càritas Catalunya va presentar el 6 de juliol des de Lleida la Memòria de l'entitat, que ha posat de manifest que durant el 2022 s'han atès 249.182 persones a Catalunya, xifra que significa un 5% més que en l'any anterior. El bisbe Salvador, que exercia d'amfitrió de la reunió, ha presentat aquestes dades com un exercici responsable de transparència i rendició de comptes. Malgrat el fet que arribar a més gent sembla que hagi de ser un balanç positiu, el bisbe ha convidat a la reflexió en el sentit que “aquestes xifres ingents ens haurien d'alarmar més que satisfer, i ens haurien de fer tenir l'esperança de reduir-les en el futur perquè hi hagi menys gent que necessiti el suport de Càritas”.

El director de Càritas Diocesana de Lleida, Rafael Allepuz, ha exposat una sèrie de dades, com la que indica que el risc de pobresa i exclusió a Catalunya afecta un 25% de la població, que és el resultat “de quinze anys d'acumulació de crisis, que han afectat de manera més intensa a les persones més vulnerables”.

Per la seva part, Pilar Ribas, representant del Grup de Treball d'Anàlisi Social de Càritas Catalunya ha destacat tres aspectes de l'acció de Càritas durant el 2022: la recuperació de la normalitat dels projectes després de la pandèmia; l'augment de les ajudes econòmiques a persones i famílies com a conseqüència de l'increment de la inflació; i el reforç de les activitats per combatre la bretxa digital. Francesc Arnàez també ha exposat dades preocupants, com ara que el 55% de llars no poden portar una alimentació adequada i que el 80% han deixat de comprar aliments frescos, o que el 18% de llars està en situació d'amenaça d'expulsió de l'habitatge.

El caputxí de Castellans Òscar Bernaus, ordenat diaca

El jove frare caputxí del convent d'Arenys de Mar Òscar Bernaus, fill de Castellans, ha estat ordenat diaca el 8 de juliol a l'espera de rebre l'ordenació sacerdotal en el decurs del XLI capítol provincial dels caputxins, que va tenir lloc a la Residència de la Immaculada de les Carmelites de Sant Josep, a Prats de Cerdanya (Girona).

L'Eucaristia d'ordenació diaconal va ser celebrada a la petita església de la residència, presidida pel bisbe de la Seu d'Urgell Joan Enric Vives, actuant com a diaca Joshua Carrillo, ordenat el 4 de juny i company d'es-

tudis teològics de fra Oscar. El jove diaca lleidatà, ha estat l'encarregat de revestir a l'ordenant amb la vestimenta pròpia del diaconat, l'estola creuada i la dalmàtica.

El nou diaca va estar acompanyat en la celebració pel seus familiars i amics vinguts de Castelldans, on va néixer l'any 1976. Va estudiar filologia clàssica a Barcelona i va ser professor de català a Alemanya en l'àmbit universitari. Va començar el seu itinerari espiritual als caputxins l'any 2015, fent el seus primers vots el 3 de febrer de 2017 i la seva professió definitiva el 12 de febrer d'enguany.

La diada de Lleida, primer acte de la romeria de Montserrat

Una setantena de lleidatans i lleidatanes van participar el 9 de juliol a la ja tradicional diada de Lleida a Montserrat, que va servir per començar la LXXV romeria a la Santa Muntanya. Va ser una diada de convivència, germanor, pau i pregària entre els confreres i devots de la Moreneta.

Una vegada a Montserrat, el primer acte va ser l'assistència i participació dels romers a la missa conventual, en la qual es van fer unes ofrenes amb productes de Lleida. L'acte principal de la jornada va ser la recepció del Pare Abat, Manel Gasch, que va donar les gràcies als romers per pujar cada any al Santuari i per la tasca que desenvolupa la confraria. Gasch va recordar el lema d'aquest any "De Montserrat estel" i va afirmar que "Maria és l'estel de Montserrat perquè d'alguna manera reflecteix la llum de Jesucrist" i va afegir que "hem de continuar fermes en la fe i confiats que la Mare de Déu ens ajuda". El Pare Abat també va recordar la figura del Beat Francesc Castelló, ja que enguany se celebren els 40 anys del relleu a la façana d'una representació d'aquest lleidatà. Els romers van poder sortir al balcó per fer una ofrena als peus d'aquest relleu. Va ser Teresina Llop, la vicepresidenta de la Confraria i que ha pujat 51 juliols a Montserrat, l'encarregada d'entregar les flors.

Uns quants romers van arribar fins a la majòlica de la Verge Blanca de l'Acadèmia que està col·locada al Camí dels Degotalls. Una ofrena i un cant van fer més majestuós aquest acte simbòlic en el qual es va demanar la implicació de tothom per poder mantenir viva la confraria i la romeria a Montserrat per molts anys més.

Imposició de l'escapulari de la Verge i havaneres per tancar la festa del Carme

La parròquia del Carme va celebrar el 16 de juliol la missa solemne, presidida pel bisbe Salvador, que posava fi a la celebració de la Mare de Déu del Carme. Ja s'havia fet la tradicional processó pels carrers del Carme, Magdalena i Democràcia. Després de la multitudinària celebració eucarística, es va fer la imposició de l'escapulari de la Verge als fidels que ho desitgen –només es pot fer una vegada a la vida– i es van cantar els goigs a la Mare de Déu del Carme. Una cantada d'havaneres amb el grup Arrels de la Terra Ferma va posar la cirereta a la festa de la patrona dels mariners.

Els fanalets de Sant Jaume reben el títol de festa d'interès

El director dels Serveis Territorials del Departament de Cultura de la Generalitat a Lleida, Albert Turull, va fer entrega el 21 de juliol al president de l'Agrupació Ilerdenca de Pessebristes, Jordi Curcó, del títol que acredita com a Festa Patrimonial d'Interès Nacional la Romeria dels Fanalets de Sant Jaume. La declaració la va fer el govern de la Generalitat de Catalunya el 27 de setembre de 2022, si bé no s'havia fet efectiu fins ara el lliurament del títol acreditatiu.

D'altra banda, la sala d'actes de la regidoria de Cultura de la Paeria va acollir el 19 de juliol la presentació del llibre Els Fanalets de Sant Jaume (Antologia - poesia, goigs, auca, música i teatre), editat per l'Agrupació Ilerdenca de Pessebristes. La presentació va anar a càrrec de la historiadora Montse Macià; el president del Caliu Ilerdenc, Manel Gigó; i el director de la Banda Municipal de Música, Amadeu Urrea. El llibre, amb portada de l'artista Amadeu Bonet, pretén recopilar aquelles obres que des de la literatura, la música, la cultura popular i fins i tot el teatre s'han utilitzat per donar a conèixer la tradició dels fanalets de Sant Jaume.

Lleida surt al carrer en la romeria de Sant Jaume

Lleida va sortir massivament al carrer el 25 de juliol per participar a la romeria dels Fanalets de Sant Jaume, que va recórrer part de la rambla de Ferran i els carrers Democràcia, Carme, i Major, fins a la seu de la regidoria de Cultura, passant per davant de la capella del Peu del Romeu. La processó, en què es va treure la imatge de l'apòstol que presideix la capella de la cantonada dels carrers Cavallers i Major, va tenir en els nens i nenes que

porten els tradicionals fanalets, els principals protagonistes. La romeria va comptar amb la participació dels bastoners, els cavallets, i els capgrossos i els gegants, per davant de les autoritats, encapçalades pel bisbe Salvador. Al davant del Peu del Romeu, la imatge de Sant Jaume hi va fer parada i, sota els acords del tradicional “Sant Jaume ve de Galícia, sant Jaume ve d’Aragó” es va llençar una pluja de pètals de rosa. La processó va acabar a la plaça del Pati de les Comèdies amb una benedicció del bisbe Salvador als fanalets i als seus portadors.

Relleus de sacerdots a les parròquies de La Bordeta, Sant Ignasi i Pardiniyes

Les parròquies de Sant Agustí de la Bordeta, de Sant Ignasi de Loiola i del Santíssim Salvador de Pardiniyes van incorporar nous sacerdots, després de la marxa dels salesians Joan Valls, destinat ara a la Comunitat i obra salesiana del barri de la Mina de Barcelona i d’Àngel Pintó, que es jubila; del jesuïta Alexis Bueno, nou director dels centres d’ensenyament dels jesuïtes, i de la jubilació de mossèn Joan Jové, fins ara rector a Pardiniyes. En els seus llocs, van arribar el salesià Ramon Dieste; el jesuïta Joan Carrera, que és nou vicari de Sant Ignasi, i mossèn Jaime Clusa, que prové de la diòcesi de Barbastre i que ha sol·licitat venir a exercir el seu ministeri a Lleida.

Un matrimoni de Lleida, de missió a Bolívia

Els professors jubilats del col·legi Episcopal Jaume Jové i Maricel Martí van sortir el 27 de juliol cap a Bolívia, on van participar en una missió a la ciutat de El Alto, a prop de la capital del país, La Paz. El matrimoni, que ja ha viatjat en altres ocasions amb missions a altres països desfavorits, s’hi van estar fins al 31 d’agost formant part d’un contingent d’Acció Catòlica amb 13 persones de diferents diòcesis d’Espanya amb les que van fer tasques d’evangelització en diversos centres educatius, de salut, d’atenció a persones vulnerables i amb dones que cultiven els productes que després venen elles mateixes.

85 adolescents i nens als casals d’estiu de la Fundació Verge Blanca a l’Episcopal

Trenta-quatre adolescents d’entre 12 i 16 anys van acabar a finals de juliol el Casal d’Estiu que, en dos torns, va organitzar la Fundació Verge Blanca a les instal·lacions del Col·legi Episcopal de Lleida. A ells cal afegir-hi

51 nens i nenes més petits que també van fer dos torns d'estades durant aquest mes i que, en el seu cas, continuaran també amb dos torns més durant el mes d'agost. Aquestes estades van enfocades a nens i adolescents d'entorns vulnerables que tenen l'oportunitat de socialitzar, divertir-se i aprendre durant les vacances d'estiu quan, en molts casos, no podrien fer-ho amb els recursos econòmics familiars. Molts dels menors que prenen part en els casals hi arriben derivats dels Serveis Socials de la Paeria.

Els lleidatans veuen el Papa a la JMJ

Els joves lleidatans que van participar durant la primera setmana d'agost a la Jornada Mundial de la Joventut (JM) a Lisboa, van tenir l'oportunitat de veure el Papa Francesc en persona en la Cerimònia que es va fer al parc d'Eduard VII. En aquest mateix espai, es va celebrar el Via Crucis. Les activitats principals de la JMJ es van traslladar els últims dies al parc Tejo, on hi va haver una vigília i, al matí següent, la Santa Missa per la Jornada Mundial de la Joventut. El Papa va aprofitar la seva estada a Lisboa per confessar tres joves procedents d'Espanya, Guatemala i Itàlia al parc de Belém, on es van instal·lar 150 confessoraris. Des de Lleida, van viatjar una vuitantena de joves cap a Lisboa amb autocar.

Sant Llorenç, amb l'església restaurada

La parròquia de Sant Llorenç, recentment restaurada en el seu interior i encara pendent (a l'agost) d'unes últimes actuacions a la part exterior, va acollir el 10 d'agost la celebració de la missa solemne en motiu de la festivitat de Sant Llorenç. L'eucaristia va ser presidida pel bisbe Salvador, acompanyat pel rector de la parròquia, Francesc Xavier Jauset, i altres preveres i diaques. Va pronunciar l'homilia el diaca recentment ordenat, Joshua Enrique Carrillo.

Benedicció del retaule de Llardecans

Llardecans va inaugurar el diumenge 13 d'agost, coincidint amb la seva Festa Major, el retaule major de l'església de l'Assumpció de la Mare de Déu. El bisbe Salvador va presidir la benedicció, acompanyat per mossèn Jordi Pardell, el rector de la parròquia, mossèn Josep Maria Cebrià, i les autoritats del poble i un bon nombre de feligresos.

Les Borges recupera la imatge de l'Arcàngel Gabriel

La imatge de sant Gabriel arcàngel, del segle XVIII, que havia format part del grup escultòric que coronava el frontó de l'església neoclàssica de l'Assumpció de Maria de les Borges Blanques, va tornar a mitjans d'agost al temple de la capital de les Garrigues, però ara al seu interior. La imatge, que va ser retirada del seu emplaçament original juntament amb la de l'arcàngel sant Miquel pel perill que el deteriorament dels materials pogués ocasionar el despenjament d'alguna part de l'escultura, havia quedat guardada en un magatzem i trencada en diversos trossos des de fa anys. La imatge de Sant Miquel, que va ser restaurada el 2011, ja havia estat col·locada a l'interior de l'església, on ara també hi haurà la del seu company de frontó. L'única de les tres escultures originals que es manté al seu lloc és la de sant Rafael, ja que està adossada al campanar i no hi ha risc de caiguda. L'escultura de Sant Gabriel, tallada en pedra, es va muntar a partir de la unió dels diferents trossos en què havia quedat dipositada en un magatzem i es va fixar a una base.

Processó i missa de Sant Bartomeu a Alpicat

El bisbe Salvador va participar el 25 d'agost a la processó en honor a sant Bartomeu, patró d'Alpicat. La processó va recórrer diversos carrers i, acte seguit, va presidir la Missa Solemne en el marc de la Festa Major de la vila. A continuació es va fer el tradicional repartiment de pa beneït entre els veïns i veïnes.

Aitona celebra santa Teresa Jornet

Aitona va celebrar el 26 d'agost la festivitat de santa Teresa Jornet, coincidint amb el 126è aniversari de la mort d'aquesta religiosa aitonenca, fundadora de les Germanetes dels Ancians Desemparats. El bisbe Salvador va presidir la missa celebrada a la capella de la Llar Santa Teresa Jornet d'Aitona, plena a vessar de residents, familiars i personal del centre. A més, com ja és tradició, l'Ajuntament d'Aitona va aprofitar la celebració de Santa Teresa, patrona de la gent gran, per homenatjar les persones del poble que enguany han arribat als 80 anys i a les parelles que celebren les noces d'or dels seus casaments.

El bisbe Salvador nomena nous titulars per a diverses parròquies de la diòcesi

El bisbe Salvador va nomenar l'1 de setembre nous titulars per a les parròquies del Carme, Sant Joan, Pardinyes, la Bordeta i Magraners a la ciutat de Lleida, així com a Sucs, Gimenells, Pla de la Font, Almenar i Alguaire. Mossèn Xavier Navarro serà el nou rector del Carme i Sant Joan Baptista; Jaime Clusa es farà càrrec de la del Santíssim Salvador de Pardinyes i Ramon Dieste, de la parròquia de Sant Agustí de la Bordeta i de sant Josep Obrer a Magraners. A les parròquies de l'Assumpció de la Mare de Déu de Sucs, la Mare de Déu del Roser de Gimenells i Sant Josep Obrer del Pla de la Font els titulars seran mossèn Jaume Pons i Joan Ramon Ezquerra *in solidum*, és a dir, tots dos com a rectors amb les mateixes responsabilitats. Les parròquies de Sant Sadurní d'Alguaire i de l'Assumpció de la Mare de Déu d'Almenar passaran a estar sota la responsabilitat de mossèn Ioan Blaj. En el capítol de nomenaments també hi figura mossèn Víctor Espinosa, a càrrec de la Vicaria Judicial; mossèn Juan Carlos Mandje com a Jutge del Tribunal Eclesiàstic de la Diòcesi de Lleida i Montserrat Sánchez, Animadora de Comunitat, com a membre de l'equip pastoral de les parròquies del Carme i Sant Joan. Aquests nomenaments se sumen al de Joan Carrera a la parròquia de Sant Ignasi de Loiola.

154 lleidatans participen a Castelló de Sos a la romeria de les Verges de la Ribagorça

Cent cinquanta-quatre persones de parròquies de la diòcesi de Lleida van participar a principis de setembre, juntament amb el bisbe Salvador, en la tradicional Romeria de les Verges de la Ribagorça, que en aquesta 44a edició es va celebrar a Castelló de Sos (Osca). Els fidels vinguts des de Lleida es van afegir als procedents de diferents poblacions del bisbat de Barbatre-Monsó per compartir una jornada de pregària i de germanor. La delegació lleidatana va assistir a la trobada acompanyada per la imatge de la Verge Blanca, patrona de Lleida.

Renovació parroquial i corresponsabilitat, claus del Pla de Pastoral

El Consell Diocesà de Pastoral, recollint les reflexions i aportacions de l'Assemblea Diocesana, va elaborar el 7 de setembre el Pla Pastoral 2023-24, que es distribuirà a través de les Delegacions Diocesanes el dia

de l'Enviament, el 21 de setembre. Les prioritats que marca el pla són la d'evangelitzar, juntament amb unes altres dues realitats: la renovació constant de les parròquies, amb una marcada formació en tots els àmbits; i la corresponsabilitat en les preocupacions i decisions que ens impliquen a tots.

El Pla 2023-24 marca dos objectius: animar les comunitats a una gestió de les seves tasques en clau sinodal, escoltant, comptant amb els altres, decidint, obrint horitzons; i també impulsar des de les Àrees de Pastoral espais adequats per a pregar, compartir, orientar i ajudar en el camí de l'acolliment i de l'anunci.

La confraria de Montserrat celebra la festa de les Marededéus trobades

La Confraria de la Mare de Déu de Montserrat de Lleida va celebrar el 8 de setembre la festa de la Nativitat de la Mare de Déu, coneguda popularment com a festa de les Marededéus Trobades, com ho és la Patrona de Catalunya. La Catedral de Lleida va acollir la celebració de l'Eucaristia a l'altar de la Patrona, presidida pel consiliari de la Confraria, mossèn Josep M. Escorihuela, amb la participació de la seva junta encapçalada pel president Josep Estruch i una nombrosa assistència de confreres i devots de "La Moreneta".

Durant la celebració és pregà pels confreres difunts d'aquest any i, al finalitzar, es va donar la benvinguda a un bon nombre de nous confreres amb el lliurament de la cèdula acreditativa de la seva condició, signada pel pare abat de Montserrat, la insígnia de la confraria i el llantió montserratí.

Mor el jesuïta i escultor Cinto Casanovas als 90 anys

El pare Cinto Casanovas i Corderoure, jesuïta i escultor, va morir el 10 de setembre. Amb 90 anys clou una vida dedicada a l'art i l'espiritualitat molt arrelada a la gent del poble, els darrers anys a Raimat –on ha estat rector fins el darrer dia– i també a Verdú, on tingué la seva casa-taller. Nascut a Santpedor el 25 de gener del 1933, ha mort el dia de Sant Pere Claver, el patró del seu estimat Verdú.

Com a escultor, treballà el fang, la fusta, la pedra, el ferro i el bronze. Estimava els materials i els coneixia. Ajudà a fer les reproduccions de Mongarri, Mur, Erill la Vall, i tenia obra escampada per tota Catalunya.

La Catedral acull la celebració de l'Enviament

La Catedral de Lleida va acollir el 21 de setembre la celebració de la Jornada de l'Enviament, presidida pel bisbe Salvador. La celebració reuneix gran part de la comunitat catòlica de la diòcesi per renovar l'encàrrec d'ajudar el bisbe a difondre el missatge de l'Església a la societat. Preveres, membres de la vida consagrada, catequistes, professors de religió, docents de centres catòlics o responsables d'esplai, entre altres col·lectius s'han compromès, com és tradició cada començament de curs, a fer-se partícips de la feina d'evangelització a la diòcesi.

La celebració de l'Enviament consta d'un diàleg en què el bisbe pregunta als fidels si estan disposats a seguir a Crist i a difondre el seu missatge, d'una manifestació del compromís dels fidels i de la imposició de mans per part del prelat per pregar perquè l'Esperit Sant els ajudi a ser missatgers i testimonis de l'Evangeli.

Lleida torna a recordar el seu beat màrtir, Francesc Castelló

L'església de Sant Pere va acollir el 28 de setembre la celebració de la missa per recordar al beat lleidatà Francesc Castelló. El bisbe Salvador ha recordat en la seva homilia com el seu martiri va ser una mostra de vivència "heroica de la fe". Morí assassinat el 1936 als 22 anys. Una relíquia del beat, un ram de flors de la ciutat d'Alacant, un fanalet de Sant Jaume, un ciri de la Delegació pastoral de joves i el pa i el vi portat per familiars seus, van ser les ofrenes a l'eucaristia.

Lliurats els premis del Certamen Marià

El paranimf de l'Acadèmia Mariana va acollir l'1 d'octubre el lliurament de premis del Certamen Marià, que enguany ha anat dedicat a la Mare de Déu de la Soledat. Juan de Pano Maynar va rebre el Primer Premi i Flor Natural, dotat amb 800 €, a la millor poesia que lloï la Mare de Déu de la Soledat, com a Mediadora de les soledats humanes i espirituals. Se li ha atorgat pel seu poema "Y te quedaste sola". El premi de la Congregació de la Puríssima Sang de Lleida, dotat amb 500 € atorgat a la millor poesia que lloï la Mare de Déu de la Soledat, com a Patrona de la Congregació de la Sang va ser per a Sor Maria Victoria Triviño, pel seu poema "¿A dónde vas, reina mía?". El Premi de la Paeria de Lleida, dotat amb 500 € per a la millor poesia en llengua catalana que lloï la Verge Blanca de l'Acadèmia

com a patrona i protectora de la ciutat de Lleida va ser per a Maria del Carmen Mor Rodés per la seva composició titulada “Coloma Blanca”. El Premi de l’IEI i la Diputació de Lleida, de 500 € a la millor poesia en llengua catalana que lloï la Mare de Déu en qualsevol de les advocacions marianes venerades a les comarques de Lleida va ser per a Lluís Coll Gilabert pel poema “Mare de Déu de Bernuï”. El Premi de la Congregació de Missioneres Esclaves de l’Immaculat Cor de Maria es va atorgar a Lázaro Domínguez Gallego, de Ferrol, pel seu poema titulat “Al inmaculado corazón de María”. Finalment, el Premi de l’Acadèmia Mariana de Lleida, dotat amb 500€ a la millor composició de Goigs en Lloança a la Mare de Déu de la Soledat va ser per a David Llorens Poblador per uns goigs que excel·leixen alhora pel seu llenguatge acurat i per la seva tècnica musical rigorosa.

Presa de possessió del nou vicari judicial

El Palau Episcopal va acollir el 2 d’octubre la professió de fe i el jurament de fidelitat de mossèn Víctor Manuel Espinosa Ollé, nomenat Vicari Judicial de la diòcesi. També va prendre possessió com a Jutge del Tribunal Eclesiàstic de la Diòcesi de Lleida mossèn Juan Carlos Mandje Bote.

Lleida celebra la seva patrona

L’Oratori de l’Acadèmia Mariana va celebrar el 2 d’octubre l’eucaristia solemne amb motiu de la festa de la Verge Blanca de l’Acadèmia, patrona de la ciutat de Lleida. Durant l’homilia, el bisbe Salvador va destacar la simbologia del color blanc de la Verge de l’Acadèmia com a senyal de puresa. En aquest sentit ha demanat a la societat ser “més blancs, en el sentit de més purs i més bons”. S’ha referit especialment al món de l’escola i a altres institucions socials i religioses. Al final de l’eucaristia, l’alcalde Fèlix Larrosa va mostrar el seu compromís personal perquè la Paeria doni relleu a aquesta celebració, desconeguda per molts lleidatans i lleidatanes, malgrat ser la festa patronímica de Lleida al mateix nivell que sant Anastasi.

Substitueixen els vidres del campanar de Les Borges per policarbonat

La parròquia de l’Assumpció de la Mare de Déu, de les Borges Blanques va substituir els vidres que hi havia a la llanterna del seu campanar, força malmesos pel pas del temps, i en el seu lloc hi van posar unes peces trans-

parents de policarbonat, més resistents. Els treballs també van comportar altres tasques com ara la neteja i l'extracció de sis figueres i d'un lledoner que havien crescut espontàniament a la cornisa del campanar.

El papa atorga la Rosa d'Or a la Moreneta

El papa Francesc va saludar el 7 d'octubre amb un “bon dia a tots” en català als 800 pelegrins de Montserrat a qui va rebre en audiència al pati de *San Damaso* del palau Apostòlic del Vaticà. Amb la delegació catalana, encapçalada per l'abat de Montserrat, Manel Gasch, hi eren els bisbes de les diòcesis amb seu a Catalunya, entre ells, el bisbe Salvador.

El papa Francesc va elogiar la tasca de difusió mariana que ha fet la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat durant 800 anys. Com a mostra d'aquest reconeixement va atorgar a la patrona de Catalunya la Rosa d'Or, una distinció pontifícia que distingeix en ocasions especials a les marededéus.

Lleida celebra la festa del Pilar

La comunitat aragonesa de Lleida va celebrar el 12 d'octubre les festes del Pilar amb un programa d'actes que van començar a primera hora del matí amb la processó des de la seu de la Casa de Aragón fins a la parròquia de Sant Joan i que va incloure una missa, una actuació de jotes i un dinar de germanor. Com ja és tradició les Camareras del Pilar van portar a l'espatlla la imatge de la Verge del Pilar, acompanyades de l'Agrupació Raíces de ZA-HU-TE, la secció de bombos i tambors de la confraria, la reina, la Dama d'Honor de l'entitat i els gegants del Grup Cultural Garrigues. La parròquia de Sant Joan va acollir la celebració de la missa del Pilar. A la sortida de la missa es va fer el festival de jota aragonesa a càrrec de l'Agrupació Raíces de ZA-HU-TE.

Nova Marededéu a imatge de les del segle XIV

L'església de Sant Jaume de la Granja d'Escarp va acollir el 15 d'octubre la presentació de la nova talla de la Mare de Déu d'Escarp, sota l'advocació del Blauet, a càrrec de l'historiador Rafael Romeu i l'impulsor del projecte, Manel Casals.

La nova marededéu, feta en fusta policromada i amb les característiques pròpies del segle XIV, és una iniciativa de Manel Casals que, amb l'ajuda

de l'historiador Rafael Romeu i de l'escultor Carlos Arrabal han fet la peça imaginant com podia haver estat la imatge de la Mare de Déu de l'antic monestir cistercenc d'Escarp.

Recés de sacerdots amb el missioner Serafín Suárez

El Bisbat de Lleida va celebrar el 16 d'octubre, com cada tercer di-lluns mensual, el recés de sacerdots que se celebra a la Casa de l'Església, al carrer Acadèmia, on es va invitar al missioner Serafín Suárez Hidalgo, qui va fer una conferència. Suárez va estar a Zimbàbue des de 1992 fins al passat mes d'agost. Després de treballar tres anys a un poble de Badajoz va marxar a Zimbàbue "perquè la missió és el cor de l'Església i el mandat de Jesús per anunciar l'Evangeli".

El Museu de Lleida incorpora una escultura gòtica del Mestre d'Albesa

El Museu de Lleida Diocesà i Comarcal va incorporar a l'octubre a les seves col·leccions una escultura gòtica del Mestre d'Albesa dedicada a Sant Salvador, adquirida pel Departament de Cultura a una família de Vilanova del Segrià per 70.000 euros. La iconografia mostra una representació de Crist del Judici Final, que segueix els trets habituals del Mestre d'Albesa, a qui s'atribueix l'obra: ulls ametllats, cabells rinxolats que cauen de costat deixant el front obert, i una barba partida, amb tirabuixons al bigoti. El Mestre d'Albesa, imitador de l'art de Bartomeu de Robió, és un dels artífexs més representatius de l'anomenada Escola de Lleida d'escultura del segle XIV.

Mor mossèn Josep Lluís Molet als 92 anys

El prevere Josep Lluís Molet Fauria va morir el 22 d'octubre als 92 anys d'edat. El sacerdot, jubilat, vivia a la Casa Sacerdotal de Lleida i havia estat rector, entre altres parròquies, d'Almacelles i Seròs, i havia col·laborat darrerament a les del Pilar i Sant Llorenç a la ciutat de Lleida.

Beneïda la nova capella d'Almenar

La Comunitat Parroquial d'Almenar va comptar el 22 d'octubre amb la presència del bisbe Salvador per beneir la nova capella dedicada a la Mare de Déu de Montserrat, a la part baixa del poble. Aquesta capella permetrà

complementar l'espai celebratiu de l'església parroquial de l'Assumpció de Nostra Senyora per a les celebracions d'entre setmana i algunes dels diumenges.

Arrels denuncia el sensellarisme de més de mil lleidatans

Un centenar de persones, convocades per Arrels Sant Ignasi, es van manifestar el 26 d'octubre a la plaça Paeria per denunciar la situació de les persones que viuen al carrer. El lema era "Comparteix la teva xarxa, que ningú es quedi fora de cobertura" i fa una crida a la ciutadania a obrir el seu cercle de contactes per erradicar l'aïllament de les persones que estan al carrer. La directora d'Arrels, Rosa Majoral, va explicar que des de l'entitat han detectat un augment de la problemàtica de les persones que viuen al carrer. "Ara n'atenem directament 1.670, de les que 1.045 no tenen llar, 150 viuen al carrer sense cap sostre i també ajudem a 55 dones, de les que una desena estan al carrer".

Presentada la restauració de la façana de l'església de Juneda

El bisbe Salvador va presidir el 28 d'octubre la missa que va servir per inaugurar la façana restaurada de l'església de la Transfiguració del Senyor de Juneda. L'obra es va tirar endavant en una actuació conjunta de la Diputació, el departament de Cultura de la Generalitat i l'ajuntament de Juneda, que va costar uns 90.000 euros. Les actuacions es van centrar, en bona part, en restaurar la cornisa, que havia patit desprendiments que havien obligat a instal·lar-hi un protector.

Finalitzen les obres de restauració de Sant Llorenç

Les obres de restauració de Sant Llorenç de Lleida van finalitzar el novembre després de deu mesos, deixant el monument en condicions òptimes de seguretat, alhora que amb un nivell de restauració que permet que la ciutadania el pugui gaudir amb tota la seva plenitud. Aquesta restauració és una de les més importants que s'estan realitzant arreu del país en el marc del Programa Temps de Gòtic de la Fundació "la Caixa" i del Departament de Cultura, i, en aquest cas, amb el Bisbat de Lleida, titular del monument. El projecte ha tingut una inversió de 975.000 euros. S'han consolidat estructures arquitectòniques, rehabilitant cobertes, entre altres.

Més de 500 persones acompanyen a Joshua Carrillo en la seva ordenació presbiteral

La Catedral de Lleida es va omplir el 4 de novembre per acollir l'ordenació presbiteral de Joshua Carrillo Saldaña, de 29 anys i originari d'Ixtlán del Río, a Mèxic. A la cerimònia hi van assistir **més de 400 fidels i un centenar de mossens i diaques**. Va presidir el bisbe Salvador Giménez, que li va administrar el sagrament, i el bisbe emèrit Joan Piris. El 2015, Carrillo va venir a Lleida a estudiar l'últim curs del grau en Dret i en acabar els estudis va tornar a Mèxic. No obstant això, el 2017 va tornar a Lleida i va entrar al seminari, on ha estudiat teologia a Pamplona i a Barcelona durant sis anys. Actualment, s'està especialitzant en Dret canònic i **és responsable** en parròquies de les Garrigues.

L'Epis Esplai inicia la celebració dels seus 50 anys

L'Esplai Epis, una entitat de lleure del Col·legi Episcopal que està al servei dels infants i joves per al seu desenvolupament personal i la seva educació en el lleure, va iniciar el 5 de novembre la celebració dels seus 50 anys. L'any 1973 el Col·legi Episcopal va iniciar aquest espai per als joves de la ciutat i, cinquanta anys després, aquest projecte ha evolucionat fins a educar en valors a un gran nombre d'infants i joves anualment.

Jornada d'oci de residents dels pisos d'acollida dels Mercedaris

Els residents dels pisos d'acollida d'homes Pare Jofré i de dones Glòria Gasol van gaudir el dia 11 de novembre de la segona activitat d'oci saludable organitzada per l'Obra Mercedària de Lleida, pels *compatriados* Hakuna i la Pastoral Penitenciària. Els assistents van acudir a la Seu Vella i Juan Luque, amb un gran coneixement històric, els hi va fer una visita guiada. A més, van pujar les 262 escales que condueixen al sostre de la torrassa, on van poder contemplar les meravelloses vistes de la ciutat. Al migdia, el pare Dinis va preparar una graellada i després van anar a passar la tarda al *bowling*.

Creix el nombre de baptismes i confirmacions i es mantenen les comunions i matrimonis

El diumenge 12 de novembre se celebra el Dia de l'Església Diocesana i com cada any, coincidint amb aquesta jornada, es fan públiques les dades del

Bisbat de Lleida de 2022. Entre algunes d'elles, cal destacar que el nombre de sacraments han augmentat respecte a l'any anterior. En concret es van celebrar 567 baptismes (+113), 260 confirmacions (+33), un total de 652 primeres comunions (-4) i van tenir lloc 84 celebracions matrimonials (-5). Així, el 2022 es van celebrar 1.473 celebracions religioses, 137 més. D'altra banda, va augmentar les aportacions voluntàries dels fidels per al sosteniment de l'Església fins als 782.065,45 euros, 7.500 euros més que el 2021; i els ingressos extraordinaris en 66.500 euros, fins als 602.325,69 euros. El total d'ingressos de la diòcesi va ser de 3.714.941,82 euros, malgrat que l'any anterior es van assolir els 3.877.400 euros. Quant a les despeses, han crescut les destinades a accions pastorals i assistencials passant dels 558.000 euros als 619.172 euros; així com les aportacions a centres de formació, de 81.207 a 85.563 euros i a la conservació d'edificis i les seves despeses fins als 1.312.055 euros, uns 1.700 euros més. El total de despeses va ser, com cada any, el mateix que d'ingressos, 3.714.941,82 euros

Arrels Sant Ignasi homenatja els sense sostre difunts

Arrels Sant Ignasi va celebrar el 13 de novembre un acte memorial per a totes les persones en situació de sense sostre o sense llar que han mort des de la creació de l'entitat fins a l'actualitat. Durant l'acte també s'ha recordat al pare Joan Suñol, que va morir el 17 de novembre de 2017. L'esdeveniment va ser compartit per persones que tenen lligams amb l'entitat i amb les persones que en formen part. Tots plegats van participar en una acció que va ressaltar el nom de les 185 persones difuntes que han passat per Arrels Sant Ignasi al llarg dels anys.

La parròquia de Sant Llorenç de Lleida restaurarà el retaule de Santa Úrsula

El Bisbat de Lleida va anunciar a finals de novembre que restaurarà el retaule de Santa Úrsula de l'església de Sant Llorenç de Lleida gràcies a una subvenció de la Generalitat de 31.993 euros. Aquest moble es va desmuntar a causa de les obres de restauració de la parròquia, que ja van finalitzar, perquè hi havia humitats al mur on estava penjat i que afectaven el retaule. Això va provocar que no tornés a l'església perquè s'havia de reparar. Actualment es troba al Museu de Lleida.

Set adults es preparen per a rebre els sagraments d'iniciació cristiana

Set persones majors d'edat de Lleida, la majoria majors de 30 anys, es prepararan durant el curs 2023-2024 per a rebre els sagraments del baptisme, la comunió i la confirmació per Pasqua. Segons van explicar membres del servei diocesà del catecumenat del Bisbat “són persones que han trobat Jesús i entren a l'Església a l'edat adulta”. Aquestes sol·liciten formar part de l'Església i han de fer un procés de catequesi abans de rebre els sagraments.

El XIV xup xup solidari recapta 10.000 euros a benefici d'Arrels

Les societats gastronòmiques de Lleida Els Amics del Bacallà, El Cauet del Segrià, GastroBacus i Lo Tall, juntament amb l'Escola d'Hoteleria i Turisme de Lleida i la Fecoll van organitzar el 30 de novembre la 14a edició del Xup Xup Solidari a Eschotur Lleida. Hi van assistir 220 persones i es va recaptar 10.000 euros per a projectes d'Arrels-Sant Ignasi.

Nou protocol de prevenció i actuació d'abusos

El Bisbe Salvador va signar l'1 de desembre un decret sobre el nou protocol d'abusos, titulat *Protocol per a la prevenció i tractament dels abusos a menors i equiparables legalment en locals o activitats eclesials a la Diòcesi de Lleida*, ja que considera que s'ha d'abastar el com actuar en el context de l'Església Catòlica a Lleida, tant en les agressions sexuals hipotèticament produïdes amb anterioritat, com en d'altres de noves que es poguessin produir, i en la precaució necessària per a evitar-les, ja sia per clergues, persones consagrades o laics en el seu tracte amb menors i d'altres persones vulnerables en l'entorn de l'Església.

Experiència enriquidora de joves lleidatans a Taizé

Un grup de joves en representació de la Delegació de Pastoral de Joves de la diòcesi de Lleida van participar des del 5 de desembre en un recés a Taizé, una comunitat monàstica cristiana ecumènica a la Borgonya francesa. Els joves van poder compartir pregàries amb joves d'altres llocs del món, en una trobada de convivència, treball, pregària i espiritualitat.

Pessebre lleidatà a la biennial de Catalunya

El Reial Centre Artístic de Barcelona va acollir fins el 14 de gener la XIX Biennial del Pessebre de Catalunya. La mostra, organitzada per la Federació de Pessebristes de Catalunya en commemoració dels 800 anys del primer pessebre fet per Sant Francesc d'Assís, aplega 40 diorames d'una trentena d'entitats pessebristes d'arreu del Principat, entre elles una de Lleida. L'Agrupació Ilerdenca de Pessebristes està representada per un diorama del veterà Mestre Pessebrista Albert Bertran Carrera dedicat a l'escena dels Primers Passos de Jesús, que l'artista ha representat tot reproduint a escala el pati gòtic de l'antic Hospital de Santa Maria, seu de l'Institut d'Estudis Ilerdencs.

La Diputació ajudarà a la rehabilitació de l'església de la Sang

La Diputació de Lleida es va comprometre el desembre a ajudar a finançar part de les obres de rehabilitació urgent de l'església de la Sang, ubicat al carrer Germanetes de la ciutat de Lleida, en una actuació d'urgència davant els problemes estructurals de l'immoble, construït al segle XVI i declarat Bé Cultural d'Interès Nacional l'any 2016. La Congregació ha encarregat un projecte de rehabilitació de l'edifici que, en una primera fase, ha pressupostat en 458.000 euros les actuacions necessàries per frenar el deteriorament i consolidar l'estructura de les parts més afectades de l'església.

Les Cases Regionals i el Bisbe demanen a Santa Llúcia “veure el món des de la pau”

Les Cases Regionals van organitzar el 13 de desembre, festivitat de Santa Llúcia, una missa amb motiu de l'inici de les festes de Nadal a la parròquia de Sant Joan presidida pel bisbe Salvador. El bisbe va parlar sobre Santa Llúcia, patrona de la vista, com a intercessora “a qui li demanem ulls per mirar i veure el món com tu el vas veure, volent intentar fer les coses del nostre voltant molt millor”. També es va referir a les paraules prèvies del president de les Cases Regionals, Cosme García, sobre les dificultats que hi ha actualment al món per aconseguir la pau per culpa de les guerres.

Benedicció dels Jesusets a la Catedral

La Catedral de Lleida va acollir el 16 de desembre la tradicional benedicció dels Jesusets del pessebre, organitzada per l'Agrupació Ilerdenca

de Pessebristes, amb ocasió de la seva jornada de germanor. El bisbe Salvador va presidir la missa i, a continuació, es van inaugurar els diorames dels mestres pessebristes Francisco Vidal i Maria Vidal, pare i filla, que van quedar exposats davall del cor de la Catedral de Lleida.

Ordenat Jaume Roca com a nou diaca permanent

La Catedral de Lleida va acollir el 17 de desembre la cerimònia d'ordenació de Jaume Roca com a nou diaca permanent de la diòcesi de Lleida. La cerimònia va ser presidida pel bisbe Salvador, acompanyat pel bisbe emèrit Joan. Jaume Roca és fill d'Aitona, té 61 anys i és vidu del seu primer matrimoni i està casat en segones núpcies. A partir d'ara, a més de continuar fent servei de voluntariat amb els malalts i minusvàlids i les tasques que li assigni el Bisbe, podrà assistir a les celebracions eucarístiques i administrar alguns sagraments, com el baptisme o el matrimoni.

Més de 80 persones, a la cloenda del bicentenari del naixement de la Mare Esperança

Més d'una vuitantena de persones van assistir el 18 de desembre a l'Eucaristia de cloenda del Bicentenari del naixement de la mare lleidatana Esperança González Puig (1823-1885), fundadora de la Congregació de les Missioneres Esclaves de l'Immaculat Cor de Maria. La missa, que va tenir lloc a la Casa Mare Lleida, va ser presidida pel bisbe Salvador acompanyat per preveres de la diòcesi i va participar en els cants la Coral "Units pel Cant".

Una cinquantena de rectors i laics reben formació sobre gestions parroquials

Una cinquantena de rectors i laics dels despatxos i de l'economia parroquial de la diòcesi de Lleida van rebre el 19 de desembre formació sobre la gestió de l'economia, l'arxiu i gestió dels despatxos parroquials. Entre les qüestions que es van tractar van ser el programa nou de comptabilitat per a les parròquies que s'utilitzarà a partir del 2024, la nova intranet, com fer certificats digitals i la signatura electrònica i sobre procediments amb administracions. També es va explicar com s'ha d'organitzar la documentació de les parròquies com els expedients matrimonials, els certificats de bateigs, de confirmacions o de defunció.

Felicitació de Nadal als sacerdots de més de 75 anys

Els sacerdots de la diòcesi de Lleida majors de 75 anys van participar el 22 de desembre en la tradicional trobada amb el bisbe per desitjar-se bon Nadal. El bisbe Salvador, que va voler tenir un record pels cinc preveres que van morir a la diòcesi al llarg de l'any, va demanar també que es pregui per les vocacions, per la pau a Terra Santa i perquè no es produeixin casos d'abusos en el si de l'Església. En el seu parlament, va destacar el bon ambient de convivència entre els sacerdots grans a la Casa Sacerdotal. Els mossens han rebut una bufanda com a obsequi de Nadal.

El Mater Salvatoris guanya el concurs de pessebres

El pessebre elaborat pels alumnes del curs inicial del Col·legi Mater Salvatoris de Lleida ha guanyat el primer premi del 89è Concurs de Pessebres de l'Agrupació Ilerdenca de Pessebristes. El segon premi ha estat per al Col·legi Arabell-Institució Lleida i el tercer, per al Col·legi Sagrada Família.

Prop d'un centenar de persones al dinar de Nadal d'Arrels

Gairebé un centenar de persones van participar, el passat 23 de desembre, del dinar de Nadal per a persones en situació de sense llar que organitzen de forma conjunta la Federació de Col·les de l'Aplec del Caragol (la Fecoll), el Col·legi de Maristes Montserrat i l'entitat Arrels Sant Ignasi a les instal·lacions del Col·legi Maristes de Lleida. També hi van col·laborar l'Àrea d'Inclusió de l'Ajuntament de Lleida, Agrupa't Jericó i Sant Joan de Déu. L'objectiu d'aquesta celebració és que les persones en situació de sense llar puguin gaudir mínimament de l'esperit nadalenc i es visibilitzi la situació d'aquestes persones.

Torna el cant de la sibil·la

L'església de Sant Llorenç de Lleida va omplir-se de gom a gom la tarda del dia 24 per gaudir del 'Cant de la Sibil·la', que tornava a la ciutat onze anys després de l'última vegada, després de la iniciativa impulsada per la Fundació Privada Horitzons 2050. La interpretació d'aquest cant de l'Edat Mitjana, que va fer gaudir el públic assistent, va anar a càrrec del Cor de Cambra de l'Auditori Enric Granados, l'organista Olga Farrando i la soprano Maria Altadill. Tots, sota la direcció del cerverí Xavier Puig.

Glosses dominicals del Sr. Bisbe

Voluntaris i temps lliure

2 de juliol de 2023

Estimats diocesans:

Repassant els comentaris que escric cada diumenge, percebo que pràcticament cada any n'he dedicat un a reflexionar sobre las colònies d'estiu, l'educació en el temps lliure, els centres d'Esplai... Interpreto que és un tema que em preocupa i del que m'agrada opinar. També veig que desitjo reconèixer el treball de tants responsables dedicats a aquesta noble tasca educativa. Un punt més gran de reconeixement per agrair a tots aquells que ho fan de manera gratuïta. I molt més, des del meu punt de vista eclesial, comprovar que la primera motivació d'aquest servei és la conseqüència de la fe que professen; coherents amb la seva confiança en Déu, s'imposen com a obligació la tasca de transmetre el missatge de Jesucrist en aquest món apassionant del temps lliure. Estan convençuts que sempre i a tot arreu es poden mostrar els grans valors de l'Evangeli i educar en las virtuts que en ell mateix hi ha inserides.

Segurament és complicat aconseguir l'equilibri entre la fe, l'educació i la cultura però no hi ha el menor dubte que ho intenten en tot moment. Alguns, en la seva crítica constructiva, opinen que es nota poc aquesta transmissió de la fe; altres afirmen que aquest espai educatiu hauria de ser la prolongació de la catequesi parroquial. Opinions no en falten i cadascú és lliure d'expressar la seva. El que no podem perdre de vista és el compromís i l'agraïment a tots aquells que donen el seu temps per afavorir el creixement equilibrat i solidari dels més joves. Aquests tenen un potencial que convé encarrilar de forma adequada perquè puguin fer del servei al pròxim l'orientació de la seva vida futura.

Des d'aquí faig una crida perquè tots afavorim l'existència i la proliferació d'aquests centres d'educació no formal. M'agradaria que totes les parròquies i col·legis catòlics insistissin en la pervivència d'aquesta forma d'apropar-se als sectors més joves. Alguns ja ho fan i queden sempre atrapats en l'entusiasme d'oferir, any rere any, aquesta oferta que beneficia a tota la família. Perquè és una activitat que redunda en bé per a tots els segments socials. La forma com preparem la ment i el cor dels nens en el present serà una garantia per a una societat solidària i plena en dedicació als altres en el futur.

Per fer realitat aquests desigs és necessari que hi hagi educadors convençuts de la seva missió i que posin per davant el seu servei als propis interessos o gustos. En aquests moments aquest tipus d'educadors haurien de ser els models a imitar per tots. La recerca de referents personals que

ens condueixin al bé, a la bellesa i al servei és una exigència inexcusable i mai agrairem prou la seva funció. Sembla que la influència en els comportaments negatius i perillosos és més cridanera. Per això a tots nosaltres ens ha d'importar l'existència de tants voluntaris que donen sentit a les seves vides i són feliços en aquestes tasques educatives. Hem de valorar i agrair el seu servei. En aquest sentit, em van sorprendre agradablement els centenars d'assistents al funeral del nostre amic Xavi García, pare de família i professor del Col·legi Episcopal. Ara fa dos mesos que va morir i a la catedral hi havia moltes llàgrimes, sinceres pregàries i gratitud immensa per la seva vida entregada de forma voluntària a aquesta dinàmica de millorar el nostre món amb la tenacitat de posar al cor dels més joves sentiments de solidaritat i de gratuïtat. I tot això, des d'una fe profunda en Jesucrist; no sabia i no volia actuar sense la referència del Mestre en l'ensenyament del qual és va moldejar per donar el millor de la seva vida i de la seva professió docent als altres. Molts anys de professor amb l'admiració entusiasta dels seus alumnes, però molts més anys de dedicació a aquest món del temps llibre. Gràcies pel teu exemple. Esperem que aquells que et van conèixer, rebin de gust i amb major exigència el teu mode d'entendre la fe i el servei.

Amb el meu afecte i benedicció,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Els cossos fràgils

9 de juliol de 2023

Estimats diocesans:

En aquestes setmanes d'estiu sembla un sarcasme parlar dels cossos més fràgils que habiten i ens acompanyen diàriament. L'estiu és propici per comentar situacions plaents de platges i muntanyes: és temps de contemplar en revistes i diaris cossos modelats per dietes i ungüents; abunden els reportatges que aconsellen mil maneres de descansar per oblidar la realitat ordinària de la nostra família o de l'entorn d'amics i coneguts; la roba d'última moda o els perfums cars són moneda corrent per a molta gent amb ànsia d'aparèixer davant els altres amb una forma corporalment perfecta... Podríem continuar fins a l'infinit amb exemples que tots guardem a la retina, o potser aspirem a aconseguir també un bri d'aquest món aparentment perfecte.

Davant les constatacions anteriors, sembla una dissonància parlar de fragilitat i absència de bellesa, però ho fem perquè tots acceptem i sabem que el cos és una part del tot, de la persona, i que la dimensió emocional i espiritual és un component indispensable per a la seva definició. Una part és la visible i l'altra s'intueix després d'una impressió per les respostes del subjecte o per un informe tècnic. Per això no es pot limitar la definició de la persona a l'aspecte extern, ja que és una unitat psicossomàtica que viu i crea, que comprèn i treballa, que estima i plora, que es tanca en si mateixa o s'obre a les relacions amb els altres per participar de les seves alegries i de les seves dificultats. És una realitat complexa digna de ser estudiada, com ho han fet els mil sabers que hem manejat per a situar-la en els seus límits precisos. Però hi ha una certesa, que no admet cap discussió: tot ésser humà té la mateixa dignitat en la consideració i el tracte, i no hi ha diferències entre uns éssers humans i uns altres per raó del seu origen, ètnia, condició social o cultural. Els cristians diem que, en haver estat creats a imatge i semblança de Déu, no existeix una precedència o jerarquia social que exalti un grup o el denigri fins a l'anihilació. Tots som iguals davant del Creador i mereixem el mateix respecte.

Tot això ho dic després de comprovar, un any més, l'atenció afectuosa que reben els malalts que peregrinen a Lourdes per implorar a la Mare de Déu, a la gruta, una ràpida recuperació de les seves malalties o una cristiana acceptació de la seva situació de malalts. Els seus cossos, amb molts anys i marques en els rostres, no són agradables de veure. No obstant això, són estimats i tractats com a germans. És admirable la quantitat de voluntaris que es desviuen per ajudar-los en tot moment. Hem coincidit, com en anys anteriors, amb pelegrins malalts i voluntaris d'altres diòcesis i tots actuen de la mateixa manera. Fins i tot podem dir que és una gran lliçó d'humanitat per als grups de joves amb ganes de fer una experiència nova. Aquest viatge juvenil els suscita mil preguntes i ben segur que els canvia el cor. El costum d'admirar cossos esvelts en paper o en suports audiovisuals els cau als peus en contemplar la meravella del tracte i l'afecte a cossos deformes, amb nafres o amb dificultats per a moure's o parlar.

No voldria ser reiteratiu en descriure novament aquesta situació. Sabeu que els cristians, que coneixem la preferència de Jesucrist pels malalts, pobres i exclosos, estem obligats a no fer cap mena de distinció entre germans. Hem rebut l'amor de Déu que ens impulsa a estimar els altres de manera permanent. L'Església ens proposa diverses jornades d'oració i acció: al setembre, amb els refugiats i emigrants; i després, la jornada dels pobres, la campanya de Mans Unides contra la fam, la jornada del malalt amb motiu de la festa de la Mare de Déu de Lourdes, el diumenge del malalt del temps de Pasqua, les campanyes contra el càncer, contra la lepra, a favor dels nens abandonats, campanyes puntuals a causa de calamitats naturals...

Agraïm les moltes persones que tenen el coratge de cuidar i curar els altres.

Amb la meva benedicció i afecte.

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

La festa del Peu del Romeu

16 de juliol de 2023

Estimats diocesans:

A la nostra ciutat de Lleida, al llarg i freqüentat carrer Major, hi ha un petit –però molt estimat– oratori dedicat a l'apòstol Sant Jaume: el **Peu del Romeu**. Allí un grup de devots lleidatans hi té el seu permanent lloc de reunió i hi posa el seu cor, amb la convicció que el seu treball a favor de la ciutat té una doble dimensió, la social-festiva i la religiosa. La junta i els membres dels **Pessebristes** centren el seu treball en la festa de Nadal, especialment al voltant del que significa el “món” dels pessebres, procuren que aquesta tradició multiseccular romanguí viva entre nosaltres i aconseguen que tota la ciutat es vesteixi de gala per contemplar el fet del Naixement de Jesucrist. Els agraïm la seva tasca. L'altre element important de la seva tasca és la festa més popular de l'estiu, **els fanalets**, que gira entorn de la figura de l'Apòstol Sant Jaume que, segons conta la tradició, va ser atès a l'espai de l'actual oratori d'una ferida al peu quan peregrinava cap a Saragossa.

La Festa dels Fanalets té lloc durant la tarda del dia 24 de juliol, vigília de la celebració festiva de Sant Jaume i és molt coneguda per tothom. Després de la celebració de l'Eucaristia a la parròquia de Nostra Senyora del Carme hi surt una nombrosa processó pels carrers fins a arribar a l'esmentat oratori. Té dues característiques que la converteixen en una singular manifestació religiosa: els assistents porten a les mans un fanalet que els fa llum per caminar i per curar la ferida. Hi participen molts nens de totes les edats que contempen sorpreses el seu fanalet i, sobretot, la imatge de l'Apòstol que presideix i intercedeix davant del Senyor pels habitants de Lleida i per les seves necessitats.

La peregrinació va acompanyada per una banda de música i per figures emblemàtiques de la tradició popular de la ciutat. És molt vistosa i, a més, impressiona pel colorit dels objectes lluminosos i l'alegria dels qui participem en aquesta manifestació religiosa. Fa anys i segles que se celebra, segons

expliquen els historiadors de la nostra ciutat que aprecien el significat del fet ocorregut i encoratgen a no perdre els signes de les nostres tradicions. A més, els pastors de l'Església estan obligats a canalitzar i orientar per tots els mitjans al seu abast les expressions de la fe que poden aparèixer en moltes manifestacions populars.

Aquesta festa és considerada com a “religiositat popular” i remet a una experiència universal: en el cor de tota persona, com en la cultura de tot poble i en les seves manifestacions col·lectives, hi ha sempre present una dimensió religiosa. Tot poble tendeix a expressar la seva visió total de la transcendència a través de mediacions culturals, en una síntesi característica, de gran significat humà i espiritual. Encara que la religiositat popular no té necessàriament relació amb la revelació cristiana, en molts indrets s'impregnen aquestes manifestacions de diverses formes d'elements cristians i donen lloc a una espècie de catolicisme popular en què coexisteixen harmònicament elements provinents del sentit religiós de la vida, de la cultura pròpia d'un poble i de la revelació cristiana.

Un any més convido tothom a participar en aquesta festa popular. Com que hi acostumen a venir molts nens, no dubteu a explicar-los algunes paraules que us puguin preguntar: apòstol, el fanalet, la llum, la comunitat, la peregrinació, evangelitzar. Tot això tenint com a centre Jesús, l'amic, el mestre que ensenya –en som deixebles– i que envia a predicar el seu missatge amb paraules i amb obres a tots els pobles –en som apòstols–.

Amb la meva benedicció i afecte,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Els avis i la gent gran

23 de juliol de 2023

Estimats diocesans:

Parlem molt de l'amor entre persones, dels esposos, dels pares amb els fills, dels germans, dels amics, dels professors amb els seus alumnes. No obstant això, em sembla que se'ns oblida d'insistir molt més en l'amor dels padrins als seus nets i, alhora, cal que ampliïm aquesta percepció a les persones grans que de manera constant mostren el seu afecte i la seva tendresa cap als nens i joves en general. Els uns i els altres són molt sensibles a les alegries i dificultats que suporten la infància i la joventut.

En el cas dels cristians l'amor és la pedra angular de les relacions humanes i és la resposta de la fe a l'amor de Déu. Podem estimar perquè Déu ens ha estimat primer. A més de la frase lapidària que pronuncia el mateix Jesús en diversos passatges respecte de l'amor (per exemple, a l'evangelí de sant Marc, 12,28 i ss.) podem llegir de forma assossegada la primera carta de sant Joan, on fa un perfecte resum del manament nou del Mestre i on dirigeix la seva observació als pares, als fills, als joves... perquè sàpiguen acceptar en la seva vida la realitat divina de l'amor. I com que és el manament de l'amor a exemple de Crist, ens recomana, ens mana estimar amb la llum de la veritat i no sols de paraula, sinó amb les obres.

És un goig parlar de l'afecte dels més grans en aquesta Jornada Mundial que promou l'Església en el diumenge pròxim a la festa dels sants Joaquim i Anna, pares de la Mare de Déu i, per consegüent, padrins de Jesús. Cada any el papa Francesc escriu un missatge per fer-nos adonar del respecte i reconeixement que mereixen. Sempre busca una frase bíblica –no improvisada, sinó fruit d'una reflexió– per fonamentar la seva exposició, que recull tota la preocupació de l'Església al llarg dels segles. Ha titulat el missatge: *“La seva misericòrdia s'estén de generació en generació”* (Lc 1,50). És un tema que ens retorna a aquella trobada beneïda entre la jove Maria i la seva cosina, ja gran, Isabel. El Papa incideix en el passatge de la Visitació i, per acollir millor l'estil d'actuar de Déu, ens recorda que el temps ha de ser viscut en la seva plenitud perquè les realitats més grans i els somnis més bells s'acompleixen a través d'un creixement i una maduració. És un projecte que va més enllà de nosaltres, que segueix una línia del temps que recorre tota la història humana. Ens convida, a més, a passar de la imaginació i l'enyorança a fer un gest concret per abraçar els avis i els ancians. No els hem de deixar sols, ja que la seva presència en les famílies i en les comunitats és valuosa i ens dona la consciència de compartir la mateixa herència i de formar part d'un poble en el qual es conserven les arrels.

Com podeu veure, és un text que combina el llenguatge poètic amb l'aplicació als moments concrets i ordinaris de la nostra vida familiar i social. Recull, ahora, relació entre aquesta Jornada i la que viuran milers de joves a Lisboa per celebrar la Jornada Mundial de la Joventut en aquests primers dies del mes d'agost, i demana a la gent gran oracions en favor dels joves i a aquests, que abans de posar-se en camí, vagin a trobar els seus padrins i facin una visita a un ancià que estigui sol.

Les generacions es necessiten per viure la fe amb coherència i per transmetre-la amb fidelitat i valentia. La força física de la joventut es complementa amb la saviesa i experiència de la vellesa. Els uns i els altres teixeixen la seva trama amb l'amor que Déu ha regalat i volem retornar aquest mateix afecte als vells que sofreixen limitacions corporals o que viuen

oblidats i sols. Tant de bo sapiguem ser la cadena formada per avis i nets que experimenten l'afecte mutu.

Amb la meva benedicció i afecte,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Resum del curs de la Diòcesi

30 de juliol de 2023

Estimats diocesans:

El final d'un període de temps en la vida personal o en la història de les institucions té la seva importància perquè permet fer un balanç del que s'ha fet, corregir aquells aspectes en què s'ha fallat, compartir amb els altres l'alegria dels possibles èxits i tractar de mirar el futur amb esperança, millorant en tots els ordres. En qualsevol cas, els cristians ens sentim sempre acompanyats per Déu i procurem complir els seus designis que afavoreixen el creixement personal i el tracte frater amb els altres.

Com és costum de fer en el nostre món occidental, els períodes de temps en les institucions comencen el curs al mes de setembre i l'acaben al juliol, amb el mes d'agost de descans vacacional. Podem afirmar de manera rotunda que l'Església, les parròquies i la diòcesi, no tanquen per vacances. Romanen sempre obertes per a la celebració dels sagraments, per atendre els problemes de la feligresia i per recordar els aspectes essencials de la vida cristiana.

Aquest escrit té l'objectiu de tancar la col·laboració del bisbe al FULL, per recomençar de nou el curs el primer diumenge de setembre. Aquestes línies intenten resumir els esdeveniments diocesans més rellevants i agrair la col·laboració de moltes persones en la bona marxa de la nostra comunitat diocesana. Del primer punt no tinc res més a dir; del tercer, l'agraïment, hauríem d'estar permanentment satisfets per la generosa i enorme dedicació de persones i grups en les diverses tasques pastorals. Mai tindrem prou paraules per reconèixer el seu servei; a la vegada, ens atrevim a animar nova gent perquè segueixin el mateix camí de col·laboració. El segon punt –el de resumir els esdeveniments– necessita un llarg paràgraf perquè dotze mesos donen per molt i són molts els implicats en les iniciatives.

Ho intentarem assenyalant alguns títols de les quaranta-vuit glosses publicades al llarg del curs que ara acaba. Això només és una mostra dels

escrits del bisbe, sabent que la diòcesi, gràcies a Déu, és molt més rica en iniciatives i realitzacions, encara que la sola enumeració suposa una possible identificació amb les preocupacions comunes.

En primer lloc, hi trobem glosses informatives que fan referència a esdeveniments de l'Església: Nadal, la família i la Pau, l'inici de la Quaresma, la Pasqua, Dia del Seminari, DOMUND, els Sagraments en temps pasqual, Jornada Mundial dels Pobres, el Diumenge de la Paraula, Dia dels Avis. També notícies de la nostra diòcesi: Davant un nou curs, la festa de l'enviament, la Verge de l'Acadèmia, l'Assemblea Diocesana, la Memòria de Càritas, un nou diaca, els "fanalets" a la festa de Sant Jaume.

Sobre temes generals: Migrants i Refugiats, lectures per a tots, amb la vida i davant la mort, contra la fam, Acompanyant malalts, dia del treball, la Declaració anual de la renda, Temps d'exàmens, Cossos fràgils, Cristians i política, els Voluntaris.

Sobre consells i criteris: Cuidar els altres, Davant del patrimoni de l'Església, Pau i austeritat en l'Advent, Un comportament amable, Responsabilitat i amabilitat, Donar gràcies.

Per acabar, sobre altres assumptes igualment importants: Inscripcions a l'escola, Dia del llibre, Amb els agricultors i Sant Antoni, Davant les eleccions, Defunció del Papa emèrit Benet XVI, l'Educació en el temps lliure.

Alguns temes es repeteixen com em repeteixo jo mateix en l'agraïment a tothom.

Amb el meu afecte i benedicció,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Curs 2023-24

3 de setembre de 2023

Estimats diocesans:

La vida de cadascú és un continu procés on uns esdeveniments o unes sensibilitats se solapen i no acabem de distingir les separacions dels fets en el temps o les diferències que cada un d'ells provoquen en nosaltres. Tot i això, és cert que la magnitud "temps" és fonamental per a la memòria i per al projecte; l'ésser humà necessita encaixar en aquest caseller temporal els moments més impactants de la seva vida que han motivat alegria o tristesa.

El mateix passa amb les institucions o amb els moviments col·lectius. Tots els períodes semblen iguals, però cada un té una singularitat que els identifica. I això passa quan parlem dels cursos. Fa un mes acomiadàvem i agraïem un curs. Ara, només quaranta dies després, parlem d'un de nou. I ens referim a un subjecte, la diòcesi de Lleida, que reuneix diversos milers de catòlics amb la mateixa base doctrinal i amb un exercici vital que es concreta en les paraules i els fets de Jesús de Natzaret. Això, viscut i transmès per l'Església durant dos mil anys i amb la pretensió que aquest missatge arribi a tots els pobles de la Terra.

La nostra diòcesi és molt antiga i moltes persones han compartit la seva fe en aquest espai determinat i han llegat la seva experiència eclesial de generació en generació fins arribar a nosaltres. Els agraïm el seu servei i demanem a Déu que, per la intercessió dels sants que han poblat aquestes terres, ens ajudin a ser més autèntics en la fe i a transmetre-la amb coratge.

Aquest curs que ara comença ha de ser un nou regal i un repte. És un temps nou que hem d'aprofitar per a una ajuda mútua entre els creients i entre les comunitats. També per reprendre l'ànim i predicar amb la nostra pròpia vida el missatge de Crist a tots aquells que han abandonat o s'han cansat de seguir-lo. Volem aportar a tota la societat la nostra missió de servei col·laborant amb tothom en la creïó de grups humans on la dignitat de la persona sigui un referent essencial perquè concreta de forma manifesta l'amor de Déu a cadascú de nosaltres; volem ajudar a viure la fraternitat anunciada per Jesucrist; volem prioritzar, des del nostre esforç i les tasques ordinàries, la nostra atenció als que més pateixen: malalts, sense sostre, migrants, exclosos o descartats, ancians o els que viuen en una soledat no buscada; volem, en definitiva, viure i ensenyar la solidaritat entre els éssers humans, que neix i està motivada per la caritat. Recordeu aquell text de sant Pau (1Cor 13, 13): "En una paraula, queden aquestes tres: la fe, l'esperança i l'amor. La més gran és l'amor".

En aquest primer escrit desitjo assenyalar unes actituds necessàries tant en la vida personal com en la comunitària que ajudaran a afrontar aquest temps amb noves energies evitant el desencantament i la rutina. Deixarem per a un segon escrit els continguts que entre tots hem treballat i a què ens hem compromès. Tots dos, en el marc de les propostes del Papa per a l'Església universal.

Desitjo que tots els cristians, jo mateix el primer, cultiveu la confiança en el Senyor i que la prolongueu a tots els que us envolten. Serà possible si teniu temps per a la pregària, per a la pràctica sacramental i per a l'exercici de la caritat. Que feu realitat la coherència entre la fe i les accions diàries. Que sigueu persones d'esperança. Que tingueu valentia per manifestar la

vostra fe. Que visqueu amb alegria el servei diari als necessitats. Que sigueu clars, transparents, buscant sempre la unitat i la comunió.

Acabo convidant-vos als tres esdeveniments diocesans: la festa de l'enviament (21 de setembre), la Misa del Crisma (26 d'abril) i l'Assemblea Diocesana (25 de maig). És un motiu d'alegria trobar-nos tots, sacerdots, vida consagrada i laics, per fer visible el bé de la fe.

Amb el meu afecte i benedicció,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Propostes diocesanes per aquest curs

10 de setembre de 2023

Estimats diocesans:

De les actituds de l'anterior escrit, als continguts de l'actual. Tots dos conformen un mateix desig d'afrontar el nou curs amb aprofitament i amb corresponsabilitat.

Dues són las referències, el Sínode dels Bisbes (octubre de 2023), convocat pel Papa i el Pla Diocesà de Pastoral (2020-2024) que han sigut estudiats en múltiples reunions a tots els nivells. Tan un com l'altre ens afecten i marquen el camí per transitar amb garantia buscant la universalitat i la unitat.

Des dels primers moments de la convocatòria sinodal hi ha hagut un gran interès per col·laborar amb aquest esdeveniment universal. Es van rebre i distribuir materials i qüestionaris que van facilitar el treball i les respostes. Molts han participat en els dos darrers anys aportant els seus punts de vista als tres nivells en què s'ha viscut aquest procés: el diocesà, el de la Conferència Episcopal Espanyola amb el complement de l'espai continental, per acabar amb la trobada del Vaticà de l'octubre.

Respecte al Pla Diocesà, ha estat la guia per a la nostra acció pastoral en totes les dimensions de la vida eclesial. S'han intentat proposar alguns objectius amb uns mitjans a l'abast de tothom per aconseguir unes comunitats acollidores i missioneres. Fixant-nos en els materials que acompanyaven les dues iniciatives, hi ha hagut moltes sessions de treball de tots els sectors pastorals (parròquies, moviments, institucions) que han possibilitat rics diàlegs, amplis encontres i comprensió mútua entre les sensibilitats que hi ha entre nosaltres.

El resultat d'aquest treball s'ha sintetitzat, després de passar pel Consell de Presbiteri i del Consell Diocesà de Pastoral, en unes poques pàgines per distribuir entre els membres de les diferents comunitats amb una mirada a l'interior de l'Església i una altra a l'exterior. És el servei que ens correspon per cohesionar i convertir-nos i, també, per evangelitzar. Resumim:

Las dues **prioritats** per aquest curs són: 1a. Renovació / formació i 2a. Evangelització / corresponsabilitat. En la primera voldríem adoptar una mirada nova davant la realitat eclesial i socio-cultural en què vivim els cristians, conjugant tres verbs: escoltar la veu de l'entorn; contemplar aquesta realitat amb la mirada de l'Evangeli; reflexionar per a un major creixement en la fe i un constant anunci del missatge de Jesús. A la segona, ens hi obliga a tots els batejats a complir el mandat del Senyor quan ens envia al món sencer, al mateix temps ens disposa a ser complementaris (no adversaris) en la distribució de les tasques pastorals.

Ens comprometem amb dos **objectius**: Animar a totes les comunitats a una gestió de les seves tasques aplicant l'esperit sinodal; impulsar des de les Àrees de Pastoral espais adequats per compartir, orientar i ajudar en el camí de l'acollida i de l'anunci.

El fulletó explicatiu s'acaba amb un suggerent títol que persegueix desenvolupar tot el que hem dit abans: **Mitjans i recursos** suggerits a l'Assemblea Diocesana (el passat 27 de maig) per integrar els objectius i caminar cap a les prioritats previstes. Proposa accions concretes en els quatre àmbits que necessita la comunitat cristiana: la formació, la corresponsabilitat, l'evangelització i l'espiritualitat. Són accions fàcilment realitzables si compten amb la participació del major nombre de persones i comunitats. És per tot plegat que convido a tothom a participar de forma activa en cadascun dels esdeveniments que s'organitzin al llarg d'aquest curs.

Amb la meva benedicció i afecte,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Lliures de triar si migrar o quedar-se

17 de setembre de 2023

Estimats diocesans:

És el mateix títol que ha donat el papa Francesc al Missatge que ha dirigit als catòlics i a totes les persones de bona voluntat amb motiu de la

109a Jornada Mundial del Migrant i refugiat que se celebra el proper diumenge, 24 de setembre.

Em sembla més convenient avançar una setmana la informació de la Jornada a celebrar amb la finalitat que ens disposem interiorment per acceptar i comprometre'ns en allò que centra el contingut d'aquest dia. El grup humà que es beneficia de les nostres pregàries i de les nostres preocupacions són en aquest cas els migrants. Els que se'n van i els que arriben i són, al cap i a la fi, les persones més vulnerables que han de ser tractades com uns companys de viatge especials a qui hem d'estimar i cuidar com a germans.

La nostra diòcesi ha tingut en un primer pla aquesta realitat humana. Des de fa anys convivim amb persones d'altres països i continents que s'han establert aquí de forma temporal o permanent amb la finalitat de buscar subsistència per a les seves famílies. Les campanyes de la fruita, els serveis domèstics, la restauració... són àmbits atractius per afrontar una nova vida i ja no ens és estrany contemplar entre nosaltres noves formes de vestir o de menjar. També comprovar l'esforç que fan molts d'ells per integrar-se a la nostra societat. Igualment, reconforta apreciar una sensibilitat especial cap als migrants per part de persones i institucions eclesials; a moltes parròquies hi ha grups d'atenció personal per analitzar les seves necessitats i les seves carències, la qual cosa és motiu d'agraïment.

La migració és un fenomen complex que aquí no podem estudiar. Sempre hi ha aspectes positius i, per descomptat, inconvenients que obliguen a una serena i cristiana reflexió sobre la situació personal i familiar de molts germans. Amb aquest escrit pretenc que la Jornada ajudi a totes les comunitats diocesanes a augmentar el servei cap a ells; també a convidar amb les paraules de Jesús i el recorregut pastoral de l'Església a un tracte universal i fratern.

El Missatge papal introdueix enguany un element característic al que tots aspirem, la llibertat. Parla de "lliures de triar" tant per romandre a la seva terra vivint amb dignitat, com per anar a altres regions per subsistir i formar una família. A ningú no li agrada afrontar el risc i la incertesa però, en determinades ocasions, els conflictes, els desastres naturals o la impossibilitat d'un futur digne obliguen milions de persones a sortir de les seves cases. Afegeix els consells que el poble hauria de tenir amb els forasters, el passatge del patriarca Jacob amb els seus fills refugiant-se a Egipte o el mateix episodi de Jesús, Josep i Maria sortint també cap a Egipte per fugir de l'amenaça de mort per part del rei Herodes. Acaba el Papa amb una senzilla pregària, el final de la qual diu així: "Sosteniu-nos amb la força del vostre Esperit, / perquè puguem manifestar la teva tendresa / a cada emigrant que poses en el nostre camí / i difondre en els cors i en cada ambient / la cultura de la trobada i de la cura".

Davant la complexitat del fenomen, la nostra diòcesi, amb la Delegació de la Pastoral d'Emigrants, desitja col·laborar amb tots els altres organismes en afavorir la solució a tota aquesta problemàtica perquè ningú no se senti sol i marginat. A més, moltes parròquies, amb el suport de Càritas Diocesana, cobreixen la primera atenció de menjar, roba o medicaments. Altres institucions como Arrels, Jericó, Vicencianes de Sant Andreu... fan una passa més atenent l'allotjament, la tramitació de documents o els repassos escolars.

Amb la meva benedicció i afecte,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

La Mare de Déu de l'Acadèmia

24 de setembre de 2023

Estimats diocesans:

La festa de la Patrona de la ciutat de Lleida enguany es farà el diumenge que ve, dia 1 d'octubre, amb la Missa i el Certamen Literari, entre altres actes. Fixar la celebració en diumenge possibilita l'assistència de devots i col·laboradors. La Junta Directiva de l'Acadèmia Mariana, però, no ha volgut que s'oblidi el dia en què s'escau la festivitat, el 2 d'octubre, i ha programat una Missa solemne a les 19 hores a l'Oratori de la Verge a la mateixa Casa de l'Església.

M'agradaria, d'entrada, convidar-vos als actes organitzats per honorar la Patrona i per reconèixer als centenars de devots i directius la immensa feina que han fet des de 1862 perquè la devoció a la Mare de Déu arrelés en el cor de totes les famílies i en el de les comunitats; i perquè tots els lleidatans poguessin expressar la seva proximitat a aquesta advocació: a una imatge blanca, esculpida en fusta de til·ler, que representa la Immaculada damunt d'una esfera del món, trepitjant una serp –en record del primer llibre de la Bíblia–, i que porta un rosari metàl·lic a les mans i un petit cor a la falda que guarda els noms de tots els benefactors d'aquesta venerable institució durant els cent seixanta-cinc anys d'existència.

A més dels actes de culte, des de bon començament, l'Acadèmia Mariana va instituir l'any 1865 un Certamen Literari per homenatjar la Patrona

a través de l'estudi, la reflexió i l'expressió literària. Aquest Certamen ha tingut durant la seva llarga història diverses vicissituds, però sempre ha gaudit d'estima i acceptació per part dels molts participants de la nostra diòcesi i de la resta del territori espanyol. Esperem que la seva permanència produeixi en el futur bons fruits marians i promogui l'evangelització de la nostra societat. Agraïm, com sempre, l'interès i la dedicació de la Junta Directiva perquè aquests objectius puguin arribar a assolir-se.

L'àmbit religiós i, específicament, el de la devoció popular, ha estat estudiat des de totes les ciències humanes com a recerca de l'essència més profunda de l'ésser humà. La filosofia, la sociologia, la psicologia i la història han destacat en un lloc preferent la temàtica religiosa i han desenvolupat alguns aspectes fonamentals del gènere humà. Avui em fixaria, mirant la Verge com a Mare de tots, en un que em sembla important en el nostre temps que és, malauradament, propici a la fredor, la indiferència, l'insulti la desqualificació de l'altre. Parlo de la tendresa com a element identificador de la relació cordial entre les persones. Aquesta actitud queda reflectida de manera especial en les mares i, com a projecció i marc de referència en general per a tothom, en la Mare de Jesús qui, en la creu, moments abans de morir, vol compartir la seva maternitat amb tothom.

Tots recordem la dolçor en el tracte de la nostra mare i les carícies, els petons, les paraules... ens reconfortaven i ens donaven seguretat. Tots sabeu que la tendresa neix de la comprensió de l'estat de l'ànima de l'altra persona i tendeix a comunicar-li el lligam, la unió amb ella, i acaba per manifestar-se exteriorment. Fa falta tendresa en l'amistat, en la fraternitat, en la filiació, en l'amor humà... A aquestes expressions de tendresa cal aplicar una mesura única: l'amor adequat a la persona segons les seves pròpies característiques i situació concreta.

Com canviaria el nostre món si la tendresa en les relacions fos una constant en tots els ordres de la vida! Demaneu-ho a la nostra Patrona, aquests dies amb més intensitat. Aquest any acompanyarà la nostra festa la Verge de la Solitud de la Congregació de la Puríssima Sang, els membres de la qual han actualitzat amb molta estimació l'aspecte extern de la imatge.

Amb la meva benedicció i afecte,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

La Fe en l'espai públic

1 d'octubre de 2023

Estimats diocesans:

En els últims anys s'ha escrit molt sobre la presència pública de la fe o si cal reservar-la al cor de cadascú, com una cosa íntima i privada. No s'ha tingut massa en compte que les conviccions i creences són el fonament de la vida de l'ésser humà. S'oblida, a més, amb molta freqüència, que la llibertat religiosa forma part de la llista de drets humans que amb tanta passió es reivindiquen en tota circumstància en què l'ésser humà es troba disminuït, menyspreat o expulsat del seu entorn. El color de la pell, l'origen, la posició socioeconòmica... són elements que propicien separacions i aixequen murs. També els creients formen un grup al qual se li nega a vegades fer pública la seva fe.

El papa Francesc en un discurs a Bahrain (6 de novembre de 2022) ha demanat que la llibertat religiosa sigui plena i no es limiti a concedir permisos i reconèixer la llibertat de culte; això suposa no només respectar les manifestacions externes i públiques de la fe de qualsevol confessió religiosa, sinó també garantir la no coacció en matèria religiosa, així com tenir la deguda consideració de la dimensió pública de la religió i, per tant, la possibilitat que els creients contribueixin a la construcció de l'ordre social. A més d'aquesta referència personal, fa poc un grup de professors ha fet un estudi sobre aquest tema que han publicat en una petita obra titulada *La libertad religiosa y la presencia de la Iglesia en el espacio público*. És una profunda reflexió interdisciplinària del món de la sociologia, del dret, de la filosofia i de la teologia que ens ha donat a conèixer la gran preocupació per les limitacions que en aquest sentit es produeixen en algunes parts del món. Fins i tot en el nostre àmbit occidental es discuteix a vegades la seva existència catalogant-la com una suma de privilegis o arraconant-la als despatxos o a les sagristies. I ni una cosa ni l'altra. Sense privilegis, però sense exclusions arbitràries.

Tot això ve a tomb arran de la Jornada Mundial de la Joventut que, amb el Papa, es va viure a Lisboa el passat mes d'agost. Per descomptat, aquest esdeveniment que va congrega més d'un milió de persones vingudes d'arreu del món per celebrar públicament la fe que diàriament es viu a les pròpies comunitats cal analitzar-lo sense triomfalismes, però també sense complexos d'inferioritat, mirant els fets i les seves conseqüències. Per una banda, molts van mostrar la seva alegria i satisfacció per ser capaços de reunir tanta gent per proclamar la fe en Jesucrist. D'altra banda, alguns es pregunten en què es concreta aquesta explosió de religiositat en la vida diària. Em vull sumar als primers, sense desmerèixer l'autocrítica o la conversió per millorar l'autenticitat de la vida cristiana en les relacions amb els altres

i en l'obertura a deixar-se acompanyar per Déu que ens crea i per Jesucrist que ens mostra el camí de l'adoració i del compromís.

Perquè la Jornada va suposar un punt de merescut orgull i satisfacció per als qui la van organitzar i hi van prendre part a Lisboa. També per als qui des de casa vam seguir l'esdeveniment a través de les pantalles de televisió. En els rostres de molts dels nostres joves es percebia el clima d'oració i de recerca; també el de pertànyer a una Església universal que trenca fronteres i apropa sentiments culturals diferents. Cap grup humà és superior a un altre. Tots som fills de Déu i germans de Jesucrist. Volem viure i anunciar l'amor de Déu i ens alegra que tants joves el manifestin d'aquesta manera que contagia la resta d'éssers humans perquè coneguin l'evangeli del Senyor. D'això no se'n pot dir triomfalisme, sinó que és un motiu per revisar com les nostres comunitats atensem els interessos, preocupacions i dificultats dels joves que viuen amb nosaltres. El grup de Lleida que va participar en la Jornada va tornar cansat físicament, però molt il·lusionat per continuar el camí emprès. Comptem amb la Delegació Pastoral de Joves per al seu impuls i coordinació.

Amb la meva benedicció i afecte,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

La confraria de Montserrat amb el Papa

8 d'octubre de 2023

Estimats diocesans:

Les confraries amb finalitat religiosa són abundants a la nostra diòcesi. Cadascuna d'elles té unes característiques pròpies i una història que fan que sigui atractiva per a molts devots de les nostres comunitats cristianes per inscriure-s'hi com a col·laborador o confrare.

Avui voldria posar la meva atenció en la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat, establerta a Lleida i que és part de la Confraria que té la seva seu al Santuari de Montserrat. El motiu és rellevant: compleix 800 anys d'existència i s'han organitzat moltes activitats per commemorar aquesta efemèride. Els membres lleidatans de la mencionada confraria coneixen de sobres les diferents accions i molts d'ells han dedicat part del seu temps i de la seva preocupació a què tot discorri perfectament i amb excel·lents fruits pastorals.

El passat dia 6 de maig es van reunir al Santuari les diferents delegacions de la Confraria per celebrar l'esdeveniment dels 800 anys. Hi va

haver una nombrosa presència de gent de Lleida. Es va viure amb molta alegria la celebració de la Santa Missa, presidida pel pare Abat, una reunió informativa i un dinar de fraternitat. Hi van assistir molts consiliaris de tota Catalunya i van estar acompanyats pel P. Mayol, rector del Santuari i gran animador d'aquest fet, havent realitzat multitud de visites a les seus de les diferents delegacions. També va estar entre nosaltres al mes de setembre de l'any passat per informar de totes les activitats que es preparaven i animar a la col·laboració i, sobretot, a que es fomentés amb més intensitat la devoció a "La Moreneta".

Respecte a la confraria de Lleida, vull deixar constància de la dedicació de tots els seus membres, especialment de la Junta Directiva, amb la finalitat que aquesta devoció mariana no perdi presència a la nostra societat. Edita un butlletí periòdicament on mostren la gran quantitat d'accions que duen a terme al llarg de l'any. En aquests moments estan focalitzats en la restauració de l'altar de la Verge de Montserrat de la catedral. Després de seixanta-vuit anys des de la seva inauguració, presenta símptomes de deteriorament i requereix una actuació protectora. La Confraria demana col·laboració per a aquesta necessària obra.

Segurament, l'acte més rellevant d'aquest aniversari és l'audiència que el papa Francesc ha concedit a la Confraria durant el matí del dissabte 7 de octubre al Vaticà. Escric això abans de la seva realització perquè aquesta visita s'ha programat amb mesos d'antelació i coincideix en aquest cap de setmana en què està previst que acudeixin més de 800 confreres a qui acompanyaran tots els bisbes amb seu a Catalunya. Crec que és una culminació digna d'aquest esdeveniment i mereix un comentari posterior explicant com s'ha viscut aquesta experiència amb el Papa i quines han estat les seves paraules per a tots els confreres i per a la societat catalana en general. Esperem que reforci la secular devoció a la Patrona de Catalunya, la imatge de la qual està exposada a totes les parròquies i centres de culte de la nostra diòcesi i, a més, es canta amb molt sentiment el Virolai a l'acabament de les celebracions ordinàries de les nostres comunitats. El nostre desig d'avui és anar més enllà de contemplar o cantar; és apropar-nos a la figura de Maria per apropiar-nos de les seves excel·lents i innumerables virtuts: confiar en la Paraula de Déu i acomplir la seva voluntat, visitar al necessitat i al que pateix, manifestar l'alegria de la salvació, acceptar i sublimar els dolors i patiments propis, viure l'esperança de la Creu del seu Fill, acompanyar als apòstols i evangelitzadors, dedicar temps a la pregària i al silenci, saber compartir i fer comunitat.

Amb la meva benedicció i afecte,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Santa Teresa de Jesús

15 d'octubre de 2023

Estimats diocesans:

Aquest comentari setmanal va dirigit a recordar i enaltir una figura representativa de la nostra Església i de la cultura espanyola: Santa Teresa de Jesús (Àvila, 1515 - Alba de Tormes, 1582). La festa i el record anual se celebra des de fa molts anys el dia 15 d'octubre. Enguany coincideix amb el diumenge i em semblava just ressaltar la seva figura i la seva obra. A més, a la nostra diòcesi viu una comunitat de vida contemplativa molt estimada per tothom, les Carmelites Descalces, situada ara a la Caparrella, però abans, i durant segles, al centre de la nostra ciutat, on també trobem una altra comunitat masculina de Carmelites que regenta una parròquia. Les unes i els altres tenen Santa Teresa com a mestra d'espiritualitat i fundadora de moltes comunitats en el seu tràfec vital pels pobles de Castella. La influència de la seva obra i dels seus escrits es deixen sentir encara avui dia. Recomano la lectura dels seus llibres, molts i de profund contingut psicològic i espiritual, que han servit de guia a moltes generacions de creients.

És un senzill homenatge a una gran dona. No li havia dedicat cap comentari escrit i enguany em sentia obligat a fer-lo. Tal vegada per les repercussions que l'anomenat feminisme està provocant en l'actualitat i que sembla oblidar un determinat grup de dones sàvies, valentes i creients. Se m'ha ocorregut proposar a la vostra consideració algunes frases de Santa Teresa. Molts les coneixeu. A d'altres serviran de sorpresa i d'esperó per a la seva vida de creixement cultural i espiritual. Vegem-les, en la seva llengua original:

1. La verdad padece pero no perece.
2. Tristeza y melancolía no las quiero en casa mía.
3. Nada te turbe, nada te espante. Todo se pasa, Dios no se muda. Sólo Dios basta.
4. Vivo sin vivir en mí y tan alta vida espero que muero porque no muero.
5. Si en medio de las adversidades persevera el corazón con serenidad, con gozo y con paz, esto es amor.
6. La vida es una mala noche en una mala posada.
7. La única razón que encuentro para vivir es sufrir y esto es lo único que pido para mí.
8. En la cruz está la vida y el consuelo. Y ella sola es el camino para el cielo.
9. Darse del todo al Todo, sin hacernos partes.
10. El amor para que sea auténtico debe costarnos.

11. No podemos hacer grandes cosas, pero sí cosas pequeñas con un gran amor.
12. El amor perfecto tiene esta fuerza: que olvidamos nuestro contento para contentar a quienes amamos.
13. Lee y conducirás, no leas y serás conducido.

Santa Teresa va tenir una vida molt intensa i coneixia profundament la psicologia humana. L'anomenaven *andariega* perquè va caminar molt per pobles i ciutats. Va fundar convents i es va preocupar de la formació de les seves germanes. Va contactar amb altres sants de la seva època dels qui va rebre i va donar consells. Va escriure poesies, cartes i memòries; i, per descomptat, unes grans obres que han passat a la història de la literatura i li han valgut el títol de Doctora: *Libro de la vida*, *Camino de perfección*, *Las moradas*, *las Fundaciones*, *Meditaciones sobre los Cantares*, *Las Constituciones*.

Crec que seria un bon regal per a la vida d'ara la lectura d'algunes pàgines d'aquesta santa dona que ens dona lliçons per viure, per creure i per esperar. Fins i tot hi ha hagut músics que han posat les seves notes al servei de les lletres teresianes i han fet un bé immens a tots els oïdors. També obres de teatre i de cine.

Amb la meua benedicció i afecte,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Les Missions ens comprometen a tots

22 d'octubre de 2023

Estimats diocesans:

Un any més, m'alegra anunciar i celebrar la festa del **Domund**. I ho faig el mateix dia que se celebra. En altres ocasions aviso de la celebració d'una determinada jornada el diumenge anterior. I ho faig amb la finalitat que cadascú es prepari interiorment i que totes les comunitats puguin organitzar actes que ajudin a assenyalar els aspectes fonamentals de la jornada celebrada.

Sembla que el **Domund** (i la seva Jornada) és tan conegut per tots que no és tan necessari fer l'avís. Tothom sap que en aquest quart diumenge

d'octubre l'Església ens proposa la pregària i l'ajuda per a les missions i per als missioners. Les primeres són espais concrets on viu una comunitat cristiana que aspira a accomplir fidelment el mandat de Jesucrist a l'evangeli. Els segons són aquells que, vivint al nostre món benestant, se'n van a predicar l'Evangeli i a solidaritzar-se amb la situació vital dels més pobres de la terra. A uns i altres els uneix un cordó d'amor que es concreta en l'ajuda constant per dignificar la vida ordinària de milions de persones i possibilitar d'alguna manera la sortida de la pobresa permanent. Això representa una exigència permanent de tots els cristians, que hauríem d'actuar de la mateixa manera en qualsevol lloc del món on visquem. Però té una connotació especial quan parlem de l'anomenat "tercer món" degut a les grans carències humanes (educatives, de salut, assistència social...) i materials (empreses industrials, ajuda al camp, treball/atur...) a les quals es veuen sotmesos.

Segurament també caldria fer un elogi a moltes organitzacions amb ajuda preferent als grups més desafavorits del nostre món. Moltes d'elles en la mateixa línia de la cosmovisió cristiana amb l'objectiu últim de l'evangelització. "Aneu i prediqueu..." ens va manar el Senyor, i ho hem concretat en la manifestació de l'amor del Pare a tota la humanitat i en el servei i ajuda material i espiritual a tots els pobles. Entre nosaltres és molt alt el nivell de credibilitat de persones i obres amb una implosió caritativa tan forta. Les Obres Missionals Pontificies tenen un llarg recorregut en la coordinació i distribució de les ajudes econòmiques. També en la seva constant petició de pregàries a tota la comunitat cristiana.

Una forma important d'unitat entre tots és la lectura del Missatge que el Papa dirigeix als catòlics i a les persones de bona voluntat per a l'esdeveniment anual del **Domund**. I la voluntat expressa d'accomplir els seus desigs que afecten tota l'Església. El títol que el papa Francesc ha donat al seu Missatge d'enguany és el següent: "**Cors fervents, peus en camí**". Els termes utilitzats afavoreixen la seva lectura i ens animen a desentranyar el seu contingut per preguntar-nos què voldrà dir el Papa apel·lant al cor i als peus de cada seguidor de Jesucrist.

El text es basa en l'escena d'Emaús. Dos deixebles se'n van desencantats de Jerusalem després de la mort del Mestre. Durant el viatge de retorn es troben un desconegut que els explica què ha passat a la capital. Escoltant el relat, el cor se'ls encén d'entusiasme i reconeixen "al partir el pa" que el desconegut és Jesucrist. Tant el Senyor como el fet de l'Eucaristia viscuda amb Ell, transforma els cors dels deixebles i es posen en camí per anunciar la seva presència a tots els pobles i a totes les generacions. A totes les èpoques ha passat el mateix. També en l'actual, que ens compromet a nosaltres. Gràcies a la trobada amb Jesús ens canvia la vida per donar-ho a conèixer amb molta alegria i per sentir la seva ajuda davant de

les dificultats, els desànim, els fracassos... perquè Ell no abandona mai als que es posen en camí.

Amb la meua benedicció i afecte,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

L'ordenació d'un nou sacerdot

29 d'octubre de 2023

Estimats diocesans:

Per a la nostra diòcesi és una notícia important, com ho és, de fet, per a qualsevol diòcesi de l'Església en aquests moments en què la Pastoral Vocacional té un reduït èxit entre nosaltres: dissabte que ve, 4 de novembre, a la Catedral, rebrà l'ordenació presbiteral un jove amb la carrera de dret i els estudis acabats de teologia a Pamplona i Barcelona. Molts de vosaltres el coneixeu perquè en els últims anys de formació ha col·laborat en les parròquies de la Verge de Montserrat, en la Unitat Pastoral Santa Maria Magdalena-Verge del Pilar i en la Delegació de Joves. Com veieu, ha combinat en aquests sis anys l'estudi i la pràctica pastoral. Va néixer a Mèxic, on viuen els seus pares i la resta de la família, a Ixtlán del Río (Estat de Nayarit), i es diu Joshua Enrique Carrillo Saldaña.

A més de les seves qualitats personals i del seu interès per servir el Poble de Déu com a sacerdot, sempre és un motiu de molta alegria per tota la comunitat diocesana que un jove vulgui dedicar la seva vida a aquest ministeri. Vull recordar-vos l'acte que celebrarem a la Catedral amb les paraules del Concili Vaticà II: "La sagrada ordenació els (el) configurarà amb Crist sacerdot; per això han d'acostumar-se a estar units a Ell com a amics, també amb una íntima unió de tota la vida" (OT, 8). A continuació, el citat document –el *Decret sobre la Formació Sacerdotal*– descriu els caràcters que quedaran impresos en la vida de l'ordenant i el canvi radical que li suposarà en les seves actituds cap als altres i en el seu servei a les comunitats.

També el mateix Concili té un altre *Decret sobre el Ministeri i Vida dels Preveres* que en l'apartat 2 diu: "El mateix Senyor [...] va instituir alguns com a ministres que, en el grup dels fidels, tinguessin la sagrada potestat de l'orde per oferir el sacrifici i perdonar els pecats, i que exercissin públicament, en nom de Crist, el ministeri sacerdotal a favor dels homes. [...] I fossin els col·laboradors de l'ordre episcopal per realitzar adequadament la

missió apostòlica confiada per Crist”. No us aclapararé amb moltes cites de documents dels últims Papes o dels Sínodes celebrats a l'Església sobre aquest important tema. El meu desig és compartir amb tots l'alegria que suposa aquesta ordenació i sol·licitar de tots vosaltres oracions perquè altres joves iniciïn aquest camí de lliurament i servei. Per a això fa falta que les famílies animin els més joves a un plantejament vocacional cap al sacerdot i que tots els sacerdots, membres de Vida Consagrada i comunitats generin temps i espais d'estima i valor al ministeri. Això és fonamental per a la vida de l'Església, a més d'un gran bé per a la societat. Ells anuncien i celebren Jesucrist, explicant la Paraula, vivint els sagraments i mostrant el camí de la fraternitat en el compartir i tractant amb equitat i dignitat totes les persones, a més de conservar el patrimoni religiós i procurar la comunió a l'interior de la comunitat i la cohesió dels grups socials.

La trajectòria dels sacerdots en la nostra diòcesi és prou coneguda i tots recordeu el bé que han fet alguns d'ells a la vostra família o a la vostra comunitat parroquial. Constantment rebo proves d'agraïment per la seva tasca. També és cert que necessitem revisar la nostra vida, purificar el tracte improcedent i treballar amb coherència seguint la missió que ens ha confiat l'Església i que cadascú ha aollit amb enteresa i amb il·lusió. Amb total integritat.

Per això considerem valenta la decisió de Joshua i necessitarà sempre la força del Senyor per continuar amb autenticitat la seva vida i el seu ministeri. Comptarà amb la nostra ajuda i la nostra oració perquè així sigui. Ell repeteix que està molt agraït a la diòcesi pel seu acolliment i per les seves constants mostres d'afecte. Des d'ara li retornarem el millor de nosaltres per acompanyar-lo en el seu servei.

Amb el meu afecte i benedicció,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

L'IREL

5 de novembre de 2023

Estimats diocesans:

L'IREL, acrònim de l'**Institut de Recerca i Estudis Religiosos de Lleida**, és una institució de la diòcesi situada a l'edifici del Seminari Diocesà de Lleida, al carrer Canonge Brugulat, 22, que, al costat de moltes altres activitats entorn del diàleg fe-cultura, ofereix estudis superiors en l'àmbit de

la teologia i de la pastoral. L'Institut Superior de Ciències Religioses (ISCR), aprovat per la Santa Seu al 1996, forma part de l'IREL.

Molts de vosaltres coneixeu l'IREL per les referències de sacerdots, familiars i amics o per haver-ne estat alumnes. Però altres encara desco-neixen la seva existència i convé que els mateixos responsables de la Cúria, de les parròquies i d'altres realitats diocesanes el promoguin perquè és un bé educatiu i cultural de primer ordre, que mereix un clar reconeixement per part de tothom, ja que durant més de trenta anys ha funcionat amb eficàcia i cura, i amb el desig ple d'esperança de continuar col·laborant en la formació íntegra de grups de cristians i, alhora, obert a tots els que es preocupen pels grans temes de l'ésser humà.

Tinc un doble motiu per presentar-vos-el i parlar-ne: agrair el servei que ens han prestat els seus fundadors –laics i sacerdots– i els qui han col·laborat al llarg dels anys en la docència de les diferents matèries; i reconèixer la importància i el prestigi que conserva, tot demanant que tots els diocesans ajudin a l'ampliació de la seva influència intel·lectual i la seva oferta a tota la societat, reconeguda amb l'elevat nombre de convenis que té amb altres institucions universitàries civils. És una satisfacció enorme poder comptar amb aquest centre del qual, segurament, parlem poc i difonem pitjor. Com a responsable de la feina de Moderador de l'IREL i de l'acompanyament constant a professors i alumnes, només en dues ocasions m'hi he referit per escrit: la primera, al setembre de 2016 quan va complir els 25 anys d'existència; la segona, al setembre de 2020 per assenyalar l'IREL com a lloc immillorable de formació i per convidar els potencials usuaris a inscriure-s'hi. És just que ara dediqui unes línies a mostrar la meua alegria, la meua gratitud i la meua lloança per la seva existència.

A la presentació que enguany fa la Guia de l'IREL es pot llegir: “El tarannà que desitgem viure és el propi d'una comunitat universitària cristiana, que no esgota la seva tasca en la transmissió d'uns coneixements i uns continguts acadèmics amb un aprenentatge d'un mètode teològic de treball i un desenvolupament de línies de recerca [...] sinó que ho vol fer des d'una actitud d'acolliment de les persones, des de la creació d'un clima d'unitat i des de la cooperació entre tots els seus membres”.

Som molts els que venim d'altres llocs a Lleida i que ens incorporem amb goig a les característiques socials i culturals d'aquestes diòcesis -en plural- de Catalunya, i ens sorprenem de la qualitat del treball de l'IREL i de la dedicació dels seus participants. Uns i altres estem obligats a procurar que pervisqui molts anys, malgrat les dificultats. Ha estat el planter de molts intel·lectuals laics que han tingut diverses responsabilitats eclesials i han elevat el nivell de percepció del nostre pensament creient. Com a fruit

d'aquesta pretensió hem d'ajudar i cooperar en totes les seves iniciatives i preguntar-nos com augmentar el nostre pòsit cultural i eclesial aprofitant les múltiples ofertes acadèmiques que ens ofereix cada any.

En nom dels catòlics de Lleida vull agrair sincerament l'obra que un grup d'amics comuns ens ha llegat a l'Església del present i del futur.

Amb la meva benedicció i afecte,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Orgullosos de la nostra Fe

12 de novembre de 2023

Estimats diocesans:

Admiro els columnistes que escriuen cada dia als diaris i a les xarxes socials perquè sempre expressen idees o intuïcions que ens ajuden a reflexionar. Aquest no és el meu cas ja que, com que escric cada setmana, no m'és fàcil trobar temes d'interès per a tothom. Em consola, però, veure que hi ha assumptes tractats i informacions fetes per altres instàncies de l'Església universal i, per tant, tothom pot completar la seva opinió i elaborar un judici més precís. Avui no us proposo diferents textos sobre un mateix tema, sinó que reproduïxo el meu comentari del fullet que es distribueix a totes les parròquies amb motiu de l'**Església Diocesana-Diada de Germanor**. Ho faig per al **Full Dominical** i per a la premsa local que amablement el publica cada diumenge. Hi diu:

“Quan les paraules tenen diferents significats, acostumem a acudir al diccionari per poder triar aquella accepció que s'acomoda millor a allò que pretenem afirmar. Altres vegades acudim a famosos pensadors perquè ens il·lustrin sobre un aspecte concret de la nostra intenció. Gairebé sempre recorrem també a un text bíblic per descriure una situació i per implicar la nostra vida d'acord amb la fe que professem.

Al Diccionari de la Llengua Catalana (DIEC) el terme orgull s'equipara a arrogància. Al de sinònims apareixen: supèrbia, envaniment, altivesa, arrogància, vanitat, presumpció... En el camp dels pensadors també tenim una àmplia gamma per definir orgull i el seu adjectiu orgullós. Molts d'ells fan referència a les accepcions dels diccionaris que engrandeixen a la persona ratllant l'enaltiment del propi jo. És un àmbit d'estricta desenvolupament egoista i d'oblit de l'accepció que la vincula amb la solidaritat.

Recurrent a sant Pau podem llegir: “Doncs el motiu del nostre orgull és el testimoni de la nostra consciència... ella ens assegura que procedim... amb la sinceritat i l'honradesa de Déu [...] espero que entengueu completament que som nosaltres el vostre motiu d'orgull, igual que vosaltres del nostre” (2Cor 1, 12 ss.)

Amb aquestes paraules tenim resumida la intenció i l'expressió escrita de tot cristià que se sent a gust amb la seva fe perquè dona sentit a la seva vida i percep que proporciona felicitat a milions de persones que lliuren la seva vida al servei dels altres. La comparació es dona entre membres de la comunitat que competeixen en generositat i eviten mirar-se només a si mateixos. Que s'alegren de l'autenticitat dels altres i prometen la superació dels egoismes per sentir orgull de les conseqüències de la pròpia fe, que es tradueix en la caritat sense límits i per sempre.

No tinc cap mena de dubte que la immensa majoria de catòlics estan contents i orgullosos de la fe que professen. Crist n'és el centre, i motiva que les relacions humanes s'embolcallin amb la felicitat del qui dona en caritat i del qui es dona en permanent servei. Un any més sol·licitem de tots els qui desenvolupen l'obligació de batejats, l'augment de la responsabilitat de les vostres obres perquè la comunitat eclesial pugui oferir al món fruits de bones obres perquè qualsevol se senti feliç amb l'atenció i el servei que la nostra activitat repercuteix en els altres. No hi ha major glòria ni orgull més gran que la lloança a Déu i la dedicació al proïsme. Això és el que fa l'Església cada any passant comptes, presentant les seves obres que beneficien a tothom i demanant la justa col·laboració perquè mai s'aturi aquest admirable servei a tota la societat”.

Amb el meu afecte i benedicció,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Els pobres

19 de novembre de 2023

Estimats diocesans:

La paraula *pobre* té moltes accepcions, segons el diccionari, i pren molts matisos en el parlar quotidià. Engloba sentiments de compassió o de temor i s'utilitza de mil maneres fugint sempre de la realitat definida: “pobre és el necessitat que no té el necessari per viure”. Tothom intenta escapar del que sembla una maledicció i cerca solucionar la seva vida i la

de la seva família amb una certa honestetat, enarborant la dignitat personal que proclamen els drets humans, signats per molts països del nostre món.

Els textos evangèlics que anuncien les paraules i els fets de Jesús van molt més enllà en la consideració de pobres i pobresa, fins a distingir de manera clara i nítida totes dues realitats: els pobres, com els preferits d'Ell; i la pobresa, com una situació que convida a compartir el que tenim amb els altres, sense pretendre acumular a costa del proïsme. Reconeix, a més, en aquesta posició, les limitacions estructurals del gènere humà i la fragilitat manifesta de cada persona que de manera constant para la mà demanant ajuda.

Els llibres de l'Antic Testament són plens de referències a la situació de pobresa i exigeixen preocupar-se'n amb l'objectiu d'una atenció permanent als necessitats; assenyalen, alhora, les actituds que tot creient ha d'observar si accepta la voluntat de Déu, qui li ordena d'una manera didàctica l'amor als altres amb una clara preferència pels més pobres. Els profetes són fermament intolerants, tenen paraules molt dures amb els qui no acullen aquesta voluntat divina i llancen fortes acusacions contra les desigualtats i contra tots aquells que les promouen o les consenten. També són molt colpidores les cartes de sant Joan, en un sentit general; les de sant Pau, que es fixen en l'àmbit interior de les comunitats naixents; i les dels Sants Pares, que ensenyen a lluitar contra les causes de la pobresa.

Aquest és un tema molt ampli i ple de variables que excedeixen les línies d'aquest comentari dominical. Ha estat tractat des d'un vessant històric, des de la sociologia, des de la cultura en general i de les actuacions de les diferents administracions públiques. Des del punt de vista cristià és fonamental no deixar-lo de banda i promoure les actituds que han de desenvolupar tots els seguidors de Jesús. Sabem que és complex, però és ineludible.

Seguint la tradició de l'Església, el papa Francesc ha tingut la valentia de proposar als catòlics i a totes les persones de bona voluntat una **Jornada Mundial dels Pobres**, el tercer diumenge de novembre. Ja és el setè any que té lloc, amb gran acceptació, i posa els pobres al centre de les nostres reflexions i oracions. Per a la jornada d'enguany ha triat una frase del llibre de Tobies (4,7), que l'ha convertit en lema **No apartis la mirada del pobre**. En els primers paràgrafs el Papa comenta la història familiar de l'ancià Tobit i les recomanacions que dirigeix al seu fill Tobies: "fes obres de justícia tots els dies de la teva vida...". Pel testimoniatge de caritat de l'ancià, el rei l'havia privat de tots els seus béns deixant-lo completament pobre, però això no va parilitzar la seva activitat caritativa. La narració continua ressaltant l'actitud del pare i del fill.

A partir del relat de Tobies el Papa continua reflexionant sobre les causes de la pobresa i sobre l'obligada atenció que ara hem de tenir cap

als més pobres. Parla de les guerres com a grans productores de pobres en el món i la constant recerca de la pau, de les conseqüències del desordre ètic que marca el món del treball i de la dramàtica situació del món juvenil. Se'ns demana lluitar contra la indiferència i no apartar mai de l'altre la nostra mirada.

Amb la meva benedicció i afecte,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Cristians perseguits

26 de novembre de 2023

Estimats diocesans:

Fa temps que no proposava a la vostra consideració aquest tema tan important per al desenvolupament equilibrat de les relacions personals i entre els pobles. Ho vaig fer el maig de 2019 i alguns de vosaltres em vau agrair llavors la referència davant una situació, i un problema, que té poques al·lusions en la nostra societat. Ens hem acostumat a escoltar reclamacions i reivindicacions de molts sectors socials a causa de la falta de treball, d'atenció mèdica o d'una educació digna. Ens sap greu. També quan comprovem que alguns col·lectius experimenten el rebuig i l'exclusió per la seva pell, la seva ètnia o el seu nivell cultural.

Però sense menysvalorar altres dificultats i sofriments de tants grups, avui vull delimitar aquesta preocupació i fixar-me en la persecució que pateixen persones i comunitats cristianes arreu del món, precisament per la seva fe en Jesucrist. Sento que se'n parla poc als mitjans del nostre entorn i no s'hi dona excessiva importància. L'incendi i la destrucció d'una església i la matança d'un grup de catòlics en qualsevol país, digui's Nigèria o el Pakistan, no és motiu d'alarma. O la prohibició expressa de manifestar públicament la fe, tampoc constitueix un escàndol social en els nostres ambients lliures i democràtics tan propensos a aixecar la veu davant qualsevol deficiència o manca de serveis públics. No em sembla correcta l'afirmació que cada grup defensi "els seus". Cal que la persona estigui sempre al centre i la defensa dels drets no és divisible segons els gustos i interessos de grup.

El tractament d'aquest gran problema ve suggerit per la lectura de l'*Informe 2023 sobre la **Libertat religiosa en el món*** que elabora la institució *Ajuda a l'Església Necessitada* i que ha fet públic fa unes setmanes. L'han

presentat en un doble format: un volum de 952 pàgines on es descriuen els plantejaments, els criteris, les metodologies i les conclusions de l'estudi, al qual acompanya un índex de països (més 150, amb un estudi detallat de cadascun); i un fullet anomenat *Resum executiu* que pot ser manejat amb facilitat i aporta molta claredat per als interessats en aquesta qüestió. També per a tothom. Us aconsello la seva lectura, no us defraudarà. L'*Informe* està fet amb uns paràmetres científics que el doten d'una gran fiabilitat i els seus autors tenen una llarga experiència perquè ja fa molts anys que treballen en aquest tema.

Només pretenc amb aquestes línies encuriosir els lectors sobre un estudi que implica tothom en els seus efectes, ens ajuda a prendre consciència d'injustícies generals i ens alerta de no caure en el lament constant sinó treballar, cadascú des de la responsabilitat que cal assumir en un lloc i en un temps determinat, evitant la proliferació d'atacs als Drets Humans i en concret, al dret a la llibertat religiosa.

A les primeres pàgines del *Resum*, després d'una introducció i un pròleg, estan sintetitzades les conclusions principals, disset, dividides en tres categories: **roja**, que indica persecució; **taronja**, que indica discriminació; i **"en observació"**, amb preocupants factors cap a una important degradació de la llibertat religiosa. I s'afirma que "durant el període d'aquest informe, la persecució s'ha aguditzat i concentrat, i ha augmentat la impunitat. Això s'ha manifestat en violacions extremes de l'article 18 de la Declaració Universal de Drets Humans de l'ONU: el dret a la llibertat de pensament, consciència i religió".

Generalment, és acceptat que l'elenc dels drets s'inspira en textos evangèlics, encara que la seva aprovació solemne es va materialitzar en el segle XX; vull dir que el missatge de Jesucrist ens obliga molt més als catòlics des de fa dos mil anys.

Amb la meva benedicció i afecte,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Esperar Nadal

3 de desembre de 2023

Estimats diocesans.

Aquest diumenge el nostre calendari religiós marca l'inici d'un nou any. L'any natural acaba el trenta-u de desembre i comença amb la festa de Cap

d'Any, celebrada amb tota mena de luxes: menjars abundants, begudes a dojo, molta bullícia i una aparent –o una certa– alegria, acompanyada de música estrident, disfresses i mil objectes de consum.

L'inici del nostre any cristià és molt més humil. Exteriorment, ningú nota que hem canviat de període: no hi ha coets ni sorolls, ni ho anuncien les cadenes de televisió. Però els cristians experimentem un profund canvi ambiental en la nostra vida de fe i ens disposem a preparar el naixement del Senyor. Per aquest motiu l'Església proposa quatre setmanes per encaminar la nostra disposició a viure la profunda alegria de participar de la salvació del Messies, el Fill de Déu. Sense estridències ni excessives xerinoles; amb humilitat i acceptació de la petitesa, com assenyala el mateix esdeveniment de Nadal: pessebre, nit freda, solitud dels pares de Jesús davant del part, admiració d'uns pastors amb els seus animals domèstics i el suau cant dels àngels que crida les estrelles a sumar-se al prodigi del Nen que neix i que transforma les nostres vides.

Els cristians ens sorprenem i contemplem les mil maneres de representació del misteri. Però també se'ns exigeix un profund canvi de vida que esberli els nostres cors egoistes i promogui una autèntica solidaritat cap als qui ens envolten, als quals desitgem amor i pau. Ens recordem mútuament que no són paraules boniques sinó una exigència ineludible per perpetuar la realitat anunciada per Jesucrist i no perdre mai l'esperança d'aconseguir-ho, segons les responsabilitats i les funcions que cadascú exerceix. Ningú pot oblidar la contemplació del món amb les seves mancances, les seves desigualtats i les seves injustícies i quedar-se indiferent; ha de ser actiu en la cerca de solucions per a tothom, i per a això cal la preparació personal i comunitària.

Per a preparar-nos, l'Església ens ofereix un temps d'espera, l'Advent. Cal dedicar més temps a l'oració, tenir millor disposició per escoltar la Paraula de Déu, valent-nos de les persones que hi apareixen com a models d'aquest temps: els profetes, sant Joan Baptista, sant Josep, la Mare de Déu i, per descomptat, una actitud sincera per ajudar i tenir compassió cap als qui més sofreixen. Ells són autèntics i típics models per a l'Advent. Busqueu també entre nosaltres altres models que ens ajudin a promoure i viure l'esperança. Renuncieu a seguir els qui fomenten el rancor, fugint de la pràctica de la trobada, del diàleg i de l'amor. Rebutgeu totes les crides a l'ús de la força com un mitjà d'imposició que genera més enfrontament i posteriors venjances. Hi ha massa guerres que se salden amb més sofriments i més morts! Cuideu les paraules que fereixen i separen. No caiguen mai en el descoratjament o la indiferència davant dels problemes. No digueu mai que és impossible el que anuncia Jesús amb una candidesa exemplar

i, al mateix temps, amb una atracció infinita, que uneix l'acollida, l'alegria i l'esperança.

Preparar-nos és concretar els signes d'esperar contra tota esperança. Davant de les guerres que no semblen acabar mai, sobretot la que es lliura a la terra de Jesús. Davant del fenomen de la immigració que no para de produir morts. Davant dels abusos sexuals que s'han donat a l'interior de l'Església per membres sense escrúpols: reconeixem que és una xacra social, i per això demanem més responsabilitat i solucions universals per atendre les víctimes.

I quan vegeu que alguna cosa és negativa prepareu l'Advent amb els ulls posats en el Senyor i en millorar la vida del nostre proïsme.

Amb la meva benedicció i afecte.

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Els abusos a menors

10 de desembre de 2023

Estimats diocesans:

Espero que aquest comentari sobre un tema tan dramàtic com és el dels abusos a menors en la nostra societat no sigui recurrent i pesat per les moltes vegades que l'heu vist en els mitjans de comunicació social. Em sento obligat a donar la meua opinió perquè les dades que ens ofereixen els informes i els estudis encarregats posen el focus d'atenció únicament en l'Església i, gairebé sempre, de manera negativa, com si fos l'única institució que pateix aquesta xacra i que cal investigar-la. Segurament, la meua és una opinió interessada perquè forma part del dilema en defensa o en acusació permanent. Si bé això és veritat i sense ser una mera justificació el meu punt de vista sobre aquest tema, em considero obligat a respondre-hi davant vostre com a responsable diocesà que desitja complir amb la voluntat del Senyor d'orientar, escoltar i acompanyar el Poble de Déu que viu a Lleida, i respondre davant de l'opinió pública i dels interessats en aquesta qüestió.

Sobre els abusos he escrit dos comentaris en diumenges d'anys anteriors, lamentant i condemnant el que ha ocorregut en el passat i, alhora, posant mitjans de prevenció en la nostra comunitat catòlica i demanant perdó

pel mal causat a les víctimes d'aquest pecat que es converteix en delictes, com diu l'ordenament jurídic civil. Aquest és el camí que ha recorregut durant els últims anys l'Església catòlica, començant pel Papa, amb molts documents emesos (orientacions, trobades personals i de grups, canvis en el Codi de Dret Canònic, crits d'alerta...), continuant per les Conferències Episcopals dels diferents països i dels responsables de les congregacions religioses, i fins a arribar a les decisions preses per cada bisbe en la seva respectiva diòcesi. Sembla que amb tot això no n'hi ha prou. Encara que a alguns els pugui semblar que tot ho hem fet malament, és injust predeterminar que en el futur sempre serà així. Molts de nosaltres callem per no entrar en una defensa numantina de les persones acusades i de la institució eclesiàstica, ja que confiem en la justícia civil i en la canònica, i no volem tampoc acusar altres individus i associacions afectats per escàndols

Tot i reconèixer que un sol cas ja és motiu d'alarma i reparació per demanar perdó, no entrarem en l'aspecte quantitatiu, com s'ha fet en la presentació de l'Informe del Defensor del Poble durant el mes passat. Ja he enviat als responsables de les nostres comunitats algunes rèpliques i correccions a l'esmentat Informe, on les xifres es converteixen en acusacions, sospites, ocultació i encobriment per a tots els catòlics, sobretot per a sacerdots, religiosos i bisbes. I davant d'això hem de reclamar mesura. La immensa majoria dels sacerdots i religiosos han actuat correctament i han donat la seva vida pels seus germans, com la immensa majoria de bisbes i responsables provincials. És injust i molt dolorós que qualsevol d'ells pugui ser acusat d'abusador en qualsevol carrer en reconèixer el seu estat clerical.

Acabo el comentari amb una breu referència al comunicat del Fòrum de Laics del 6 de novembre; us en demano la seva lectura i resumeixo els cinc punts de què consta: 1. Tolerància zero davant d'aquesta "pesta". 2. Ser propers a totes les víctimes d'abusos i unir-nos a la petició de perdó. 3. Reconèixer que hi ha altra mena d'abusos. 4. Reiterar l'agraïment i escalf als milers de sacerdots, religiosos i agents de pastoral; ens dol que el mal ús de les dades extrapolades pugui entelar la seva generosa tasca. 5. Donar suport a les mesures que els diferents àmbits eclesials van prenent per treballar en "la reparació integral de les víctimes i aprofundir en els camins per a la seva protecció, el seu acompanyament i la prevenció dels abusos"

Us demano i agraeixo les vostres pregàries perquè cap seguidor de Jesucrist caigui, en la seva vida, en l'escàndol, el pecat o el delictes.

Amb la meva benedicció i afecte,

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Desert i verger

17 de desembre de 2023

Estimats diocesans:

En els escrits, en els discursos i en les conferències s'han fet servir amb freqüència imatges que ajuden a comprendre una explicació o un raonament i revelen amb més facilitat el sentit que s'ha volgut oferir per aclarir un concepte o una idea.

A la Bíblia hi ha abundants imatges que són patrimoni immaterial de la humanitat i han passat al llarg dels temps a formar part del nostre imaginari que possibilita la convivència. Amb freqüència són usades per completar una referència familiar i per explicar un conflicte universal. Segur que tots vosaltres haureu recorregut alguna vegada a una imatge bíblica. Us proposo per a aquest temps d'Advent dues paraules, que són com l'anvers i el revers d'una fulla o la cara i la creu d'una moneda, que encapçalen el títol d'aquest comentari dominical.

El mot desert apareix com el lloc del poble jueu en el seu camí cap a la terra promesa, i també com una realitat amenaçadora dels profetes; el mateix precursor del Messies, sant Joan Baptista, viu al desert i Jesucrist s'hi retira per fer penitència. També quan preparem el Nadal apareix aquest terme diverses vegades com una invitació temporal a la solitud, al desprendre, a la mortificació i a mil actituds diferents que ens permeten adequar el nostre interior al seguiment de la vida de Jesús, des del seu naixement fins a la seva mort en creu.

El desert és un lloc despoblat, solitari, inhabitat; un territori arenós o pedregós, que per falta gairebé total de pluja no hi ha vegetació o hi és molt minsa. Amb aquestes característiques la descripció ens suggereix escassetat, solitud i mort. El contraposem a l'altra paraula del binomi, el verger, que és un hort amb varietat de flors i arbres fruiters, amb aigua abundant per donar vida als vegetals, animals i a l'ésser humà. En la nostra vida s'entremesclen totes dues realitats, que hem d'aprofitar per créixer i madurar les conseqüències de la nostra proximitat amb Crist. Parlem del desert com un moment de l'Advent, de la preparació que requereix una mirada al nostre ésser, un oblit d'elements banals que circulen al nostre voltant i una recerca incansable de la veritat que porta el Naixement. Parlem de verger com el lloc on brolla la vida, l'alegria, la felicitat que ens regala el mateix Jesucrist amb la seva vinguda.

En la tradició cristiana el naixement no és mai una simple celebració retrospectiva. No es tracta només de glorificar o plorar un passat. En la successió dels fets el cristià, la comunitat en general, s'adona de les constants

de Déu i de l'ésser humà. El punt de sortida, el camí, el desert, l'entrada en la llibertat de la terra que li ha estat promesa són una estructura de vida per a tot creient (pecat i gràcia). Aquí hi ha un misteri de salvació vàlid per a totes i cadascuna de les generacions. Per a tots els moments de la història. Recordeu el que diu el salm 95: "Tant de bo que avui escolteu la seva veu: «No enduriu els cors com a Meribà, com el dia de Massà, en el desert, quan van posar-me a prova els vostres pares, quan em temptaren, tot i haver vist les meves obres". No es queda només en un lament per la falta de forces per preparar el sentiment i la vinguda. Parafrasejo el següent salm 96, que un el llegeix com si estigués en un verger, en un estat d'alegria plena: canteu al Senyor un càntic nou, beneïu el seu nom, proclameu dia rere dia la seva victòria, aclameu la glòria del nom del Senyor, prostreu-vos davant d'Ell en l'atri sagrat..., aclameu al Senyor que ja arriba a regir la terra.

Us convido a aprofitar tot el temps que Déu ens dona per a la nostra edificació personal i per a posar-nos al servei dels nostres germans.

Amb el meu afecte i benedicció.

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Benaurances de Nadal

24 de desembre de 2023

Estimats diocesans:

Nadal és una festa molt especial per a tothom. Encara molt més per als cristians, que celebrem el naixement del nostre Salvador, el Messies anunciat pels profetes amb les seves paraules i gestos, pels patriarques, reis i jutges del poble escollit que vivien pendants d'aquest gran esdeveniment que es produiria en la plenitud dels temps. És el Fill de Déu que neix i revela el seu amor a tota la humanitat. Davant d'aquesta festa responem amb felicitacions escrites, amb reproduccions d'artistes famosos o amb gestos d'afecte cap als més propers.

Enguany, la meva felicitació l'he pres d'un llibre que per a aquest temps edita **Càritas** i l'envia als responsables de tots els seus projectes parroquials i diocesans. Hi trobem un conjunt de frases que es converteixen en desitjos i, en definitiva, en oració que elevem al Bon Déu perquè ens arribi amb

Ell una nova vida, canviï el nostre cor i ens permeti ser feliços i ajudar els altres a trobar la felicitat.

*Feliç qui es cuida del pobre i del feble.
Feliç qui es commou davant de la seva fragilitat.
Feliç qui allarga la mà al necessitat.
Feliç qui no sap negar una ajuda.
Feliç qui sap estimar i comprometre's.*

*Feliços els qui no temen
arriscar-ho tot pel Regne.
Feliços els qui s'esforcen
en el seu dia a dia
per deixar petjades de saber col·laborar i cooperar,
petjades de compassió i solidaritat,
petjades de cordialitat i proximitat,
d'acolliment i fraternitat;
és a dir, petjades d'Amor en acció.*

*Ajuda'ns, Senyor, a bandejar del cor
l'egoisme que tantes vegades l'embolcalla.
Ajuda'ns a no fracassar en el nostre desig
d'estar atents al dolor dels altres,
a commoure'ns com tu ho feies
davant del proïsme ferit en el camí.*

*Ajuda'ns a saber mirar la realitat,
a descobrir la injustícia i la maldat.
Ajuda'ns a ser missatgers d'esperança,
a viure lliurats als altres,
a viure al servei de l'Evangeli.*

*Ajuda'ns a no quedar-nos
en els bons desitjos
i a traduir-los en compromisos per transformar.
Fes fecund, Senyor, el nostre servei.
Dona'ns la força de l'Esperit
perquè la teva Paraula i els nostres desitjos
arribin a fer-se realitat.*

Càritas Diocesana de València (2020)

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

La família d'avui i de sempre

31 de desembre de 2023

Estimats diocesans:

Avui es parla molt de la família. Segurament, sempre ha estat així perquè els éssers humans parlem constantment d'allò que més ens interessa. En les converses quotidianes entre amics se sol comentar aspectes del treball, de l'esport i de l'educació dels fills. Parlem també de qüestions polítiques que acaben sovint amb nervis o amb confrontació. A tots ens costa mantenir la serenitat, l'escolta, el respecte a les opinions alienes i volem imposar obstinadament la nostra raó. L'aprenentatge del diàleg és lent i demana molta humilitat.

Parlar de la família en aquest diumenge, quan l'Església ens proposa com a model la imatge de la Sagrada Família, és un plaer, una obligació i una convicció personal i social que, seguint les pautes de Jesús, Maria i Josep, ajuden a equilibrar la nostra personalitat, que creix al costat d'unes persones que ens estimen, i a fomentar unes relacions basades en l'amor i en la gratuïtat. La família és una institució fonamental en qualsevol societat de qualsevol època. Acceptem, per descomptat, una evolució en les seves manifestacions, però insistim que és una peça permanent i necessària per a la maduració de la personalitat de l'ésser humà. A l'interior de la família som estimats i aprenem a correspondre a l'amor. Som valorats i aprenem a analitzar i a discernir. Dialoguem i aprenem a escoltar. Som educats en els valors/virtuts i aprenem l'exigència, l'esforç i el respecte. A l'interior de la família vivim la llibertat dels fills de Déu tot aprenent la funció que hi ostenta i desenvolupa cada persona. Ser pare, ser àvia, ser fill o neta... són papers necessaris per a una obligada relació d'harmonia i creixement. No ens referim només a l'amistat entre els membres de la família; desitgem molt més: que tots compleixin a la perfecció el do de Déu d'ajudar els altres.

En aquests dies de tensió i guerra aprofito per demanar-vos que pregueu per la pau. Hi ha massa destrucció, massa morts, massa anihilació de la família que, al capdavant, és el principal suport i ajuda per reconstruir tanta devastació i contrasentit. Per acompanyar aquestes dues realitats fonamentals -la família i la pau- cito unes paraules del papa Francesc, de 2021, per a la 54a Jornada Mundial de la Pau que, entre altres coses, deia: "Cada persona humana és un fi en si mateixa, mai un simple instrument que s'aprecia només per la seva utilitat, i ha estat creada per viure en la família, en la comunitat, en la societat, on tots els membres tenen la mateixa dignitat de la qual es deriven els drets humans, així com els deures, que recorden, per exemple, la responsabilitat d'acollir i ajudar els pobres, els malalts, els marginats, a cadascun dels nostres proïmes..." En aquest dia de la família

se'ns convida a fer de la *cultura de la cura* un estil de vida, alternatiu a la *cultura de la indiferència*.

Tots recordem encara la disposició de la família davant de l'última epidèmia que, com van dir els estudiosos de la sociologia, va ser la institució que va encapçalar l'ajuda a tots els estaments; evidentment, després dels membres dels sectors sanitaris que es van bolcar a salvar vides, arriscant la seva. És un exemple més que ens permet als cristians valorar en la seva justa mesura la família de sempre, formada per un home i una dona units en amor mutu i oberts a la vida que es prolonga en els fills. Som conscients de les dificultats que comporta formar una família, però no ens cansarem de valorar i apreciar com un gran do de Déu haver nascut en el si d'aquesta institució que ha donat sentit a la nostra vida. Hi ha altres varietats d'unions, però els cristians agraïm la família d'avui i de sempre, que acull la nostra existència i ens dona seguretat, afecte i llibertat.

Amb la meva benedicció i afecte.

† Salvador Giménez Valls
Bisbe de Lleida

Comunicat de la reunió núm. 252

Els dies 17, 18 i 19 de juliol de 2023 ha tingut lloc la reunió n. 252 de la Conferència Episcopal Tarraconense (CET), al Seminari de Vic.

En primer lloc els membres de la CET han manifestat la seva cordial felicitació a Mons. Sergi Gordo, bisbe auxiliar de Barcelona i secretari general de la CET, pel seu nomenament pel papa Francesc com a bisbe de Tortosa, fent-la extensiva a tots els membres d'aquella diòcesi.

1. Els bisbes han rebut les darreres informacions que els ha donat Mn. Carlos Bosch, en tant que director del Secretariat Interdiocesà de Joventut (SIJ), sobre la participació en la Jornada Mundial de la Joventut que se celebrarà a Lisboa a començaments del proper mes d'agost, amb l'assistència de 3.250 joves procedents de les diòcesis amb seu a Catalunya i de les Illes Balears i que ha coordinat l'esmentat Secretariat.

2. El director del Secretariat Interdiocesà de Catequesi (SIC), Mn. Joan Àguila, i el seu ecònom, Mn. Alberto Para, en primer lloc han presentat la memòria d'activitats del SIC, amb un accent especial en els passos realitzats en l'elaboració de la nova proposta catequètica per a infants i les seves famílies, així com les iniciatives de formació que han impulsat; també han presentat als bisbes l'estat de comptes.

Per altra banda han compartit la reflexió que el SIC està realitzant al voltant de la institució del ministeri del catequista a les nostres diòcesis, remarcant la importància de la seva formació acadèmica, sense menystenir l'acompanyament pastoral i el discerniment vocacional que ha d'acompanyar cada un dels processos, buscant la col·laboració entre els diferents centres teològics i la tasca que li correspondria al SIC.

3. Mn. Gustavo Riveiro d'Angelo, responsable del Departament per a la Pastoral del Turisme de la Conferència Episcopal Espanyola (CEE), ha compartit amb els bisbes els reptes que en el moment actual comporta la pastoral del turisme, tan important a casa nostra, com a moment de descobriment de la cultura local, però també com a moment i possibilitat evangelitzadors.

També ha informat de l'itinerari amb vista a la celebració del proper Jubileu de l'Esperança, previst per a l'any 2025.

4. Els bisbes han rebut informació sobre les activitats i els objectius que es planteja el Secretariat Interdiocesà de Conservació i Promoció de l'Art Sagrat (SICPAS), a càrrec del seu director, Mn. Josep Maria Riba; així com de Catalunya Sacra, a càrrec del seu coordinador, el Sr. Dani Font.

5. Els bisbes, a petició dels respectius bisbes responsables, han aprovat el nomenament del Sr. Rafael Muñoz Melgar, delegat d'ensenyament de l'Arquebisbat de Tarragona, com a coordinador del Secretariat Interdiocesà d'Ensenyament de la Religió a Catalunya (SIERC), i de la Sra. Montserrat Puigdellívol Manzano, directora del Secretariat d'ecumenisme de l'Arquebisbat de Barcelona, com a coordinadora de la Comissió Interdiocesana d'Ecumenisme i de Relacions Interreligioses de Catalunya.

6. Per altra banda, s'ha treballat en la revisió dels Estatuts de la CET; s'ha continuat la reflexió per a l'edició de L'Església catòlica a Catalunya, Memòria 2022; s'han compartit informacions sobre la celebració de la primera sessió del Sínode dels Bisbes prevista per al mes d'octubre vinent, així com del pelegrinatge a Roma amb motiu dels 800 anys de la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat, i finalment s'ha fixat el calendari per a les properes reunions de la CET.

7. El darrer dia ha estat dedicat a la visita a l'illa episcopal de la ciutat de Vic: el Museu Episcopal, amb l'exposició temporal "Bèsties"; la Catedral, amb les obres de renovació que s'hi estan realitzant i les pintures de Josep Maria Sert que es van salvar de la destrucció del temple als anys trenta del segle passat, la Biblioteca i l'Arxiu episcopal.

Vic, 20 de juliol de 2023

Comunicat de la reunió núm. 253

Els dies 18 i 19 de setembre de 2023 ha tingut lloc la reunió n. 253 de la Conferència Episcopal Tarraconense (CET), al *Seminari Major Interdiocesà*.

En primer lloc els membres de la CET han manifestat una cordial felicitació a Mons. **Sergi Gordo** per la seva presa de possessió com a bisbe de Tortosa, fent-la extensiva a tots els membres d'aquella diòcesi.

1. Mons. **Salvador Giménez**, bisbe responsable del *Secretariat Interdiocesà de Mitjans de Comunicació Social* (SIMCOS), i el Sr. **Santi**

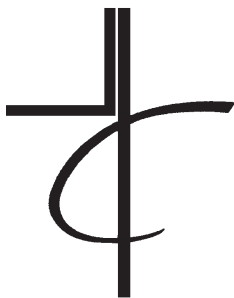
Grimau, director del Departament de comunicació i publicacions de l'Arquebisbat de Tarragona, han presentat els treballs realitzats amb vista a l'edició de *l'Església catòlica a Catalunya, Memòria 2022*.

2. Els bisbes han rebut la informació sobre la situació de l'escola cristiana que els ha presentat la Sra. **Meritxell Ruiz**, secretària general de la *Fundació Escola Cristiana de Catalunya*, tant dels reptes que presenta el nostre context de baixada generalitzada de la natalitat així com de les iniciatives per a respondre-hi. De manera especial ha informat del Congrés de *l'Escola Cristiana de Catalunya "Quorum23"*, que se celebrarà el proper 19 d'octubre a Barcelona.

3. Els bisbes han revisat els acords adoptats en les reunions anteriors i els passos que es fan per a concretar-los; també han parlat del pelegrinatge a Roma amb motiu dels 800 anys de la *Confraria de la Mare de Déu de Montserrat*, així com de la possibilitat de celebrar una trobada del clergat de Catalunya a Montserrat, amb motiu del mil·lenari de la fundació d'aquell Monestir.

4. El dilluns tots els membres de la CET han assistit a la inauguració oficial del curs del *Seminari Major Interdiocesà*, acompanyats pels membres de l'equip de formadors i dels seminaristes. I el dimarts han participat en l'eucaristia i l'acte acadèmic amb motiu de la inauguració del curs 2023-2024 de *l'Ateneu Universitari Sant Pacià*.

Barcelona, 20 de setembre de 2023

121 Assemblea Plenària

Rueda y nota de prensa

Del 30 de octubre de 2023

Los obispos españoles han celebrado el lunes 30 de octubre una Asamblea Plenaria extraordinaria de la Conferencia Episcopal Española (CEE). El presidente, cardenal Juan José Omella, y el secretario general, Mons. Francisco César García Magán, informan en rueda de prensa, el martes 31 de octubre, de los trabajos de esta Asamblea.

Participación en la Asamblea Plenaria extraordinaria

Los obispos han participado tanto presencial, en la sede de la CEE, como de manera on line. Este encuentro, que comenzó a las 16.30 horas, ha estado presidido presencialmente por el cardenal Juan José Omella, arzobispo de Barcelona. En la reunión han participado 88 obispos, 31 obispos de manera presencial y 57 por videoconferencia. También han asistido el presidente de la CONFER, Jesús Díaz Sario, el secretario general Jesús Miguel Zamora y la secretaria general adjunta, Silvia Rozas.

Esta Asamblea, centrada en la cuestión de los abusos sexuales cometidos por miembros de la Iglesia, ha tenido dos puntos en el orden del día: el estudio y valoración del informe presentado por el Defensor del Pueblo el pasado 27 de octubre, así como el estudio de la solicitud del Despacho Cremades & Calvo Sotelo para ampliar el plazo de entrega de los trabajos que viene realizando por encargo de la Conferencia Episcopal Española.

Al analizar esta cuestión, los obispos presentes han manifestado su dolor por el daño causado por algunos miembros de la Iglesia con los abusos sexuales y reiteran su petición de perdón a las víctimas.

Asimismo, han manifestado el deseo de trabajar conjuntamente en la reparación integral de las víctimas y profundizar en los caminos para su protección, su acompañamiento y la prevención de los abusos.

Duelen los abusos cometidos en la Iglesia. Sorprende también la extrapolación que se hace de los datos obtenidos en una encuesta adjunta al informe. No corresponden a la verdad ni representan al conjunto de sacerdotes y religiosos que trabajan lealmente y con entrega de su vida al servicio del Reino.

Sobre el informe del Defensor del Pueblo

Los obispos han valorado el informe del Defensor del Pueblo, quien fue invitado a asistir a esta reunión del episcopado español, pero declinó participar por motivos personales. En este sentido han realizado una primera aproximación a su trabajo valorando, de manera especial, el testimonio recogido de las víctimas, lo que permite situar a las víctimas en el centro. Se han considerado también valiosas las recomendaciones propuestas en este informe.

Partiendo de esta realidad, la Asamblea Plenaria se une a la petición del Defensor del Pueblo que urge al Estado a poner en marcha las recomendaciones que el informe realiza a sus distintas instituciones, para asumir su responsabilidad en la tarea conjunta de poner fin a esta lacra que afecta a toda la sociedad, como señala el mismo informe. Dejar de tener en cuenta la magnitud del problema y su dimensión mayoritariamente extraeclesial, supone no afrontar las causas del problema y perpetuarlo en el tiempo. Además, poner el foco exclusivamente en la reparación de las víctimas de la Iglesia, discriminaría a la mayoría de las víctimas, a las que convertiría en víctimas de segunda.

Sobre la auditoría encargada al despacho Cremades & Calvo-Sotelo

En relación a la auditoría encargada al despacho Cremades & Calvo-Sotelo, los obispos han escuchado la solicitud y la motivación para la ampliación del plazo de su auditoría, que ha presentado el presidente del Despacho, Javier Cremades. La Asamblea Plenaria ha decidido posponer a la próxima Asamblea de noviembre la decisión sobre la encomienda realizada al despacho Cremades&Calvo Sotelo en el mes de febrero de 2022.

Puesta en marcha de las recomendaciones recibidas

En relación a las recomendaciones propuestas por el informe del Defensor del Pueblo, los obispos de la Asamblea Plenaria han constatado que, en buena medida, son convergentes con otras propuestas trabajadas en la CEE desde ya hace algún tiempo.

Los obispos han decidido encargar al Servicio de Protección de Menores de la CEE el itinerario de la aplicación de las recomendaciones del Defensor del Pueblo, en relación a los cauces de reparación, prevención y formación. Este itinerario será ya implementado en la próxima Asamblea Plenaria de noviembre.

Un problema que va más allá de la Iglesia

Junto a la responsabilidad de la Iglesia en la cuestión de los abusos, por la que miembros de esta Asamblea Plenaria han pedido perdón, el estudio

del Defensor del Pueblo presenta una visión general del problema que va más allá de la Iglesia: los abusos sexuales a menores son un problema social al que todas las instituciones públicas y privadas tiene el deber de dar respuesta.

De todas formas, un solo caso de abusos es intolerable. La Iglesia católica en España lleva años trabajando en poner fin a esta lacra y va a seguir trabajando en la misma línea, incorporando a su esfuerzo diario estas recomendaciones. La Iglesia quiere contribuir a erradicar los abusos sexuales en la infancia no solo en la Iglesia sino en toda la sociedad y pone al servicio de la misma su triste experiencia para hacerlo, con espíritu de colaboración.

Otras informaciones

En relación a otras informaciones, Mons. Joan Enric Vives ha informado a los miembros de la Plenaria de la invitación cursada por el Dicasterio para el Clero a los miembros de la Asamblea Plenaria para una reunión de todos los miembros de la Conferencia Episcopal en Roma, el próximo 28 de noviembre. En esta reunión se abordarán las conclusiones del trabajo realizado por los obispos que realizaron la visita a los Seminarios de España, al comienzo de este año.

Exhortació Apostòlica

Laudate Deum

A totes les persones de bona voluntat sobre la crisi climàtica

1. «Lloeu Déu per totes les seves criatures». Aquesta era la invitació que feia sant Francesc d'Assís amb la seva vida, els seus cànctics, els seus gestos. Així reprenia la proposta dels salms de la Bíblia i reproduïa la sensibilitat de Jesús davant les criatures del seu Pare: «Mireu com creixen els lliris dels prats, no treballen ni filen, però us asseguro que ni Salomó, amb tota la seva magnificència, no es vestia com cap d'aquests» (Mt 6,28-29). «¿No venen cinc pardals per pocs diners? Doncs, Déu no n'oblida ni un» (Lc 12,6). Com no admirar aquesta tendresa de Jesús davant de tots els éssers que ens acompanyen en el nostre camí?
2. Han passat ja vuit anys des que vaig publicar la Carta encíclica *Laudato si'*, quan vaig voler compartir amb tots vosaltres, germanes i germans del nostre sofert planeta, les meves preocupacions més sentides sobre la cura de la nostra casa comuna. Però, amb el pas del temps, m'adono que no reaccionem prou, mentre el món que ens acull es va enfonsant i potser acostant-se a un punt de fallida. Més enllà d'aquesta possibilitat, és indubtable que l'impacte del canvi climàtic perjudicarà de manera creixent les vides de moltes persones i famílies. En sentirem els efectes en els àmbits de la salut, el treball, l'accés als recursos, l'habitatge, les migracions forçades i en altres àmbits.
3. És un problema social global que està íntimament relacionat amb la dignitat de la vida humana. Els bisbes dels Estats Units van manifestar molt bé el sentit social de la nostra preocupació pel canvi climàtic, que va més enllà d'un plantejament merament ecològic, perquè «la nostra cura per l'altre i la nostra cura per la terra estan íntimament unides. El canvi climàtic és un dels principals desafiaments a què s'enfronten la societat i la comunitat mundial. Els efectes del canvi climàtic són patits per les persones més vulnerables, ja sigui a casa o a tot el món». En poques paraules ho van dir també els bisbes al Sínode per a l'Amazònia: «Els atemptats contra la natura tenen conseqüències contra la vida dels pobles». I per a expressar de manera contundent que ja no es tracta d'una qüestió secundària o ideològica sinó d'un drama que ens fa mal a tots, els bisbes africans van afirmar que el canvi climàtic posa de manifest «un impactant exemple de pecat estructural».

4. La reflexió i les informacions que podem recollir d'aquests darrers vuit anys ens permeten precisar i completar el que podem afirmar temps enrere. Per aquesta raó, i perquè la situació es torna més imperiosa encara, he volgut compartir amb vosaltres aquestes pàgines.

1. La crisi climàtica global

5. Per més que es pretengui negar-los, amagar-los, dissimular-los o relativitzar-los, els signes del canvi climàtic hi són, cada cop més evidents. Ningú no pot ignorar que els darrers anys hem estat testimonis de fenòmens extrems, períodes freqüents de calor inusual, sequera i altres gemecs de la terra que són només algunes expressions palpables d'una malaltia silenciosa que ens afecta a tots. És veritat que no cal atribuir de manera habitual cada catàstrofe concreta al canvi climàtic global. No obstant això, sí que és verificable que determinats canvis en el clima provocats per la humanitat augmenten notablement la probabilitat de fenòmens extrems cada vegada més freqüents i més intensos. Per això sabem que cada vegada que augmenta la temperatura global en 0,5 graus centígrads, augmenten també la intensitat i la freqüència de grans pluges i inundacions en algunes zones, sequeres severes en altres, calors extremes a certes regions i grans nevades en altres. Si fins ara podíem tenir onades de calor algunes vegades a l'any, què passaria amb un augment de la temperatura global d'1,5 graus centígrads, del qual estem a prop? Aquestes onades de calor seran molt més freqüents i més intenses. Si s'arriba a superar els 2 graus, es fondrien totalment les capes de gel de Groenlàndia i de bona part de l'Antàrtida, amb enormes i gravíssimes conseqüències per a tothom.

Resistències i confusions

6. En els darrers anys no hi han faltat persones que van pretendre minimitzar aquesta constatació. Esmenten suposades dades científicament sòlides, com el fet que el planeta sempre ha tingut i tindrà períodes de refredament i escalfament. Obliden esmentar una altra dada rellevant: que el que estem verificant ara és una inusual acceleració de l'escalfament, amb una velocitat tal que n'hi ha prou amb una sola generació —no segles ni mil·lennis— per constatar-ho. L'augment del nivell del mar i la fosa de les glaceres poden ser percebudes fàcilment per una persona al llarg de la seva vida, i probablement en pocs anys moltes poblacions hauran de traslladar les seves llars a causa d'aquests fets.
7. Per a ridiculitzar els qui parlen de l'escalfament global, es recorre al fet que solen verificar-se freds també extrems. S'oblida que aquest i altres símptomes extraordinaris no són res més que diverses expressions alternatives de la mateixa causa: el desequilibri global provocat per

l'escalfament del planeta. Tant les sequeres com els al·luvions, tant els llacs que s'assequen com les poblacions arrasades per sismes submarins o inundacions, tenen en definitiva el mateix origen. D'altra banda, si parlem d'un fenomen global no ho podem confondre amb esdeveniments transitoris i canviants, que s'expliquen en bona part per factors locals.

8. La manca d'informació porta a confondre les grans projeccions climàtiques que suposen períodes llargs —parlem almenys de dècades— amb les previsions meteorològiques que com a màxim poden abastar algunes setmanes. Quan parlem del canvi climàtic ens referim a una realitat global —amb variacions locals constants— que persisteix durant diverses dècades.
9. Amb la pretensió de simplificar la realitat, no falten els qui responsabilitzen els pobres perquè tenen molts fills i pretenen resoldre-ho mutilant les dones dels països menys desenvolupats. Com sempre, sembla que la culpa és dels pobres. Però la realitat és que un baix percentatge més ric del planeta contamina més que el 50 % més pobre de tota la població mundial, i que l'emissió per càpita dels països més rics és moltes vegades més gran que la dels més pobres. Com es pot oblidar que l'Àfrica, que conté més de la meitat de les persones més pobres del planeta, és responsable d'una mínima part de les emissions històriques?
10. També sol dir-se que els esforços per a mitigar el canvi climàtic, reduint l'ús de combustibles fòssils i desenvolupant formes d'energia més netes, provocarà una reducció dels llocs de treball. El que està passant és que milions de persones perden la feina a causa de les diverses conseqüències del canvi climàtic: tant l'augment del nivell del mar com les sequeres i molts altres fenòmens que afecten el planeta, han deixat molta gent a la deriva. D'altra banda, la transició cap a formes renovables d'energia, ben gestionada, així com tots els esforços d'adaptació als danys del canvi climàtic, són capaços de generar innumbrables llocs de treball en diferents sectors. Per això és necessari que els polítics i els empresaris se n'ocupin de seguida.

Les causes humanes

11. Ja no es pot dubtar de l'origen humà —"antròpic"— del canvi climàtic. Vegem per què. La concentració de gasos amb efecte d'hivernacle a l'atmosfera, que provoquen l'escalfament de la terra, es va mantenir estable fins al segle XIX, per sota de les 300 parts per milió en volum. Però a mitjans del segle XIX, en coincidència amb el desenvolupament industrial, van començar a créixer les emissions. En els darrers cinquanta anys l'augment s'ha accelerat notablement, com ho ha certificat l'observatori de Mauna Loa, que pren mesures diàries de diòxid de carboni

des de l'any 1958. Mentre escrivia la *Laudato si'* es va assolir el màxim històric —400 parts per milió— fins arribar el juny de 2023 a les 423 parts per milió. Més del 42 % del total de les emissions netes a partir de l'any 1850 es van produir després de 1990.

12. Al mateix temps verifiquem que en els darrers cinquanta anys la temperatura ha augmentat amb una velocitat inèdita, sense precedents en els darrers dos mil anys. En aquest període la tendència ha estat d'un escalfament de 0,15 graus centígrads per dècada, el doble del que va passar en els darrers 150 anys. Des del 1850 fins avui la temperatura global ha augmentat 1,1 graus centígrads, fenomen que s'amplifica a les àrees polars. A aquest ritme, és possible que en deu anys assolim el límit màxim global desitjable d'1,5 graus centígrads. L'augment no s'ha donat només a la superfície terrestre, sinó també a diversos quilòmetres cap amunt a l'atmosfera, a la superfície dels oceans i fins i tot a centenars de metres de profunditat. Així s'ha incrementat a més l'acidificació dels mars i se n'han reduït els nivells d'oxigen. Les glaceres es retiren, disminueix la cobertura nevosa i puja constantment el nivell del mar.
13. No és possible amagar la coincidència d'aquests fenòmens climàtics globals amb el creixement accelerat de l'emissió de gasos d'efecte hivernacle, sobretot des de mitjans del segle XX. Una aclaparadora majoria de científics especialitzats en clima sostenen aquesta correlació i només un ínfim percentatge intenta negar aquesta evidència. Lamentablement la crisi climàtica no és precisament un assumpte que interessi als grans poders econòmics, preocupats pel rèdit més gran possible amb el menor cost i en el temps més curt que es pugui.
14. Em veig obligat a fer aquestes precisions, que poden semblar òbvies, a causa de certes opinions despectives i poc racionals que trobo fins i tot dins de l'Església catòlica. Però ja no podem dubtar que la raó de la inusual velocitat d'aquests canvis perillosos és un fet innegable: els enormes desenvolupaments que tenen a veure amb la desbocada intervenció humana sobre la natura en els dos últims segles. Els elements d'origen natural que solen provocar l'escalfament, com les erupcions volcàniques i d'altres, són insuficients per a explicar la proporció i la velocitat dels canvis de les darreres dècades. L'evolució de les temperatures mitjanes superficials no se sosté sense l'efecte de l'augment dels gasos d'efecte hivernacle.

Danys i riscos

15. Algunes manifestacions d'aquesta crisi climàtica ja són irreversibles almenys per a centenars d'anys, com l'augment de la temperatura global dels oceans, l'acidificació i la disminució de l'oxigen. Les aigües oceàniques

ques tenen una inèrcia tèrmica i es requereixen segles per a normalitzar la temperatura i la salinitat, cosa que afecta la supervivència de moltes espècies. Aquest és un signe entre tants altres que les altres criatures d'aquest món han deixat de ser companys de camí per a esdevenir les nostres víctimes.

16. Cal dir el mateix del procés que porta a la disminució del gel continental. La fosa dels pols no es pot revertir per centenars d'anys. Pel que fa al clima, hi ha factors que segueixen endavant durant molt de temps, independentment dels fets que els hagin desencadenat. Per això ja no podem aturar l'enorme mal que hem causat. Només som a temps per a evitar danys encara més dramàtics.
17. Alguns diagnòstics apocalíptics solen semblar poc racionals o insuficientment fundats. Això no ens hauria de portar a ignorar que la possibilitat d'arribar a un punt crític és real. Petits canvis poden provocar canvis importants, imprevistos i potser ja irreversibles, a causa dels factors d'inèrcia. Així acabaria desencadenant una cascada d'esdeveniments que es precipitin com una bola de neu. En un cas així sempre s'arribarà tard, perquè cap intervenció no pot aturar el procés ja iniciat. D'allà no se'n pot tornar enrere. No podem afirmar amb certesa que en les condicions actuals això passi. Sí que és segur que no deixa de ser una possibilitat si tenim en compte els fenòmens ja en curs que "sensibilitzen" el clima, com per exemple la disminució dels casquets polars, les modificacions de fluxos oceànics, la desforestació a les selves tropicals, la fosa del permafrost a Rússia, etc.
18. Per tant, és urgent una mirada més àmplia que ens permeti no només admirar-nos per les meravelles del progrés, sinó també per a prestar atenció a altres efectes que probablement ni tan sols podien imaginar-se un segle enrere. No se'ns demana res més que una mica de responsabilitat davant l'herència que deixarem després del nostre pas per aquest món.
19. Finalment, podem afegir que la pandèmia del covid-19 ha constatat l'estreta relació de la vida humana amb la dels altres éssers vivents i amb el medi ambient. Però especialment ha confirmat que el que passa a qualsevol lloc del món té repercussions a tot el planeta. Això em permet repetir dues conviccions en què insisteixo fins al cansament: "tot està connectat" i "ningú se salva sol".

2. El creixent paradigma tecnocràtic

20. A *Laudato si'* vaig oferir una breu explicació sobre el paradigma tecnocràtic que hi ha darrere del procés actual de degradació de l'ambient.

És “una manera d’entendre la vida i l’acció humana que s’ha desviat i que contradiu la realitat fins a danyar-la”. En el fons consisteix a pensar «com si la realitat, el bé i la veritat brotessin espontàniament del mateix poder tecnològic i econòmic». Com a lògica conseqüència, «d’aquí es passa fàcilment a la idea d’un creixement infinit o il·limitat, que ha entusiasmat tant economistes, financers i tecnòlegs».

21. Durant els darrers anys hem pogut confirmar aquest diagnòstic alhora que hem assistit a un nou avenç del paradigma esmentat. La intel·ligència artificial i les darreres novetats tecnològiques parteixen de la idea d’un ésser humà sense cap límit, les capacitats i possibilitats del qual podrien ser ampliades fins a l’infinit gràcies a la tecnologia. Així, el paradigma tecnocràtic es retroalimenta monstruosament.
22. Sens dubte no són il·limitats els recursos naturals que requereix la tecnologia, com el liti, el silici i tants altres, però el problema més gran és la ideologia subjacent a una obsessió: augmentar el poder humà més enllà de l’imaginable, davant del qual la realitat no humana és un mer recurs al seu servei. Tot allò que existeix deixa de ser un do que s’agraeix, es valora i es cuida, i es converteix en un esclau, en víctima de qualsevol caprici de la ment humana i les seves capacitats.
23. Provoca calfreds advertir que les capacitats ampliades per la tecnologia «donen als qui tenen el coneixement, i sobretot el poder econòmic per a utilitzar-lo, un domini impressionant sobre el conjunt de la humanitat i del món sencer. Mai la humanitat no havia tingut tant poder sobre ella mateixa i res no garanteix que el farà servir bé, sobretot si es considera la manera com l’està emprant [...]. En mans de qui està i pot arribar a estar tant poder? És tremendament perillós que resideixi en una petita part de la humanitat».

Repensar el nostre ús del poder

24. No tot augment de poder és un progrés per a la humanitat. Només cal pensar en les tecnologies “admirables” que van ser utilitzades per a delmar poblacions, llançar bombes atòmiques, aniquilar grups ètnics. Van ser moments històrics on l’admiració davant el progrés no deixava veure com n’eren d’horrorosos els seus efectes. Però aquest risc sempre és present, perquè «l’immens creixement tecnològic no ha estat acompanyat d’un desenvolupament de l’ésser humà en responsabilitat, valors, consciència [...]. Està nu i exposat enfront del seu propi poder que continua creixent, sense tenir els elements per a controlar-lo. Pot disposar de mecanismes superficials, però podem sostenir que li manquen una ètica sòlida, una cultura i una espiritualitat que realment el limitin i el continguin en una lúcida abnegació». No és estrany que un poder

tan gran en semblants mans sigui capaç de destruir la vida, mentre la matriu de pensament pròpia del paradigma tecnocràtic ens encega i no ens permet advertir aquest gravíssim problema de la humanitat actual.

25. En contra d'aquest paradigma tecnocràtic diem que el món que ens envolta no és un objecte d'aprofitament, d'ús desenfrenat, d'ambició il·limitada. Ni tan sols podem dir que la natura és un mer "marc" on desenvolupem la nostra vida i els nostres projectes, perquè «hi estem inclosos, en som part i estem interpenetrats», de manera que «el món no es contempla des de fora sinó des de dins».
26. Això mateix exclou la idea que l'ésser humà sigui un estrany, un factor extern només capaç de fer malbé l'ambient. Ha de ser considerat com a part de la naturalesa. La vida, la intel·ligència i la llibertat humanes integren la naturalesa que enriqueix el nostre planeta i són part de les seves forces internes i del seu equilibri.
27. Per això un ambient sa també és producte de la interacció de l'ésser humà amb l'ambient, com passa a les cultures indígenes i com ha passat durant segles a diferents regions de la terra. Els grups humans moltes vegades han "creat" l'ambient, l'han remodelat d'alguna manera sense destruir-lo ni posar-lo en perill. El gran problema actual és que el paradigma tecnocràtic ha destrossat aquesta sana i harmònica relació. De tota manera, la indispensable superació d'aquest paradigma tan nociu i destructiu no es trobarà en una negació de l'ésser humà, sinó que inclou la interacció dels sistemes naturals "amb els sistemes socials".
28. Ens cal repensar entre tots la qüestió del poder humà, quin és el seu significat, quins són els seus límits. Perquè el nostre poder ha augmentat frenèticament en poques dècades. Hem fet impressionants i sorprenents progressos tecnològics, i no advertim que alhora ens convertim en éssers altament perillosos, capaços de posar en risc la vida de molts éssers i la nostra pròpia supervivència. Es pot repetir avui amb la ironia de Soloviev: «Un segle tan avançat que li havia tocat també ser l'últim». Cal lucidesa i honestetat per a reconèixer a temps que el nostre poder i el progrés que generem es tornen contra nosaltres mateixos.

El fibló ètic

29. La decadència ètica del poder real es disfressa gràcies al màrqueting i la informació falsa, mecanismes útils en mans dels qui tenen més recursos per a incidir en l'opinió pública a través d'ells. Amb l'ajuda d'aquests mecanismes, quan es pensa iniciar un projecte amb un fort impacte sobre l'ambient i els efectes contaminants alts, s'il·lusiona els pobladors de la zona parlant del progrés local que es podrà generar o de les possibili-

tats econòmiques, laborals i de promoció humana que això significarà per als seus fills. Però en realitat no sembla que els interessi de debò el futur d'aquestes persones, perquè no se'ls diu amb claredat que darrere d'aquest projecte quedarien una terra arrasada; unes condicions molt més desfavorables per a viure i prosperar; una regió desolada, menys habitable, sense vida i sense la joia de la convivència i de l'esperança; a més del dany global que acaba perjudicant molta gent més.

30. Només cal pensar en l'efímer entusiasme dels diners rebuts a canvi de dipositar en un lloc residus tòxics. La casa comprada amb aquests diners es va convertir en una tomba a causa de les malalties que es van desencadenar. I no parlo mogut per una imaginació desbordada, sinó a partir d'una cosa que hem viscut. Es podria dir que es tracta d'un exemple extrem, però no cal parlar aquí de danys "menors", perquè és precisament la suma de molts danys que es consideren tolerables allò que ens acaba portant a la situació en què ara ens trobem.
31. Aquesta situació no només té a veure amb la física o la biologia, sinó també amb l'economia i la nostra manera de concebre-la. La lògica del màxim benefici amb el menor cost, disfressada de racionalitat, de progrés i de promeses il·lusòries, torna impossible qualsevol sincera preocupació per la casa comuna i qualsevol inquietud per a promoure els descartats de la societat. En els darrers anys podem advertir que, atordits i extasiats davant de les promeses de tants falsos profetes, de vegades els mateixos pobres cauen en l'engany d'un món que no es construeix per a ells.
32. Es desenvolupen plantejaments equivocats al voltant de l'anomenada "meritocràcia", convertida en un "merescut" poder humà a què tot s'ha de sotmetre, en un domini dels que van néixer amb millors condicions de desenvolupament. Una cosa és un plantejament sobre el valor de l'esforç, el desenvolupament de les pròpies capacitats i un esperit lloable d'iniciativa, però si no es busca una igualtat real d'oportunitats això es converteix fàcilment en una pantalla que consolida més encara els privilegis d'uns pocs amb més poder. Dins d'aquesta lògica perversa, què els importa el mal a la casa comuna si ells se senten segurs sota la suposada armadura dels recursos econòmics que han aconseguit amb la seva capacitat i amb el seu esforç?
33. En la pròpia consciència, i davant del rostre dels fills que pagaran el mal de les seves accions, apareix la pregunta pel sentit: quin sentit té la meua vida, quin sentit té el meu pas per aquesta terra, quin sentit tenen, en definitiva, la meua feina i el meu esforç?

3. La debilitat de la política internacional

34. Si bé «la història dona mostres d'estar tornant enrere [...] cada generació ha de fer seves les lluites i els èxits de les generacions passades i portar-les a metes més altes encara. És el camí. El bé, com també l'amor, la justícia i la solidaritat, no s'assoleixen d'una vegada per sempre; han de ser conquerits cada dia». Perquè hi hagi avenços sòlids i duradors, em permeto insistir que «han de ser afavorits els acords multilaterals entre els Estats».
35. No és convenient confondre el multilateralisme amb una autoritat mundial concentrada en una persona o en una elit amb un poder excessiu: «Quan es parla de la possibilitat d'alguna forma d'autoritat mundial regulada pel dret, no necessàriament s'ha de pensar en una autoritat personal». Parlem sobretot d'«organitzacions mundials més eficaces, dotades d'autoritat per assegurar el bé comú mundial, l'erradicació de la fam i la misèria, i la defensa certa dels drets humans fonamentals». La qüestió és que han d'estar dotades d'autoritat real de manera que es pugui «assegurar» el compliment d'alguns objectius irrenunciables. D'aquesta manera es donaria lloc a un multilateralisme que no depengui de les circumstàncies polítiques canviants o dels interessos d'uns quants i que tingui una eficàcia estable.
36. Continua sent lamentable que les crisis mundials siguin desaprofitades quan serien l'ocasió per a provocar canvis saludables. És el que va passar en la crisi financera de 2007-2008 i ha tornat a ocórrer en la crisi del covid-19. Perquè «les veritables estratègies que es van desenvolupar posteriorment en el món es van orientar a més individualisme, a més desintegració, a més llibertat per als veritables poderosos que sempre troben la manera de sortir indemnes».

Reconfigurar el multilateralisme

37. Més que salvar el vell multilateralisme, sembla que el desafiament actual és reconfigurar-lo i recrear-lo tenint en compte la nova situació mundial. Us convido a reconèixer que «tantes agrupacions i organitzacions de la societat civil ajuden a pal·liar les debilitats de la Comunitat internacional, la seva falta de coordinació en situacions complexes, la seva falta d'atenció respecte a drets humans». Per exemple, el procés d'Ottawa contra l'ús, la producció i la fabricació de les mines antipersonals és un exemple que mostra com la societat civil amb les seves organitzacions és capaç de crear dinàmiques eficients que les Nacions Unides no aconsegueixen. D'aquesta manera, el **principi de subsidiarietat** també s'aplica a la relació mundial-local.

38. A mitjà termini, la globalització afavoreix els intercanvis culturals espontanis, més coneixement mutu i camins d'integració de les poblacions que acabin provocant un multilateralisme "des de baix" i no simplement decidit per les **elits** del poder. Les exigències que brollen des de baix a tot el món, on persones compromeses dels països més diversos s'ajuden i s'acompanyen, poden acabar pressionant els factors de poder. Cal esperar que això passi pel que fa a la crisi climàtica. Per això reitero que «si els ciutadans no controlen el poder polític —nacional, regional i municipal—, tampoc no és possible un control dels danys ambientals».
39. La cultura postmoderna va generar una nova sensibilitat envers els que són més febles i menys dotats de poder. Això es connecta amb la meua insistència a la Carta encíclica **Fratelli tutti** sobre el primat de la persona humana i la defensa de la seva dignitat més enllà de tota circumstància. És una altra manera de convidar el multilateralisme amb vista a resoldre els problemes reals de la humanitat, procurant abans de res el respecte a la dignitat de les persones de manera que l'ètica prevalgui per sobre de les conveniències locals o circumstancials.
40. No es tracta de reemplaçar la política, perquè d'altra banda les potències emergents esdevenen cada cop més rellevants i de fet són capaces d'obtenir resultats importants en la resolució de problemes concrets, com algunes han demostrat a la pandèmia. Precisament el fet que les respostes als problemes puguin venir de qualsevol país, encara que sigui petit, acaba presentant el multilateralisme com un camí inevitable.
41. La vella diplomàcia, també en crisi, continua mostrant-ne la importància i la necessitat. Encara no ha aconseguit generar un model de diplomàcia multilateral que respongui a la nova configuració del món, però si sap reformular-se, ha de ser part de la solució, perquè l'experiència de segles tampoc no pot ser rebutjada.
42. El món està esdevenint tan multipolar i alhora tan complex que cal un marc diferent de cooperació efectiva. No n'hi ha prou de pensar en els equilibris de poder sinó també en la necessitat de donar resposta als nous desafiaments i de reaccionar amb mecanismes globals davant dels reptes ambientals, sanitaris, culturals i socials, especialment per a consolidar el respecte als drets humans més elementals, als drets socials i a la cura de la casa comuna. Es tracta d'establir regles globals i eficients que permetin garantir aquesta protecció mundial.
43. Tot això suposa generar un nou procediment de presa de decisions i de legitimació d'aquestes decisions, perquè el que s'ha establert fa diverses dècades no és suficient ni sembla eficaç. En aquest marc necessàriament es requereixen espais de conversa, consulta, arbitratge, resolució dels

conflictes, supervisió i, en definitiva, una mena de més “democratització” en l'àmbit global perquè s'expressin i s'incorporin les diverses situacions. Ja no ens servirà sostenir institucions per a preservar els drets dels més forts sense tenir cura dels de tots.

4. Les Conferències sobre el clima: avenços i fracassos

44. Des de fa dècades, representants de més de 190 països es reuneixen periòdicament per a tractar la qüestió climàtica. La Conferència de Rio de Janeiro de 1992 va portar a l'adopció de la Convenció Marc de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic (CMNUCC), un tractat que va entrar en vigor quan es van assolir les necessàries ratificacions dels països signants el 1994. Aquests estats es reuneixen cada any a la Conferència de les Parts (COP), el màxim organisme per a la presa de decisions. Algunes van ser fracassos, com la de Copenhaguen (2009), mentre que altres van permetre fer passos importants, com la COP3 de Kyoto (1997). El seu valuós Protocol és el que va posar com a objectiu reduir les emissions complexes de gasos amb efecte d'hivernacle un 5 % respecte del 1990. El termini era l'any 2012, però evidentment no es va complir.
45. Totes les parts es comprometien a més a implementar programes d'adaptació per a reduir els efectes del canvi climàtic ja en curs. També es preveia una ajuda per a cobrir els costos d'aquestes mesures als països en vies de desenvolupament. El Protocol en realitat va entrar en vigor el 2005.
46. Posteriorment es va proposar un mecanisme relatiu a les pèrdues i els danys (**loss and damage**) causats pel canvi climàtic, que reconeix com a principals responsables els països més rics i procura compensar els danys i les pèrdues que el canvi climàtic produeix als països més vulnerables. No es tracta ja de finançar “l'adaptació” d'aquests països sinó de compensar-los pels danys ja patits. Aquesta qüestió va ser objecte d'importantes discussions a diverses COP.
47. La COP21 de París (2015) va ser un altre moment significatiu, perquè va generar un acord que va involucrar tothom. Es pot considerar un nou començament, tenint en compte l'incompliment dels objectius plantejats a l'etapa anterior. L'acord va entrar en vigor el 4 de novembre de 2016. Si bé és un Acord vinculant, no totes les prescripcions són obligacions en sentit estricte i algunes donen lloc a una àmplia discrecionalitat. D'altra banda, fins i tot per a les obligacions incomplertes no es preveuen estrictament sancions ni hi ha instruments eficaços per a garantir-ne el compliment. Preveu també formes de flexibilitat per a països en vies de desenvolupament.

48. L'Acord de París presenta un gran objectiu a llarg termini: mantenir l'augment de les temperatures mitjanes globals per sota dels 2 graus respecte als nivells preindustrials, tot intentant baixar fins als 1,5 graus. Encara s'està treballant per a consolidar pràctiques concretes de monitorització i facilitar criteris generals que permetin comparar els objectius dels diferents països. Això dificulta una valoració més objectiva (quantitativa) dels resultats reals.
49. Després d'algunes Conferències amb escassos resultats, i la decepció de la COP25 de Madrid (2019), s'esperava revertir aquesta inèrcia a la COP26 de Glasgow (2021). Bàsicament, el seu resultat va ser rellançar l'Acord de París, que s'havia posat en dubte pels condicionaments i els efectes de la pandèmia. D'altra banda, van abundar les "exhortacions" la incidència real de les quals era poc previsible. Les propostes tendents a assegurar una transició ràpida i efectiva cap a formes alternatives d'energia menys contaminants no van poder avançar.
50. La COP27 de Sharm El Sheikh (2022) va estar des de l'inici amenaçada per la situació que va crear la invasió a Ucraïna, que va causar una important crisi econòmica i energètica. L'ús del carbó va augmentar i tots volien assegurar-se'n l'abastament. Els països en vies de desenvolupament consideraven una prioritat urgent accedir a l'energia i les possibilitats de desenvolupament. Hi va haver un clar sincerament en reconèixer que de fet els combustibles fòssils proveeixen encara el 80 % de l'energia mundial i que el seu ús continua augmentant.
51. Aquesta Conferència egípcia va ser un exemple més de la dificultat de les negociacions. Es podria dir que va produir almenys un avenç en la consolidació del sistema de finançament per "les pèrdues i els danys" als països més afectats pels desastres climàtics. Això semblava donar nova veu i més participació als països en vies de desenvolupament. Però fins i tot en aquesta qüestió molts punts van quedar imprecisos, sobretot la responsabilitat concreta dels països que han de fer una aportació.
52. Avui podem continuar afirmant que «els acords han tingut un baix nivell d'implementació perquè no s'establimen adequats mecanismes de control, de revisió periòdica i de punició dels incompliments. Els principis enunciats continuen reclamant camins eficaços i àgils d'execució pràctica». També que «les negociacions internacionals no poden avançar significativament per les posicions dels països que privilegien els seus interessos nacionals sobre el bé comú global. Els qui sofriran les conseqüències que nosaltres intentem dissimular recordaran aquesta falta de consciència i de responsabilitat».

5. Què s'espera de la COP28 de Dubai?

53. Els Emirats Àrabs Units allotjaran la propera Conferència de les Parts (COP28). És un país del Golf Pèrsic que es caracteritza per ser un gran exportador d'energies fòssils, tot i que ha fet importants inversions en energies renovables. Mentrestant, les empreses de gas i petroli ambicionen nous projectes allà per a ampliar més encara la producció. Dir que no hi ha res a esperar seria un acte suïcida, perquè implicaria exposar a tota la humanitat, especialment els més pobres, els pitjors impactes del canvi climàtic.
54. Si confiem en la capacitat de l'ésser humà de transcendir els seus petits interessos i de pensar en gran, no podem deixar de somiar que aquesta COP28 doni lloc a una marcada acceleració de la transició energètica, amb compromisos efectius i susceptibles d'un monitoratge permanent. Aquesta Conferència pot ser un punt d'inflexió, que mostri que tot el que s'ha fet des del 1992 anava de debò i va valer la pena, o serà una gran decepció i posarà en risc el que s'hagi pogut aconseguir de bo fins ara.
55. Malgrat tantes negociacions i acords, les emissions globals han continuat creixent. És veritat que es pot afirmar que sense aquests acords haurien crescut encara més. Però en altres temes relacionats amb el medi ambient, quan hi va haver voluntat, es van obtenir resultats molt significatius, com va passar amb la protecció de la capa d'ozó. En canvi, la transició que cal cap a energies netes com l'edifica i la solar, abandonant els combustibles fòssils, no té la velocitat necessària. Per tant, el que s'està fent corre el risc d'interpretar-se només com un joc per a distreure.
56. Necessitem superar la lògica d'aparèixer com a éssers sensibles i alhora no tenir la valentia de produir canvis substancials. Sabem que, a aquest ritme, només en pocs anys superarem el límit màxim desitjable d'1,5 graus centígrads i en poc temps més podríem arribar als 3 graus, amb un risc alt d'assolir un punt crític. Encara que no s'arribés a aquest punt de no retorn, la veritat és que les conseqüències serien desastroses i s'haurien de prendre mesures de manera precipitada, amb costos enormes i amb conseqüències econòmiques i socials gravíssimes i intolerables. Si les mesures que prenem ara tenen costos, aquests seran molt més pesats com més esperem.
57. Considero imprescindible insistir en el fet que «buscar només un remei tècnic a cada problema ambiental que sorgeixi, és aïllar coses que en realitat estan entrelaçades, i amagar els veritables i més profunds problemes del sistema mundial». És veritat que són necessaris els esforços d'adaptació davant dels mals que són irreversibles a curt termini.

També són positives algunes intervencions i avenços tecnològics que permetin absorbir o capturar els gasos emesos. Però correm el risc de quedar-nos tancats en la lògica de sargir, col·locar pedaçs, lligar amb filferro, mentre per sota avança un procés de deteriorament que continuem alimentant. Suposar que qualsevol problema futur podrà ser resolt amb noves intervencions tècniques és un pragmatisme fatal, destinat a provocar un efecte bola de neu.

58. Acabem d'una vegada amb les burles irresponsables que presenten aquest tema com una cosa només ambiental, "verda", romàntica, sovint ridiculitzada per interessos econòmics. Admetem finalment que és un problema humà i social en un sentit ampli i a diversos nivells. Per això cal una implicació de tots. Solen cridar l'atenció a les Conferències sobre el clima les accions de grups que són criticats com a "radicalitzats". Però en realitat ells cobreixen un buit de la societat sencera, que hauria d'exercir una sana "pressió", perquè a cada família correspon pensar que està en joc el futur dels seus fills.
59. Si hi ha un interès sincer a aconseguir que la COP28 sigui històrica, que ens honri i ennobleixi com a éssers humans, llavors només cal esperar formes vinculants de transició energètica que tinguin tres característiques: que siguin eficients, que siguin obligatòries i que es puguin monitoritzar fàcilment. Això per a aconseguir que s'iniciï un nou procés destacat per tres aspectes: que sigui dràstic, intens i compti amb el compromís de tothom. No és el que ha passat en el camí recorregut fins ara, i només amb aquest procés es podria recuperar la credibilitat de la política internacional, perquè únicament així serà possible reduir notablement el diòxid de carboni i evitar a temps els pitjors mals.
60. Tant de bo els qui intervinguin puguin ser estratègs capaços de pensar en el bé comú i en el futur dels seus fills, més que no pas en interessos circumstancials d'alguns països o empreses. Tant de bo mostrin així la noblesa de la política i no pas la seva vergonya. Als poderosos m'atreveixo a repetir-los aquesta pregunta: «Per a què es vol preservar avui un poder que serà recordat per la seva incapacitat d'intervenir quan era urgent i necessari fer-ho?».

6. Les motivacions espirituals

61. Als fidels catòlics no vull deixar de recordar-los les motivacions que brollen de la pròpia fe. Encoratjo els germans i les germanes d'altres religions que facin el mateix, perquè sabem que la fe autèntica no només dona forces al cor humà, sinó que transforma la vida sencera, transfigura els propis objectius, il·lumina la relació amb els altres i els llaços amb tot allò creat.

A la llum de la fe

62. La Bíblia narra que «Déu veié tot el que havia fet, i era bo de debò» (Gn 1,31). D'Ell és «la terra i amb tot el que conté» (Dt 10,14). Per això Ell ens diu: «Les terres no es poden vendre definitivament, perquè tot el país és meu, i per a mi vosaltres no sou més que uns immigrants i uns forasters» (Lv 25,23). Aleshores, «aquesta responsabilitat davant una terra que és de Déu implica que l'ésser humà, dotat d'intel·ligència, respecti les lleis de la natura i els delicats equilibris entre els éssers d'aquest món».
63. D'altra banda, «el conjunt de l'univers, amb les seves múltiples relacions, mostra millor la inesgotable riquesa de Déu». Per tant, per a ser savis, «necessitem captar la varietat de les coses en les seves múltiples relacions». En aquest camí de saviesa, no és irrellevant per a nosaltres que desapareguin tantes espècies i que la crisi climàtica posi en risc la vida de tants éssers.
64. Jesús «podia invitar els altres a estar atents a la bellesa que hi ha en el món perquè ell mateix estava en contacte permanent amb la natura i li prestava una atenció plena d'afecte i meravella. Quan recorria cada racó de la seva terra s'aturava a contemplar la formosor sembrada pel seu Pare, i convidava els seus deixebles a reconèixer en les coses un missatge diví».
65. Alhora, «les criatures d'aquest món ja no se'ns presenten com una realitat merament natural, perquè el Ressuscitat les embolcalla misteriosament i les orienta a un destí de plenitud. Les mateixes flors del camp i els ocells que ell va contemplar admirat amb els seus ulls humans, ara són plens de la seva presència lluminosa». Si «l'univers es desenvolupa en Déu, que ho omple tot. Llavors hi ha mística en una fulla, en un camí, en la rosada, en el rostre d'un pobre». El món canta un Amor infinit, com no hem de cuidar-lo?

Caminar en comunió i amb responsabilitat

66. Déu ens ha unit a totes les seves criatures. Tot i això, el paradigma tecnocràtic ens pot aïllar del món que ens envolta, i ens enganya fent-nos oblidar que tothom és una «zona de contacte».
67. La cosmovisió judeocristiana defensa el valor peculiar i central de l'ésser humà enmig del concert meravellós de tots els éssers, però avui ens veiem obligats a reconèixer que només és possible sostenir un «antropocentrisme situat». És a dir, reconèixer que la vida humana és incomprendible i insostenible sense les altres criatures, perquè «tots els éssers de l'univers estem units per llaços invisibles i conformem una espècie de família universal, una sublim comunió que ens mou a un respecte sagrat, afectuós i humil».

68. Això no és producte de la nostra voluntat, té un altre origen que està a l'arrel del nostre ésser, ja que «Déu ens ha unit tan estretament al món que ens envolta, que la desertificació del sòl és com una malaltia per a cadascú, i podem lamentar l'extinció d'una espècie com si fos una mutilació». Així acabem amb la idea d'un ésser humà autònom, totpoderós, il·limitat, i ens pensem a nosaltres mateixos per a entendre'ns d'una manera més humil i més rica.
69. Convido a cadascú a acompanyar aquest camí de reconciliació amb el món que ens allotja, i a embellir-lo amb la pròpia aportació, perquè aquest afany propi té a veure amb la dignitat personal i amb els grans valors. Tot i això, no puc negar que cal ser sincers i reconèixer que les solucions més efectives no vindran només d'esforços individuals sinó sobretot de les grans decisions en la política nacional i internacional.
70. Tot i això, tot suma, i evitar entre tots un augment d'una dècima de grau en la temperatura global ja pot ser suficient per a evitar alguns patiments a moltes persones. Però el que importa és menys quantitatiu: recordar que no hi ha canvis duradors sense canvis culturals, sense una maduració en la forma de vida i en les conviccions de les societats, i no hi ha canvis culturals sense canvis en les persones.
71. L'esforç de les famílies per a contaminar menys, reduir les deixalles, consumir amb prudència va creant una nova cultura. Aquest sol fet de modificar els hàbits personals, familiars i comunitaris alimenta la preocupació davant de les responsabilitats incomplertes dels sectors polítics i la indignació davant el desinterès dels poderosos. Advertim llavors que, tot i que això no produeix immediatament un efecte molt notable des del punt de vista quantitatiu, sí que contribueix a realitzar grans processos de transformació que operen des de les profunditats de la societat.
72. Si considerem que les emissions per càpita als Estats Units són al voltant del doble de les d'un habitant de la Xina i prop de set vegades més respecte a la mitjana dels països més pobres, podem afirmar que un canvi generalitzat en l'estil de vida irresponsable lligat al model occidental tindria un impacte significatiu a llarg termini. Així, juntament amb les indispensables decisions polítiques, estaríem en el camí de la cura mútua.
73. «L'oeu Déu» és el nom d'aquesta carta. Perquè un ésser humà que pretén ocupar el lloc de Déu es converteix en el pitjor perill per a ell mateix.

*Donat a Roma, a la Basílica de Sant Joan del Laterà,
el 4 d'octubre, Festa de sant Francesc d'Assís,
de l'any 2023, onzè del meu Pontificat.*

Franciscus

Carta XVI Assemblea General Ordinària

Sínodo dels Bisbes al poble de Déu

Benvolgudes germanes, benvolguts germans,

Quan els treballs de la primera sessió de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínodo dels Bisbes s'apropen a la conclusió, volem donar gràcies a Déu, amb tots vosaltres, per la bonica i enriquidora experiència que hem viscut. Nosaltres hem viscut aquest temps beneït en profunda comunió amb tots vosaltres. Hem estat sostinguts per les vostres pregàries, portant amb nosaltres les vostres expectatives, les vostres preguntes, així com les vostres pors. Tal com va demanar el papa Francesc ja fa dos anys, s'ha iniciat un llarg procés d'escolta i de discerniment, obert a tot el Poble de Déu, ningú n'és exclòs, per a «caminar junts», sota el guiatge de l'Esperit Sant, deixebles missioners en el seguiment de Jesucrist.

La sessió que ens ha reunit a Roma des del 30 de setembre és una etapa important en aquest procés. En molts sentits, ha estat una experiència sense precedents. Per primera vegada, per invitació del papa Francesc, homes i dones han estat convidats, en virtut del seu baptisme, a asseure's a la mateixa taula per a participar no només en els debats, sinó també en les votacions d'aquesta Assemblea del Sínodo dels Bisbes. Junts, en la complementarietat de les nostres vocacions, els nostres carismes i els nostres ministeris, hem escoltat intensament la Paraula de Déu i l'experiència dels altres. Amb l'ajuda del mètode de la conversa en l'Esperit, hem compartit amb humilitat les riqueses i les pobreses de les nostres comunitats en tots els continents, buscant discernir el que l'Esperit Sant vol dir a l'Església avui. D'aquesta manera també hem experimentat la importància d'afavorir els intercanvis recíprocs entre la tradició llatina i les tradicions de l'Orient cristià. A més, la participació de delegats fraters d'altres Esglésies i Comunitats eclesials ha enriquit profundament els nostres debats.

La nostra assemblea s'ha desenvolupat en el context d'un món en crisi, les ferides i les escandaloses desigualtats del qual han ressonat dolorosament en el nostre cor i han donat una gravetat especial a la nostra feina, sobretot perquè alguns de nosaltres veníem de països on la guerra fa estralls. Hem pregar per les víctimes de la violència homicida, sense oblidar tots aquells que s'han vist obligats per la misèria i la corrupció a prendre el perillós camí de la migració. Hem expressat la nostra solidaritat i el nostre compromís al costat de les dones i els homes de qualsevol lloc del món que estan treballant per a ser constructors de justícia i de pau.

Per invitació del Sant Pare, hem deixat un espai important al silenci, per a afavorir entre nosaltres l'escolta respectuosa i el desig de comunió en

l'Esperit. Durant la vetlla ecumènica d'obertura, hem experimentat com la set d'unitat creix en la contemplació silenciosa del Crist crucificat. De fet, la creu és l'única càtedra d'Aquell que, donant la vida per a la salvació del món, ha confiat els seus deixebles al Pare, perquè «tots siguin u» (Jn 17,21). Fermament units en l'esperança que ens dona la seva resurrecció, li hem confiat la nostra Casa comuna on ressonen els crits cada vegada més urgents de la terra i dels pobres: «Laudate Deum!» («Lloeu Déu!»), com ha recordat el papa Francesc al començament dels nostres treballs.

Dia a dia, hem sentit la crida urgent a la conversió pastoral i missionera. Perquè la vocació de l'Església és anunciar l'Evangelí no centrant-se en ella mateixa, sinó posant-se al servei de l'amor infinit amb què Déu estima el món (cf. Jn 3,16). Quan es va preguntar als sense sostre que viuen a prop de la plaça de Sant Pere sobre les seves expectatives respecte a l'Església amb motiu d'aquest sínode, van respondre: «Amor!». Aquest amor ha de restar sempre el cor ardent de l'Església, un amor trinitari i eucarístic, com va recordar el Papa el 15 d'octubre, a la meitat de la nostra assemblea, evocant el missatge de santa Teresa de l'Infant Jesús. «És la confiança» la que ens dona l'audàcia i la llibertat interior que hem experimentat, sense dubtar a expressar amb llibertat i humilitat les nostres convergències i les nostres diferències, els nostres desitjos i les nostres preguntes.

I ara? Esperem que els mesos que ens separen de la segona sessió, l'octubre de 2024, permetin a tothom participar de manera concreta en el dinamisme de la comunió missionera que indica la paraula «sínode». No es tracta d'una ideologia, sinó d'una experiència arrelada en la Tradició apostòlica. Com ens va recordar el Papa a l'inici d'aquest procés: «Comunió i missió poden córrer el risc de romandre termes una mica abstractes, si no es conrea una praxi eclesial que expressi la realitat concreta de la sinodalitat (...), afavorint la implicació real de tots» (9 d'octubre de 2021). Hi ha múltiples reptes i nombroses preguntes: l'informe de síntesi de la primera sessió concretarà els punts d'acord als quals hem arribat, posarà en evidència les qüestions obertes i indicarà com continuar el nostre treball.

Per a progressar en el seu discerniment, l'Església necessita posar-se a l'escolta absolutament de tothom, començant pels més pobres. Això demana per part seva un camí de conversió, que també és un camí de lloança: «Us enalteixo, Pare, Senyor del cel i de la terra, perquè heu revelat als senzills tot això que heu amagat als savis i als entesos» (Lc 10,21)! Es tracta de posar-se a escoltar aquells a qui se'ls ha denegat el dret a parlar en la societat o que se'n senten exclosos, fins i tot de l'Església. Escoltar les persones que són víctimes del racisme en totes les seves formes, en particular, en algunes regions, els pobles indígenes les cultures dels quals han estat menyspreades. Sobretot, l'Església del nostre temps té el deure d'escoltar, amb esperit de

conversió, els que han estat víctimes dels abusos comesos per membres del cos eclesial, i de comprometre's de manera concreta i estructural per tal que això no succeeixi més.

L'Església també necessita escoltar els laics, dones i homes, tots cridats a la santedat en virtut de la seva vocació baptismal: el testimoni dels catequistes, que en moltes situacions són els primers en anunciar l'Evangeli; la senzillesa i la vivacitat dels infants, l'entusiasme dels joves, les seves preguntes i les seves crides; els somnis de la gent gran, la seva saviesa i la seva memòria. L'Església necessita posar-se a l'escolta de les famílies, de les seves preocupacions educatives, del testimoni cristià que ofereixen en el món d'avui. Necessita acollir la veu d'aquells que volen implicar-se en els ministeris laics o en els organismes participatius de discerniment i de presa de decisions.

Per tal d'avançar més en el discerniment sinodal, l'Església necessita especialment encara més recollir les paraules i l'experiència dels ministres ordenats: els preveres, primers col·laboradors dels bisbes, el ministeri sacramental dels quals és indispensable per a la vida de tot el cos; els diaques que, a través del seu ministeri, signifiquen la sol·licitud de tota l'Església al servei dels més vulnerables. També necessita deixar-se interpel·lar per la veu profètica de la vida consagrada, sentinella vigilant de les crides de l'Esperit. També ha d'estar atenta a tots aquells que no comparteixen la seva fe, però busquen la veritat, i en els quals està present i operatiu l'Esperit, que «ofereix a tothom la possibilitat d'associar-se a aquest misteri pasqual de la manera que Déu sap» (Gaudium et spes 22,5).

«El món en què vivim, i que estem cridats a estimar i servir, fins i tot amb les seves contradiccions, exigeix que l'Església enforteixi les sinergies en tots els àmbits de la seva missió. Precisament el camí de la sinodalitat és el camí que Déu espera de l'Església del tercer mil·lenni» (Papa Francesc, 17 d'octubre de 2015). No hem de tenir por de respondre a aquesta crida. Maria, Mare de l'Església, la primera en el camí, ens acompanya en el nostre pelegrinatge. En les joies i en les penes, Ella ens mostra el seu Fill i ens convida a la confiança. I Ell, Jesús, és la nostra única esperança!

Ciutat del Vaticà, 25 d'octubre de 2023

Franciscus

Jornada Mundial de l'Alimentació

Missatge del Sant Pare Francesc

16 d'octubre de 2023

A Sa Excel·lència
el senyor Qu Dongyu
Director General de la FAO

Excel·lència,

La Jornada Mundial de l'Alimentació se celebra en una conjuntura en la qual la misèria i el descoratjament no donen treva a nombrosos germans nostres. En efecte, el crit d'angoixa i desesperació dels pobres ha de despertar-nos de la letargia que ens afligeix i interpel·la les nostres consciències. La condició de fam i desnutrició que fereix greument molts éssers humans és el resultat d'un cúmul injust d'injustícies i desigualtats que deixa moltes persones tirades a la cuneta de la vida i permet que uns pocs s'instal·lin en un estat d'ostentació i opulència. Això s'aplica no sols als aliments, sinó també a tots els recursos bàsics, la inaccessibilitat dels quals per a moltes persones representa un afront a la seva dignitat intrínseca, atorgada per Déu. És, sens dubte, un insult que hauria d'avergonyir tota la humanitat i mobilitzar la comunitat internacional.

En aquest sentit, el tema que centra les reflexions de la Jornada d'enquany: "L'aigua és vida, l'aigua és aliment. No deixis ningú enrere", convida a subratllar el valor insubstituïble d'aquest recurs per a tots els éssers vius del nostre planeta, de la qual cosa es deriva la peremptòrietat de planificar i implementar la seva gestió de manera sàvia, acurada i sostenible, de manera que tots puguin gaudir-lo per a satisfer les seves necessitats substancials, i es pugui també sostenir i impulsar el desenvolupament humà adequat, sense que ningú no en sigui exclòs.

L'aigua és vida perquè garanteix la supervivència; però en l'actualitat aquest recurs es veu amenaçat per desafiaments seriosos en termes de quantitat i qualitat. En molts llocs del planeta, els nostres germans pateixen malalties o moren precisament per l'absència o escassetat d'aigua potable. Les sequeres provocades pel canvi climàtic estan deixant ermes grans regions i ocasionant enormes estralls en ecosistemes i poblacions. La gestió arbitrària dels recursos hídrics, la seva distorsió i contaminació danyen especialment els indigents i constitueixen un greuge vergonyós davant el qual no podem quedar amb els braços plegats. Contràriament, de manera comminatòria, hem de reconèixer que «l'accés a l'aigua potable i segura és un dret humà bàsic, fonamental i universal, perquè determina la supervivència de les

persones, i per tant és condició per a l'exercici dels altres drets humans» (Carta enc. Laudato si', n. 30). Per això, és imprescindible invertir més en infraestructures, en xarxes de clavegueram, en sistemes de sanejament i depuració d'aigües residuals, en particular a les zones rurals més remotes i deprimides. Tanmateix és important elaborar models educatius i culturals que sensibilitzin la societat per tal que es respecti i preservi aquest bé primari. Mai no ha de conceptualitzar-se l'aigua com una mera mercaderia, com un producte d'intercanvi o un article per a especular.

L'aigua és aliment perquè és essencial per a aconseguir la seguretat alimentària, i és un mitjà de producció i un component indispensable per a l'agricultura. En els cultius, cal fomentar programes eficaços que evitin pèrdues en les conduccions de rec agrícola; utilitzar plaguicides i fertilitzants orgànics i inorgànics que no contaminin l'aigua; afavorir també mesures que salvaguardin la disponibilitat dels recursos hídrics per a impedir que una escassetat aguda es converteixi en causa de conflictes entre comunitats, pobles i nacions. A més, la ciència i la innovació tecnològica i digital han de posar-se al servei d'un equilibri sostenible entre el consum i els recursos disponibles, evitant impactes negatius en els ecosistemes i perjudicis irreversibles en el medi ambient. Per això els organismes internacionals, els governs, la societat civil, l'empresa, les institucions acadèmiques i d'investigació, així com altres entitats han d'unir voluntats i sumar idees per tal que l'aigua sigui patrimoni de tots, es distribueixi millor i es gestioni de manera sostenible i racional.

Finalment, la celebració de la Jornada Mundial de l'Alimentació ha de servir també per a recordar que la cultura de l'exclusió ha de ser incisivament contrarestada amb accions fonamentades en una cooperació responsable i lleial per part de tots. El nostre món és massa interdependent i no pot donar-se el luxe de dividir-se en blocs de països que promouen els seus interessos de manera no legítima i esbiaixada. Som cridats, en canvi, a pensar i actuar en termes de comunitat, de solidaritat, intentant donar prioritat a la vida de tots per damunt de l'apropiació de béns per part d'alguns.

Senyor Director General, lamentablement avui assistim a una escandalosa polarització de les relacions internacionals causada per les crisis i pels enfrontaments existents. Es desvien cap a la producció i el comerç d'armes ingents recursos financers i tecnologies innovadores que podrien emprar-se perquè l'aigua fos font de vida i progrés per a tots. Mai abans no havia estat tan urgent convertir-nos en promotors del diàleg i artífexs de la pau. L'Església no es cansa de sembrar aquells valors que edifiquin una civilització que trobi en l'amor, el respecte mutu i l'ajuda recíproca una brúixola per a orientar els seus passos, abocant-se sobretot en els germans que més pateixen, com els famolencs i els assedegats.

Amb aquests desitjos, al mateix temps que agraeixo a l'Organització de les Nacions Unides per a l'Alimentació i l'Agricultura tot el que fa per a promocionar el desenvolupament agrícola, una nutrició sana i suficient per a cada persona i un ús sostenible de l'aigua, invoco abundants benediccions celestials damunt tots els qui lluiten per un món millor i més fraternal.

Vaticà, 16 d'octubre de 2023

Franciscus

XXXVIII Jornada Mundial de la Joventut

Missatge del Sant Pare Francesc

«Que l'esperança us ompli d'alegria» (Rm 12,12)

26 de novembre de 2023

Benvolguts joves!

El mes d'agost passat vaig trobar centenars de milers dels vostres coetanis, procedents d'arreu del món i reunits a Lisboa per a la Jornada Mundial de la Joventut. Durant la pandèmia, enmig de tantes incerteses, abrigàvem l'esperança que aquesta gran celebració de l'encontre amb Crist i amb altres joves es pogués dur a terme. Aquesta esperança es va fer realitat i per a molts dels que hi eren presents –entre els quals m'hi incloc–, va sobrepassar totes les expectatives! Que bonica que va ser la nostra trobada a Lisboa! Una veritable experiència de transfiguració, una explosió de llum i alegria!

Al final de la Missa de clausura al “Camp de la Gràcia”, us vaig indicar la propera etapa de la nostra peregrinació intercontinental: Seül, Corea, el 2027. Però abans d'aleshores, us vaig citar a Roma, per al Jubileu dels joves, el 2025, on també vosaltres sereu “pelegrins d'esperança”.

Vosaltres, joves, sou realment l'esperança joiosa d'una Església i d'una humanitat sempre en camí. Voldria agafar-vos de la mà i recórrer amb vosaltres el camí de l'esperança. Voldria parlar amb vosaltres dels nostres goigs

i esperances, però també de les tristeses i angoixes del nostre cor i de la humanitat que pateix (cf. Const. past. *Gaudium et spes*, 1). En aquests dos anys de preparació al Jubileu, meditem primer sobre l'expressió paulina "Que l'esperança us ompli d'alegria" (Rm 12,12) i, després, aprofundirem la del profeta Isaïes «Els qui es fien del Senyor caminen sense cansar-se» (Is 40,31).

D'on ve aquesta alegria?

"Que l'esperança us ompli d'alegria" (Rm 12,12) és una exhortació de sant Pau a la comunitat de Roma, que viu un període de forta persecució. En realitat, l'"alegria en l'esperança" predicada per l'Apòstol brota del misteri pasqual de Crist, de la força de la seva resurrecció. No és el fruit de l'esforç humà, de l'enginy o de l'habilitat. És l'alegria que neix de l'encontre amb Crist. L'alegria cristiana ve de Déu, de saber-nos estimats per Ell.

Benet XVI, reflexionant sobre la seva experiència a la Jornada Mundial de la Joventut de Madrid el 2011, es preguntava: «L'alegria, d'on ve? Com s'explica? Segurament hi ha molts factors que intervenen alhora. Però el més decisiu és [...] la certesa que ve de la fe: jo soc estimat. Tinc una tasca en la història. Soc acceptat, soc estimat». I va precisar: «Al cap i a la fi, necessitem una acollida incondicionada. Només si Déu m'acull, i n'estic segur d'això, sé definitivament: És bo que jo existeixi. [...] És bo existir com a persona humana, fins i tot en temps difícils. La fe fa alegres des de dins» (Discurs a la Cúria Romana, 22 de desembre de 2011).

On és la meva esperança?

La joventut és un temps ple d'esperances i somnis, alimentats per les realitats belles que enriqueixen la nostra vida: l'esplendor de la creació, les relacions amb els nostres éssers estimats i amb els amics, les experiències artístiques i culturals, els coneixements científics i tècnics, les iniciatives que promouen la pau, la justícia i la fraternitat, i així successivament. No obstant això, vivim en una època en la que, per a molts, inclosos els joves, l'esperança sembla ser la gran absent. Molts dels vostres coetanis que, lamentablement, viuen experiències de guerra, violència, assetjament escolar i altres tipus de dificultats, es veuen afligits per la desesperació, la por i la depressió. Se senten com tancats en una presó fosca, incapaços de veure els raigs del sol. Això queda dramàticament demostrat per l'alt nombre de suïcidis entre els joves en diversos països. En un context així, com es pot experimentar l'alegria i l'esperança de les quals parla sant Pau? Més aviat es corre el risc que s'apoderi d'un mateix la desesperació, el pensament que és inútil fer el bé, perquè no seria apreciat ni reconegut per ningú, com llegim al llibre de Job: «On és, doncs, la meva esperança? Qui en pot veure una espurna?» (Jb 17,15).

Enfront dels drames de la humanitat, sobretot davant del patiment dels innocents, també nosaltres, com resem en alguns salms, preguntem al Senyor: “Per què?”. Doncs bé, nosaltres podem ser part de la resposta de Déu. Nosaltres, creats per Ell a la seva imatge i semblança, podem ser expressió del seu amor, que fa néixer l’alegria i l’esperança, fins i tot on sembla impossible. Em ve al cap el protagonista de la pel·lícula “La vida és bella”, un jove pare que, amb delicadesa i imaginació, aconsegueix transformar la dura realitat en una espècie d’aventura i joc, donant així al seu fill “ulls d’esperança”, protegint-lo dels horrors del camp de concentració, salvaguardant la seva innocència i impedit que la maldat humana li robi el futur. Però no es tracta només d’històries inventades! És el que veiem a la vida de tants sants, que han estat testimonis d’esperança fins i tot enmig de la més cruel perversitat humana. Pensem en sant Maximilià Maria Kolbe, en santa Josefina Bakhita, o en els beats cònjuges Józef i Wiktoria Ulma amb els seus set fills.

La possibilitat d’encendre una esperança en el cor dels homes, a partir del testimoniatge cristià, va ser magistralment posada en relleu per sant Pau VI quan ens recordava: «Un cristià o un grup de cristians que, en el si de la comunitat humana en la qual viuen, [...] irradien d’una manera senzilla i espontània la seva fe en els valors que van més enllà dels valors corrents, i la seva esperança en quelcom que no es veu ni gosarien somiar» (Exhort. Ap. *Evangelii nuntiandi*, 21).

La “petita” esperança

El poeta francès Charles Péguy, a l’inici del seu poema sobre l’esperança, parla de les tres virtuts teològals –fe, esperança i caritat– com tres germanes que caminen juntes:

«La petita esperança avança entre les seves dues germanes grans i no se la té en compte. [...]

És ella, aquesta petita, qui ho arrossega tot.

Perquè la Fe no veu sinó allò que és.

I ella veu el que serà.

La Caritat no estima sinó allò que és.

I ella, ella estima el que serà.

[...]

És ella qui fa caminar les altres dues.

I les arrossega.

I fa caminar tothom».

(*El pòrtic del misteri de la segona virtut*, Milà 1978, 17-19).

També jo estic convençut d'aquest caràcter humil, "menor", però fonamental de l'esperança. Pensem-hi: com podríem viure sense esperança? Com serien els nostres dies? L'esperança és la sal de la quotidianitat.

L'esperança, llum que brilla en la nit

A la tradició cristiana del Tridu pasqual, el Dissabte Sant és el dia de l'esperança. Entre el Divendres Sant i el Diumenge de Pasqua, és com un punt intermedi entre la desesperació dels deixebles i la seva alegria pasqual. És el lloc on neix l'esperança. Aquest dia, l'Església commemora en silenci la davallada de Crist als inferns. Ho podem veure representat de forma pictòrica en moltes icones. Ens mostren Crist resplendent de llum que baixa a les tenebres més profundes i les travessa. I és així: Déu no es queda a mirar amb compassió les nostres zones de mort o a cridar-nos des de lluny, sinó que entra a les nostres experiències d'infern com una llum que brilla en les tenebres i les venç (cf. Jn 1,5). Ho expressa bé un poema en llengua xhosa sud-africana: «Encara que ja no hi hagi esperances, amb aquesta poesia desvetllo l'esperança. La meua esperança es desvetlla perquè espero en el Senyor. Espero que ens unirem! Mantingueu-vos forts en l'esperança, perquè la victòria és a prop».

Si ho pensem bé, aquesta era l'esperança de Maria, la Mare de Déu, que es va mantenir forta al costat de la creu de Jesús, segura que la "victòria" era a prop. Maria és la dona de l'esperança, la Mare de l'esperança. Al Calvari, «esperant contra tota esperança» (Rm 4,18), no va deixar que s'apagués en el seu cor la certesa de la Resurrecció anunciada pel seu Fill. Va ser Ella qui va omplir el silenci del Dissabte Sant amb una espera amorosa i plena d'esperança, infont en els deixebles la convicció que Jesús venceria la mort i que el mal no tindria l'última paraula.

L'esperança cristiana no és un optimisme fàcil, ni un placebo per a incauts. És la certesa, arrelada en l'amor i la fe, que Déu no ens deixa mai sols i manté la seva promesa: «Ni quan passo per barrancs tenebrosos, no tinc por de res, perquè us tinc vora meu» (Sl 23,4). L'esperança cristiana no és negació del dolor i de la mort, sinó que és celebració de l'amor de Crist Ressuscitat que sempre està amb nosaltres, encara que ens sembli llunyà. «Crist mateix és per a nosaltres la gran llum d'esperança i de guia en la nostra nit, perquè Ell és "l'estel resplendent del matí" (Ap 22,16)» (Exhort. Ap. *Christus vivit*, 33).

Alimentar l'esperança

Quan l'espurna de l'esperança s'ha encès en nosaltres, a vegades correm el risc que s'apagui per les preocupacions, les pors i les càrregues de la vida quotidiana. Però una espurna necessita aire per a seguir brillant i ressorgir en un gran foc d'esperança. I és la brisa suau de l'Esperit Sant la que alimenta l'esperança; però també nosaltres podem ajudar a alimentar-la de diverses maneres.

L'esperança s'alimenta amb la pregària. Pregant es custodia i es renova l'esperança. Pregant mantenim encesa l'espurna de l'esperança. «La pregària és la primera força de l'esperança. Tu pregues i l'esperança creix, avança» (*Catequesi*, 20 de maig de 2020). Pregar és com pujar a gran altitud: quan som a terra, moltes vegades no podem veure el sol perquè el cel està cobert de núvols. Però si ens elevem per damunt dels núvols, la llum i la calor del sol ens envolten; i en aquesta experiència trobem la certesa que el sol està sempre present, tot i que tot es vegi gris.

Benvolguts joves, quan les espesses boires de la por, el dubte i l'opressió us envolten, i no aconseguíu veure el sol, seguiu el camí de la pregària. Perquè «quan ja ningú no m'escolta, Déu encara ho fa» (Benet XVI, Carta enc. *Spe salvi*, 32). Davant les angoixes que ens assalten, prenguem-nos cada dia un temps per a descansar en Déu: «Reposa només en Déu, ànima meva, d'ell em ve tota esperança» (Sl 62,6).

L'esperança s'alimenta amb les nostres eleccions diàries. La invitació a alegrar-se en l'esperança, que sant Pau dirigeix als cristians de Roma (cf. Rm 12,12), exigeix fer eleccions molt concretes en la vida de cada dia. Per això, us exhorto a escollir un estil de vida cimentat en l'esperança. Us poso un exemple: a les xarxes socials sembla més fàcil compartir males notícies que notícies esperançadores. Per tant, us faig una proposta concreta: procureu compartir cada dia una paraula d'esperança. Convertiu-vos en sembradors d'esperança en la vida dels vostres amics i de tots aquells que us envolten. En efecte, «l'esperança és humil, i és una virtut que s'ha de treballar –diguem-ho així– tots els dies. [...] Tots els dies cal recordar que tenim la garantia, que és l'Esperit, que treballa en nosaltres per mitjà de coses petites» (cf. *Meditació matutina*, 29 d'octubre de 2019).

Encendre la torxa de l'esperança

A vegades, vosaltres sortiu de nit amb els vostres amics i, si és fosc, enceneu la llanterna de l'*smartphone* per a fer llum. Als grans concerts, milers de vosaltres moveu aquestes lluminàries modernes al ritme de la música, creant una escena suggestiva. De nit, la llum ens permet veure les coses de manera nova; i fins i tot en la foscor emergeix una dimensió de bellesa. El mateix passa amb la llum de l'esperança, que és Crist. Per Ell, per la seva resurrecció, la nostra vida és il·luminada. Amb Ell ho veiem tot amb una nova llum.

Es diu que quan la gent s'apropava a sant Joan Pau II per parlar-li d'un problema, la seva primera pregunta era: «Com apareix a la llum de la fe?». Una mirada il·luminada per l'esperança també fa que les coses es vegin amb una llum diferent. Us convido, doncs, a tenir aquesta mirada en la vostra vida diària. Animat per l'esperança divina, el cristià està ple d'una alegria diferent, que li surt de dins. Hi ha i hi haurà sempre reptes i

difficultats, però si tenim una esperança “plena de fe”, els afrontem sabent que no tenen l’última paraula, i nosaltres mateixos ens convertim en una petita torxa d’esperança per als altres.

Cadascú de vosaltres pot ser-ho també, en la mesura que la vostra fe es faci concreta, aferrada a la realitat i a les històries dels germans i les germanes. Pensem en els deixebles de Jesús, que un dia, en una muntanya elevada, el van veure resplendir amb llum gloriosa. Si s’haguessin quedat allà dalt, hauria estat un moment bonic per a ells, però els altres n’haurien estat exclosos. Calia que baixessin. No hem de fugir del món, sinó estimar el nostre temps, en el que Déu ens ha posat no sense raó. Només podem ser feliços compartint amb els germans i les germanes la gràcia rebuda, que el Senyor ens regala dia rere dia.

Benvolguts joves, no tingueu por de compartir amb tothom l’esperança i l’alegria de Crist Ressuscitat! L’espurna que s’ha encès en vosaltres, cuideu-la, però alhora doneu-la: us adonareu que creixerà. No podem guardar l’esperança cristiana només per a nosaltres mateixos, com un sentiment bonic, perquè està destinada a tothom. Apropieu-vos en particular a aquells dels vostres amics que aparentment somriuen, però que per dins ploren, pobres d’esperança. No us deixeu contagiar per la indiferència i l’individualisme. Mantingueu-vos oberts, com canals pels quals l’esperança de Crist pugui fluir i difondre’s en els ambients on viviu.

«Crist viu, esperança nostra, i Ell és la més bonica joventut del món» (Exhort. Ap. *Christus vivit*, 1). Així us ho vaig escriure fa gairebé cinc anys, després del Sínode dels Joves. Us convido a tots vosaltres, especialment als qui esteu compromesos en la pastoral juvenil, a tenir de nou a les vostres mans el Document Final de 2018 i l’Exhortació apostòlica *Christus vivit*. Ha arribat el moment de fer junts un balanç i treballar amb esperança per a la plena aplicació d’aquell inoblidable Sínode.

Encomanem tota la nostra vida a Maria, Mare de l’Esperança. Ella ens ensenya a dur en nosaltres Jesús, la nostra alegria i esperança, i a donar-lo als altres. Bon camí, benvolguts joves! Us beneixo i us acompanyo amb la pregària. I, si us plau, vosaltres també pregueu per mi.

Roma, Sant Joan del Laterà,
9 de novembre de 2023,
Festa de la Dedicació de la Basílica del Laterà.

Franciscus

Quaresma 2024

Missatge del Sant Pare Francesc

A través del desert Déu ens guia a la llibertat

Benvolguts germans i germanes,

Quan el nostre Déu es revela, comunica llibertat: «Jo soc el Senyor, el teu Déu, que t'he fet sortir de la terra d'Egipte, d'un lloc d'esclavatge» (Ex 20,2). Així s'obre el Decàleg donat a Moisès al mont Sinaí. El poble sap prou bé de quin èxode parla Déu; l'experiència de l'esclavatge encara està impresa en la seva carn. Rep les deu paraules en el desert com a camí de llibertat. Nosaltres les anomenem “manaments”, subratllant la força d'amor amb el que Déu educa el seu poble. La crida a la llibertat és, en efecte, una crida vigorosa. No s'esgota en un esdeveniment únic, perquè madura durant un camí. De la mateixa manera que Israel al desert duu encara Egipte dins seu –en efecte, sovint troba a faltar el passat i murmura contra el cel i contra Moisès–, també avui el poble de Déu duu dins seu lligams opressors que s'ha de decidir a abandonar. Ens n'adonem quan ens falta l'esperança i vaguem per la vida com en un erm desolat, sense una terra promesa vers la qual encaminar-nos junts. La Quaresma és el temps de gràcia en el que el desert torna a ser –com anuncia el profeta Osees– el lloc del primer amor (cf. Os 2,16-17). *Déu educa el seu poble, perquè abandoni els seus esclavatges* i experimenti el pas de la mort a la vida. Com un espòs ens atrau novament cap a ell i xiuxiueja paraules d'amor als nostres cors.

L'èxode de l'esclavatge a la llibertat no és un camí abstracte. Per tal que la nostra Quaresma sigui també concreta, el primer pas és *voler veure la realitat*. Quan a la bardissa ardent el Senyor va atraure Moisès i li va parlar, es va revelar immediatament com un Déu que veu i sobretot escolta: «He vist l'opressió del meu poble a Egipte i he sentit com clama per culpa dels seus explotadors. Conec els seus sofriments, per això he baixat a alliberar-lo del poder dels egipcis i fer-lo pujar des d'Egipte cap a un país bo i espaiós, un país que regalima llet i mel» (Ex 3,7-8). També avui arriba al cel el crit de tants germans i germanes oprimits. Preguntem-nos: ens arriba també a nosaltres? Ens sacseja? Ens commou? Molts factors ens allunyen els uns dels altres, negant la fraternitat que ens uneix des de l'origen.

Al meu viatge a Lampedusa, davant la globalització de la indiferència vaig plantejar dues preguntes, que són cada vegada més actuals: «On ets?» (Gn 3,9) i «On és el teu germà?» (Gn 4,9). El camí quaresmal serà concret si, en escoltar-les de nou, confessem que seguim sota el domini del Faraó. És un domini que ens deixa exhaustos i ens torna insensibles. És un model de creixement que ens divideix i ens roba el futur; que ha contaminat la

terra, l'aire i l'aigua, però també les ànimes. Perquè, si bé amb el baptisme ja ha començat el nostre alliberament, queda en nosaltres una inexplicable enyorança per l'esclavatge. És com una atracció cap a la seguretat del que ja s'ha vist, en detriment de la llibertat.

Voldria assenyalar-vos un detall de força importància en el relat de l'Èxode: és Déu qui veu, qui es commou i qui allibera, no és Israel qui ho demana. El Faraó, en efecte, destrueix fins i tot els somnis, roba el cel, fa que sembli immodificable un món en el qual es trepitja la dignitat i es neguen els vincles autèntics. És a dir, aconsegueix mantenir-ho tot sotmès a ell. Preguntem-nos: desitjo un món nou? Estic disposat a trencar els compromisos amb el món vell? El testimoni de molts germans bisbes i d'un gran nombre d'aquells que treballen per la pau i la justícia em convenç cada vegada més que el que cal denunciar és un dèficit d'esperança. És un impediment per a somiar, un crit mut que arriba fins al cel i commou el cor de Déu. S'assembla a aquella enyorança per l'esclavatge que paralitza Israel al desert, impeding-lo avançar. L'èxode es pot interrompre: no s'explicaria d'una altra manera que una humanitat que ha assolit el llindar de la fraternitat universal i nivells de desenvolupament científic, tècnic, cultural i jurídic, capaços de garantir la dignitat de tothom, camini en la foscor de les desigualtats i els conflictes.

Déu no es cansa de nosaltres. Acolim la Quaresma com el temps fort en el qual la seva Paraula s'adreça de nou a nosaltres: «Jo soc el Senyor, el teu Déu, que t'he fet sortir de la terra d'Egipte, d'un lloc d'esclavatge» (Ex 20,2). És *temps de conversió, temps de llibertat*. Jesús mateix, com recordem cada any el primer diumenge de Quaresma, va ser conduït per l'Esperit al desert per a ser provat en la llibertat. Durant quaranta dies estarà davant nostre i amb nosaltres: és el Fill encarnat. A diferència del Faraó, Déu no vol súbdits, sinó fills. El desert és l'espai en el qual la nostra llibertat pot madurar en una decisió personal de no tornar a caure en l'esclavatge. Per Quaresma, trobem nous criteris de judici i una comunitat amb la qual podem emprendre un camí que no havíem recorregut mai abans.

Això implica una lluita, que el llibre de l'Èxode i les temptacions de Jesús al desert ens narren clarament. A la veu de Déu, que diu: «Ets el meu Fill, el meu estimat» (Mc 1,11) i «No tinguis altres déus fora de mi» (Ex 20,3), s'oposen de fet les mentides de l'enemic. Més temibles que el Faraó són els ídols; podríem considerar-los com la seva veu en nosaltres. Sentir-se omnipotents, ser reconeguts per tots, prendre avantatge sobre els altres: tot ésser humà sent en el seu interior la seducció d'aquesta mentida. És un camí trillat. Per això, podem aferrar-nos als diners, a certs projectes, idees, objectius, a la nostra posició, a una tradició i fins i tot a algunes persones. Aquestes coses en lloc d'impulsar-nos, ens paralitzaran. En lloc d'unir-nos, ens enfrontaran. Hi ha, però, una nova humanitat, la dels petits i els humils

que no han sucumbit a l'encant de la mentida. Mentre que els ídols tornen muts, cecs, sords, immòbils a qui els serveixen (cf. Sl 115,8), els pobres d'esperit estan immediatament oberts i ben disposats; són una força silenciosa del bé que guareix i sosté el món.

És temps d'actuar, i per Quaresma *actuar és també aturar-se*. Aturar-se en pregària, per a acollir la Paraula de Déu, i aturar-se com el samarità, *davant el germà ferit*. L'amor a Déu i al proïsme és un únic amor. No tenir altres déus és aturar-se davant la presència de Déu, en la carn del proïsme. Per això la pregària, l'almoïna i el dejuni no són tres exercicis independents, sinó un únic moviment d'obertura, de buidament: fora els ídols que ens angoixen, fora els aferraments que ens empresonen. Aleshores el cor atrofiat i aïllat es despertarà. Per tant, cal desaccelerar i aturar-se. La dimensió contemplativa de la vida, que la Quaresma ens farà redescobrir, mobilitzarà noves energies. Davant de la presència de Déu ens convertim en germanes i germans, percebem els altres amb una nova intensitat; en lloc d'amenaçes i enemics trobem companyes i companys de viatge. Aquest és el somni de Déu, la terra promesa vers la qual anem quan sortim de l'esclavatge.

La forma sinodal de l'Església, que en aquests últims anys estem redescobrint i cultivant, suggereix que la Quaresma sigui també *temps de decisions comunitàries*, de petites i grans decisions a contracorrent, capaces de modificar la quotidianitat de les persones i la vida d'un barri: els hàbits de compra, la cura de la creació, la inclusió dels invisibles o els rebutjats. Convido totes les comunitats cristianes a fer això: a oferir als seus fidels moments per a reflexionar sobre els estils de vida; a donar-se temps per a verificar la seva presència al barri i la seva contribució per a millorar-lo. Ai de nosaltres si la penitència cristiana fos com la que entristia Jesús. També a nosaltres Ell ens diu: «No feu un posat trist, com els hipòcrites, que es desfiguren la cara perquè tothom noti que dejunen» (Mt 6,16). Més aviat, que es vegi l'alegria als rostres, que se senti la fragància de la llibertat, que s'alliberi aquest amor que fa noves totes les coses, començant per les més petites i properes. Això pot passar a cada comunitat cristiana.

En la mesura en la que aquesta Quaresma sigui de conversió, aleshores, la humanitat extraviada sentirà un estremiment de creativitat; l'espurneig d'una *nova esperança*. Voldria dir-vos, com als joves que vaig trobar a Lisboa l'estiu passat: «Cerqueu i arrisqueu, cerqueu i arrisqueu. En aquest moment històric els desafiaments són enormes, els gemecs dolorosos. Estem vivint una tercera guerra mundial a trossos. Però abracem el risc de pensar que no estem en una agonia, sinó en un part; no al final, sinó al començament d'un gran espectacle. I ens cal coratge per a pensar això» (*Discurs als universitaris*, 3 d'agost de 2023). És el coratge de la conversió, de sortir

de l'esclavatge. La fe i la caritat porten de la mà aquesta petita esperança. L'ensenyen a caminar i, alhora, és ella la que les arrossega cap endavant.

Us beneeixo a tots vosaltres i el vostre camí quaresmal.

*Roma, Sant Joan del Laterà,
3 de desembre de 2023,
I Diumenge d'Advent.*

Franciscus

57a Jornada Mundial de la Pau

Missatge del Sant Pare Francesc

Intel·ligència artificial i pau

Al començament del nou any, temps de gràcia que el Senyor ens dona a cadascú de nosaltres, voldria adreçar-me al Poble de Déu, a les nacions, als caps d'estat i de govern, als representants de les diverses religions i de la societat civil, i a tots els homes i dones del nostre temps per expressar-los els meus desitjos de pau.

1. El progrés de la ciència i de la tecnologia com a camí vers la pau

La Sagrada Escriptura atesta que Déu ha donat als homes el seu Esperit perquè tinguin «talent, intel·ligència i coneixements, i sigui un expert en tota mena de treballs» (Ex 35,31). La intel·ligència és expressió de la dignitat que ens ha donat el Creador en fer-nos a imatge i semblança seva (cf. Gn 1,26) i ens ha fet capaços de respondre al seu amor a través de la llibertat i del coneixement. La ciència i la tecnologia manifesten de manera particular aquesta qualitat fonamentalment relacional de la intel·ligència humana: ambdues són producte extraordinari del seu potencial creatiu.

A la Constitució pastoral *Gaudium et spes*, el Concili Vaticà II ha insistit en aquesta veritat, declarant que «l'home s'ha esforçat sempre amb el treball i l'enginy a desenvolupar més i més la seva vida». Quan els éssers

humans, «amb l'ajut de la tècnica», s'esforcen perquè la terra «esdevingui un estatge digne de tota la família humana», actuen segons el disseny de Déu i cooperen amb la seva voluntat de dur a terme la creació i de difondre la pau entre els pobles. També el progrés de la ciència i de la tècnica, en la mesura que contribueix a un millor ordre de la societat humana i a augmentar la llibertat i la comunió fraterna, porta al perfeccionament de l'home i a la transformació del món.

Ens n'alegrem justament i estem agraïts per les extraordinàries conquestes de la ciència i de la tecnologia, gràcies a les quals s'ha pogut posar remei a innombrables mals que afligien la vida humana i causaven grans patiments. Al mateix temps, els progressos tecnicocientífics, fent possible l'exercici d'un control sobre la realitat, mai vist fins ara, estan posant en mans de l'home una àmplia gamma de possibilitats, algunes de les quals poden representar un risc per a la supervivència humana i un perill per a la casa comuna.

Els notables progressos de les noves tecnologies de la informació, especialment a l'esfera digital, presenten, per tant, apassionants oportunitats i riscos greus, amb serioses implicacions per a la recerca de la justícia i de l'harmonia entre els pobles. Per tant, cal plantejar-se algunes preguntes urgents. Quines seran les conseqüències, a mig i a llarg termini, de les noves tecnologies digitals? I quin impacte tindran sobre la vida dels individus i de la societat, sobre l'estabilitat internacional i sobre la pau?

2. El futur de la intel·ligència artificial entre promeses i riscos

Els progressos de la informàtica i el desenvolupament de les tecnologies digitals els últims decennis ja han començat a produir transformacions profundes en la societat global i en les seves dinàmiques. Els nous instruments digitals estan canviant el rostre de les comunicacions, de l'administració pública, de la instrucció, del consum, de les interaccions personals i d'altres innombrables aspectes de la vida quotidiana.

A més, les tecnologies que utilitzen un gran nombre d'algoritmes poden extreure, dels rastres digitals deixats a Internet, dades que permeten controlar els hàbits mentals i relacionals de les persones amb finalitats comercials o polítiques, sovint sense que ho sàpiguen, limitant-los l'exercici conscient de la llibertat d'elecció. De fet, en un espai com el web, caracteritzat per una sobrecàrrega d'informacions, es pot estructurar el flux de dades segons criteris de selecció no sempre percebuts per l'usuari.

Hem de recordar que la recerca científica i les innovacions tecnològiques no estan desencarnades de la realitat ni són «neutrals», sinó que estan subjectes a les influències culturals. En tant que activitats plenament

humanes, les direccions que prenen reflecteixen decisions condicionades pels valors personals, socials i culturals de cada època. El mateix s'ha de dir dels resultats que aconsegueixen. Aquests, precisament en tant que fruit d'acostaments específicament humans al món circumstant, tenen sempre una dimensió ètica, estretament lligada a les decisions de qui projecta l'experimentació i enfoca la producció vers objectius particulars.

Això val també per a les formes d'intel·ligència artificial, per a la qual, fins avui, no hi ha una definició unívoca en el món de la ciència i de la tecnologia. El mateix terme, que ja ha entrat en el llenguatge comú, abraça una varietat de ciències, teories i tècniques dirigides a fer que les màquines reproduïxin o imitin, en el seu funcionament, les capacitats cognitives dels éssers humans. Parlar en plural de "formes d'intel·ligència" pot ajudar a subratllar sobretot la diferència que no es pot omplir que existeix entre aquests sistemes, per més sorprenents i potents que siguin, i la persona humana. Aquests són, al cap i a la fi, "fragmentaris", en el sentit que només poden imitar o reproduir algunes funcions de la intel·ligència humana. L'ús del plural posa en evidència a més que aquests dispositius, molt diferents entre ells, s'han de considerar sempre com a "sistemes socio-tècnics". En efecte, el seu impacte, independentment de la tecnologia de base, no només depèn del projecte, sinó també dels objectius i dels interessos de qui els posseeix i de qui els desenvolupa, així com de les situacions en les que s'usen.

La intel·ligència artificial, per tant, ha de ser entesa com una galàxia de realitats diferents i no podem presumir *a priori* que el seu desenvolupament aportí una contribució benèfica al futur de la humanitat i a la pau entre els pobles. Aquest resultat positiu només serà possible si som capaços d'actuar de forma responsable i de respectar els valors humans fonamentals com «la inclusió, la transparència, la seguretat, l'equitat, la privacitat i la confiança».

No n'hi ha prou ni tan sols amb pressuposar, de part de qui projecta algorismes i tecnologies digitals, un compromís d'actuar de forma ètica i responsable. És precís reforçar o, si cal, instituir organismes encarregats d'examinar les qüestions ètiques emergents i de tutelar els drets dels que utilitzen formes d'intel·ligència artificial o en reben la influència.

La immensa expansió de la tecnologia, per tant, ha de ser acompanyada, per al seu desenvolupament, per una adequada formació en la responsabilitat. La llibertat i la convivència pacífica estan amenaçades quan els éssers humans cedeixen a la temptació de l'egoisme, de l'interès personal, de l'afany de lucre i de la set de poder. Tenim per això el deure d'ampliar la mirada i d'orientar la recerca tècnico-científica cap a la consecució de la pau i del bé comú, al servei del desenvolupament integral de l'home i de la comunitat.

La dignitat intrínseca de cada persona i la fraternitat que ens vincula com a membres d'una única família humana, han d'estar a la base del desenvolupament de les noves tecnologies i servir com a criteris indiscutibles per a valorar-les abans del seu ús, de manera que el progrés digital pugui realitzar-se en el respecte de la justícia i contribuir a la causa de la pau. Els desenvolupaments tecnològics que no porten a una millora de la qualitat de vida de tota la humanitat, sinó que, al contrari, agreugen les desigualtats i els conflictes, no podran ser considerats un veritable progrés.

La intel·ligència artificial serà cada vegada més important. Els reptes que planteja no són només tècnics, sinó també antropològics, educatius, socials i polítics. Promet, per exemple, un estalvi d'esforços, una producció més eficient, transports més àgils i mercats més dinàmics, a més d'una revolució en els processos de recopilació, organització i verificació de les dades. És necessari ser conscients de les ràpides transformacions que estan passant i gestionar-les de manera que es puguin salvaguardar els drets humans fonamentals, respectant les institucions i les lleis que promouen el desenvolupament humà integral. La intel·ligència artificial hauria d'estar al servei del millor potencial humà i de les nostres aspiracions més altes, no en competència amb ells.

3. La tecnologia del futur: màquines que aprenen soles

En les seves múltiples formes la intel·ligència artificial, basada en tècniques d'aprenentatge automàtic (*machine learning*), encara que es trobi en una fase pionera, ja està introduint canvis notables en el teixit de les societats, exercint una profunda influència en les cultures, en els comportaments socials i en la construcció de la pau.

Desenvolupaments com el *machine learning* o com l'aprenentatge profund (*deep learning*) plantegen qüestions que transcendeixen els àmbits de la tecnologia i de l'enginyeria i tenen a veure amb una comprensió estretament connectada amb el significat de la vida humana, els processos bàsics del coneixement i la capacitat de la ment d'assolir la veritat.

L'habilitat d'alguns dispositius per a produir textos sintàcticament i semàntica coherents, per exemple, no és garantia de fiabilitat. Es diu que poden "al·lucinar", és a dir, generar afirmacions que a primera vista semblen plausibles, però que en realitat són infundades o delaten prejudicis. Això planteja un seriós problema quan la intel·ligència artificial s'utilitza en campanyes de desinformació que difonen notícies falses i porten a una creixent desconfiança vers els mitjans de comunicació. La confidencialitat, la possessió de les dades i la propietat intel·lectual són altres àmbits en els que les tecnologies en qüestió plantegen greus riscos, als que s'afegeixen ulteriors conseqüències negatives unides al seu ús impropï, com la discri-

minació, la interferència en els processos electorals, la implantació d'una societat que vigila i controla les persones, l'exclusió digital i la intensificació d'un individualisme cada vegada més desvinculat de la col·lectivitat. Tots aquests factors corren el risc d'alimentar els conflictes i d'obstaculitzar la pau.

4. El sentit del límit en el paradigma tecnocràtic

El nostre món és massa ampli, variat i complex per a poder ser completament conegut i classificat. La ment humana mai no podrà esgotar-ne la riquesa, ni tan sols amb l'ajuda dels algorismes més avançats. Aquests, de fet, no ofereixen previsions garantides del futur, sinó només aproximacions estadístiques. No tot pot ser pronosticat, no tot pot ser calculat; al final «la realitat és superior a la idea» i, per més prodigiosa que pugui ser la nostra capacitat de càlcul, hi haurà sempre un residu inaccessible que escapa a qualsevol intent de quantificació.

A més, la gran quantitat de dades analitzades per les intel·ligències artificials no és de per si garantia d'imparcialitat. Quan els algorismes extrapolen informacions, sempre corren el risc de distorsionar-les, reproduint les injustícies i els prejudicis dels ambients en els que s'originen. Com més veloços i complexos es tornen, més difícil és comprendre perquè han generat un determinat resultat.

Les màquines “intel·ligents” poden efectuar les tasques que se'ls assignen cada vegada amb una eficiència més gran, però l'objectiu i el significat de les seves operacions continuaran essent determinades o habilitades per éssers humans que tenen un propi univers de valors. El risc és que els criteris que estan a la base de certes decisions es tornin menys transparents, que la responsabilitat decisional s'oculti i que els productors puguin eludir l'obligació d'actuar per al bé de la comunitat. En cert sentit, això és afavorit pel sistema tecnocràtic, que alia l'economia amb la tecnologia i privilegia el criteri de l'eficiència, tendint a ignorar tot allò que no està vinculat als seus interessos immediats.

Això ha de fer-nos reflexionar sobre el “sentit del límit”, un aspecte sovint descuidat en la mentalitat actual, tecnocràtica i eficientista, i no obstant decisiu per al desenvolupament personal i social. L'ésser humà, en efecte, mortal per definició, pensant en sobrepassar tot límit gràcies a la tècnica, corre el risc, en l'obsessió de voler controlar-ho tot, de perdre el control de si mateix, i en la recerca d'una llibertat absoluta, de caure en l'espiral d'una dictadura tecnològica. Reconèixer i acceptar el propi límit de criatura és per a l'home condició indispensable per aconseguir o, millor, per acollir la plenitud com un do. En canvi, en el context ideològic d'un paradigma tecnocràtic, animat per una prometeica presumpció d'autosuficiència, les desigualtats podrien créixer de manera desmesurada, i el coneixement i la

riquesa acumular-se en mans d'uns pocs, amb greus riscos per a les societats democràtiques i la coexistència pacífica.

5. Temes candents per a l'ètica

En el futur, la fiabilitat de qui demana un préstec, la idoneïtat d'un individu per a una feina, la possibilitat de reincidència d'un condemnat o el dret a rebre asil polític o assistència social podrien ser determinats per sistemes d'intel·ligència artificial. La manca de nivells diversificats de mediació que aquests sistemes introdueixen està particularment exposada a formes de prejudici i discriminació. Els errors sistèmics poden multiplicar-se fàcilment, produint no només injustícies en casos concrets sinó també, per efecte dominó, autèntiques formes de desigualtat social.

A més, amb freqüència les formes d'intel·ligència artificial semblen capaces d'influir en les decisions dels individus per mitjà d'opcions predefinides associades a estímuls i persuasions, o bé mitjançant sistemes de regulació de les opcions personals basades en l'organització de les informacions. Aquestes formes de manipulació o de control social requereixen una atenció i una supervisió acurades, i impliquen una clara responsabilitat legal per part dels productors, dels qui les usen i de les autoritats governamentals.

La dependència de processos automàtics que classifiquen els individus, per exemple, per mitjà de l'ús generalitzat de la vigilància o l'adopció de sistemes de crèdit social, també podria tenir repercussions profundes en el teixit social, establint categoritzacions impròpies entre els ciutadans. I aquests processos artificials de classificació podrien dur fins i tot a conflictes de poder, no només pel que fa a destinataris virtuals, sinó a persones de carn i ossos. El respecte fonamental per la dignitat humana postula rebutjar que la singularitat de la persona sigui identificada amb un conjunt de dades. No hem de permetre que els algorismes determinin la manera en la que entenem els drets humans, que deixin de banda els valors essencials de la compassió, la misericòrdia i el perdó o que eliminin la possibilitat que un individu canviï i deixi enrere el passat.

En aquest context, no podem deixar de considerar l'impacte de les noves tecnologies en l'àmbit laboral. Feines que en un temps eren competència exclusiva de la mà d'obra humana són ràpidament absorbides per les aplicacions industrials de la intel·ligència artificial. També en aquest cas es corre el risc substancial d'un benefici desproporcionat per a uns pocs a costa de l'empobriment de molts. El respecte de la dignitat dels treballadors i la importància de l'ocupació per al benestar econòmic de les persones, les famílies i les societats, la seguretat de les feines i l'equitat dels salaris haurien de constituir una gran prioritat per a la comunitat internacional, a mesura que aquestes formes de tecnologia es van introduint cada vegada més en els llocs de treball.

6. Transformarem les espases en arades?

Aquests dies, mirant el món que ens envolta, no podem eludir les greus qüestions ètiques vinculades al sector dels armaments. La possibilitat de conduir operacions militars per mitjà de sistemes de control remot ha dut a una percepció menor de la devastació que aquests han causat i de la responsabilitat en el seu ús, contribuint a un apropament encara més fred i distant a la immensa tragèdia de la guerra. La recerca sobre les tecnologies emergents en el sector dels anomenats “sistemes d’armes autònoms letals”, inclòs l’ús bèl·lic de la intel·ligència artificial, és un gran motiu de preocupació ètica. Els sistemes d’armes autònoms no podran ser mai subjectes moralment responsables. L’exclusiva capacitat humana de judici moral i de decisió ètica és més que un complex conjunt d’algoritmes, i aquesta capacitat no pot reduir-se a la programació d’una màquina que, tot i ser “intel·ligent”, no deixa de ser sempre una màquina. Per aquest motiu, és imperiós garantir una supervisió humana adequada, significativa i coherent dels sistemes d’armes.

Tampoc no podem ignorar la possibilitat que armes sofisticades acabin en mans equivocades, facilitant, per exemple, atacs terroristes o accions dirigides a desestabilitzar institucions de govern legítimes. En resum, realment l’últim que el món necessita és que les noves tecnologies contribueixin a l’injust desenvolupament del mercat i del comerç de les armes, promovent la bogeria de la guerra. Si ho fa així, no només la intel·ligència, sinó el mateix cor de l’home correrà el risc de tornar-se cada vegada més “artificial”. Les aplicacions tècniques més avançades no han d’usar-se per a facilitar la resolució violenta dels conflictes, sinó per a pavimentar els camins de la pau.

En una òptica més positiva, si la intel·ligència artificial fos utilitzada per a promoure el desenvolupament humà integral, podria introduir importants innovacions en l’agricultura, l’educació i la cultura, una millora del nivell de vida de nacions i pobles sencers, el creixement de la fraternitat humana i de l’amistat social. En definitiva, la manera en que la usem per a incloure els últims, és a dir, els germans i les germanes més febles i necessitats, és la mesura que revela la nostra humanitat.

Una mirada humana i el desig d’un futur millor per al nostre món porten a la necessitat d’un diàleg interdisciplinar destinat a un desenvolupament ètic dels algoritmes — *l’algorètica*—, en el que els valors orienten els itineraris de les noves tecnologies. Les qüestions ètiques haurien de ser tingudes en compte des de l’inici de la recerca, així com en les fases d’experimentació, planificació, distribució i comercialització. Aquest és l’enfocament de l’ètica de la planificació, en el que les institucions educatives i els responsables del procés decisonal tenen un rol essencial per exercir.

7. Reptes per a l'educació

El desenvolupament d'una tecnologia que respecti estigui al servei de la dignitat humana té clares implicacions per a les institucions educatives i per al món de la cultura. Multiplicant les possibilitats de comunicació, les tecnologies digitals han permès noves formes de trobar-nos. No obstant això, continua essent necessària una reflexió permanent sobre el tipus de relacions al qual ens està portant. Els joves estan creixent en ambients culturals impregnats de la tecnologia i això no pot deixar de qüestionar els mètodes d'ensenyament i formació.

L'educació en l'ús de formes d'intel·ligència artificial hauria de centrar-se sobretot en promoure el pensament crític. És necessari que els usuaris de totes les edats, però sobretot els joves, desenvolupin una capacitat de discerniment en l'ús de dades i de continguts obtinguts al web o produïts per sistemes d'intel·ligència artificial. Les escoles, les universitats i les societats científiques estan cridades a ajudar els estudiants i els professionals a fer propis els aspectes socials i ètics del desenvolupament i l'ús de la tecnologia.

La formació en l'ús dels nous instruments de comunicació hauria de tenir en compte no només la desinformació, les falses notícies (*fakenews*), sinó també l'inquietant augment de «pors ancestrals [...] que han sabut amagar-se i potenciar-se rere noves tecnologies». Lamentablement, una vegada més ens trobem havent de combatre «la temptació de fer una cultura de murs, d'aixecar murs, murs en el cor, murs a la terra per evitar aquest trobament amb altres cultures, amb altres persones» i el desenvolupament d'una coexistència pacífica i fraterna.

8. Reptes per al desenvolupament del dret internacional

L'àmbit global de la intel·ligència artificial fa evident que, juntament a la responsabilitat dels estats sobirans de disciplinar internament el seu ús, les organitzacions internacionals poden exercir un rol decisiu en la consecució d'acords multilaterals i en la coordinació de la seva aplicació i actuació. A aquest propòsit, exhorto la comunitat de les nacions a treballar unida per a adoptar un tractat internacional vinculant, que reguli el desenvolupament i l'ús de la intel·ligència artificial en les seves múltiples formes. Naturalment, l'objectiu de la reglamentació no hauria de ser només la prevenció de les males pràctiques, sinó també encoratjar les millors pràctiques, estímulant plantejaments nous i creatius i facilitant iniciatives personals i col·lectives.

En definitiva, en la recerca de models normatius que puguin proporcionar una guia ètica a qui desenvolupa tecnologies digitals, és indispensable identificar els valors humans que haurien d'estar a la base del compromís de les societats per a formular, adoptar i aplicar els marcs legislatius necessaris. El treball de redacció de les orientacions ètiques per a la producció de formes

d'intel·ligència artificial no pot prescindir de la consideració de qüestions més profundes, relacionades amb el significat de l'existència humana, la tutela dels drets humans fonamentals, la recerca de la justícia i de la pau. Aquest procés de discerniment ètic i jurídic pot revelar-se com una valuosa ocasió per a una reflexió compartida sobre el rol que la tecnologia hauria de tenir en la nostra vida personal i comunitària i sobre com el seu ús pot contribuir a la creació d'un món més just i humà. Per aquest motiu, en els debats sobre la reglamentació de la intel·ligència artificial, s'hauria de tenir en compte la veu de totes les parts interessades, inclosos els pobres, els marginats i altres que sovint queden sense ser escoltats en els processos decisionals globals.

* * *

Espero que aquesta reflexió encoratgi a fer que els progressos en el desenvolupament de formes d'intel·ligència artificial contribueixin, en última instància, a la causa de la fraternitat humana i de la pau. No és responsabilitat d'uns pocs, sinó de tota la família humana. La pau, en efecte, és el fruit de relacions que reconeixen i acullen l'altre en la seva dignitat inalienable, i de cooperació i esforç en la recerca del desenvolupament integral de totes les persones i de tots els pobles.

La meua pregària al començament del nou any és que el ràpid desenvolupament de formes d'intel·ligència artificial no augmenti les ja nombroses desigualtats i injustícies presents al món, sinó que contribueixi a posar fi a les guerres i els conflictes, i a alleujar tantes formes de patiment que afligeixen la família humana. Que els fidels cristians, els creients de diferents religions i els homes i dones de bona voluntat puguin col·laborar en harmonia per aprofitar les oportunitats i afrontar els reptes que planteja la revolució digital, i deixar a les generacions futures un món més solidari, just i pacífic.

Vaticà, 8 de desembre de 2023

Franciscus

Urbi et Orbi

Missatge del Sant Pare Francesc

Nadal 2023

Dilluns, 25 de desembre de 2023

Benvolguts germans i germanes, bon Nadal!

La mirada i el cor dels cristians de tot el món es dirigeixen a Betlem. Allí, on aquests dies hi regna el dolor i el silenci, va ressonar l'anunci esperat durant segles: «Us ha nascut un salvador, que és el Messies, el Senyor» (Lc 2,11). Aquestes van ser les paraules de l'àngel al cel de Betlem i avui s'adrecen també a nosaltres. Ens omple de confiança i esperança saber que el Senyor va néixer per nosaltres; que la Paraula eterna del Pare, el Déu infinit, es va establir entre nosaltres; que es va fer carn, va venir a «habitar entre nosaltres (cf. Jn 1,14). Aquesta és la notícia que canvia el curs de la història!

L'anunci de Betlem és «una gran alegria» (Lc 2,10). Quina alegria? No és la felicitat passatgera del món, ni l'alegria de la diversió, sinó una “gran” alegria, perquè ens fa “grans”. Avui, efectivament, nosaltres, éssers humans, amb els nostres límits, abracem la certesa d'una esperança inaudita, la d'haver nascut per al cel. Sí, Jesús, el nostre germà, va venir a fer que el seu Pare sigui el nostre Pare. Pel fet de ser un Nen fràgil, ens revela la tendresa de Déu; i molt més: ell, l'Unigènit del Pare, ens concedeix «ser fills de Déu» (Jn 1,12). Aquesta és l'alegria que consola el cor, que renova l'esperança i dona la pau; és l'alegria de l'Esperit Sant, l'alegria de ser fills estimats.

Germans i germanes, enmig de les tenebres de la terra, avui a Betlem s'ha encès una flama inextingible; enmig de la foscor del món, avui preval la llum de Déu, que «il·lumina tots els homes» (Jn 1,9). Germans i germanes, alegrem-nos per aquesta gràcia! Alegra't tu, que has perdut la confiança i les certeses, perquè no estàs sol, no estàs sola: Crist ha nascut per tu! Alegra't tu, que has abandonat l'esperança, perquè Déu t'allarga la mà; no t'assenyala amb el dit, sinó que t'ofereix la seva maneta de Nen per a alliberar-te de les teves pors, per a alleujar-te de les teves fatigues i mostrar-te que per a ell ets valuós com ningú altre. Alegra't tu, que en el cor no trobes la pau, perquè s'ha complert l'antiga profecia d'Isaïes: «Ens ha nascut un infant, ens ha estat donat un fill [...]. Aquest és el seu nom: [...] “Príncep de pau”» (9,5). L'Escriptura revela que la seva pau, el seu regne no tindran fi (cf. 9,6).

En l'Escriptura, al Príncep de la pau se li oposa «el príncep d'aquest món» (Jn 12,31) que, semblant mort, actua en contra del Senyor «que estima

la vida» (cf. Sv 11,26). El veiem obrar a Betlem, quan, després del naixement del Salvador, s'esdevé la matança dels innocents. Quantes matances d'innocents hi ha en el món: al ventre matern, a les rutes dels desesperats que cerquen esperança, a les vides de tants infants la infància dels quals està devastada per la guerra. Aquests infants que tenen una infància devastada per la guerra, per les guerres, són els petits Jesús d'avui.

Llavors, dir sí al Príncep de la pau significa dir no a la guerra, i això amb valentia, dir no a la guerra, a tota guerra, a la lògica mateixa de la guerra, un viatge sense meta, una derrota sense vencedors, una bogeria sense excuses. Això és la guerra, un viatge sense meta, una derrota sense vencedors, una bogeria sense excuses. Però per a dir no a la guerra cal dir no a les armes. Perquè si l'home, el cor del qual és inestable i està ferit, troba instruments de mort entre les seves mans, abans o després els farà servir. I com es pot parlar de pau si la producció, la venda i el comerç d'armes augmenten? Avui, com en el temps d'Herodes, les intrigues del mal, que s'oposen a la llum divina, es mouen a l'ombra de la hipocresia i de l'ocultament. Quantes massacres produïdes per les armes s'esdevenen en un silenci ensordidor, d'amagat de tothom! La gent, que no vol armes sinó pa, que els costa de continuar endavant i demana pau, ignora quants fons públics es destinen als armaments. I malgrat això haurien de saber-ho! Que se'n parli, que s'escrigui sobre això, per tal que es coneguïn els interessos i els beneficis que mouen els fils de les guerres.

Isaïes, que profetitzava el Príncep de la pau, va escriure sobre un dia en què «cap nació no empunyarà l'espasa contra una altra»; d'un dia en què els homes no «s'entrenaran mai més a fer la guerra», sinó que «forjaran relles de les seves espases i falçs de les seves llances» (2,4). Amb l'ajut de Déu, posem-nos mans a l'obra per tal que aquest dia arribi.

Que arribi a Israel i Palestina, on la guerra sacsa la vida d'aquelles poblacions; les abraço totes dues, en particular les comunitats cristianes de Gaza —la parròquia de Gaza— i de tota la Terra Santa. Porto en el cor el dolor per les víctimes de l'execrable atac del passat 7 d'octubre i renovo una crida urgent per a l'alliberament dels qui estan encara retinguts com a hostatges. Suplico que acabin les operacions militars, amb les seves dramàtiques conseqüències de víctimes civils innocents, i que es posi remei a la situació humanitària desesperada i es permeti l'arribada d'ajuda. Que no es continuï alimentant la violència i l'odi, sinó que es trobi una solució a la qüestió palestina, per mitjà d'un diàleg sincer i perseverant entre les parts, sostingut per una forta voluntat política i el suport de la comunitat internacional. Germans i germanes, preguem per la pau a Palestina i a Israel.

El meu pensament es dirigeix a més a la població de la martiritzada Síria, i també a la del Iemen, que continua sofrint. Penso en l'estimat poble libanès i prego perquè pugui recuperar aviat l'estabilitat política i social.

Amb els ulls fixats en l'Infant Jesús imploro la pau per a Ucraïna. Renovem la nostra proximitat espiritual i humana al seu poble martiritzat, per tal que a través de l'ajuda de cada un de nosaltres senti l'amor de Déu en allò concret.

Que arribi el dia de la pau definitiva entre Armènia i Azerbaidjan. Que l'afavoreixin la prossecució de les iniciatives humanitàries, el retorn dels desplaçats a les seves llars de manera legal i segura, i el respecte mutu de les tradicions religioses i dels llocs de culte de cada comunitat.

No oblidem les tensions i els conflictes de pertorben les regions del Sahel, el corn d'Àfrica i el Sudan, així com també del Camerun, la República Democràtica del Congo i Sudan del Sud.

Que arribi el dia en què es consolidin els vincles fraternals a la península coreana, obrint vies de diàleg i reconciliació que puguin crear les condicions per a una pau duradora.

Que el Fill de Déu, que es va fer un Infant humil, inspire les autoritats polítiques i totes les persones de bona voluntat del continent americà, per a trobar solucions idònies que portin a superar les dissensions socials i polítiques, a lluitar contra les formes de pobresa que ofenen la dignitat de les persones, a resoldre les desigualtats i a afrontar el fenomen dolorós de les migracions.

Des del pessebre, el Nen ens demana que siguem veu dels que no tenen veu: veu dels innocents, morts per falta d'aigua i de pa; veu dels qui no aconsegueixen trobar feina o que l'han perduda; veu dels que es veuen obligats a fugir de la seva pàtria a la recerca d'un futur millor, arriscant la vida en viatges extenuants i a mercè de traficants sense escrúpols.

Germans i germanes, s'acosta el temps de gràcia i esperança del Jubileu, que començarà d'aquí a un any. Que aquest període de preparació sigui ocasió per a convertir el cor; per a dir no a la guerra i sí a la pau; per a respondre amb alegria a la invitació del Senyor que ens crida, com havia profetitzat Isaïes, «a portar la bona nova als pobres, a curar els cors abatuts, a proclamar als captius la llibertat i als presos el retorn de la llum» (Is 61,1).

Aquestes paraules es van acomplir en Jesús (cf. Lc 4,18), nascut avui a Betlem. Acol·lim-lo, obrim-li el cor a ell, el Salvador. Obrim-li el cor a ell, el Salvador, que és el Príncep de la pau.

Franciscus

